

תלמוד ירושלמי

תלמוד ירושלמי

מבואר ומפורש

מסכת

מועד-קטן

ש"ס מהיר ובהיר

מסכת מועד קטן

פרק א

הלכה א

מתני' משקין בית השלחין במועד ובשביעית, בין ממעיין שיוצא בתחלה בין ממעיין שאין יוצא בתחלה, אבל לא ממי גשמים ולא ממי קילון. ואין עושין עוגיות לגפנים.

גמ' משקין בית השלחין וכו': ניחא מעיין שלא יצא בתחילה, מעיין שיוצא בתחילה ולא מריח הוא? אלא כר"מ, דר"מ אמר משקין ממנו אפילו שדה בית הבעל? אמר ר' יוסי דברי הכל, כשהיה אחד ונעשה שנים, או שהיו מימיו מועטין ונתברכו, ותני כן מעיין שיצא בתחילה, משקין ממנו אפילו שדה בית הבעל

תעלות המים? ואומרת הגמ' ואלא תאמר שהמשנה היא כר"מ שמתיר טרחה בחוה"מ, לא יתכן לומר כך, דר"מ אמר שמשקין ממנו אפילו שדה בית הבעל (שדה שהיא מושקית ע"י הבעלים של העולם, דהיינו שמספיק לה מי גשמים), ומשנתנו מתירה להשקות רק שדה בית השלחין? מתרצת הגמ' אמר ר' יוסי שהמשנה מדבריה הכל כשיטת חכמים, וכשהמשנה מתירה להשקות ממעיין היוצא בתחילה, לא מדובר בשלא היה מעיין לפני זה, אלא מדובר כשהיה מעיין אחד והוא נעשה לשנים, או שהיו מימיו של המעיין מועטין ונתברכו, וכיון שאין כאן טרחה, שהרי תעלות המים כבר מסודרות, לכך מותר להשקות מזה בחוה"מ, ותני כן וכן שנינו בברייתא, מעיין שיצא בתחילה, משקין ממנו אפילו שדה בית הבעל

מתני' משקין בית השלחין שדה שהיא צמאה למים (ולא מספיק לה מי הגשמים) בחול המועד ובשביעית, בין ממעיין שיוצא עכשיו בתחלה היינו שהוא לא היה קיים לפני הרגל, ובין ממעיין שאין יוצא בתחלה אלא המעיין היה קיים כבר, אבל לא ממי גשמים שהתאספו על גבי הקרקע, ולא ממי קילון ממים האסופים בבורות עמוקים. ואין עושין עוגיות חפירות מסביב לגפנים שהגשם יצטבר שם.

גמ' משקין בית השלחין וכו': שואלת הגמ' זה ניחא מובן, שמשקים ממעיין שלא יצא בתחילה, כיון שאין טרחה בדבר, שהרי יש שם כבר תעלות להוליך את המים לכל חלקי השדה, אלא מדוע יכולים להשקות בחוה"מ ממעיין שיוצא בתחילה, וכי לא טריח הוא וכי אין טרחה בדבר, לסדר את

ב מסכת פרק א [ה"א - דף א] מועד קטן

דברי ר"מ, וחכ"א אין משקין ממנו אלא שדה בית השלחין שחרבה, על דעתיה דר"מ משקין ממנו דבר שאינו אָבֵד ודבר שהוא טריח, על דעתיה דרבנן אין משקין ממנו אלא דבר שהוא אָבֵד, ובלבד דבר שאינו טריח. אבד וטרח מה אמרי בה רבנן? נישמענה מן הדא, כל שהוא פסידה והולכת זו היא בית השלחין, עמדה מלהכחיש זו בית הבעל - מחלוקת דר"מ וחכמים. עד כמה תשהא ותיעשה בית השלחין, עד כדי שתשהא שנים שלשה ימים קודם לרגל? נישמענה מן הדא, חבירה נגב קומי מועדא תלתא יומין, חזר במועדא, אתא עובדא קומי רב חונה

אמרי בה רבנן, האם חכמים מתירים או לא? אומרת הגמ' נישמענה מן הדא שאפשר להוכיח ממה שלמדנו בברייתא, כל שדה שהוא פסידה והולכת אם לא ישקו אותה, זו היא שדה בית השלחין, עמדה מלהכחיש אבל אם השדה לא תתקלקל אם לא ישקו אותה, זו היא שדה בית הבעל, שיש בזה מחלוקת דר"מ וחכמים, בכל אופן מבואר בברייתא ששדה שהיא 'תיפסד' כשלא ישקו אותה, היא נקראת שדה בית השלחין, שחכמים מתירים להשקותה רק כשאין טרחה בדבר. שואלת הגמ' עד כמה השדה תשהא ללא השקאה (לפני הרגל) ותיעשה כשדה בית השלחין שיכולים להשקותה בחוה"מ, האם עד כדי שתשהא שנים או שלשה ימים קודם לרגל ללא השקאה זה כבר מספיק, או שהיא צריכה לשהות יותר מזה? אומרת הגמ' נישמענה מן הדא שאפשר להוכיח מהמעשה שהיה, שהנהר חבירה (כך שמו) נגב התייבש קומי מועדא תלתא יומין שלשה ימים לפני הרגל, וחזר לזרום במועדא, ואתא עובדא קומי ובאו ושאלו את רב חונה האם מותר להשקות מממיו את

דברי ר"מ, וחכ"א שאין משקין ממנו אלא שדה בית השלחין שחרב המעיין הקודם, ועכשיו התחדש המעיין, וא"כ מוכח מכאן, שאם לא היה מקודם מעיין, אסור להשקות מהמעין החדש בחוה"מ, וא"כ אומרת הגמ' שעל דעתיה דר"מ לשיטת ר"מ משקין ממנו מהמעין גם דבר שאינו אָבֵד גם אם הפירות לא יתקלקלו אם לא ישקו אותם בחוה"מ, שהרי ר"מ מתיר להשקות גם שדה בית הבעל, וגם דבר שהוא טריח שיש טרחה להשקותו, דהיינו שלא היה שם מעיין מעולם, אבל על דעתיה דרבנן, אין משקין ממנו מהמעין אלא דבר שהוא אָבֵד, דהיינו שדה בית השלחין, משום שהפירות שגודלים בשדה בית השלחין יכולים להתקלקל אם לא ישקו אותם, ובלבד דבר שאינו טריח, אלא היה שם כבר מעיין, שאז אין טרחה בעשיית תעלות המים. חוזרת הגמ' ודנה האם מה שאמרנו זה נכון, ושואלת הגמ' בדבר שאבד וטרח דהיינו האם מותר להשקות שדה בית השלחין (שהמעין הקודם התייבש), ממעיין שיצא במקום אחר בשדה, שיש טרחה לסדר את תעלות המים, מה

מסכת פרק א [ה"א - דף א] מועד קטן ג

ואמר - אילין דאכחשין ישתין, אילין דלא אכחשין לא ישתין. ר' יונה ור' יוסי הורון בהדה מקרת דציליאי, דהוון זריעה סערין, מיחצדינן במועדא, דלא יפקען וייבדן.

אבל לא ממי גשמים ולא ממי קילון: ניחא מי קילון, מי גשמים? אמר ר' יוחנן גזרו מי גשמים מפני שהן כמי קילון, ר' ביסנא בשם ר' לא, לא שנו אלא במועד, הא בשביעית מותר, מה בין שביעית מה בין מועד? שביעית ע"י שהיא מותרת במלאכה, התירו בין דבר שהוא טריח בין דבר שאינו טריח, מועד ע"י שהוא אסור במלאכה, לא התירו אלא דבר שהוא אָבֵד ובלבד דבר שאינו טרח. ואית דבעי מישמעניה מן הדא, שביעית ע"י שזמנו מרובה התירו, מועד ע"י שזמנו קצר אסרו,

בזה טרחה? מתרצת הגמ' **אמר ר' יוחנן** שגזרו לא להשקות ממי הגשמים מפני שהן כמי הקילון, ושלא יבואו להשקות ממי הקילון. ר' ביסנא בשם ר' אילא אומר שלא שנו שאין משקים ממי הגשמים והקילון, אלא במועד, אבל הא בשביעית מותר, ואומרת הגמ' מה בין שביעית מה בין מועד? אלא בשביעית ע"י (היות) שהיא מותרת במלאכה, לכך התירו להשקות את השדה בין בדבר שהוא טריח (כמי הקילון) ובין דבר שאינו טריח (מי מעיין), אבל במועד ע"י (היות) שהוא אסור במלאכה, לכך לא התירו אלא דבר שהוא אָבֵד ובלבד דבר שאינו טרח, ולכך התירו להשקות רק ממעיין, ולא ממי הגשמים והקילון. ואית דבעי מישמעניה מן הדא ויש שאמרו שהחילוק הוא, ששביעית ע"י (היות) שזמנו מרובה שהוא שנה שלמה, לכך התירו להשקות גם ממי הקילון, אבל בחול המועד ע"י (היות) שזמנו קצר, לכך אסרו להשקות ממי הקילון,

השדות בחוה"מ, ואמר שאלין דאכחשין אותם פירות שהוכחו מחמת מיעוט המים, ישתין מותר להשקותם, אבל אילין דלא אכחשין אותם פירות שלא הוכחו מחמת מיעוט המים, לא ישתין, וא"כ מוכח שמחמת ג' ימים ללא השקאה זה לא עושה אותו לשדה בית השלחין, אלא כל דבר לגופו. ואומרת הגמ' שר' יונה ור' יוסי הורון בהדה מקרת דציליאי הורו לבעלי השדות של העיר ציליאי דהוון זריעה סערין שהשדות היו זרועים שעורים (והמעין הפסיק, ולכך השעורים התחילו להתייבש) מיחצדינן במועדא שיקצרו את השעורים בחוה"מ, דלא יפקען כדי שהשיבולים לא יפקעו יותר מדי, ואז הגרגירים ייבדן ילכו לאיבוד.

אבל לא ממי גשמים ולא ממי קילון: שואלת הגמ' זה ניחא מובן שלא יכולים להשקות בחוה"מ ממי הקילון כיון שיש בזה טרחה, אלא מדוע לא יכולים להשקות ממי הגשמים, והרי הם מונחים על הקרקע, ואין

ד מסכת פרק א [ה"א - דף א] מועד קמץ

אותן שבעה ימים האחרונים - לא מסתברא מיעבדינן כשבעה ימי הרגל ויהיו אסורין.

ר' ירמיה בעי מי תמציות שלא פסקו מה הן? נישמעניה מן הדא, אלו הן מי תמציות, כל זמן שהגשמים יורדין וההרים בוצצין - הרי הן כמי מעיין, פסקו גשמים אף על פי שהרים בוצצין - הרי הן כמי תמציות, פסקו מלהיות בוצצין - הרי הן כמי גביים, עד איכן? חייה בר בון בשם ר' יוחנן עד כדי שתפרח הכרית, רבי לעזר בר' יוסי בשם רבי תנחום בר' חייה עד כדי שיעשו כרגלי האווז, רבי ירמיה בעי פרחא הכרית ולא פסקה, למפריעו הוא נעשה כמעיין או מיכן ולבא? ליידה מילה, הטביל בו מחטים וצינורות, אין תימור למפריעו הוא נעשה מעיין,

סאה, וכשפסקו מלהיות בוצצין, א"כ המים שיצאו כבר, ומונחים על גבי הקרקע, הרי הן כמי גביים (מי בורות). שמהרים רק אם יש בהם מ' סאה, וא"כ מכאן נלמד גם לעניין חוה"מ. ואומרת הגמ' עד איכן מאיזה שיעור המים שבוצצים מהרים נקראים מי מעיין? חייה בר בון בשם ר' יוחנן עד כדי שתפרח הכרית שהם יתחילו למלאות את הבורות (הכרויים). אבל אם מטפטף רק קצת מים מההרים, יש להם דין של מי תמצית, ורבי לעזר בר' יוסי בשם רבי תנחום בר' חייה אומר עד כדי שיעשו המים המבצצים כרגלי האווז דהיינו שהם מתפשטים הנה והנה, כרגלי האווז שמתפשט לכל הכיוונים. שואלת הגמ' רבי ירמיה בעי מה הדין אם פרחא הכרית ולא פסק הגשמים, שדינו כמעיין, האם למפריעו הוא נעשה כמעיין, או רק מיכן ולבא, ואומרת הגמ' ליידה מילה לאיזה דבר נצרכת השאלה, כשהוא הטביל בו מחטים וצינורות (מלקחיים קטנות). בזמן שיצא מההרים רק מעט מים, אז אין תימור שלמפריעו הוא נעשה מעיין, א"כ הם

ואומרת הגמ' שאותן שבעה ימים האחרונים של השמיטה, לא מסתברא מיעבדינן לא מסתבר שיעשו אותם כשבעה ימי הרגל ויהיו אסורין, אלא גם בסוף השמיטה, מותר להשקות את השדה ממי הקילון.

שואלת הגמ' ר' ירמיה בעי, מי תמציות מי הגשמים שיוצאים מתוך הקרקע למרגלות ההרים, בזמן שהגשמים לא פסקו שאז יש זרימה טובה, מה דינה, האם הם נחשבים למעיין ומותר להשקות מהם בחוה"מ, או שהם נחשבים למי גשמים האסורים? ואומרת הגמ' נישמעניה מן הדא שאפשר ללמוד את זה ממה שלמדנו בברייתא לעניין מקווד, שאומרת הברייתא שאילו הן מי תמציות שאינם מטהרים בוחלים כמעיין, כל זמן שהגשמים יורדין וההרים בוצצין ומי הגשמים יוצאים מתוך הקרקע למרגלות ההרים, הרי הן כמי מעיין ומטהרים גם בוחלין, אבל משפסקו הגשמים אף על פי שהרים בוצצין הרי הן כמי תמציות, ואינם מטהרים בוחלין, אבל הם מטהרים את המים השואבין, הגם שאין במי התמצית מ'

מסכת פרק א [ה"א - דף ב] מועד קטן ה

טהרו, אין תימר מיכאן ולבא לא טהרו.

רבי לעזר בר' יוסי שאל אילין אגטרגטייא, מה את עביד לון - כמי קילון או אינן כמי קילון? בריכה שנתמלאת מן המעיין והפסיק המעיין מתוכה, מהו להשקות ממנה? נישמענה מן הדא, אבל אין משקין לא ממי הגשמים ולא ממי הקילון, מה אנן קיימין אם בשעה שהגשמים יורדין, והלא כמושקין לים הגדול הן, אלא כי נן קיימין בשעה שפסקו גשמים, אם בשעה שפסקו גשמים לא כבריכה שנתמלאת מן המעיין והפסיק המעיין מתוכה היא, ואת אמר אין משקין ממנה, הדא אמרה בריכה שנתמלאת מן המעיין והפסיק המעיין מתוכה, אין משקין ממנה. בריכה שנתמלאת מן הקילון והמשיך המעיין לתוכה, מהו להשקות ממנה? נישמענה מן הדא, שדה בית השלחין שניטופה לתוך שדה בית השלחין אחרת,

להשקות ממי הגשמים, והלא כמושקין והרי הם כאילו מחוברים (ע"י השקה) לים הגדול הן מחמת הגשם שיורד, אלא כי נן קיימין אלא ע"כ שאסור להשקות ממי הגשמים רק בשעה שפסקו הגשמים מלרדת, ואם כן אומרת הגמ' הרי בשעה שפסקו הגשמים מלרדת, וכי זה לא כבריכה שנתמלאת מן המעיין והפסיק המעיין מתוכה היא, ואת אמר לעניין מי הגשמים שאין משקין ממנה, א"כ הדא אמרה נלמד מזה שבריכה שנתמלאת מן המעיין והפסיק המעיין מתוכה שאין משקין ממנה. עוד שואל ר"א בר' יוסי בריכה שנתמלאת מן הקילון והמשיך את מי המעיין לתוכה, מהו להשקות ממנה, האם היות ועיקר המים הם ממי הקילון אסור להשקות מהבריכה הזו, או שהיות והבריכה מחוברת למעיין, דינה כמעין ומותר להשקות ממנה? אומרת הגמ' שנישמענה מן הדא, שלמדנו בברייתא שדה בית השלחין שניטופה לתוך שדה בית השלחין אחרת שהיו שתי שדות בשני

נטהרו, אבל אין תימר שרק מיכאן ולהבא יש לו שם של מעיין, א"כ הם לא נטהרו. **רבי לעזר בר' יוסי** שאל אילין אגטרגטייא אותם צינורות מים הנשפכים מתוך הסכר שעושים למי הגשמים, מה את עביד לון מה דינן, האם הם כמי הקילון, או אינן כמי הקילון, כיון שלא שואבים את המים ע"י דלי (הגמ' לא פושטת את הספק). עוד שואל ר"א בר' יוסי, בריכה שנתמלאת מן המעיין אבל והפסיק המעיין מתוכה (מפני שהמעיין הפסיק לתת את מימיו, או מפני שהוא הטח את מי המעיין למקום אחר) מהו להשקות ממנה מהבריכה, האם היות והמים באו ממעיין א"כ הם כמי מעיין, או שהיות והמעיין הפסיק לזרום לתוך הבריכה, א"כ הרי הם כמי קילון? אומרת הגמ' שנישמענה מן הדא, שלמדנו במשנתנו אבל אין משקין לא ממי הגשמים ולא ממי הקילון, וא"כ אומרת הגמ' מה אנן קיימין באיזה אופן מדובר במשנה, אם תאמר שמדובר בשעה שהגשמים יורדין, א"כ זה ק' מדוע אסור

מסכת פרק א [ה"ב - דף ב] מועד קטן

ו

משקין ממנה, אמר ר' ירמיה ועודה מנטפת, וכי מחמת הניטוף היא יכולה להשקות לא מחמת עצמה שהיא מליאה, ואת אמר משקין ממנה, הדא אמרה בריכה שנתמלאת מן הקילון והמשיך המעין לתוכה - משקין ממנה, ותני שמואל כן, הפוסקין והבריכה שמילאן קודם לרגל, לא ישקה מהן ברגל, אם היתה אמת המים עוברת ביניהן, משקה מהן ואינו נמנע.

ואין עושין עוגיות לגפנים: אלו הן עוגיות - אלו הן הבדידן שבעיקרי אילנות, כיו דתנינן תמן יד הבדיד ארבעה.

הלכה ב

מתני' ר' אלעזר בן עזריה אומר אין עושין את האמה בתחילה במועד ובשביעית, וחכ"א עושין את האמה בתחילה בשביעית, ומתקנין את

משקה מהן ואינו נמנע, כיון שמאגרי מים האלו מחוברים למי המעיין, לכך דינם כמעין.

ואין עושין עוגיות לגפנים: מבארת הגמ' אלו הן עוגיות - אלו הן הבדידן החפירות שבעיקרי האילנות, וזה כיו דתנינן תמן במסכת כלים שיד הבדיד קת המעדר, נחשב ליד, להכניס או להוציא טומאה (הגם שהוא פשוטי כלי עצים) עד ארבעה טפחים, ולכך חפירה נקראת 'בדיד', על שם שזה נחפר במעדר הנקרא בדיד.

הלכה ב

מתני' ר' אלעזר בן עזריה אומר אין עושין את האמה בתחילה במועד, אפי' אם זה לצורך המועד, מפני שיש בזה טרחה גדולה, ובשביעית (הגמ' תבאר מדוע), וחכ"א עושין את האמה בתחילה בשביעית, ומתקנין את האמה

מפלסים, והמעין היה משקה את השדה העליונה, והיה מטפטף ממנה קצת מים לבריכה שבשדה התחתונה, משקין ממנה מהבריכה הזו (את השדה התחתונה), ואמר ר' ירמיה שזה דוקא כשעודה מנטפת, שיש חיבור בין המעיין לבריכה, וא"כ אומרת הגמ' וכי מחמת הניטוף היא יכולה להשקות את כל השדה התחתונה, והרי אין בטפופים מספיק מים להשקות את כל השדה, וכי לא מחמת הבריכה עצמה שהיא מליאה במים הוא משקה את השדה, ואפי"ה את אמר שמשקין ממנה, כיון שהיא מחוברת למעיין, וא"כ הדא אמרה נלמד מזה שבריכה שנתמלאת מן הקילון והמשיך המעין לתוכה שמשקין ממנה, ותני שמואל כן בברייתא, שהפוסקין (סוג של מאגר מים) והבריכה שמילאן קודם לרגל, לא ישקה מהן ברגל, כיון שהם כמי הקילון, אבל אם היתה אמת המים עוברת ביניהן,

מסכת פרק א [ה"ב - דף ב'] מועד קטן ז

המקולקלת במועד. ומתקנין את קילקולי המים שברשות הרבים, וחוטטין אותן. ומתקנין את הדרכים ואת הרחובות ואת מקוות המים, ועושין כל צורכי הרבים, ומציינין על הקברות, ויוצאין אף על הכלאים.

גמ' ר' אלעזר בן עזריה אומר וכו': תמן תנינן, ר' לעזר בן עזריה אוסר עד שיעמיק שלשה או עד שיגביה שלשה, או עד שיתן על הסלע, פתר לה תרין פתרין כשהיה לו דבר מועט בתוך ביתו בשביעית, והוא מבקש להוציאו לתוך שדהו, הרי זה מוציא ומוסיף עליו והולך, משפסקו עובדי עבודה, רבי לעזר בן עזריה אוסר, מ"ט דר' לעזר בן עזריה, שמא לא ימצא לו זבל, ונמצא מזבל את אותו המקום, אתיא דר' לעזר בן עזריה כר' יוסי, כמה דר' יוסי אומר אין זבל מצוי, כן ר'

מוכח שהוא רק צובר שם את זבלו, ולא מזבל את שדהו, או עד שיתן את הזבל על הסלע, ואומרת הגמ' פתר לה תרין פתרין אפשר להסביר את המשנה בשני אופנים, כשהיה לו דבר מועט קצת זבל בתוך ביתו בשביעית, והוא מבקש להוציאו לתוך שדהו, הרי זה מוציא את הזבל שיש לו ומוסיף עליו מעט מעט והולך, ומותר להוציא את הזבל לשדה רק משפסקו עובדי עבודה מזבלי השדות (שאו זה מוכח שהוא לא בא לזבל את שדהו, שהרי עבר זמן הזיבול), והגם שהוא לא מוציא בבת אחת בשיעור של עשר משפלות, חכמים מתירים, ורבי לעזר בן עזריה אוסר, מ"ט דר' לעזר בן עזריה, שמא לא ימצא לו זבל במשך השנה בשיעור של עשר משפלות, וא"כ נמצא שהוא מזבל את אותו המקום, ואומרת הגמ' שאתיא דברי ר' לעזר בן עזריה כר' יוסי, כמה דר' יוסי אומר "שאין פוסקים על הזבל" דהיינו ראובן לא יכול לקבל משמעון מעות, ע"מ שישפך לו זבל במשך השנה במחיר מסויים, אא"כ יש לו זבל (משום חשש רבית). וזה מכין שאין זבל מצוי, כן ר'

המקולקלת במועד. ואומרת המשנה שעושים את צרכי הרבים במועד, כיון ששכר הפועלים במועד הוא מועט, היות ואין מי שישכור אותם, לכך בית דין עושים את כל צורכי הרבים במועד; ולכך מתקנין את קילקולי בורות המים שברשות הרבים, וחוטטין ומנקים אותן. ומתקנין את הדרכים שהתקלקלו מחמת הגשמים, ואת הרחובות – רחוב העיר, מקום השווקים. ואת מקוות המים שהתמלאו בטיט. ועושין כל צורכי הרבים (הגמ' תבאר מה זה בא לרבות). ומציינין על הקברות בסיד (שהרי הסיד שהיה, נמחק מחמת הגשמים), כדי שלא יבואו להיטמאות בהם, ושלוחי בית דין יוצאין אף על הכלאים, לראות שעקרו את הכלאים.

גמ' ר' אלעזר בן עזריה אומר וכו': תמן במסכת שביעית תנינן, היה לו דבר מועט (מעט זבל בשדה) מוסיף עליו והולך, ור' לעזר בן עזריה אוסר להוציא מעט מעט זבל לשדהו, אלא עד שיעמיק שלשה טפחים או עד שיגביה שלשה, שאז זה

מסכת פרק א [ה"ב - דף ב] מועד קטן

לעזר בן עזריה אמר אין זבל מצוי. פתר לה פתר חורן בשהיה לו דבר מועט בתוך שדהו ערב שביעית, הרי זה מוסיף עליו והולך משפסקו עובדי עבודה, ראב"ע אוסר שמא לא ימצא לו זבל, ונמצא מזבל את אותו המקום, והלא כבר הוא מזובל מערב שביעית? רבי ירמיה ר' בון בר חייא בשם רבי בא בר ממל, מפני מראית עין, עד שיוציא עשר משפלות כאחת, ולית לרבנן מפני מראית עין? אמר רבי אידי דחוטרא, סלו ומגריפו מוכיחין עליו, שהוא עושה אשפה.

רבי יוסי בר' בון אמר, אילין שמועתא דהכא כאילין שמועתא דהתם, דתנינן רבי לעזר בן עזריה אומר, אין עושין את האמה בתחלה במועד ובשביעית, אמר רבי זעירא מפני שהוא מכשיר את צדדיה לזריעה, רבי ירמיה רבי בון בר חייא בשם

דחוטרא שם מקום, סלו ומגריפו שהוא לוקח איתו מוכיחין עליו, שהוא עושה אשפה, וכיון שהוא לוקח איתו את הסל ואת המגריפה, שבדם גורפים את הזבל להעמיד ערימה, זה מוכיח שהוא הולך לעשות אשפה, ולכן זה מותר.

רבי יוסי בר' בון אמר, אילין שמועתא דהכא שיש שני הסברים מדוע ראב"ע אוסר להוציא את הזבל, האם זה מפני מראית העין, או מפני שהוא מזבל את המקום, זה כאילין שמועתא דהתם (הסוגיא היא העתק ממסכת שביעית ולכך נאמר על משנתנו 'התם') דתנינן, רבי לעזר בן עזריה אומר, אין עושין את האמה את אמת המים, בתחלה במועד, כיון שיש בזה טרחה גדולה, ולא בשביעית, ואמר רבי זעירא שהטעם הוא מפני שהוא מכשיר את צדדיה לזריעה, שהרי הוא זורק את העפר שהוא מוציא מאמת המים לצדדים, ובעפר הזה הוא יוכל לזרוע, וא"כ זה דומה לחרישה, ורבי ירמיה ורבי בון בר חייא אמרו בשם

לעזר בן עזריה אמר שחוששים שמא לא יהיה זבל, כיון שאין זבל מצוי. ואומרת הגמ' פתר לה פתר חורן שיש שהסבירו הסבר אחר, ורק בשבבך היה לו דבר מועט (קצת זבל מונח) בתוך שדהו מערב שביעית, הרי זה מוסיף עליו והולך משפסקו עובדי עבודה, וגם בזה ראב"ע אוסר שמא לא ימצא לו זבל בשיעור של עשר משפלות, וא"כ נמצא שהוא מזבל את אותו המקום, שואלת הגמ', מדוע אתה אומר "שנמצא שהוא מזבל את אותו המקום", והלא כבר הוא מזובל מערב שביעית? מתרצת הגמ' רבי ירמיה ור' בון בר חייא אמרו בשם רבי בא בר ממל, שהחשש הוא מפני מראית עין, שהרואים לא יודעים שיש כבר זבל בשדה מערב שביעית, ולכן ראב"ע אוסר להוציא זבל לשדה, עד שיוציא עשר משפלות כאחת היינו אחד אחרי השני. שואלת הגמ' ולית לרבנן מפני מראית עין וא"כ איך חכמים מתירים להוציא מעט מעט זבל לשדה, מתרצת הגמ' אמר רבי אידי

מסכת פרק א [ה"ב - דף ג] מועד קטן ט

רבי בא בר ממל, מפני מראית העין, מאן דאמר תמן מפני מראית העין, והכא מפני מראית העין, מאן דאמר תמן מפני שהוא מכשיר את צדדיה לזריעה, הכא מאי אית לך למימר, לית לך אלא כהדא שמא לא ימצא לו זבל, ונמצא מזבל את אותו המקום, מה נפק מביניהון, חפר לעשות אמה של בניין, מאן דאמר מפני מראית העין, והכא מפני מראית העין, ומאן דאמר תמן מפני שהוא מכשיר את צדדיה לזריעה, הכא הרי אינו מכשיר את צדדיה לזריעה. הכל מודים שאם היה לו שם סיד או צרורות או אבנים או גיפסוס מותר.

ומתקנין את המקולקלות במועד: דבר שהוא לצורך המועד, אבל דבר שאינו לצורך המועד אסור, בשל יחיד, אבל בשל רבים אפי' דבר שאינו לצורך המועד מותר, כהדא דפגני דסכותא איתפחתת במועדא, ושרא לון רבי

אמת המים, שהאיסור הוא מפני שהוא מכשיר את צדדיה לזריעה, א"כ הכא כשהוא חופר לבניין הרי אינו מכשיר את צדדיה לזריעה, שהרי לא זורעים סמוך לבניין, ולכך מותר לו לחפור לבניין בשביעית. ואומרת הגמ' שהכל מודים שאם היה לו שם סמוך לחפירה, סיד או צרורות או אבנים או גיפסוס, שכל אלו הם צורכי בנייה, שמותר לחפור, כיון שניכר שהוא חופר לבנייה.

ומתקנין את המקולקלות במועד: אומרת הגמ' שזה דווקא בדבר שהוא לצורך המועד, שצריכים את אמת המים במועד, אבל דבר שאינו לצורך המועד – אסור, וכל מה שאסרנו לתקן כשזה לא נצרך למועד, זה דוקא באמת המים של יחיד, אבל בשל רבים אפי' דבר שאינו לצורך המועד מותר, וזה כהדא דפגני דסכותא כמעשה שבית המרחץ של העיר סכותא (שדה צופים מתרגמינן חקל סכותא) איתפחתת במועדא התקלקל במועד, ושרא לון והתיר להם רבי

רבי בא בר ממל, שהטעם הוא מפני מראית העין, שזה נראה כמו שהוא חורש את השדה. וא"כ אומר ר' יוסי בר' בון, שמאן דאמר תמן לענין עשיית אמת המים, שהאיסור הוא מפני מראית העין, וא"כ הכא האיסור להוציא את הזבל מעט מעט, זה ג"כ מפני מראית העין, ומאן דאמר תמן מפני שהוא מכשיר את צדדיה לזריעה, והוא לא חושש למראית העין, א"כ הכא מאי אית לך למימר, מדוע אסור לו להוציא את הזבל מעט מעט, אלא לית לך אלא כהדא אלא ע"כ שהוא סובר שהאיסור להוציא את הזבל הוא שמא לא ימצא לו מספיק זבל, ונמצא מזבל את אותו המקום, אומרת הגמ' ומה נפק מביניהון, איזה נפק"מ יש בין שני הטעמים, במקרה שהוא חפר לעשות אמה של בניין, אם הוא חופר לבניה, שלמאן דאמר מפני מראית העין, וא"כ גם הכא יש את הטעם מפני מראית העין ויהיה אסור לו לחפור, אבל ומאן דאמר תמן באיסור חפירת

מסכת פרק א [ה"ב - דף ג] מועד קטן

אבהו מעבדינה במועדא, בטריח וכיוונו לא סברון מימר - ובלבד שלא יכוין את מלאכתו במועד, אמרין אין לא מתעבדא כדון, לא מתעבדא עוד. איירא דציפורין איתפחת במועדא, חברייא סברין מימר שרי - מן הדא ומתקנין את קילקולי המים, ואסר ר' ירמיה, אמר ר' פינחס לא אסר ר' ירמיה אלא משם הלכת הפטיש. בית עלמא דבר מקטיא איתפחת במועדא, רב חונה סבר מימר שרי - מן הדא ועושין כל צורכי הרבים, א"ל ר' מנא, ולא תני שמואל אלא להיות שפין את סדקיהן.

וחוטטין אותן: גרפין לון, כיי דתנינן תמן החוטט בצינור לקבל צרורות. **ועושין כל צורכי הרבים:** אלו הן צרכי רבים דנין דיני ממונות ודיני נפשות ודיני

במועדא שהתקלקל בחוה"מ, ורב חונה סבר **מימר** חשב לומר ששרי שמותר לתקנו במועד, מן הדא ממה ששנינו **ועושין כל צורכי הרבים, א"ל ר' מנא, וכי לא תני שמואל** שלא התירו לתקן תיקון גמור, אלא רק להיות שפין את סדקיהן להחליק את הסדקים בטיט, אבל לתקן לגמרי אסור, וא"כ כאן היות וצריך לעשות תיקון גמור, לכך אסור לעשותו בחה"מ.

וחוטטין אותן: היינו גרפין לון גורפים ומרציאים את הצרורות והעפר שמעכבים את מירוח המים, וזה כיי דתנינן תמן כמו ששנינו **החוטט בצינור** המנקה את השקעים שבינור שהתמלאו בעפר, כדי שהשקע יוכל להמשיך לקבל צרורות, א"כ המים העוברים בצינור פוסלים את המקווה, כיון שהם עוברים על גבי כלי (לאחר שהשקעים הנמצאים בצינור מתמלאים בעפר מתבטל מזה שם כלי, והמים העוברים בצינור כשרים למקווה). וא"כ מוכח מכאן שהפ' של חטיטה הוא ניקוי.

ועושין כל צורכי הרבים: אומרת הגמ' אלו הן צרכי רבים שעושים אותם בחולו של מועד, דנין דיני ממונות (כל דבר המוטל על בית דין לעשותו, זה נקרא צורכי הרבים),

אבהו מעבדינה במועדא לתקנו בחוה"מ. ואומרת הגמ' שבטריח וכיוונו בדבר שיש טורח לתקנו, וכיוונו לתקנו בחוה"מ לא סברון מימר (לא חשבו לומר) שר' אבהו יתיר, שהרי שנינו ובלבד שלא יכוין את מלאכתו במועד, אבל חזרו בני הישיבה ואמרין שהיות ואין לא מתעבדא כדון אם לא יתקנו את המרחץ בחוה"מ (שאו שכר הפועלים נמוך). לא מתעבדא לא יתקנו עוד, ולכך גם כשזה נשבר לפני המועד, מותר לתקנו במועד. ומעשה באיירא דציפורין באמת המים של ציפורי שאיתפחת במועדא שהתקלקלה במועד, וחברייא סברין מימר שרי וחשבו בני הישיבה להתיר לתקנו מן הדא ממה שלמדנו ומתקנין את קילקולי המים, אבל ואסר ר' ירמיה, אמר ר' פינחס שלא אסר ר' ירמיה לתקנו במועד, אלא משם הלכת הפטיש שנאסר ע"י יוחנן כה"ג, משום שיש מזה רעש גדול וחלזול במועד, לכך זה אסור גם לדבר האבד, וכן כאן היו צריכים לעשות תיקון גדול, בהרבה אנשים, שיש בזה זילזול במועד, לכך ר' ירמיה אסרו. וכן מעשה בבית עלמא בבית עולמים (בית הקברות) דבר מקטיא של בר מקטייא, שאיתפחת

מסכת פרק א [ה"ב - דף ג] מועד קטן יא

מכות, ופודין ערכין וחרמים והקדישות, ומשקין את הסוטה, ושורפין את הפרה, ועורפין עגלה ערופה, ורוצעין עבד עברי, ומטהרין את המצורע. ומפרקין את המנעל מעל גבי האימום, ואין מחזירין אותו.

ומצינין על הקברות: לא כבר ציינו מאדר? תיפתר שירד שטף של גשמים ושטפו. ויוצאין אף על הכלאים: לא כבר יצאו מאדר? תיפתר שהיתה השנה אפילה, ואין הצמחין ניכרין.

ומניין לציון, רבי ברכיה ר' יעקב בר בת יעקב בשם רבי חוניא דברת חורן, רבי יוסי אמר לה רבי יעקב בר אחא בשם רבי חוניא דברת חורן, רבי חזקיה רבי עוזיאל בריה דרבי חוניא דברת חורן בשם רבי חוניא דברת חורן, [ויקרא יג]

כבר ציינו מאדר, כמו ששנינו בריש מסכת שקלים? מתרצת הגמ' תיפתר תעמיד את משנתינו, כגון שירד שטף של גשמים ושטפו ומחקו את הסיד שצינו באדר.

ויוצאין אף על הכלאים: שואלת הגמ' מדוע צריך לצאת בחוה"מ על הכלאים, וכי לא כבר יצאו מאדר, כמו ששנינו בריש מסכת שקלים? מתרצת הגמ' תיפתר תעמיד את משנתינו, כגון שהיתה השנה אפילה שהגשמים איחרו לבוא, ולכך אין הצמחין ניכרין באדר, האם יש בהם כלאים, ולכך צריך לצאת על הכלאים בחול המועד של פסח.

שואלת הגמ' **ומניין לציון,** היכן מוזכר בתורה שצריך לציון על הקברות? מתרצת הגמ' **רבי ברכיה בשם ר' יעקב בר בת יעקב** (אביו לא היה הגון, לכן לא מוזכר שמו). **בשם רבי חוניא דברת חורן** (בית חורן), **ורבי יוסי אמר לה בשם רבי יעקב בר אחא בשם רבי חוניא דברת חורן,** **ורבי חזקיה אמר את זה בשם רבי עוזיאל בריה דרבי חוניא דברת חורן,** שאמר את זה בשם רבי חוניא דברת חורן, שהיה

ודיני נפשות, ודיני מכות, ופודין את הערכין, ואת החרמים ואת הקדישות, דהיינו שאם אחד אמר ערכי עלי, והוא התפס איזה חפץ לשלם מזה את ערכו, הוא צריך לפדות את זה בבית דין, כדי לדעת האם הוא נותן את המחיר הראוי, וכן אם אחד החרים או הקדיש דבר לבדק הבית, הוא צריך לפדותו בבית דין. **ומשקין את הסוטה, ושורפין את הפרה אדומה, ועורפין את העגלה ערופה,** שאם נמצא הרוג בשדה – לא נודע מי היכהו, בית דין של העיר הקרובה מבאים עגלה, ועורפים אותה בנחל. **ורוצעין עבד עברי שרוצה להישאר בבית אדונו לאחר שש שנות עבדות. ומטהרין את המצורע.** וכן (הסיפא לא מדברת מצורכי הרבים) **מפרקין – מורידים את המנעל מעל גבי האימום –** מעל הסדן שתופרים עליו את הנעלים, כיון שזה מעשה הדיוט, אבל ואין מחזירין אותו את המנעל לסדן, כיון שזה מעשה אומן, ולכך אסור לעשותו בחול המועד.

ומצינין על הקברות: שואלת הגמ' למה צריך לציון את הקברות בחול המועד, וכי לא

מסכת פרק א [ה"ב - דף ג] מועד קטן

וְטָמֵא טָמֵא יִקְרָא, כְּדִי שֶׁתִּהְיֶה הַטּוֹמְאָה קוּרָא לֶךְ בִּפְיָהּ, וְאוֹמֶרֶת לֶךְ פְּרוּשׁ. רַבִּי הִילָא בִּשְׁם רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָן [יְחֻזְקָאֵל לֹט] וְעֶבְרֵי הָעֶבְרִים בְּאַרְץ, וְרָאָה עֵצִים אֲדָם וּבְנֵה אֶצְלוֹ צִיּוֹן. 'עֵצִים' מִכָּאן שֶׁמִּצִּיּוֹנִין עַל הָעֵצִים, 'אֲדָם' מִכָּאן שֶׁמִּצִּיּוֹנִין עַל הַשְּׂדֵרָה וְהַגְּלִיל, 'וּבְנֵה' מִכָּאן שֶׁמִּצִּיּוֹנִין עַל אֲבָן קְבוּעָה, אִם אוֹמֵר אֶת עַל תְּלוּשָׁה, אִם אֵף הִיא הוֹלֶכֶת וּמִטְמֵא בִּמְקוֹם אַחֵר, 'אֶצְלוֹ' בִּמְקוֹם טְהוֹרָה, 'צִיּוֹן' מִכָּאן לְצִיּוֹן. תְּנִי מִצָּא אֲבָן אַחַת מִצִּיּוֹנִית, אֵף עַל פִּי שֶׁאֵין מִקְיָמִין כֵּן - הַמֵּאֵהִיל עֲלֶיהָ טָמֵא, אִם אוֹמֵר מֵת הִיָּה נִתּוֹן תַּחְתִּיהָ. הִיוּ שְׁתֵּים, הַמֵּאֵהִיל עֲלֶיהָ טְהוֹר, וּבִינֵיהֶן טָמֵא, אִם הִיָּה חֲרוּשׁ בְּנִתִּים, הָרִי הֵן כִּיחִידוֹת - בִּינֵיהֶן טְהוֹר, וְעַל גְּבִיהֶן טָמֵא. תְּנִי אֵין מִצִּיּוֹנִין עַל הַבֶּשֶׂר, שְׁמָא יִתְאַכֵּל הַבֶּשֶׂר. רַבִּי יוֹסֵטִי בַר שׁוֹנֵם בְּעִי קוּמִי רַבִּי מִנָּא

למקום הטומאה), שידעו לפרוש ממקום הטומאה, ולא יבואו להיטמאות. כתוב בפסוק 'צִיּוֹן' מִכָּאן לְצִיּוֹן, דהיינו שהוא מציין על הקרקע (במקום שאין לו אבן), ע"י ששופך שם סיד. תְּנִי, מִצָּא אֲבָן אַחַת מִצִּיּוֹנִית, אֵף עַל פִּי שֶׁאֵין מִקְיָמִין וְעוֹשִׂים כֵּן, כִּיֹּן שְׁצָרִיךְ לְצִיּוֹן בִּמְקוֹם טְהוֹרָה (וּא"כ צָרִיךְ לְצִיּוֹן ע"י שְׁתֵּי אֲבָנִים, אַחַת לְרִאשׁוֹ שֶׁל הַמֵּת וְאַחַת לְרַגְלִיו), אִפְי"ה הַמֵּאֵהִיל עֲלֶיהָ עַל הָאֲבָן, הוּא נְטִמָּא, כִּיֹּן שֶׁאֵין אוֹמֵר מֵת הִיָּה נִתּוֹן תַּחְתִּיהָ. וְאִם הִיוּ שְׁתֵּי אֲבָנִים, הַמֵּאֵהִיל עֲלֵיהֶן עַל הָאֲבָנִים הוּא טְהוֹר, שְׁהָרִי הַמִּצִּיֵּן הֵנִיחַ אֶת הָאֲבָנִים בִּמְקוֹם טְהוֹרָה, וּבִינֵיהֶן טָמֵא כִּיֹּן שֶׁשֵּׁם נִמְצָאֵת הַטּוֹמְאָה. וְאִם הַמְּקוֹם הִיָּה חֲרוּשׁ בְּנִתִּים, א"כ וְדָא שֶׁאֵין שָׁם מֵת, שְׁהָרִי לֹא חוֹרְשִׁים עַל מְקוֹם קְבוּרַת הַמֵּת, לִכְךָ הָרִי הֵן כְּשֶׁתִּי אֲבָנִים יְחִידוֹת, שְׁבִינֵיהֶן טְהוֹר, וְעַל גְּבִיהֶן טָמֵא. תְּנִי אֵין מִצִּיּוֹנִין עַל הַבֶּשֶׂר שֶׁל הַמֵּת, הָגֵם שְׁזֶה גַם מִטְמֵא בְּאוֹהֶל, כִּיֹּן שֶׁשְׁמָא יִתְאַכֵּל הַבֶּשֶׂר וְיִבְּאוּ לְטִמְאוֹת טְהוֹרוֹת שֶׁלֹּא כְּדִין (אַחֲרֵי שֶׁמִּתְעַכֵּל הַבֶּשֶׂר, הַמְּקוֹם לֹא מִטְמֵא). רַבִּי יוֹסֵטִי בַר שׁוֹנֵם בְּעִי קוּמִי שֶׁאֵל אֶת רַבִּי מִנָּא לְמַדָּה לֹא מִצִּיּוֹנִים עַל

כתוב בפסוק לעניין מצורע וְטָמֵא טָמֵא יִקְרָא, וְזֶה כְּדִי שֶׁתִּהְיֶה הַטּוֹמְאָה קוּרָא לֶךְ בִּפְיָהּ, וְאוֹמֶרֶת לֶךְ פְּרוּשׁ, וּא"כ ה"ה כֵּאֵן צָרִיךְ לְצִיּוֹן אֶת הַקְּבֵרוֹת. וְרַבִּי הִילָא בִּשְׁם רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָן אוֹמֵר, שִׁישׁ פִּסּוּק מְפֹרָשׁ לְעִנְיַן צִיּוֹן הַקְּבֵרוֹת, שְׁהָרִי כְּתוּב וְעֶבְרֵי הָעֶבְרִים בְּאַרְץ, וְרָאָה עֵצִים אֲדָם וּבְנֵה אֶצְלוֹ צִיּוֹן, עַד קָבְרוֹ אֹתוֹ הַמְּקַבְּרִים אֶל גֵּיא הַמּוֹן גִּג. כְּתוּב בִּפְסוּק 'עֵצִים' מִכָּאן שֶׁמִּצִּיּוֹנִין עַל הָעֵצִים, אִם יֵשׁ שָׁם רֹב מִנִּין אוֹ רֹב בְּנִין שֶׁל הַמֵּת, אוֹ אִם יֵשׁ שָׁם רֹבֵעַ הַקֵּב שֶׁל עֲצָמוֹת (כִּיֹּן שֶׁמִּצִּיּוֹנִים רַק עַל מַדָּה שֶׁמִּטְמֵא בְּאוֹהֶל). כְּתוּב בִּפְסוּק 'אֲדָם' מִכָּאן שֶׁמִּצִּיּוֹנִין עַל הַשְּׂדֵרָה אוֹ עַל הַגְּלִיל, כִּיֹּן שֶׁהֵם גַּם מִטְמֵאִים בְּאוֹהֶל. כְּתוּב בִּפְסוּק 'וּבְנֵה' מִכָּאן שֶׁמִּצִּיּוֹנִין דּוֹקָא עַל אֲבָן קְבוּעָה וְתַפּוּסָה בְּקֶרֶעַ, שְׁהִיא דּוֹמָה לְבִנְיָן, וְזֶה מִכִּיֹּן שֶׁאֵם אוֹמֵר אֶת שֶׁהוּא יִצִּיֵּן עַל אֲבָן תְּלוּשָׁה, א"כ אֵף הִיא הָאֲבָן הוֹלֶכֶת לְמְקוֹם אַחֵר, וּמִטְמֵא וְיִבְּאוּ לְטִמְאוֹת בִּמְקוֹם אַחֵר שֶׁלֹּא כְּדִין, וְאֵת מְקוֹם הַטּוֹמְאָה יִבְּאוּ לְטְהַר. כְּתוּב בִּפְסוּק 'אֶצְלוֹ' וְלֹא כְּתוּב 'עֲלֵיו' כִּיֹּן שְׁצָרִיךְ לְצִיּוֹן בִּמְקוֹם טְהוֹרָה (סְמוּךְ

מסכת פרק א [ה"ג - דף ג] מועד קטן יג

ולא נמצא מטמא טהרות למפרע? א"ל מוטב שיתקלקלו בו לשעה, ואל יתקלקלו בו לעולם.

הלכה ג

מתני' רבי אליעזר בן יעקב אומר, מושכין את המים מאילן לאילן, אבל לא ישקה את כל השדה כולה. זרעים שלא שתו לפני המועד, לא ישקם במועד, וחכמים מתירין בזה ובוזה.

גמ' רבי אליעזר בן יעקב אומר וכו': רבי מנא אמר לה סתם, רבי אבין בשם שמואל, מה נן קיימין, אם במרווחין דברי הכל אסור, אם ברצופין דברי הכל מותר, אלא כי נן קיימין בנטועין מטע עשר לבית סאה, רבי אליעזר בן יעקב עבד לון במרווחין, ורבנין עבדין לון ברצופין, הא רבנין אמרין במרווחין אסור להשקות,

שואלת הגמ' ורבי מנא אמר לה את השאלה שנשאלה, סתם היינו בשם עצמו, ורבי אבין אמר את זה בשם שמואל, מה נן קיימין באיזה אופן המחלוקת, אם במרווחין שיש רווח גדול בין האילנות, א"כ לדברי הכל צריך להיות שיהיה אסור להשקות את כל השדה (שהרי כשהוא משקה את הרווחים, זה לא מועיל לאילנות), ואם ברצופין א"כ צריך להיות שלדברי הכל יהיה מותר להשקות את כל השדה? מתרצת הגמ' אלא כי נן קיימין אלא כאן מדובר בנטועין מטע עשר אילנות בשטח של בית סאה (חמישים אמה על חמישים אמה). שרבי אליעזר בן יעקב עבד לון במרווחין, ולכן ראב"י אוסר להשקות את כל השדה, ורבנין עבדין לון ברצופין, ולכן הם מתירים להשקות את כל השדה. שואלת הגמ' הרי הא רבנין אמרין שבמרווחין אסור להשקות את כל

הבשר, וכי לא נמצא שהוא מטמא את הטהרות למפרע עד שיתעכל הבשר? א"ל ר' מנא מוטב שיתקלקלו בו לשעה כל זמן שהבשר עדיין קיים, ואל יתקלקלו בו לעולם, שאם יצינו, יבואו לטמאות גם לאחר שיתעכל הבשר.

הלכה ג

מתני' רבי אליעזר בן יעקב אומר, מושכין את המים מאילן לאילן מותר להשקות כל אילן בנפרד, אבל לא ישקה את כל השדה כולה. זרעים שלא שתו שלא השקו אותם עדיין כלל לפני המועד, לא ישקם במועד, כיון שהם לא יתקלקלו כשלא ישקו אותם, שהרי הם עדיין לא נבטו, וחכמים מתירין בזה ובוזה, הגמ' תבאר את דברי חכמים.
גמ' רבי אליעזר בן יעקב אומר וכו':

מסכת פרק א [ה"ג - דף ג] מועד קטן

מהו להמשיך? נילף הדא דרבנן מן דרבי אליעזר בן יעקב, כמה דרבי אליעזר בן יעקב אמר במרווחין אסור להשקות ומותר להמשיך, כן רבנן אמרין במרווחין אסור להשקות ומותר להמשיך. ולא כן סברין מימר במרווחין דברי הכל אסור, והן עפר לא במרווחין הוא? אלא כאן בשביעית וכאן במועד, מה בין שביעית מה בין מועד, שביעית על ידי שהיא מותרת במלאכה - התירו בין דבר שהוא טורח בין דבר שאינו טורח, מועד על ידי שאסור במלאכה - לא התירו אלא דבר שהוא אבד, ובלבד דבר שאינו טריח. ואית דבעי מימר נשמעינה מן הדא, שביעית ע"י שזמנה מרובה התירו, מועד ע"י שזמנו קצר אסור, ואותן שבעת ימים אחרונים - לא מסתברא מיעבדינון כשבעת ימי הרגל ויהיו אסורין, אשכח תני מרביצין בעפר לבן

בין שביעית מה בין מועד, שביעית על ידי שהיא מותרת במלאכה, לכך חכמים התירו בין דבר שהוא טורח, בין דבר שאינו טורח, ולכן ר"ש מתיר להשקות את השדה כולה, אבל בחול המועד, על ידי שאסור במלאכה, לכן חכמים לא התירו אלא דבר שהוא אבד, ובלבד דבר שאינו טריח, ולכן אסור להשקות את כל השדה, כיון שיש בזה טירחה. ואית דבעי מימר, נשמעינה מן הדא שהחילוק בין שביעית לחול המועד הוא ששביעית ע"י שזמנה מרובה שזה שנה שלמה, לכן התירו להשקות את כל השדה, אבל חול המועד ע"י שזמנו קצר, לכן אסור להשקות את כל השדה, ואומרת הגמ' שבאותן שבעת ימים האחרונים של שנת השמיטה, לא מסתברא למיעבדינון כשבעת ימי הרגל ויהיו אסורין, אלא חכמים לא חילקו, וגם בימים האחרונים של שמיטה, מותר להשקות את השדה כולה. ואומרת הגמ' שאשכח תני שאח"כ מצאו ברייתא מפורשת כמו שאמרנו, שר"ש מתיר רק בשביעית ולא בחול המועד, ששינו מרביצין בעפר לבן (משקים בקצת

השדה, א"כ יש לשאול מהו להמשיך מים לכל אילן בנפרד? מתרצת הגמ' נילף הדא דרבנן מן דרבי אליעזר בן יעקב נלמד מדברי ראב"י לחכמים, כמה דרבי אליעזר בן יעקב אמר שבמרווחין שבנטועים עשר לבית סאה, אסור להשקות את כל השדה, אבל ומותר להמשיך מים לכל אילן בנפרד, כן רבנן אמרין שבמרווחין אסור להשקות, ומותר להמשיך. ואומרת הגמ' שלא כן סברין מימר שלא כמו שחשבנו לומר שבמרווחין לדברי הכל אסור להשקות את השדה, שהרי ר"ש אמר במסכת שביעית "מרביצין בעפר לבן בשביעית" (משקים בקצת מים, את התבואה הגדלה בין האילנות). וכי הן עפר לא במרווחין הוא, שהרי לא מגדלים את התבואה בין האילנות, אא"כ יש רווח גדול ביניהם, ואפי"ה ר"ש מתיר להשקות את השדה, חוזרת הגמ' ואומרת שהוכחה לא מוכרחת, ואלא כאן בשביעית וכאן במועד, ויתכן שכל מה שר"ש התיר להשקות את כל השדה, זה דוקא בשביעית, אבל בחול המועד, גם ר"ש סובר שאסור להשקות את השדה כולה, ומבארת הגמ' מה

מסכת פרק א [ה"ד - דף ג] מועד קטן

בשביעית אבל לא במועד דברי רבי שמעון, ורבי אליעזר בן יעקב אוסר.
וחכמים מתירין בזה ובוזה: מהו בזה ובוזה - בין ששתו קודם לרגל בין שלא שתו
 קודם לרגל? אלא כאן באילן כאן בורעים.

הלכה ד

מתני' צדין את האישות ואת העכברים בשדה האילן ובשדה הלבן כדרכו,
 במועד ובשביעית, ר' יהודה אומר בשדה האילן כדרכו, ובשדה לבן שלא
 כדרכו. ומקרינ את הפירצה במועד, ובשביעית בונה כדרכו.
גמ' צדין את האישות: אישות זו חולדה, אף על פי שאין ראייה לדבר וזכר לדבר
 [תהילים נח] **נִפְלְ אִשָּׁת בַּל חָזוּ שָׁמֶשׁ.**
בשדה האילן ובשדה הלבן: ניחא בשדה האילן, בשדה הלבן? אלא בשדה הלבן
 שהיא סמוכה לשדה האילן.

שבשדה האילן צדים אותם כדרכו, ובשדה
 לבן צדים אותם שלא כדרכו. ומקרינ
 ומתקנים את הפירצה במועד, ובשביעית
 בונה כדרכו.

גמ' צדין את האישות: אומרת הגמ'
 שאישות זו חולדה היינו חפרפרת,
 ואף על פי שאין ראייה לדבר, אבל יש זכר
 לדבר שהרי כתוב בפסוק **נִפְלְ אִשָּׁת בַּל חָזוּ**
שָׁמֶשׁ, וא"כ מוזכר 'שהאישות' לא רואה את
 השמש, וזה מכיון שהיא בריה ללא עינים.

בשדה האילן ובשדה הלבן: שואלת הגמ'
 זה ניחא ומובן שצדים אותם בשדה האילן
 שלא יקלקלו את האילנות, אבל מדוע צדים
 אותם בשדה הלבן והרי אין מהם היזק גדול?
 אלא אומרת הגמ' שכוונת המשנה שצדים
 אותם בשדה הלבן שהיא סמוכה לשדה
 האילן, כדי שהם לא יבואו להזיק את
 האילנות.

מים, את התבואה הגדלה בין האילנות)
בשביעית אבל לא במועד, דברי רבי
 שמעון, ורבי אליעזר בן יעקב אוסר.

וחכמים מתירין בזה ובוזה: שואלת הגמ'
 מהו בזה ובוזה, וכי כוונת חכמים להתיר
 להשקות את הזרעים בין ששתו קודם לרגל
 בין שלא שתו קודם לרגל, והרי לא מסתבר
 לומר כך, שהיות ולא השקו אותם לפני
 המועד, א"כ הם לא נבטו, ולא יתקלקלו אם
 לא ישקו אותם במועד? אלא כאן וכאן, היינו
כאן באילן כאן בורעים שהשקו אותם לפני
 המועד, שמותר להשקותם.

הלכה ד

מתני' צדין את האישות ואת
 העכברים הנמצאים בשדה
 האילן ובשדה הלבן בשדה תבואה, כדרכו,
 בין במועד ובין בשביעית, ר' יהודה אומר

מסכת פרק א [ה"ד - דף ד] מועד קטן

כדרכו: צד במצודה. שלא כדרכו: תוחב בשפור ומכה בקרדום ומרדד את האדמה תחתיה. תני מחריבין חוררי הנמלים במועד, כיצד הוא עושה? רשב"ג אומר נוטל מאלו ונותן בצד אלו, והן מחנקין אלו את אלו, והוא שתהא אמת המים עוברת ביניהן.

ומקרין את הפירצה במועד: אבן על גבי אבן, וצרור על גבי צרור. ובשביעית בונה כדרכו: אבן על גבי צרור, וצרור על גבי אבן. ובפרצה שאינה סוגה בעפר, אבל בפרצה שסוגה בעפר, אסור לגודרה בשביעית, ותני כן כל פרצה שהיא סוגה בעפר, אסור לגודרה בשביעית, ושאינו סוגה בעפר, מותר לגודרה בשביעית. בשאינה מכשלת את הרבים, אבל אם היתה מכשלת הרבים - אף על פי שהיא סוגה בעפר מותר לגודרה בשביעית.

גדולות, ומניחים אבנים קטנות תחתיהן לציב את האבנים הגדולות. **ובשביעית בונה כדרכו:** היינו **אבן על גבי צרור וצרור על גבי אבן**. ואומרת הגמ', שההיתר לבנות את הגדר בשביעית, זה דוקא **בפרצה שאינה סוגה בעפר**, שאין שום מכשול מרה"ר לשדהו, אבל **בפרצה שסוגה בעפר**, שיש מכשול מרה"ר לשדהו, אפי' שהמכשול הוא של עפר, אסור לגודרה בשביעית, כיון שכבר אין ההיזק שכיח כ"כ, ותני כן וכך גם למדנו בברייתא, כל פרצה שהיא סוגה אפי' בעפר, אסור לגודרה בשביעית, ושאינו סוגה בעפר, מותר לגודרה בשביעית. ואומרת הברייתא, שדוקא **בשאינה מכשלת את הרבים**, אז אם יש איזה מכשול, אסור לבנות את הגדר בשביעית, אבל אם היתה **מכשלת הרבים** דהיינו שהגדר נוטה ליפול לרה"ר, אף על פי שהיא סוגה בעפר מותר לו לפרק את הגדר ולחזור ולגודרה בשביעית, כיון שאם לא נתיר לו לחזור לבנות את הגדר, א"כ הוא לא יפרק את הגדר,

כדרכו: היינו שהוא צד אותם במצודה. ו**שלא כדרכו:** היינו שהוא תוחב בשפור לתוך המחילות של האישות, ומכה בקרדום בפטיש, ומרדד את האדמה תחתיה, והוא מקלקל את המחילות של האישות, ועי"ז היא תברח משם או שהיא תמות. תני מחריבין את חוררי הנמלים שנמצאים בשדות (כדי שהנמלים לא יקלקלו את התבואה), במועד, ואומרת הברייתא כיצד הוא עושה? רשב"ג אומר שהוא נוטל מאלו שהוא נוטל נמלים ממקום אחד ונותן בצד אלו, והן מחנקין אלו את אלו, מתוך המריבה שביניהם, אבל זה דוקא והוא שתהא אמת המים עוברת ביניהן, שאז הנמלים לא מכירים אחד את השני, אבל אם אין אמת המים שעוברת ביניהם, א"כ הנמלים מכירים אחד את השני, ויעשו שלום ביניהם.

ומקרין את הפירצה במועד: היינו שהוא מניח אבן גדולה על גבי אבן, וצרור (אבן קטנה) על גבי צרור, ולכך זה נקרא שזה לא כדרכו, שהרי בדרך כלל בונים באבנים

מסכת פרק א [ה"ה - דף ד] מועד קטן יז

כהדא אם היה כותלו גוהה - סותרו ובונהו, ויסתור ולא יבנהו? רבי חנניה בשם רבי יוחנן התירו סופו מפני תחלתו, שאם אומר את לו שלא יבנה, אף הוא אינו סותרו, ונמצא בא לידי סכנה.

הלכה ה

מתני' ר' מאיר אומר רואין את הנגעים להקל אבל לא להחמיר, וחכמים אומרים לא להקל ולא להחמיר, ועוד אמר ר' מאיר מלקט אדם עצמות אביו ואמו מפני ששמחה היא לו, ר' יוסי אומר אַבֵּל הוא לו. ולא יעורר על מתו, ולא יספידנו, קודם לרגל שלשים יום.

גמ' תמן תנינן, בהרת כגרים, ופסת כגרים, ונולד לפסיון מחיה או שער לבן,

שאם הכהן יראה את הנגע שהוא נגע טמא, הכהן יהיה חייב לטמאו. **ועוד אמר ר' מאיר מלקט אדם את עצמות אביו ואמו בחוה"מ,** כדי לקבורו בקברי אבות (בימיהם היו קוברים את המתים במקום עראי עד שיתעכל הבשר, ואח"כ היו מלקטים את העצמות, וקוברים בבית הקברות המשפחתי), **מפני ששמחה היא לו,** ור' יוסי אוסר, כיון שר' יוסי אומר שביום של ליקוט העצמות זה אַבֵּל הוא לו. **ולא יעורר על מתו להזכירו בזמן שמספידים מת אחר, ולא יספידנו קודם לרגל שלשים יום,** כיון שמחמת ההספד זוכרים את הצער במשך ל' יום.

גמ' תמן תנינן, מה הדין באחד שיש בו **בהרת כגרים,** ללא מחיה (בשר חי בתוך הבהרת) וללא שער לבן, שמסגירים אותו, ואח"כ הבהרת **פסטה** גדלה בעוד **כגרים,** ונולד **לפסיון** (לבהרת החדשה) **מחיה או שער לבן שזה סימן טומאה,**

ויש בזה סכנה שלא יפול לרה"ר, וזה **כהדא** וזה כמו ששנינו בברייתא לעניין חוה"מ, שאם היה כותלו גוהה ונוטה ליפול, **סותרו ובונהו,** ושאולנו מדוע מתירים לו לבנות בחוה"מ, **ויסתור ולא יבנהו?** ואמר רבי חנניה בשם רבי יוחנן שהתירו סופו מפני תחלתו, שהרי אם אומר את לו שלא יחזור ויבנה, א"כ אף הוא אינו סותרו, ונמצא בא לידי סכנה, וא"כ ודאי שלעניין השביעית אנחנו מתירים לו לפרק את הגדר הנוטה ליפול ולחזור ולבנותו, הגם שיש מכשול בין שדהו לרה"ר.

הלכה ה

מתני' ר' מאיר אומר שרואין את הנגעים בחוה"מ, רק כדי להקל ולטהר את הנגע, אבל לא להחמיר ולטמאו, ואם הכהן רואה שזה נגע טמא, הכהן לא יאמר לו כלום, וחכמים אומרים שלא רואים את הנגעים לא להקל ולא להחמיר, כיון

מסכת פרק א [ה"ה - דף ד] מועד קטן

והלכה לה האום, ר' עקיבה מטמא, וחכמים אומרים תיראה בתחילה, הא רבי עקיבה מטמא ומחליט, ורבנן אמרי תיראה כתחלה - מחליטין, ומה ביניהון? ר' יוחנן אמר ערב הרגל ביניהון, רבי עקיבה אומר הי קדמייתא ואין את נזקק לו לא להקל ולא להחמיר, ורבנן אמרי חורי היא ואת פוטרו מן הראשונה, והיידא היא שלא להחמיר - שאין את נזקק לו לשנייה, לא להקל ולא להחמיר. ר' יוסה בשם ר' אחא, אתיא דיחידייא דהכא כסתמא דתמן, ודיחידייא דתמן כסתמא דהכא; אתיא דיחידייא דתמן כסתמא דהכא - ר' עקיבה אומר היא קדמייתא, ואין את נזקק לו לא להקל ולא להחמיר, ודיחידייא דהכא כסתמא דתמן - ורבנן אמרי חורי היא, ואת פוטרו מן הראשונה. ותנינן הכא ר' מאיר אומר רואין את

ולא להחמיר דהיינו שאין את נזקק לו לבדוק את הבהרת השנייה בכלל, לא להקל ולא להחמיר, אבל בנגע רגיל מודה ר"מ שאם הכהן בודק אותו, הוא יהיה חייב לומר מה טיבו, האם הוא טהור או טמא, ולכך לא רואים את הנגע בחודה"מ, ואומר ר' יוסה בשם ר' אחא שאתיא דיחידייא דהכא (דברי ר"מ) כסתמא דתמן (כשיטת חכמים של המשנה בנגעים), ודיחידייא דתמן (ודברי ר"ע) כסתמא דהכא (כשיטת חכמים של משנתינו); אתיא דיחידייא דתמן זה כסתמא דהכא שהרי ר' עקיבה אומר שהבהרת הנמצאת כעת היא קדמייתא היא הבהרת הראשונה, ולכך אין את נזקק לו כלל לא להקל ולא להחמיר, כדברי חכמים, ודיחידייא דהכא זה כסתמא דתמן, שהרי שנינו שם ורבנן אמרי שהבהרת הנמצאת כעת חורי היא, היא בהרת אחרת, ולכך הכהן נזקק לו, ואת פוטרו מן הבהרת הראשונה, ואינו בודק כלל את הבהרת השניה. שואלת הגמ' והרי תנינן הכא בברייתא ר' מאיר אומר רואין את

והלכה לה האום הנגע הראשון (שהוא כמו אמו של הנגע השני) ר' עקיבה מטמא, כיון שזה בעצם אותו בהרת, וכיון שיש לבהרת הזו סימני טומאה, לכך הבהרת טמאה, וחכמים אומרים שהבהרת החדשה תיראה לכהן בתחילה, שואלת הגמ' הא רבי עקיבה מטמא ומחליט את הנגע, ורבנן אמרי תיראה כתחלה ומחליטין ומטמאים את הנגע, וא"כ מה ביניהון? מתרצת הגמ' ר' יוחנן אמר שאם ההסגר של הבהרת הראשונה נגמרה בערב הרגל ביניהון, שרבי עקיבה אומר הי קדמייתא שהבהרת השניה היא המשך של הבהרת הראשונה, ואין את נזקק לו לראותו, לא להקל ולא להחמיר, והוא ישאר להיות מצורע מוסגר, ורבנן אמרי שחורי היא שהבהרת השניה היא בהרת אחרת, ואת פוטרו מן הראשונה והכהן רואה שהבהרת הראשונה הלכה לה, וא"כ הכהן פוטר אותו מההסגר, והכהן לא בודק את הבהרת השניה, והיידא היא וזהו הנגע שר"מ אמר שרואים את הנגעים להקל (היינו את הנגע הראשון שהלך לו מטהרים),

מסכת פרק א [ה"ה - דף ה] מועד קטן יט

הנגעים 'בתחילה' להקל אבל לא להחמיר? ר' יוסי בר' בון בשם רבי אחא בין דיחידייא דהכא בין דרבנן דהכא - מודיי לרבנן דתמן להקל אבל לא להחמיר, תמן בשהלכה לה האום, ברם הכא בשהלכו להם הסימנין והאום קיימת. אמר רבי נראים דברי ר' יוסי במוסגר, ודברי ר' מאיר במוחלט. ר' זעירה אמר ימי הרגל ביניהון, ר' עקיבה אומר היא קדמיתא - ואינו נכנס לעזרה, ורבנן אמרי חורי היא - והוא נכנס לעזרה. שמואל אמר פריחה ביניהון, ר' עקיבה אומר היא קדמייתא בפורח מן הטמא טהור, ורבנן אמרי חורי היא בפורח מן הטהור טמא. ואמרין בשם

(וחכמים נחלקים גם בזה, היות שכאשר המצורע נטהר מצרעתו, הוא צריך לפרוש מאשתו שבע ימים, וא"כ יהיה לו צער, ור"מ סובר שהמצורע מעדיף להיטהר, כדי להיות בחברת אנשים). ר' זעירה אמר שיש עוד נפק"מ בין ר"ע לחכמים, וימי הרגל ביניהון, שר' עקיבה אומר שהבהרת הנמצאת כעת היא הבהרת הקדמיתא, ולכך אינו נכנס לעזרה, שהרי הוא עדיין טמא מחמת ההסגר הראשון, ורבנן אמרי שהבהרת הראשונה נרפאה, וזו בהרת חורי (אחרת) היא, ולכך הוא נכנס לעזרה, שהרי טיהרו אותו מההסגר הראשון, ועדיין לא טימאו אותו מחמת הבהרת השניה. שמואל אמר שיש עוד נפק"מ בין ר"ע לחכמים, במקרה של פריחה שהצרעת פריחה בכולו לאחר שהבהרת הראשונה נרפאה ביניהון, שר' עקיבה אומר שהיות והבהרת השניה היא הבהרת קדמייתא שהיתה, והרי הדין הוא בצרעת שפורחת מן הטמא טהור, והיות והוא היה מוסגר, לכך כשפרח בו הצרעת הוא נטהר, אבל ורבנן אמרי שהיות והבהרת השניה חורי היא זה בהרת אחרת, והוא כבר נטהר מההסגר שהסגירו אותו, והרי הדין הוא בצרעת שפורחת מן הטהור טמא, וא"כ הוא יהיה טמא. ואמרין ויש שאמרו בשם

הנגעים 'בתחילה' להקל אבל לא להחמיר, וא"כ מוכח שר"מ סובר שגם נגע חדש לגמרי רואים להקל ולא להחמיר, ולא כדברי ר' יוחנן שאומר שר"מ מודה שלא רואים נגע חדש כדי להקל ולא להחמיר (וכשהוא טמא, הכהן לא יאמר שזה טמא)? אלא אמר ר' יוסי בר' בון בשם רבי אחא שר"מ סובר שהכהן שבודק את הנגע לא חייב לומר מה טיבו, ובין דיחידייא דהכא בין דרבנן דהכא ובין ר"מ ובין חכמים של משנתינו מודיים לרבנן דתמן שרואים את הבהרת הראשונה להקל, אבל לא רואים את הבהרת השניה כדי שלא להחמיר ולטמאות אותו, וזה כיון שתמן מדובר בשהלכה לה האום שהבהרת הראשונה הלכה, ולכך אין חשש שמא יטמאו את המצורע, אבל ברם הכא ר"מ נחלק עם חכמים במקרה שהלכו להם הסימנין, והאום והבהרת קיימת, שר"מ סובר שהכהן שבודק את הנגע לא חייב לומר מה טיבו, וחכמים סוברים שהכהן חייב לומר מה טיבו, ולכך שהכהן לא יבדוק כלל את הבהרת. ואומרת הברייתא, אמר רבי נראים דברי ר' יוסי (היינו דברי חכמים של משנתינו) במוסגר, שלא רואים את הנגע, שלא יבואו לטמאותו, ודברי ר' מאיר במצורע מוחלט, שיתכן ויטהרו אותו

כ מסכת פרק א [ה"ה - דף ה] מועד קטן

שמואל פריחה ושחין המוֹרֵד ביניהון, רבי עקיבה אומר היא קדמייתא בפורח מן הטהור טמא, ורבנן אמרי חורי היא בפורח מן הטמא טהור. בגין דהוא חורי, הא אין היא היא טמא, ואתיין כ"י דאמר רבי שמעון בן לקיש, דאיתפלגון פריחה בו בשחין המוֹרֵד, ר' יוחנן אמר טהור, ר' שמעון בן לקיש אמר טמא.

ועוד אמר ר' מאיר מלקט אדם עצמות אביו ואמו מפני ששמחה היא לו: תני, בראשונה היו קוברין אותן במהמורות, נתאכל הבשר היו מלקטין את העצמות וקוברין אותן ברוים, אותו היום היה מתאבֵּל, ולמחר היה שמה, לומר שנינוחו אבותיו מן הדין.

שחכמים סוברים שהבהרת שמתפשטת למקום שהיה בו השחין, זה נחשב לבהרת אחרת, **הא אין היא היא** אבל אם הבהרת התפשטה למקום שהיה בו השחין, זה נחשב להמשך של הבהרת, א"כ הוא יהיה **טמא, ואתיין כ"י** וזה הולך כמו מה **דאמר רבי שמעון בן לקיש, דאיתפלגון** שהרי נחלקו, במצורע שפרחה בו הבהרת בכולו (חוץ ממקום השחין) שבעצם הוא טהור, ואח"כ התרפא השחין ופרחה בו הבהרת **בשחין המוֹרֵד, שר' יוחנן אמר** שהוא נשאר טהור, כיון שזה נחשב להמשך של הבהרת שהיתה בכולו, ור' שמעון בן לקיש אמר שהוא טמא כיון שזה נחשב לפריחה חדשה, וכיון שהיא התפשטה באדם טהור, לכך הוא נטמא.

ועוד אמר ר' מאיר מלקט אדם עצמות אביו ואמו מפני ששמחה היא לו: תני, בראשונה היו קוברין אותן את המתים במהמורות בבורות, באופן עראי, ולאחר שנתאכל הבשר היו מלקטין את העצמות, וקוברין אותן ברוים במקומות חשוכים, היינו בקברי אבות, ואותו היום היה מתאבֵּל, כיון שמתעורר אבלו, ולמחר היה שמה, לומר שנינוחו אבותיו מן הדין,

שמואל שיש עוד נפק"מ בין ר"ע לחכמים, במקרה של פריחה בכל גופו, והיה לאותו אחד שחין המוֹרֵד שחין שלא התרפא עדיין, ובמקום השחין לא התפשט הבהרת (זה נחשב כאילו פרח בכולו, היות ומקום השחין לא יכול להטמאות בנגעים, כל עוד שהוא לא נרפא), ולאחר שנרפא השחין התפשט לשם הבהרת, **ביניהון, שרבי עקיבה שאומר** שהבהרת השניה היא קדמייתא המשך של הבהרת הראשונה, ולכך כשהבהרת התפשטה בכולו (חוץ ממקום השחין) הוא נטהר, ואח"כ כשהבהרת התפשטה למקום השחין (לאחר שהשחין התרפא) א"כ הוא יהיה טמא, שהרי הדין הוא בצרעת שפורחת מן הטהור שהוא טמא, ורבנן אמרי שהבהרת השניה חורי היא זה בהרת אחרת, ולכך כשהבהרת התפשטה בכולו (חוץ ממקום השחין) הוא טמא (שהרי הבהרת פריחה באדם טהור, שהוא נטמא), ואח"כ כשהבהרת התפשטה למקום השחין (לאחר שהשחין התרפא) א"כ הוא יהיה טהור, שהרי הדין הוא בצרעת שפורחת מן הטמא שהוא טהור, ואומרת הגמ' שכל מה שחכמים מטהרים כשזה פורח למקום שהיה בו השחין, זה בגין דהוא חורי

מסכת פרק א [ה"ה - דף ה] מועד קטן כא

תני, המעביר ארון ממקום למקום, אין בו משום ליקוטי עצמות, אמר ר' אחא הדא דאית אמר בארון של אבן, אבל בארון של עץ יש בו משום ליקוט עצמות, אמר ליה ר' יוסי ואפילו בארון של עץ אין בו משום ליקוטי עצמות, איזהו ליקוט עצמות, מעבירן באפיקרסין ממקום למקום, ר' חגי בשם ר' זעירא ליקוטי עצמות כשמועין, ותני כן ליקוט עצמות - מלקט עצם עצם, משיתאכל הבשר. תני אין שמועה לליקוטי עצמות, אמר ר' חגי והוא ששמע למחר, אבל אם שמע בו ביום יש שמיעה לליקוטי עצמות. ויש שיעור לליקוטי עצמות? תנא ניקומכי קומי ר' זעירא אין שיעור לליקוטי עצמות. כהדא ר' מנא הורי לר' הלל דכיפרא לקרוע ולהתאבל - בר' אחא, ושלא להיטמאות - בר' יוסי.

עצמות, ותני כן וכן שנינו בבביתא ליקוט עצמות היינו שהוא מלקט עצם עצם משיתאכל הבשר. תני אין אבלות נוהגת מחמת שמועה של ליקוטי עצמות, אמר ר' חגי והוא ששמע למחרת של הליקוט עצמות, אבל אם שמע בו ביום, א"כ יש אבלות לשמיעה של ליקוטי עצמות. שואלת הגמ' והאם יש שיעור לליקוטי עצמות דהיינו אם לא נשאר אלא עצם או שנים והוא ליקט אותם, האם צריך לנהוג אבלות או לא? מתרצת הגמ' שתנא ניקומכי (שם חכם) קומי ר' זעירא שאין שיעור לליקוטי עצמות. ואומרת הגמ' שההלכה לעניין ליקוטי עצמות הוא כהדא כמו מה שר' מנא הורי לר' הלל דכיפרא, שלעניין לקרוע ולהתאבל הלכה בר' אחא שאם הוא מעביר את העצמות בארון של עץ שזה נקרא ליקוט עצמות שמתאבלים על זה, ולעניין שלא להיטמאות על זה, הורה שההלכה בדברי ר' יוסי, שכאשר מעבירים בארון של עץ שזה לא נקרא ליקוט עצמות, ולכן כהן לא נטמא לעצמות קרובו.

שכיון שנתעבל הבשר, המת ניצל מחיבוט הקבר.

תני, המעביר ארון של מת (שהמת נקבר בו) ממקום קברו למקום אחר, אין בו משום ליקוטי עצמות, כיון שהמת נשאר בארון, לכך זה כאילו שלא הוציא והו מהקבר, אמר ר' אחא הדא דאית אמר שאין בזה משום ליקוטי עצמות, זה דוקא בארון של אבן שהאבן חשוב כקרקע, ולכך זה כאילו שלא פסקה הקבורה, אבל בארון של עץ יש בו משום ליקוט עצמות, אמר ליה ר' יוסי ואפילו בארון של עץ אין בו משום ליקוטי עצמות, כיון שעדיין לא פסקה הקבורה הקודמת, שהרי הוא מונח במקומו, ולכך אומר ר' יוסי איזהו מתי יש את הדין של ליקוט עצמות, דוקא כשהוא מעבירן את העצמות באפיקרסין בבגד (היינו שקברו את המת הזה רק בתכריכין) ממקום למקום, ור' חגי בשם ר' זעירא אומר שליקוטי עצמות היינו כשמועין שליטנו את העצמות מהקבר כדי לקוברם במקום אחר, אבל המעביר את המת אפי' שהוא מונח בתכריכין, אין בזה משום ליקוט

מסכת פרק א [ה"ה - דף ה] מועד קטן

תני, ליקוטי עצמות אין אומר עליהן קינים וְנָהִי, ואין אומרים עליהן לא ברכת אבלים ולא תנחומי אבלים, אלו הן ברכות אבלים - מה שהן אומרים בבית הכנסת, אלו הן תנחומי אבלים - מה שהן אומרים בשורה. תני אַבְלָא אומר עליהן דברים, מהו דברים רבנן דקיסרין אמרין - קילוסין.

ולא יעורר על מתו: איזהו העירור - מזכירתו בין המתים. ולא יספידנו: איזה הוא הספד שהוא עושה לו הספד בפני עצמו. הדא דאָת אמר בישן, אבל בחדש מותר, איזהו חדש ואיזהו ישן, חדש בתוך שלשים יום, ישן לאחר שלשים יום. תני לא תעורר אשה לווייתה במועד, ר' נחמן בשם ר' מנא אמר לווייתה כמה דתימר [איוב ג] הָעֵתִידִים עָרַר לְוִיָּתָן. תני לא ישא אדם אשה שיש לה בנים, אפילו בקבר, אמר ר' ייסא מפני מעשה שאירע.

אמר שאסור להספיד, זה דוקא במת ישן, אבל במת חדש מותר להספידו, ואיזהו מת חדש ואיזהו מת ישן, מת חדש היינו שהוא בתוך שלשים יום לרגל, ומת ישן היינו שהוא מספידו לאחר שלשים יום ממותו. תני לא תעורר אשה על לווייתה בעלה במועד הגם שהבכי מרגיע אותה, ור' נחמן בשם ר' מנא אמר שהפי' של לווייתה היינו כמה דתימר כמו שנאמר הָעֵתִידִים עָרַר לְוִיָּתָן, דהיינו שמעוררים את הצער על בעליהן. תני שלכתחילה לא ישא אדם אשה שיש לה בנים, אפילו אם הם מתו ומונחים בקבר, אמר ר' ייסא שהטעם הוא מפני מעשה שאירע, שהאשה נטלה את ממון בעלה ונתנה אותם לספדן להספיד לה את בנה שהיה לה מהבעל הקודם, ולכך לא כדאי להתחתן עם אשה שיש לה בנים, ואפי' אם הם כבר מתו, שלא תבזבז את ממון בעלה בעבור בניה.

תני בשעת ליקוטי עצמות אין אומר עליהן קינים וְנָהִי דברי בכי וצער, ואין אומרים עליהן לא ברכת אבלים ולא תנחומי אבלים, ומבארת הגמ' ואלו הן ברכות אבלים - מה שהן אומרים בבית הכנסת בשעת ההספד 'ברוך מנחם אבלים', ואלו הן תנחומי אבלים - מה שהן אומרים כשעומדים בשורה 'המקום ינחם אתכם', תני אַבְלָא אומר עליהן דברים, ואומרת הגמ' מהו דברים שאומרים? רבנן דקיסרין אמרין - קילוסין, דהיינו שמקלסין את המת ומספרים בשבחו לפי מה שהוא, וי"א שמקלסין להקב"ה שהוא ממית ומחיה.

ולא יעורר על מתו: מבארת הגמ' איזהו העירור שמזכירתו בין המתים בזמן שמספידים אותם (מותר להספיד מתים שמתו עכשיו, כדלהלן). **ולא יספידנו:** מבארת הגמ' איזה הוא הספד היינו שהוא עושה לו הספד בפני עצמו, ואומרת הגמ' הדא דאָת

הלכה ו

מתני' אין חופרין כוכין וקברות במועד, אבל מחנכין את הכוכין, ועושין נברכת. וארון עם המת בחצר, ר' יהודה אוסר אלא א"כ יש עמו נסרים.

גמ' אבל מחנכין את הכוכין: איזהו חינוך קברות? רבי יוסי בר נהוראי אמר סדו בסיד, רב חסדא אמר אם היה ארוך מקצרו, ר' יהושע בן לוי אמר מאריך בו מצד אחד, ומרחיב בו מצד אחד, תני רבי חייה מאריך בו ומרחיב בו, בין מצד אחד בין משני צדדין. ועושין נברכת במועד: זה הבקיע, כל שהוא תושב נקרא בקיע. וארון עם המת בחצר: הדא דאיתא אמר במת שאינו מפורסם, אבל במת שהוא מפורסם עושין לו ארון אפי' בשוק, כד דמך ר' חנניא חברין דרבנן, עבדין

הלכה ו

מתני' אין חופרין כוכין בקירות המערה וקברות בקרקע במועד, אבל מחנכין את הכוכין הגמ' תבאר מהו מחנכין. ועושין נברכת בור לקבורה זמנית. ועושים ארון למת, עם המת בחצר, אבל כשהמת לא נמצא במקום עשיית הארון, אסור, שלא יבואו לומר שהוא עושה סתם ארונות, ור' יהודה אוסר לעשות את הארון אלא א"כ יש עמו נסרים, אבל אם אין לו נסרים מוכנים מערב יו"ט אסור.

גמ' אבל מחנכין את הכוכין: מבארת הגמ' איזהו חינוך קברות, רבי יוסי בר נהוראי אמר סדו את הקבר בסיד כדי שלא יכנס לשם מים. ורב חסדא אמר שאם היה הקבר ארוך יותר מדאי מקצרו. ר' יהושע בן לוי אמר שהוא מאריך בו בקבר מצד אחד, ומרחיב בו בקבר מצד אחד, אבל משני צדדים אסור, כיון שזה כמו שהוא חופר את הקבר מחדש, אבל תני רבי חייה שהוא מאריך בו ומרחיב בו – בין מצד

אחד בין משני צדדין, היות ועיקר הקבר

כבר קיים, לכך זה מותר.

ועושין נברכת במועד: זה הבקיע חפירה זמנית, וכשמתעכל הבשר, הוא יעביר את עצמות המת לקברי אבות, וכיון שהוא לא קובר שם לעולם, לכך הוא לא בונה אותו יפה, אלא רק כמעשה הדייט שמותר, ואומרת הגמ' שכל שהוא תושב היינו חפירה זמנית נקרא בקיע.

וארון עם המת בחצר: אומרת הגמ' הדא דאיתא אמר שמותר לעשות את הארון רק כשהמת נמצא איתו בחצר, זה דוקא במת שאינו מפורסם, אבל במת שהוא מפורסם א"כ עושין לו ארון אפי' בשוק, כיון שכולם יודעים שעושים את הארון למת. ואומרת הגמ' כד דמך מת ר' חנניא שהוא היה חברין דרבנן החבר של החכמים (הוא היה תומך בהם), בחוה"מ, עבדין ליה ארון בשוקא, כיון שכולם הכירוהו וידעו שהוא מת, לכך היה מותר לעשות את הארון גם לא לידו בחצר.

ליה ארון בשוקא. ר' יהודה אוסר אלא א"כ יש עמו נסרים: הכל מודין שלא יקוץ לו ארזים, ודכוותה לא יחצוב לו אבנים. היו חצובות - תפלוגתא דר' יהודה ורבנן.

הלכה ז

מתני' ואין נושאים נשים במועד, לא בתולות ולא אלמנות, ולא מייבמין, מפני ששמחה היא לו, אבל מחזיר את גרושתו. ועושה אשה תכשיטיה במועד, רבי יהודה אומר אשה לא תסוד מפני שניווול הוא לה.

גמ' ואין נושאים נשים במועד: שמעון בר בא בשם רבי יוחנן מפני ביטול פריה ורביה. בעון קומי רבי יסא, העבד מהו שישא במועד? אמר לון נישמענה מן הדא, מי שחציו עבד וחציו בן חורין, הדא אמרה שהעבד מצווה על פריה ורביה, ואמר שמעון בר בא בשם רבי יוחנן כל שהוא מצווה על פריה ורביה, אסור לו לישא אשה במועד.

גמ' ואין נושאים נשים במועד: שמעון בר בא בשם רבי יוחנן שהטעם שאין נושאים נשים במועד, הוא מפני ביטול פריה ורביה, שלא יבואו להתחתן רק בחגים, וכוננת המשנה היא, שמפני שיש שמחה בנשואין, לכך חוששים שמא הוא יתעכב בנשואין עד למועדות כדי שיהיה לו שמחה שלמה, וממילא יבואו להתבטל מפריה ורביה. שואלת הגמ' בעון קומי רבי יסא, העבד מהו שישא במועד? אמר לון נישמענה מן הדא, שהרי שנינו במשנה מי שחציו עבד וחציו בן חורין צריך לשחררו כיון שלא נברא העולם אלא לפריה ורביה, ומזה שב"ש אמרו את הטעם הזה, הדא אמרה מוכח שהעבד מצווה על פריה ורביה, והיות ואמר שמעון בר בא בשם רבי יוחנן שכל שהוא מצווה על פריה ורביה, אסור לו לישא אשה במועד, לכך גם לעבד אסור לישא אשה במועד.

ר' יהודה אוסר אלא א"כ יש עמו נסרים: אומרת הגמ' שהכל מודין שלא יקוץ לו ארזים, כיון שיבואו לומר שהוא כורת את הארזים לצורך בנין (אפי' כאשר המת היה מפורסם), ודכוותה וכן לא יחצוב לו אבנים מִקְהָר לבנות לו קבר, ואם האבנים היו חצובות, והוא רוצה לסתת אותם לבניית הקבר, בזה יש את הפלוגתא דר' יהודה ורבנן.

הלכה ז

מתני' ואין נושאים נשים במועד, לא בתולות ולא אלמנות, ולא מייבמין, מפני ששמחה היא לו, הגמ' תבאר את טעם האיסור. אבל מחזיר את גרושתו כי אין לו בזה שמחה, ועושה אשה תכשיטיה במועד, רבי יהודה אומר שהאשה לא תסוד את עצמה (הם היו מורחים סיד על מקום השער, וכשהסיד היה מתייבש, זה היה משיר את השער), מפני שניווול הוא לה.

מפני ששמחה היא לו: ר' אילא ר' לעזר בשם ר' חנניה על שם שאין מערבין שמחה בשמחה, רבי לא שמע לה מן הדא [דברי הימים ב ז] **כִּי חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ עָשׂוּ שְׁבַעַת יָמִים, וַהֲחֹג שְׁבַעַת יָמִים.** ר' יעקב בר אחא שמע לה מן הדא [בראשית כט] **מֵלֹא שְׁבַע זֹאת.** ר' אבהו בשם רבי לעזר מפני הטורה. תני אָבֶל מתכוין הוא ונושא מערב הרגל, לית הדא פליגא על ר' יוחנן, לית הדא פליגא על ר' חנניה, ואפילו על ר' לעזר לית היא פליגא, אמר ר' בא עלת כלתא נפקת טרחותא.

אבל מחזיר הוא את גרושתו: מפני שאינו שמחה היא לו. הלא דעת אמר מן הנישואין, אבל מן האירוסין אסור.

לביטול פריה ורביה (שיבואו להתחתן דוקא בערב הרגל), כיון שאם יהיה תקלה והוא לא יוכל להתחתן באותו היום, הוא יצטרך להתמהמה עד לאחר הרגל, לכך אין חשש שיתמהמהו עם הנשואין עד לערב הרגל, שאין דרך של בני אדם להסתכן בזה. וכן **לית היא פליגא** הברייטא חזו לא נחלקת **על ר' חנינה**, כיון שעיקר השמחה היא ביום הנשואין עצמו, ולכך אין בזה משום 'אין מערבין שמחה בשמחה'. **ואפילו על ר' לעזר** שאומר שאין נושאין נשים במועד, מפני הטורח, **לית היא פליגא** הברייטא חזו לא נחלקת, כיון **דאמר ר' בא עלת כלתא** כשהכלה נכנסה לחופה **נפקת טרחותא** נגמרה הטרחה, ולכך אין בזה משום טרחה במועד.

אבל מחזיר הוא את גרושתו: מפני שאני שמחה היא לו (שמחה הוא רק בהתחדשות, ובאן אין התחדשות, שהרי הם היו כבר נשואים), ואומרת הגמ' הדא דאָת אַמַר שמותר להחזיר את גרושתו, זה דוקא בגרושתו מן הנישואין, אבל בגרושתו מן האירוסין אסור להחזירה במועד, כיון שיש שמחה בנשואין האלו.

מפני ששמחה היא לו: ר' אילא ור' לעזר בשם ר' חנניה אמרו שהטעם שאין נושאים נשים במועד, הוא על שם שאין מערבין שמחה בשמחה, ורבי אילא שמע לה מן הדא שאין מערבין שמחה בשמחה, שהרי כתוב **כִּי חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ** (של בית המקדש) **עָשׂוּ שִׁבְעַת יָמִים, וַהֲחֵג שִׁבְעַת יָמִים,** ומדוע הם לא התמהמוהו עם חנוכת בית המקדש לעשותו בסוכות, אלא ע"כ שאין מערבין שמחה בשמחה. ור' יעקב בר אחא שמע לה מן הדא שאין מערבין שמחה בשמחה, שהרי כתוב **מִלֵּא שִׁבְעָה זֹאת וַתִּתֵּן לָךְ גַּם אֶת זֹאת,** ומדוע יעקב אבינו לא היה יכול להתחתן עם רחל בימי המשתה של לאה, אלא ע"כ שאין מערבין שמחה בשמחה. ר' אבהו בשם רבי לעזר אמר שהטעם שאין נושאים נשים במועד, מפני הטורח, וכוונת המשנה היא, שמפני שיש שמחה בנושאים וטורחים בשמחה הזו, לכך אין נושאים נשים במועד. תני אומנם אין נושאים נשים במועד, אָבֵל מתכוין הוא ונושא מְעַרְבֵי הָרָגֶל, ואומרת הגמ' שלית הדא פליגא שהברייתא הזו לא נחלקת על ר' יוחנן, ואין לחשוש

מסכת פרק א [ה"ז - דף ו] מועד קטן

ועושה אשה תכשיטיה במועד: ואלו הן תכשיטי אשה, גודלת וכוחלת ופוקסת ונוטלת את שערה ואת צפרניה, ומעברת כלי חרש על פניה, אמר ר' יודן אבוי דר' מתניה בלשון נקי היא מתניתא.

ר' יהודה אומר לא תסוד מפני שהוא ניוול לה: תרין אמורין - רבי חנניה ור' מנא, חד אמר בסיד שהיא מתרתו בתוך המועד נחלקו, אבל בסיד שהיא מתרתו לאחר המועד דברי הכל אסור, וחורנה אמר בסיד שהיא מתרתו לאחר המועד נחלקו, אבל בסיד שהיא מתרתו בתוך המועד דברי הכל מותר, ולא ידעין מאן אמר דא ומאן אמר דא, מן מה דאמר ר' חנינה ר' יסא בשם ר' יוחנן - ר' יודה כדעתיה, כמה דר' יודה אמר תמן צרת שעה צרה, כן הוא אומר הכא ניוול שעה ניוול, הוי דו אמר בסיד שהיא מתרתו בתוך המועד נחלקו, אבל בסיד שהיא מתרתו לאחר המועד דברי הכל אסור.

בתוך המועד לדברי הכל מותר, שאומנם היא סובלת בתחילת המועד, אבל אח"כ היא תהנה מזה, וזה כמו שמותר לבשל ולאפות במועד, הגם שהיא מצטערת באפיה ובבישול, אבל אח"כ נהנים מהתבשיל, ואומרת הגם אבל ולא ידעין מאן אמר דא ומאן אמר דא מי אמר מה, אבל מן מה דאמר ר' חנינה שר' יסא אמר בשם ר' יוחנן, שר' יודה שאוסר לסוד במועד, הוא הולך כדעתיה, כמה דר' יודה אמר תמן במסכת ע"ז, שצרת שעה זה נקרא צרה (ולכך מותר לגבות את החובות מהגויים ביום אידם, הגם שאח"כ הוא יודה לע"ז על פריעת החוב), כן הוא ר' יהודה אומר הכא שניוויל של שעה זה ניוול, ולכך ר' יהודה אוסר לסוד במועד, וא"כ הוי דו ר' חנינה אמר שבסיד שהיא מתרתו בתוך המועד נחלקו, אבל בסיד שהיא מתרתו לאחר המועד דברי הכל אסור.

ועושה אשה תכשיטיה במועד: ואלו הן תכשיטי אשה, גודלת קולעת את שערה (עושה צמות), וכוחלת צובעת את עיניה בכחול, ופוקסת מדביקה בצק על פניה, וכשזה מתייבש היא נוטלת אותו, ובשרה מאדים מחמת זה, ונוטלת את שערה של בית השחי, ואת צפרניה, ומעברת כלי חרש חד על פניה, אמר ר' יודן אבוי דר' מתניה שבלשון נקי היא מתניתא, דהיינו שהיא מעבירה סכין על פניה של מטה.

ר' יהודה אומר לא תסוד מפני שהוא ניוול לה: תרין אמוראין נחלקו בביאור דברי המשנה, רבי חנניה ור' מנא, ואחד אמר שבסיד שהיא מתרתו (מורידה) בתוך המועד נחלקו, אבל בסיד שהיא מתרתו לאחר המועד, שאז היא לא תהנה מהסיד במועד, לדברי הכל אסור, וחורנה אמר שבסיד שהיא מתרתו (מורידה) לאחר המועד נחלקו, אבל בסיד שהיא מתרתו

הלכה ח

מתני' ההדיוט תופר כדרכו, והאומן מכלב. ומסרגין את המיטות, רבי יוסי אומר ממתחין.

גמ' ההדיוט תופר כדרכו וכו': דבית ר' ינאי אמרו כדרכו - ממלא את המחט, מכלב - אחת אחת, רבי יוחנן אמר כדרכו - אחת אחת, מכלב - מפסיע. מתניתא מסייעא לר' יוחנן, הרוצענין מכלבין במועד, אין תימר אחת אחת, כך היא אומנותן, אלא כינן קיימין במפסיע. איזהו הדיוט ואיזהו אומן? אמר ר' יוסי בן חנינה, כל שהוא מזווג את האומרות זה הוא אומן, וכל שאינו מזווג את האומרות זה הוא הדיוט. אמר ר' סימון בתופר כיסין כיסין היא מתניתא.

ומסרגין את המיטות וכו': רבי יסא אמר איתפלגון חזקיה ור' יוחנן; חזקיה אמר סירוג - שתי וערב, מיתוח - או שתי או ערב. רבי יוחנן אמר סירוג -

הלכה ח

מתני' ההדיוט תופר כדרכו והאומן מכלב. ומסרגין את המיטות

ורבי יוסי אומר שרק ממתחין, הגמ' תבאר את המשנה.

גמ' ההדיוט תופר כדרכו וכו': מבאר הגמ', דבית ר' ינאי אמרו שכדרכו

היינו ממלא את המחט, דהיינו שהוא תוחב כמה וכמה תחיבות בבגד, ואח"כ הוא מותח את החוט, ומכלב היינו אחת אחת, שהוא מכניס ומוציא את המחט על כל תפירה ותפירה. ורבי יוחנן אמר שכדרכו היינו

אפי' אחת אחת, ומכלב היינו מפסיע שהוא מדרג על מקום שהוא היה אמור לתפור. ואומרת הגמ' שמתניתא מסייעא לר' יוחנן שהרי שנינו שהרוצענין תופרי נעלים מכלבין במועד, וא"כ אומרת הגמ' אין תימר שמכלב היינו אחת אחת, א"כ איך יהיה מותר לרצענים לתפור אחת

אחת, והרי כך היא אומנותן של הרצענים לתפור אחת אחת, אלא כינן קיימין אלא ע"כ שמכלב היינו במפסיע. איזהו הדיוט ואיזהו אומן? אמר ר' יוסי בן חנינה, כל שהוא מזווג מחבר בצורה שווה את האומרות את השפה של הבגדים, זה הוא אומן, וכל שאינו מזווג את האומרות בצורה שווה זה הוא הדיוט. אמר ר' סימון שמכלב היינו בתופר כיסין כיסין שהוא לא תופר בצורה שווה, אלא אחת הנה ואחת הנה, זו היא כוונת המתניתא.

ומסרגין את המיטות וכו': רבי יסא אמר שאיתפלגון (שנחלקו) חזקיה ור' יוחנן בביאור המשנה, וחזקיה אמר שסירוג היינו שתי וערב (שהוא מותח את החבליים מהארוכות המיטה, לאורך ולרוחב, לעשות מטת), ומיתוח היינו שהוא מותח את החבליים או שתי או ערב, ורבי יוחנן אמר שסירוג

מסכת פרק א [ה"ח - דף ו] מועד קטן

או שתי או ערב, מיתוח - היתה רפה ממתחה, אמר ר' חייה בר בא הכל מודין בסירוג שהוא שתי וערב, מה פליגין - במיתוח, חזקיה אמר או שתי או ערב, ר' יוחנן אמר אם היתה רפה ממתחה. רבי יסא הורי לשמואל בר' חנינה סירוג - שתי וערב, ולא ידעין אי כהדא דחזקיה, ואין כהדא דר' חייה בר בא דברי הכל. אמר רבי בון בר חייה קומי רבי זעירה מתניתא אמרה כן סירוג - שתי וערב, דתנינן תמן החבל מאימתי הוא חיבור למטה - משיסרג בה שלשה בתים, אית לך מימר שתי ולא ערב, או ערב ולא שתי? מהו להערים ולסרג, רב הושעיה אית ליה קמח וטחן חיטין, ר' זעירה אמר לר' יונה פוק זבון לן שיחורין לדוכנה, אמר ליה אית לן פילחא דמועדא, ואיקפד עלוי.

יתכן לומר כך, שהרי 'בית' היינו שהמקום נסגר ע"י שתי וערב. שואלת הגמ' מהו להערים ולסרג, דהיינו שיש לאותו אחד מטה, אלא הוא רוצה לעשות מטה בחוה"מ, והוא עושה בעורמה ואומר שהוא מעוניין במטה חדשה, האם זה מותר? ואומרת הגמ' הרי לרב הושעיה אית ליה קמח היה לו קמח מערב הרגל, והוא אמר שהוא רוצה קמח טרי, ולכך הוא טחן חיטין, וא"כ מוכח שמותר לעשות בעורמה. ואומרת הגמ' שר' זעירה אמר לר' יונה פוק זבון לן שיחורין צא ותקנה לנו קצח לדוכנה ונטחון אותו, אמר ליה שאית לן פילחא דמועדא יש לנו מספיק לכל המועד, ור' זעירא איקפד עלוי, כיון שר' זעירא רצה לטחון בעורמה, שישאר לו לאחר המועד, אבל ר' זעירא לא היה יכול לומר את זה מפורש, לכך הוא בעס על ר' יונה מדוע הוא הזכיר שיש קצח טחון, וא"כ לא יכולים להערים, כיון שזה יהיה ניכר שהוא טחן לאחר המועד.

זה או שתי או ערב, ומיתוח היינו שאם היתה רפה שהחבלים היו קלושים, הוא ממתחה, אבל ר' יוסי אוסר להכניס חבלים לארוכות המיטה. אבל אמר ר' חייה בר בא שהכל מודין בסירוג שהוא שתי וערב, ומה פליגין - במיתוח, שחזקיה אמר שהיינו או שתי או ערב, ור' יוחנן אמר שאם היתה רפה ממתחה. ואומרת הגמ' שרבי יסא הורי לשמואל בר' חנינה שסירוג היינו שתי וערב, אבל ולא ידעין אי כהדא דחזקיה, האם זה מכין שר' יסא מבאר את המשנה כחזקיה, ופסק כר' ק, ואין או שר' יסא אמר את דבריו כהדא דר' חייה בר בא וכדברי הכל. אמר רבי בון בר חייה קומי לפני רבי זעירה שמתניתא אמרה כן שסירוג זה שתי וערב, דתנינן תמן במסכת כלים החבל מאימתי הוא חיבור למטה - משיסרג בה שלשה בתים, וכי אית לך מימר שהכוונה היא לשתי ולא ערב, או לערב ולא שתי? לא

הלכה ט

מתני' מעמידין תנור וכיריים במועד. רבי יהודה אומר אין מכבשין את הריחים בתחלה.

גמ' מעמידין תנור וכיריים במועד: תנא ר' חלפתא בר שאול, ובלבד שלא יגדלנו בתחלה. תני תנור וכיריים חדשים אין סכין אותן בשמן, ואין טשין אותן במטלית, ואין חוסמין אותן בצונין - בשביל שיתחסמו, ואם בשביל לשפות עליהן את הקדירה מותר. ותני כן תנור וכיריים חדשים הרי הן ככל הכלים המיטלטלין בחצר. רבי יודן בר' ישמעאל הורי מדוחק להביא כירה חדשה מבית האומן לשפות עליה את הקדירה בתחילה ביום טוב.

הלכה י

מתני' ועושין מעקה לגג ולמרפסת - מעשה הדיוט אבל לא מעשה אומן,

הלכה ט

מתני' מעמידין וקובעים את התנור וכיריים לקרקע במועד, רבי יהודה אומר אין מכבשין לא מנקרים את הריחים בתחלה במועד, כדי שהם יטחנו את החיטים (כשאבני הרחיים חלקים לגמרי, הם לא טוחנים).

גמ' מעמידין תנור וכיריים במועד: תנא ר' חלפתא בר שאול, ובלבד שלא יגדלנו שלא יבנה את התנור בתחלה. תני תנור וכיריים חדשים אין סכין אותן בשמן, כדי לצחצחן, ואין טשין ולא משייפים אותן במטלית, ואין חוסמין אותן בצונין היינו אין שופכים עליהם מים קרים לאחר ההיסק בשביל שיתחסמו ויתחזקו, ואם הוא רוצה לשפוך עליהם את המים הקרים כדי שהתנור יתקרב, בשביל

לשפות (להניח) עליהן את הקדירה מותר, הגם שע"ז התנור מתחזק. ותני כן לעניין יו"ט, שתנור וכיריים חדשים שעדיין לא חיסמו וחיזקו אותם, הרי הן ככל הכלים המיטלטלין בחצר, כיון שאפשר להשתמש בהם לשאר שימושים (לא יכולים לבשל בהם עד שיחסמו אותם), ורבי יודן בר' ישמעאל הורי מדוחק להביא כירה חדשה מבית האומן כדי לשפות ולהניח עליה את הקדירה בתחילה ביום טוב (היות ועיקר כוונתו הוא לבשל). הגם שבאשר מסיקים אותה בהיסק הראשון הוא מתחכם ומתחזק.

הלכה י

מתני' ועושין מעקה לגג ולמרפסת - מעשה הדיוט אבל לא מעשה

מסכת פרק א [ה"י - דף ז] מועד קטן

שפין את הסדקין, ומעגילין אותן במעגילה - ביד וברגל, אבל לא במחלציים. הציר והצינור והקורה והמנעול והמפתח שנשברו, מתקנין אותן במועד, ובלבד שלא יכוין מלאכתו במועד. כבשין שהוא יכול לוכל מהן במועד כובשין.

גמ' ועושין מעקה לגג ולמרפסת וכו': לגג שלשה, ולמרפסת עשרה. שפין את הסדקין: תני ר' חייא השף - שף ברגל, והמעגל - מעגל ביד, מתניתא במעגילה קמנה, ומה דתני ר' חייא במעגילה גדולה.

הציר והצינור וכו': כהדא ר' מנא איתבר עוקא דסולמיה, שאל לר' יונה אבוי - ושרא ליה, אפילו כן א"ל פוק חמי חד סב וסמוך עלוי, נפק ואשכח ר' בון בר כהנא ושאל ליה, ושרא ליה.

וכל כבשין שהוא יכול לוכל מהן במועד כובשין: הא כבשין שאינו יכול לוכל

בשינוי. ואומרת הגמ' שבמתניתא מדובר במעגילה קטנה ולכך המשנה לא חילקה ואומרה שהוא יכול לשוף ולעגל ביד וברגל, ומה דתני ר' חייא מדובר במעגילה גדולה, ולכך צריך לעשות בשינוי, ואסור לעגל ברגל.

הציר והצינור וכו': ולא צריך לתקנו ע"י שינוי, וזה כהדא כאותו מעשה בר' מנא שאיתבר עוקא דסולמיה שנשבר לו שליכה של הסולם, ושאל לר' יונה אבוי (אביו) האם מותר לתקנו, ושרא ליה ור' יונה התיר לו לתקנו, ואמר ר' יונה לר' מנא בנו, שאפילו כן שאני מתיר, אבל א"ל פוק חמי חד סב צא ושאל לחכם זקן, האם הוא ג"כ מתיר, וסמוך עלוי, ור' מנא נפק יצא ואשכח ופגש את ר' בון בר כהנא ושאל ליה האם מותר לתקן את הסולם, ושרא ליה והתיר לו.

וכל כבשין שהוא יכול לוכל מהן במועד כובשין: אבל הא כבשין שאינו יכול לוכל

אומן, שפין מחליקים וממלאים את הסדקין שבגג בטיט, כדי שהגשם לא ידלוף לבית, ומעגילין אותן במעגילה ומחליקים אותם בכלי המיוחד לזה (כמין גלגל של מכבש), וכן דוחקים את הטיט ביד וברגל, אבל לא במחלציים כלי אומנות. הציר של הדלת והצינור וזהו המקום שלתוכו נכנס הציר, והקורה (הבריח) והמנעול והמפתח שנשברו, מתקנין אותן במועד, ובלבד שלא יכוין מלאכתו במועד. כבשין שהוא יכול לוכל לאכול מהן במועד כובשין, הגם שישאר מהם גם לאחר המועד.

גמ' ועושין מעקה לגג ולמרפסת וכו': אומרת הגמ' שלג עושים מעקה של שלשה טפחים, היות ולא משתמשים בו באופן קבוע (מדובר בגג שפטור ממעקה), ולמרפסת עושים מעקה של עשרה טפחים, היות ומשתמשים בה באופן קבוע.

שפין את הסדקין: תני ר' חייא שהשף שף ברגל, והמעגל מעגל ביד, כדי שיעשה

מסכת פרק א [ה"י - דף ז] מועד קטן לא

מהן במועד לא, אמר ר' בא הדא דאָת אמר בשאינן אבודין, אבל אם היה דבר אבד מותר. תני, לא יהא יוצא ומלקט עשבים ומוכרן בשוק, שאין דרכו לוכל מהן במועד. אמר רב הושעיה אם אומר אָת כן, נמצאתה מתיר את האומנות במועד, לא כן אמר ר' בא הדא דאָת אמר בשאינן אבודין, אבל אם היה דבר אבד מותר? מתניתא בשלקטן ברגל, מה דאמר ר' בא בשלקטן מערב הרגל.

הדרן עלך פרק משקין

במועד, שואלת הגמ' וכי לא כן אמר ר' בא שהדא דאָת אמר שאסור לכבוש את הירקות אלא דוקא בשאינן אבודין, אבל אם היה דבר אבד מותר, וא"כ מדוע הברייתא אוסרת? מתרצת הגמ' שיש הבדל, שהמתניתא מדברת בשלקטן ברגל, ובזה לא מתירים לו ללקט ע"מ לעשות מהם כבשים לצורך אחרי המועד, ומה דאמר ר' בא שבדבר האבד מותר, מדובר בשלקטן מערב הרגל, ולכך בדבר האבד מותר לכבוש במועד.

הדרן עלך בלי נדר פרק משקין

מהן במועד לא, אסור לו לכבושן במועד, ואמר ר' בא הדא דאָת אמר שאסור לכבוש את הירקות אם הם לא יהיו מוכנים במועד, זה דוקא בשאינן אבודין שהם לא יתקלקלו אם לא יכבשו אותם, אבל אם היה דבר אבד מותר. תני, לא יהא יוצא ומלקט עשבים ומוכרן בשוק, בעשבים שאין דרכו לוכל מהן במועד שהם לא יהיו מוכנים במועד, אמר רב הושעיה שהטעם הוא שאם אומר אָת כן שיהיה מותר לכבוש את העשבים שלא יהיו מוכנים במועד, א"כ נמצאתה מתיר את האומנות (מלאכה)

פרק ב

הלכה א

מתני' מי שהפך את זיתיו ואירעו אָבָל או אונס, או שהטעהו, טוען קורה ראשונה ומניחה לאחר המועד דברי רבי יהודה, רבי יוסי אומר זולף וגומר כדרכו.

גמ' מי שהפך את זיתיו וכו': אנן תנינן מי שהפך את זיתיו, תני רבי חייה מי שהיו זיתיו הפוכין ושנויין, מתניתין צריכה לרבי חייה ודר' חייה צריכה למתניתין, אילו תנינן ולא תנא ר' חייה, הוינן אמרין לא אמרין אלא מי שהפכן פעם אחת, אבל אם הפכן ושניין - דברי הכל מותר, הוי צורכה למתניתא דר' חייה, או אילו תנא ר' חייה ולא תנינן אנן, הוינן אמרין לא אמרנן אלא מי

גמ' מי שהפך את זיתיו וכו': אומרת הגמ' שאנן תנינן מי שהפך את זיתיו, שמשמע שהוא הפך את זיתיו פעם אחת, אבל **תני רבי חייה מי שהיו זיתיו הפוכין ושנויין** דהיינו שהוא הפך את זיתיו פעמיים, ואומרת הגמ' שאין מחלוקת ביניהם, אלא **מתניתין צריכה לרבי חייה ודר' חייה צריכה למתניתין**, כיון שאילו תנינן "מי שהפך את זיתיו" ולא תנא ר' חייה שהוא הפך ושנה, א"כ הוינן אמרין היינו אומרים שכל מה שר' יהודה אוסר לגמור את מלאכת המסיקה לא אמרין אלא רק במי שהפכן פעם אחת, אבל אם הפכן ושניין, לדברי הכל יהיה מותר לגמור את מלאכת המסיקה, לכך הוי צורכה למתניתא דר' חייה, או אילו היה לנו רק את מה שתנא ר' חייה ולא היה לנו את מה שתנינן במשנה, א"כ אנן הוינן אמרין היינו אומרים שלא אמרנן שר' יוסי מתיר לגמור את המסיקה אלא רק במי

מתני' מי שהפך את זיתיו הנמצאים במעטן (בימיהם היו מכניסים את הזיתים לכלי הנקרא מעטן כדי שהזיתים יתחממו ויתרכבו, ויהיה קל להוציא מהם את השמן, והיו מהפכים את הזיתים, כדי שכולם יתחממו בשווה). **ואירעו אָבָל לפני המועד** (שהוא אסור במלאכה בזמן האבלות), ולכך הוא לא היה יכול למסוק את זיתיו לפני המועד, או אונס אחר, או שהטעהו הפועלים, ולא באו לעבודה לפני המועד, ואם הוא ישאיר את הזיתים עד לאחר המועד, הם עלולים להתקלקל, לכך חכמים התירו לו להיות טוען (להניח) קורה ראשונה על גבי הזיתים, כדי שיצא השמן, ומניחה לאחר המועד כמות שהוא, כיון שלא יהיה לו כבר היזק גדול, דברי רבי יהודה, רבי יוסי אומר שהוא יכול לגמור את המסיקה, ולכך הוא זולף שופך את השמן שיצא מחמת טעינת הקורה, וגומר את כל המסיקה כדרכו.

מסכת פרק ב [ה"א - דף ח] מועד קטן לג

שהפכן ושניין, אבל אם הפכן פעם אחת - דברי הכל אסור, הוי צורכא למתניתין, וצורכא למתניתא דר' חייה. אמר ר' פנחס בר' זכיי מתניתין בעטינים, מה דתני רבי חייה בגרורים. רבנן דקיסרין אמרין מתניתין כרבי יוסה, ומה דתני ר' חייה כרבי יודה, רבי יודה אומר יאבד דבר ממועט, ואל יאבד דבר מרובה, רבי יוסה אומר אל יאבד דבר כל עיקר.

רבי יודה בר פזי בשם רבי יוחנן כשם שהן חלוקין כאן כך הם חלוקין בהלכות אביל, דתני אלו דברים שעושין לאביל בימי אבילו, דורכין את עבטו, וזולפין את יינו, וגפין את חביותיו, וזיתיו הפוכין ושנויין - טוחנן כדרכן, ומשקין בית השלחין שלו - בשהגיע זמנו לשתות, וזורעין את נירו פשתן - ברביעה, דברי רבי

מרובה חוששים, ולכך ר' יהודה מתיר לטעון את הקורה הראשונה, שאז רוב השמן יוצא, כדי שאל יאבד דבר מרובה, ורבי יוסה אומר שמותר לגמור את המסיקה, כדי שאל יאבד דבר כל עיקר.

רבי יודה בר פזי בשם רבי יוחנן אומר כשם שהן (ר' יהודה ור' יוסי) חלוקין כאן לעניין חוה"מ, כך הם חלוקין בהלכות אביל, דתני אלו דברים שאחרים עושין לאביל בימי אבילו (שהרי הוא אסור במלאכה) דורכין את הענבים הנמצאים בעבטו (זה הכלי שמניחים בו את הענבים כדי שיתרככו, ויוכלו להוציא מהם את היין בקלות), וזולפין את יינו מעלים את היין מהבור לחביות, וגפין וסוגרים את חביותיו, ואת זיתיו ההפוכין ושנויין - טוחנן ומוסקן כדרכן, ומשקין את שדה בית השלחין שלו, בשהגיע זמנו לשתות כשהגיע זמנו להשקותו, וזורעין את נירו (השדה החרושה שלו), בפשתן, ברביעה הראשונה דברי רבי

שהפכן ושניין, אבל אם הפכן רק פעם אחת לדברי הכל אסור לגמור את המסיקה, לכך הוי צורכא למתניתין וצורכא למתניתא דר' חייה. אביל אמר ר' פנחס בר' זכיי שהמשנה והברייתא של ר' חייא מדברים בשני מקרים, מתניתין מדברת כשהוא הניח את הזיתים בעטינים (במעטן), ולכך הם יכולים להתקלקל גם כשהפכו אותם פעם אחת, ומה דתני רבי חייה שהוא הפך את הזיתים פעמיים, מדובר בגררי הזיתים שהיו צבורים ללא כלי, ולכך הם יכולים להתקלקל רק כאשר הפכו אותם פעמיים. רבנן דקיסרין אמרין שמתניתין כרבי יוסה באה לומר שר' יוסי מתיר גם כשהפכו את הזיתים רק פעם אחת, ומה דתני ר' חייה זה כרבי יודה, ור' חייא בא לומר לך שר' יהודה אוסר לגמור את המסיקה, גם כשהפכו את הזיתים פעמיים. וטעם המחלוקת הוא שרבי יודה אומר שלא חוששים להפסד מועט, ויאבד דבר ממועט, ורק להפסד

מסכת פרק ב [ה"ב - דף ח] מועד קטן

יודה, אמרו לו אם אינה נזרעת פשתן - תזרע מין אחר, אם אינה נזרעת בשבת זו - תזרע בשבת אחרת, מני אמרו לו - ר' יוסה, מחלפה שיטתיה דר' יודה, תמן הוא אמר יאבד דבר ממועט ואל יאבד דבר מרובה, וכא אמר הכין? שנייא היא תמן, שדרכו להערים, וכל שכן מחלפה שיטתיה דרבי יוסה, מה אית תמן שדרכו להערים את אמר מותר, כאן שאין דרכו להערים לא כל שכן? אמר ר' חנינה מנו אמרו לו? חכמים - שהן בשיטת רבי יודה במועד.

הלכה ב

מתני' וכן מי שהיה יינו בתוך הבור ואירעו אָבֵל או אונס, או שהטעוהו, זולף וגומר וגף כדרכו דברי ר' יוסי, ר' יהודה אומר עושה לו לימודים בשביל שלא יחמיץ.

יוסיה, שהרי **מה אית תמן** ומה לעניין חוה"מ שדרכו להערים אפי"ה את ר' יוסי אמר שמותר למסוק את השמן כדרכו, כאן לעניין אָבֵל שאין דרכו להערים לא כל שכן שר' יוסי צריך להקל יותר מר' יהודה, וא"כ מדוע ר' יוסי אוסר לזרוע את שדהו בפשתן? אלא אמר ר' חנינה מנו אמרו לו? זה חכמים שהן הולכים בשיטת רבי יודה במועד, ולכך הם אמרו לר' יהודה שאסור לזרוע את שדהו בפשתן, כיון שאין כאן הפסד מרובה, אבל לשיטת ר' יוסי ודאי שמותר לזרוע את שדהו בפשתן.

הלכה ב

מתני' וכן מי שהיה יינו בתוך הבור של הגת, ואירעו אָבֵל או אונס או שהטעוהו פועלים, לפני המועד, זולף מעלה את היין לחביות וגומר לסחוט את הענבים וגף וסוגר את החביות כדרכו דברי ר' יוסי, ר' יהודה אומר שאסור לו לטרוח כל כך, אלא עושה לו לימודים לוחות עץ, ומניח אותם על הבור, בשביל שהיין לא יחמיץ,

יודה, אמרו לו שאסור לזרוע את שדהו, כיון שאם אינה נזרעת פשתן אין בזה הפסד גדול, שהרי היא תזרע במין אחר, אם אינה נזרעת בשבת (בשבוע) הזו שהוא אסור במלאכה, תזרע בשבת (בשבוע) אחרת, לאחר שתיגמר אבלותו, וא"כ אומרת הגמ' הרי מני אמרו לו מי הוא הבר פלוגתא של ר' יהודה, זה ר' יוסה, וא"כ מוכח מכאן שר' יהודה ור' יוסי נחלקים ג"כ לעניין אָבֵל. שואלת הגמ' שלכאור' מחלפה שיטתיה דר' יודה שהרי תמן במשנתנו הוא אמר שיאבד דבר ממועט ואל יאבד דבר מרובה, ולכך ר' יהודה מתיר רק לטעון את הקורה הראשונה, וכאן ר' יהודה אמר הכין שטוחנים את הזיתים כדרכן? מתרצת הגמ' שרק לעניין חוה"מ ר' יהודה אוסר לטחון את הזיתים, כיון ששנייא היא תמן בחוה"מ שדרכו להערים ולהשאיר את מלאכתו למועד, ולכך החמירו בזה חכמים, אבל לעניין האבלות, שהאדם לא יודע מתי הוא יהיה אָבֵל, לא גוזרים. שואלת הגמ' וכל שכן שמחלפה שיטתיה דרבי

מסכת פרק ב [ה"ב - דף ח] מועד קטן לה

גמ' וכן מי שהיה יינו בתוך הכור וכו': אמר ר' זעירא לא אמר אלא וכן מי שהיה יינו בתוך הכור, הא בתחילה אסור. מה אנן קיימין, אם בשהגיע זמנו לבצור ולא בצר - הוא חטא על נפשיה, אם בשלא הגיע זמנו לבצור - יכול הוה קאים, אלא כי נן קיימין בשהגיע זמנו לבצור, הוה סבר דו יכיל קיים, ולא קם, כהדא ר"ש בר' ינאי קטף כרמיה במועדא, חמוניה כל עמא וקטפון בתריה, בשתא חוריתאי שבקיה ויבש, ילפון מקלקלתא ומתקנתא לא ילפון.

עם הבעירה עד לאחר המועד, ולא קם אבל בחוה"מ הוא רואה שהכרם יתקלקל אם הוא לא יבצור אותו (כגון שנהיה חם), ובוזה יש חילוק בין הכרם שאוסרים עליו לבוצרו, כיון שזה מחובר לקרקע, ומתפרסם הדבר, ולעניין היין, נתיר לו להעלות את היין לחביות, היות והוא לא התכוין לעשות את מלאכתו במועד. וזה כהדא כאותו מעשה שהיה בר"ש בר' ינאי שהוא קטף את כרמיה במועדא כדי שלא יתקלקלו הענבים, וחמוניה כל עמא וכולם ראו את ר"ש בר' ינאי שהוא בצר את ענביו, וקטפון בתריה ולכך כולם ג"כ בצרו את כרמם, אבל זה היה באיסור (כיון שהם היו יכולים לבצור אחרי המועד), ולכך בשתא חוריתאי בשנה הבאה ר"ש בר' ינאי שבקיה הניח את כרמו (הגם שהוא לא היה יכול לבצור לפני המועד), ולא בצרו ויבש, והוא עשה את זה כדי שבינו שיש איסור לבצור את הכרם במועד כשלא מוכרחים, אבל ילפון מקלקלתא למדו מר"ש בר' ינאי (בטעות) לעשות דברים מקולקלים, אבל ומתקנתא לא ילפון את הדברים הטובים הם לא למדו ממנו.

וגם כאן ר' יהודה ור' יוסי נחלקו האם חוששים להפסד מועט או לא, שר' יהודה חושש רק להפסד מרובה, ור' יוסי חושש גם להפסד מועט.

גמ' וכן מי שהיה יינו בתוך הכור וכו': אמר ר' זעירא שהמשנה לא אמר - אלא וכן מי שהיה יינו בתוך הכור ורק אז מותר להתעסק ביין, אבל הא בתחילה היינו לבצור את הענבים אסור, שואלת הגמ' מה אנן קיימין באיזה אופן ר' זעירא אמר את דבריו, אם בשהגיע זמנו לבצור לפני המועד ולא בצר, א"כ פשוט שאסור לו לבצור את הענבים במועד, כיון שהוא חטא על נפשיה, וכן בעניינינו אם הוא היה יכול להעלות את היין לפני המועד, אסור לו להעלות את היין מהכור לחביות, ואם בשלא הגיע זמנו של הכרם לבצור לפני המועד, א"כ היות והוא יכול הוה קאים היה מותר לו להמתין מלבצור קודם למועד, וכיון שאם הוא לא יבצור בחוה"מ יתקלקלו הענבים, א"כ מותר לו לבצור? אלא כי נן קיימין אלא כאן מדובר בשהגיע זמנו לבצור לפני המועד, אלא הוה סבר הוא חשב דו יכיל קיים שהוא יוכל להמתין

מסכת פרק ב [ה"ג - דף ח] מועד קטן

רב חייה בר אשי בשם רב הוהרא שרי מיעבדינה במועדא - לצוד בה דגים במועדא, רבי יהודה הורי באילין מהולייא שרי מעבדינן במועדא - לצורך המועד. ר' אמי הורי באילין פומפאי שרי מיעבדינן במועדא - לצורך המועד. רבנן דקיסרין אמרי מסיקין לפסין וקדירות - לצורך המועד. שמואל אמר זפתין גרבא ולא זפתין כוזתא; זפתין גרבא - דזיפתא דקדקירא, ולא זפתין כוזתא - דזיפתא גלידא. אית דמחלפין, זפתין כוזתא ולא זפתין גרבא; זפתין כוזתא - שהיא לשעה, ולא זפתין גרבא שהיא לשהות.

הלכה ג

מתני' מכנים אדם פירותיו מפני הגנבים, ושולח פשתנו מן המִשְׁרָה בשביל שלא תאבד, ובלבד שלא יכוין את מלאכתו במועד, וכולן אם כיוונו את מלאכתן במועד, יאבדו.

שמניחים בו את היין לזמן מועט, וניכר שישתמשו ביין בחוה"מ, אבל ולא זפתין גרבא כיון שהיא לשהות שמניחים בו את היין לשימוש לטווח ארוך, ולכך זה נראה שהוא עושה מלאכה שלא לצורך המועד.

הלכה ג

מתני' מכנים אדם את פירותיו לבית מפני הגנבים. ושולח ומוציא את פשתנו מן המִשְׁרָה (את חוטי הפשתן עושים ע"י ששורים את קני הפשתן במים עד שהקנים מתנפחים מעט, ואח"כ מכניסים את הקנים לתנור לייבוש, ואח"כ מכים על גבי הקנים כדי להפריד את סיבי הפשתן זה מזה) **בשביל שלא תאבד** שהפשתן לא יתקלקל. אבל **ובלבד שלא יכוין לעשות את מלאכתו במועד, וכולן אם כיוונו לעשות את מלאכתן במועד, אסור לו לעשות בהם מלאכה, הגם שהם יאבדו.**

רב חייה בר אשי בשם רב אמר שהוהרא (מצודת דגים) שרי מותר למיעבדינה במועדא, כדי לצוד בה דגים במועדא, וכן רבי יהודה הורי באילין מהולייא לעניין הנפות, ששרי מעבדינן במועדא - לצורך המועד. וכן ר' אמי הורי באילין פומפאי לעניין הפומפיה (מגדרת) שרי מיעבדינן במועדא - לצורך המועד. וכן רבנן דקיסרין אמרי שמסיקין לפסין (מין קדרה) וקדירות - לצורך המועד. שמואל אמר שזפתין גרבא מותר לזפת את החבית, ולא זפתין כוזתא אבל אסור לזפת את הכוזא (כלי קטן), והטעם הוא, שזפתין גרבא כיון דזיפתא דקדקירא שמזפתים אותו בשיכבה דקה, ולא זפתין כוזתא כיון דזיפתא גלידא שמזפתים אותו בשיכבה עבה. ואית דמחלפין ויש שהופכים את דברי שמואל, שזפתין כוזתא ולא זפתין גרבא, והטעם הוא, שזפתין כוזתא כיון שהיא לשעה

מסכת פרק ב [ה"ג - דף ח] מועד קטן לו

גמ' מכניס אדם פירותיו מפני הגנבים: ודלא כרבי יודה, דרבי יודה אמר יושב ושומר. רבי יעקב בר אחא בשם רבנן, פרקמטיא אבדה, שרי מטלטלתא במועדא. ר' יעקב בר אחא בשם ר' יסא הדא שיירתא שרי מיזבון מינה במועדא - הוה ידע דשיירתא מיעול ומיזלא עיבדתיה. אמר ר' מנא אין ידע דלא מיזבן, והוא פחת מן אגרא יזבין, ואי לא לא יזבין, אמר ר' יוסי בר בון אגרא וקרנא קרן הוא!? אין ידע דלא מיזבין והוא פחת מן קרנא יזבין, ואי לא לא יזבין, ר' יונה ור' יוסה הורון בהדין לסוטה שרי מזבנתיה במועדא - לצורך המועד. ר' יצחק בר' לעזר מפקד לר' הושעיה בר' שמי דהוה פרוש, אין את ידע דאת מזבן ואילפא מורכא לך - ואת אתי משתי גבן זבין, ואי לא לא תזבין. ר' יונה בוצריה הוה ליה ספרין,

גמ' מכניס אדם פירותיו מפני הגנבים: ואומרת הגמ' שהמשנה דלא כרבי יודה, דרבי יודה אמר שאסור לטרוח ולהכניס את הפירות לבית, אלא שיהיה יושב ושומר עליהם. רבי יעקב בר אחא אומר בשם רבנן, שפרקמטיא אבדה מי שיש לו סחורה של פירות או תבואה, שאם לא יהפכנה מלמטה למעלה היא תתעפש ותתקלקל, שרי מטלטלתא להפכה במועדא. ר' יעקב בר אחא בשם ר' יסא אומר שהדא שיירתא שאם שיירה של סוחרים נכנסה לעיר, שרי מיזבון מינה מותר לקנות מהם סחורה במועדא, וזה מכין שהוה ידע דשיירתא מיעול ומיזלא עיבדתיה שהדרך של השיירות לבוא וללכת, ולכך זה נקרא דבר האבד. אמר ר' מנא שאם יש לאחד סחורה, ואין אם הוא ידע דלא מיזבן שאם הוא לא ימכור את סחורתו בחוה"מ והוא פחת מן אגרא והוא יפסיד את שכרו, יזבין שימכור את סחורתו בחוה"מ, ואי לא אבל אם הוא לא יפסיד את שכרו, אם הוא לא ימכור את סחורתו בחוה"מ, שלא יזבין, אמר ר' יוסי בר בון וכי אגרא וקרנא השכר והקרן -

קרן הוא!? והרי ודאי שהפסד השכר אינו נחשב לקרן, אלא אין ידע דלא מיזבין אלא אם הוא ידע שאם הוא לא ימכור את סחורתו בחוה"מ והוא פחת מן קרנא והוא יפסיד את הקרן, אז יזבין, ואי לא שלא יזבין. ר' יונה ור' יוסה הורון הורו בהדין לסוטה לעניין צעיפי הנשים, ששרי למזבנתיה במועדא - לצורך המועד. ר' יצחק בר' לעזר מפקד ציוה לר' הושעיה בר' שמי דהוה פרוש שהיה רגיל להפליג בים, אין את ידע דאת מזבן תמכור את סחורתך ואילפא מורכא לך והספינה תחכה לך ואת אתי משתי גבן ותוכל לחזור ולשתות אצלנו את היין בחוה"מ זבין תמכור את סחורתך בחוה"מ, כיון שמחמת הסחורה יהיה לך כסף לקנות דברים לעונג יו"ט, לכך זה מותר, אבל ואי לא תוכל לחזור ולשתות אצלנו את היין, א"כ לא תזבין, כיון שלהרבות בסעודת יום טוב לבדו על הספינה, זה לא נחשב תוספת שמחת יום טוב, שהרי אתה מפסיד מלהיות בביתך. ר' יונה מבוצריה (שם מקום) הוה ליה ספרין היה לו ספר למכור,

מסכת פרק ב [ה"ג - דף ט] מועד קטן

שאל לר' הונא מהו מזבנתין במועדא, א"ל מחדרי את מועדא, שתי את קינדיטון.
 ר' חנניה חברין דרבנין אמר, פרגמטיא נגבית מנכסי יתומים קטנים, הוון בעי מימר
 בשיש עדים, הא אם אין עדים יודעים לא, רבנן דקסרין בשם רבי לא, לכן
 צריכא בשיש עדים יודעין, הא אם אין עדים יודעין נעשית כפקדון, כך אנו אומרים
 פקדון לא יגבה מניכסי יתומין קטנים?! מה בינו למלוה? מלוה ניתנה להוצאה, וזה
 לא ניתן להוצאה.

אמר ר' בא בר ממל אילו היה לי מי שיומנה עמי היתרתי בשר בכור להישקל
 בליטרא, והיתרתי שיהו עושין מלאכה בחולו של מועד; כלום אסרו בשר
 בכור להישקל בליטרא - לא כדי שיהו מוכרין אותו בזול, והן מערימין עליו

אנו אומרים שפקדון לא יגבה מניכסי
 יתומין קטנים! והרי הדין הוא שגובים את
 הפקדון (כיון שזה בעצם ברשותו של
 המפקיד), גם כשאין עדים, במקרה שהשומר
 הוא לא אמיד שהפקדון יהיה שלו. שואלת
 הגמ' ומה בינו למלוה, שלא גובים את
 המלוה מיתומים קטנים? מתרצת הגמ'
 שמלוה ניתנה להוצאה, ולכן צריך לעשות
 גבייה, ואת זה לא יכולים לעשות מהיתומים
 אלא עד שיגדלו, אבל וזה הפרגמטיא לא
 ניתן להוצאה, אלא אביהם היה צריך לסחור
 בזה, ולכן לא צריך לעשות בזה גבייה, ולכן
 מוציאים את זה מהיתומים הגם שהם קטנים.
 אמר ר' בא בר ממל אילו היה לי מי
 שיומנה עמי להיתר שאני רוצה להתיר, אז
 היתרתי בשר בכור להישקל בליטרא,
 והיתרתי שיהו עושין מלאכה בחולו של
 מועד; שהרי כלום חכמים אסרו בשר בכור
 להישקל בליטרא וכי זה לא כדי שיהו
 מוכרין אותו בזול, שלא לעשות בו סחורה,
 אבל היות והן הכהנים מערימין עליו

ושאל לר' הונא מהו מזבנתין האם מותר
 למוכרו במועדא, א"ל שמותר, כיון שעיי"ז
 מחדרי את תשמח במועדא, ושתי את
 קינדיטון ותוכל לשתות יין משובח.

ר' חנניה שהוא היה חברין דרבנין החבר
 של החכמים (הוא היה תומך בהם) אמר,
 שפרגמטיא סחורה שניתנה למחצית השכר
 (היתר עסקה) ומת המתעסק, נגבית מנכסי
 יתומים קטנים, הגם שבאופן רגיל לא גובים
 מיתומים עד שיגדלו, ואומרת הגמ' שבני
 הישיבה הוון בעי מימר רצו לומר, שזה
 דוקא בשיש עדים שנתנו את הפרגמטיא
 לאביהם, והוא לא שילם על זה, אבל הא אם
 אין עדים שיוודעים את זה, לא גובים
 מהיתומים הקטנים, עד שיגדלו ויעמדו לדין,
 אבל רבנן דקסרין בשם רבי אילא אמרו
 וכי לכן צריכא לחדש שגובים מהיתומים
 הקטנים בשיש עדים יודעין, הא אם אין
 עדים יודעין לא יגבו? והרי זה פשוט, אלא גם
 כשאין עדים בדבר, גובים מהיתומים הקטנים,
 כיון שהפרגמטיא הזו נעשית כפקדון, וכי כך

מסכת פרק ב [ה"ד - דף ט] מועד קטן

ומוכרין אותו ביוקר, כלום אסרו לעשות מלאכה בחולו של מועד, אלא כדי שיהו אוכלין ושותין ויגיעין בתורה, ואינן אוכלין ושותין ופחזין.

אמר ר' יוחנן אם הזכירך לבולי - יהא הירדן בעל גבולך. **אמר ר' יוחנן** קבלין רשות להיפטר מבולי. **אמר ר' יוחנן** לויין בריבית לחבורת מצוה, ולקידוש החדש, רבי יוחנן בצפרא הוה נחת לכנישתא, והוה מלקט פירורין ואכל, ואמר יהא חולקי עם אילין דאכלין הכא רומשות.

הלכה ד

מתני' אין לוקחין בתים עבדים ובהמה ואבנים אלא לצורך המועד, או לצורך המוכר שאין לו מה יאכל. אין מפנין מבית לבית, אבל מפנה הוא לחצירו - מפני ששמחה היא לו. אין מביאין כלים מבית האומן, אם חושש להן מפנן לחצר אחרת.

יכול להשתתף בסעודת ר"ח, אז רבי יוחנן בצפרא הוה נחת לכנישתא היה יורד לביהכנ"ס היכן שעשו את סעודת ר"ח והוה מלקט פירורין משירי הסעודה ואכל, ואמר יהא חולקי עם אילין דאכלין הכא רומשות עם מי שאכל כאן בערב, את סעודת ר"ח.

הלכה ד

מתני' אין לוקחין בתים עבדים ובהמה ואבנים בחוה"מ אלא לצורך המועד, או לצורך המוכר שאין לו מה יאכל. אין מפנין לא עוברים דירה בחוה"מ מבית לבית, אבל מפנה הוא לחצירו אבל מותר לעבור לדירתו, מפני ששמחה היא לו לגור בדירתו. אין מביאין כלים מבית האומן אם הם אינם לצורך המועד, ואם חושש להן שיגנבו אצל האומן, מפנן לחצר אחרת.

ומוכרין אותו ביוקר, לכך צריך להתיר למוכרו גם על ידי משקל. וכן כלום חכמים אסרו לעשות מלאכה בחולו של מועד, אלא כדי שיהו אוכלין ושותין ויגיעין בתורה, אבל היות ואינן רוב האנשים אוכלין ושותין ופחזין במיני שחוק ודברי היתול, ולכך מוטב שיעשו איזו מלאכה, ולא יתעסקו בדברי הבאי.

אמר ר' יוחנן אם הזכירך לבולי אם הזכירו אותך ברשימת העשירים החייבים במס, יהא הירדן בעל גבולך מותר לך לברוח בחוה"מ לעבר הירדן, כדי להיפטר מהמס. וכן **אמר ר' יוחנן** שקבלין מותר להתלונן אצל הרשות אצל השופט, ולהוכיח לו שאינך מהעשירים, כדי להיפטר מבולי מהמס של העשירים. **אמר ר' יוחנן** לויין בריבית דרבנן, כדי שיהיה כסף לחבורת לסעודת מצוה, ולסעודת קידוש החדש, אומרת הגמ' שכאשר ר' יוחנן לא היה

מסכת פרק ב [ה"ד - דף ט] מועד קטן

מ

גמ' אין לוקחין בתים וכו': נחא כולהן, אבנים? כהדא אם היה כותלו גוהה סותרו ובונהו, ויסתור ולא יבנהו? רבי חנניה בשם רבי יוחנן התירו סופו מפני תחלתו, שאם אומר את לו שלא יבנה, אף הוא אינו סותרו, ונמצא בא לידי סכנה. רבי יהושע בן לוי שאל לר"ש בן לקיש מהו ליקח בתים מן הגוי, א"ל אימת רבי שאל - בשבת, תני בשבת מותר, כיצד הוא עושה - מראה לו כיסין של דינרין, והגוי חותם ומעלה לארכיים, שכן מצאנו שלא נכבשה יריחו אלא בשבת, דכתיב [יהושע ו] פה תעשה ששת ימים, וכתיב וביום השביעי תסבנו את העיר שבע פעמים, וכתיב [דברים כ] עד רדתה אפילו בשבת.

תני, הרי שאין לו מה יאכל, קוצר ומעמר ודש, ובלבד שלא ידוש בפרה, במספק ליחיד, אבל במספק לרבים דש ואפילו בפרה.

מראה לו כיסין של דינרין, והגוי חותם ומעלה לארכיים (לערכאות), ומביאה הברייתא אסמכתא לזה, שכן מצאנו שלא נכבשה יריחו אלא בשבת, דכתיב פה תעשה ששת ימים, וכתיב וביום השביעי תסבנו את העיר שבע פעמים, וכשכתוב 'וביום השביעי' משמע יום השביעי הידוע דהיינו שבת. וכתיב שאם התחילו במלחמה, ממשיכים להילחם עד רדתה עד שיכניעו אותה, ואפילו בשבת.

תני, הרי שאין לו מה יאכל, א"כ הוא קוצר ומעמר ודש במועד, אבל ובלבד שלא ידוש בפרה, שלא לעשות פרסום לדבר, וזה דוקא במספק ליחיד שהוא צריך תבואה לאדם יחיד, ולכך יכולים להסתפק בדישה ידנית, אבל במספק לרבים שהוא צריך תבואה להרבה אנשים, א"כ הוא דש את התבואה ואפילו בפרה.

גמ' אין לוקחין בתים וכו': שואלת הגמ' זה נחא כולהן שהוא קונה בתים עבדים ובהמה לצורך המועד, אבל מה יש לו לעשות באבנים לצורך המועד, והרי אסור לבנות במועד, אלא זה כהדא כמו ששינונו בברייתא שאם היה כותלו גוהה ונוטה ליפול, סותרו ובונהו, שואלת הגמ' ומדוע מתירים לו לבנות בחוה"מ, ויסתור ולא יבנהו? אמר רבי חנניה בשם רבי יוחנן שהתירו סופו מפני תחלתו, שהרי אם אומר את לו שלא יחזור ויבנה, א"כ אף הוא אינו סותרו, ונמצא בא לידי סכנה. רבי יהושע בן לוי שאל לר"ש בן לקיש מהו ליקח בתים מן הגוי, א"ל אימת רבי שאל לכאן שאלתך הוא האם מותר לקנות מהגוי בשבת, א"כ זה מותר, דתני שהרי שנינו בברייתא שבשבת מותר לקנות בתים מהגוי, משום ישוב א"י, כיצד הוא עושה -

מסכת פרק ב [ה"ה - דף ט] מועד קטן מא

אין מפנין מבית לבית: אין מפנין מדירה נאה לדירה נאה, ולא מדירה כאורה לדירה כאורה, ולא מדירה כאורה לדירה נאה, ואין צריך לומר מדירה נאה לדירה כאורה, ובתוך שלו, אפילו מדירה נאה לדירה כאורה - שמחה לאדם בשעה שהוא דר בתוך שלו. אין מפנין את המת ואת העצמות מקבר מכובד למכובד, ולא מבזוי לבזוי, ולא מבזוי למכובד, אין צורך לומר מן המכובד לבזוי, ובתוך שלו אפילו מן המכובד לבזוי ערב הוא לאדם שהוא נינוח אצל אבותיו.

אין מביאין כלים מבית האומן וכו': הדא אמרה פרקמטיא אבדה שרי מטלטלתא במועדא.

הלכה ה

מתני' מחפין את הקציעות בקש, רבי יהודה אומר אף מעבין. מוכרי פירות כסות וכלים מוכרין בצינעה לצורך המועד. הציידין והדשושות

שערב הוא לאדם שהוא נינוח אצל אבותיו.

אין מביאין כלים מבית האומן וכו': אומרת הגמ' הדא אמרה שפרקמטיא אבדה מי שיש לו סחורה של פירות או תבואה, שאם לא יהפכה מלמטה למעלה היא תתעפש ותתקלקל, שרי מטלטלתא להפכה במועדא.

הלכה ה

מתני' מחפין מכסים את הקציעות (תאנים שהניח אותם בשדה לייבוש), בקש שלא יתקלקלו מחמת הגשמים, רבי יהודה אומר אף מעבין מניחים שכבה עבה של קש. מוכרי פירות כסות וכלים מוכרין בצינעה (בפרסיא אסור, שלא יבואו לומר שהוא מוכר שלא לצורך המועד) לצורך המועד. הציידין והדשושות מי

אין מפנין מבית לבית: מבארת הגמ' את המשנה; שאין מפנין מדירה נאה לדירה נאה, ולא מדירה כאורה לדירה כאורה, ולא מדירה כאורה לדירה נאה, ואין צריך לומר מדירה נאה לדירה כאורה, אבל ולעבור כדי לגור בתוך הבית שלו, מותר לעבור אפילו מדירה נאה לדירה כאורה, מפני שמחה לאדם בשעה שהוא דר בתוך שלו. כיוצא בזה, אין מפנין את המת (גם שלא בחוה"מ) ואת העצמות המת מקבר מכובד לקבר מכובד, ולא מקבר בזוי לקבר בזוי, ולא מקבר בזוי לקבר מכובד, ואין צורך לומר שלא מפנין מן המכובד לבזוי, כיון שיש צער גדול למת כשמוציאים אותו מקברו, מפני שהוא חושש שמא מוציאים אותו כדי לדון אותו שוב פעם על מעשיו, אבל ובתוך שלו אפילו מן קבר המכובד לקבר בזוי מותר לפנותו, מפני

מסכת פרק ב [ה"ה - דף ט] מועד קטן

והגרוסות עושין בצינעה לצורך המועד, ר' יוסי אומר הן החמירו על עצמן.

גמ' רבי יהודה אומר אף מעבין: כיני מתניתא 'מעבין'. ר' יהודה אומר יאבד דבר ממועט, וא' יאבד דבר מרובה, רבי יוסה אומר א' יאבד דבר כל עיקר. כהנא אומר, אית מילין במועד דקשיין מן אהילות ומן נגעים, תמן אומר רב ירמיה בשם רב פורסין מחצלת על גבי שיפוף של לבינים בשבת, וכא הוא אומר הכין? רבנן דקיסרין בשם רבי יעקב בר אחא לתלוש מן הקרקע ביניהן, רבנן אמרי קוצר ומעבה, רב יודה אומר לא יקצור אלא יעבה.

ר' יוסי אומר הן החמירו על עצמן: קיבלו עליהן חרמי טיבריה, דשושי עכו, וגרוסי ציפורין - שלא לעשות מלאכה בחולו של מועד. ניהא גרוסי ציפורין דשושי עכו,

שפורסין מחצלת על גבי שיפוף שורות של לבינים בשבת, שלא יתקלקלו מהגשם (כיון שמותר לטלטל דבר הניטל לצורך דבר שאינו ניטל), וכא הוא ר' יהודה אומר הכין, שאסור לחפות את הקציעות? מתרצת הגמ' רבנן דקיסרין בשם רבי יעקב בר אחא אמרו, שאם יש לו קש תלוש מהקרקע, גם ר' יהודה מתיר לחפות את הקציעות, וכל המחלוקת הוא רק לתלוש את הקש מן הקרקע בחוה"מ ביניהן, שרבנן (ר' יוסי) אמרי שקוצר קש מהקרקע ומעבה ומכסה את הקציעות, אבל רב יודה אומר שלא יקצור אלא א"כ יעבה הוא צריך להניח הרבה קש.

ר' יוסי אומר הן החמירו על עצמן: אומרת הגמ' שקיבלו עליהן חרמי דייגי טיבריה, ודשושי (מי שכותש חיטים לדייסה) עכו, וגרוסי (מי שעושה את הגריסים) ציפורין - שלא לעשות מלאכה בחולו של מועד. שואלת הגמ' ניהא זה טוב מה שגרוסי ציפורין ודשושי עכו נהגו לא לעשות את מלאכתן בחול המועד, אלא הם הכינו לפני

שעושה סולת לדיסה, והגרוסות העושים את הגריסים עושין בצינעה לצורך המועד, ר' יוסי אומר שהן החמירו על עצמן שלא לעשותן אפי' בצנעה.

גמ' רבי יהודה אומר אף מעבין: אומרת הגמ' כיני מתניתא שצריך לגרוס במשנה 'מעבין', (ולא אף מעבין) כיון שר' יהודה אוסר לחפות את הקציעות, אא"כ הוא חושש שיירד גשם חזק, עד כדי שצריך לכסות אותם בשכבה עבה, כיון שר' יהודה אומר שלא חוששים להפסד מועט, ולכך אסור לחפות את הקציעות, ויאבד דבר ממועט, ורק להפסד מרובה חוששים, ולכך ר' יהודה מתיר רק כאשר יש חשש שיירד גשם חזק, עד כדי שצריך לכסות אותם בשכבה עבה, כדי שא' יאבד דבר מרובה, ורבי יוסה אומר שמותר לחפות את הקציעות, כדי שא' יאבד דבר כל עיקר.

שואלת הגמ', כהנא אומר, שאית מילין במועד יש דברים בהלכות חוה"מ דקשיין מן אהילות ומן נגעים החמורים, שהרי תמן לעניין שבת אומר רב ירמיה בשם רב

מסכת פרק ב [ה"ה - דף ט] מועד קטן

מג

חרמי טיבריה - ואינן ממעטין בשמחת הרגל? צד הוא בחכה, צד הוא במכמורת, אפילו כן אינן ממעטין בשמחת הרגל? ר' אימי מיקל לון שהן ממעטין בשמחת הרגל.

הדרן עלך פרק מי שהפך

בחכה או ברשת קטנה, וכי אינן ממעטין בשמחת הרגל, הרי לא יהיה מספיק דגים לשמחת הרגל? ואומרת הגמ' שבאמת ר' אימי מיקל לון מקלל וצועק על דייגי טבריה שהם טועים בזה, מפני שהן ממעטין בשמחת הרגל, במה שהם לא מותחים רשתות גדולות כדי לדוג מספיק דגים לשמחת הרגל.

הדרן עלך בלי נדר פרק מי שהפך

יו"ט מספיק גריסים ודייסה, אבל מה שחרמי דייגי טיבריה קיבלו עליהם לא לדוג בחול המועד, מדוע המנהג הזה טוב, וכי אינן ממעטין בזה בשמחת הרגל, הרי לא יהיה דגים לשמחת החג? מתרצת הגמ' שדייגי טבריה רק קיבלו עליהם לא לדוג בפרהסיא ברשתות גדולות, אבל צד הוא הדייג בחכה, וכן צד הוא הדייג במכמורת רשת קטנה. שואלת הגמ' עדיין ק' ואפילו כן שהם צדים

פרק ג

הלכה א

מתני' ואלו מגלחין במועד, הבא ממדינת הים, ומבית השביה, והיוצא מבית האסורים, ומנודה שהתירו לו חכמים, וכן מי שנשאל לחכם והותר, והנזיר, והמצורע העולה מטומאתו לטהרתו.

גמ' ואלו מגלחין במועד וכו': הא שאר כל בני אדם אסורין, אמר ר' סימון גזרו עליהן שלא יכנסו לרגל מנוולין. תמן תנינן, אנשי משמר ואנשי מעמד אסורין מלספר ומלכבס, ובחמישי מותרין מפני כבוד השבת, הא שאר כל הימים אסורין, רבי יוסה ר' אבהו בשם רבי יוחנן, רבי אבון בשם חזקיה, גזרו עליהן שלא יכנסו לשבת מנוולין.

הבא ממדינת הים: תני בשם רבי יודה הבא ממדינת הים אסור לו לגלח, רבי יודה כדעתיה, דרבי יודה אמר אסור לפרש לים הגדול. מעתה

מלספר ומלכבס במשך אותו שבוע, ובחמישי מותרין מפני כבוד השבת, ומשמע הא שאר כל הימים אסורין, ואמרו רבי יוסה ור' אבהו בשם רבי יוחנן, ורבי אבון אמר את זה בשם חזקיה, שהטעם הוא, כיון שגזרו עליהן שלא יכנסו לשבת (לעבודתם במשך השבוע) כשהן מנוולין, והיות ואסרו עליהם להסתפר ולכבס את בגדיהם במשך השבוע, לכך הם יבואו לעבודתם לאחר תספורת, ובבגדים נקיים.

הבא ממדינת הים: תני בשם רבי יודה שהבא ממדינת הים אסור לו לגלח, כיון שרבי יודה הולך כדעתיה, דרבי יודה אמר אסור לפרש לים הגדול מפני הסכנה, והיות והיה אסור לו להפליג בים, לכך לא מתירים לו להתגלח כשהוא בא ממדינת הים. ואמרת הגמ' א"כ מעתה מעכשיו שאומרים

מתני' ואלו מגלחין במועד, הבא ממדינת הים, והבא מבית השביה, והיוצא מבית האסורים, ומנודה שהתירו לו חכמים, וכן מי שנשאל לחכם על שבועתו שלא להתגלח והותר, והנזיר המסיים את ימי נזרו, והמצורע העולה מטומאתו לטהרתו.

גמ' ואלו מגלחין במועד וכו': משמע מהמשנה הא שאר כל בני אדם אסורין להתגלח המועד, אמר ר' סימון שהטעם הוא מפני שגזרו עליהן כדי שלא יכנסו לרגל כשהם מנוולין, והיות ואסרו להסתפר במועד, לכך יקדימו להסתפר לפני הרגל. תמן במסכת תענית תנינן, אנשי משמר (הכהנים המשמשים במשך השבוע בבית המקדש) ואנשי מעמד (הישראלים העולים לעמוד על הקרבת התמיד) אסורין

מסכת פרק ג [ה"א - דף י] מועד קטן מה

כהן שיצא חוץ לארץ, הואיל ויצא שלא ברצון חכמים, יהא אסור לו לגלח. חד כהן אתא לגבי ר' חנינה א"ל מהו לצאת לצור לעשות דבר מצוה - לחלוץ או לייבם, א"ל אחיו של אותו האיש יצא - ברוך המקום שנגפו, ואת מבקש לעשות כיוצא בו?! אית דבעי מימר הכין אמר ליה, אחיו של אותו האיש הניח חיק אמו וחייב חיק נכריה, וברוך שנגפו, ואת מבקש לעשות כיוצא בו?! שמעון בר בא אתא לגביה רבי חנינה אמר ליה כתוב לי חדא איגרא דאיקר - איפוק לפרנסתי לארעא ברייתא, אמר לו למחר אני הולך אצל אבותיך יהו אומרים לי - נטיעה אחת של חמדה שהיתה לנו בארץ ישראל, התרתה לה לצאת לחוץ לארץ.

והיוצא מבית האסורין: הוינן סברין מימר כשהיה חבוש אצל הגוים, אבל אם היה חבוש אצל ישראל - לא אתא מימר לך, ואפילו חבוש אצל ישראל,

ואמר ליה כתוב לי חדא איגרא דאיקר מכתב כבוד (היינו כתב סמיכה), דאיפוק לפרנסתי כיון שאני רוצה לצאת להתפרנס בארעא ברייתא בחו"ל (וכשיהיה לי כתב סמיכה, יעזרו לי), אמר לו ר' חנינה למחר אני הולך אצל אבותיך כשאני ימות, והם יהיו אומרים לי, נטיעה אחת של חמדה (בן טוב) שהיתה לנו בארץ ישראל, התרתה לה לצאת לחוץ לארץ, ומה אומר להם? לכך אני לא יכול לתת לך יד לצאת לחו"ל.

והיוצא מבית האסורין: אומרת הגמ' שהוינן סברין מימר שבתחילה חשבו בני הישיבה לומר, שכל ההיתר להתגלח בחוה"מ זה רק כשהיה חבוש אצל הגוים שלא נתנו לו להתגלח לפני הרגל, אבל אם היה חבוש אצל ישראל, שנתנו לו רשות להתגלח לפני הרגל, לא אתא מימר לך, בזה המשנה לא התירה להתגלח ברגל, אבל חזרו בני הישיבה לומר, שזה לא נכון, אלא ואפילו אם הוא היה חבוש אצל ישראל, ושיחררו אותו

שהעובר על איסור, לא מתירים לו להתגלח כשהוא חוזר בחוה"מ, א"כ כהן שיצא לחוץ לארץ, הואיל והוא יצא שלא ברצון חכמים, שהרי חו"ל מטמא משום ארץ העמים, א"כ יהא אסור לו לגלח. ואומרת הגמ' שמעשה היה בחד כהן שאתא לגבי ר' חנינה וא"ל אותו כהן, מהו לצאת לצור לעשות דבר מצוה - לחלוץ או לייבם את אשת אחיו שמת ללא ילדים? א"ל ר' חנינה אחיו של אותו האיש (אחיק) יצא מא"י שלא ברשות, ברוך המקום (ששילם לו על מעשיו כאן בעולם הזה) שנגפו ומת, ואת מבקש לעשות כיוצא בו! ואומרת הגמ' שאית דבעי מימר יש שאומרים שהכין אמר ליה שכך אמר ר' חנינה לאותו כהן, אחיו של אותו האיש הניח את א"י שהיא כמו חיק אמו, וחייבך ואהב את חו"ל שהיא כמו חיק נכריה, וברוך המקום שנגפו, ואת מבקש לעשות כיוצא בו! וודאי שאסור לך לצאת לחו"ל. אומרת הגמ' ששמעון בר בא (הוא היה כהן) אתא לגביה רבי חנינה

מסכת פרק ג [ה"א - דף י] מועד קטן

מו

אינו ערב לאדם לגלח בבית האסורין.

והמנודה שהתירו לו חכמים: מה אנן קיימין, אם בשהתירו לו קודם לרגל יגלח, אם בשלא התירו לו קודם לרגל אל יגלח? אלא כי גן קיימין כשהתירו לו קודם לרגל, וחל יום שלשים שלו להיות ברגל, שאין נידוי פחות משלשים, ואין נזיפה פחותה משבעת ימים. אין נידוי פחות משלשים יום [במדבר יא] עד חדש ימים עד אשר יצא מאפכם, ואין נזיפה פחותה משבעת ימים? [במדבר יב] הלא תכלם שבעת ימים.

רבי הוה מוקר לבר אלעשא, א"ל בר קפרא כל עמא שאלין לרבי ואת לית את שאל ליה, אמר ליה מה נישאול, אמר ליה שאל משמים נשקפה, הומיה

ועם ישראל היו בנידוי, היות והם ביקשו את הבשר שלא כהוגן, ואומרת הגמ' שידעו שאין נזיפה פחותה משבעת ימים, כיון שכתוב ויאמר ה' אל משה ואבניה ירק ירק בפניה (היינו שהוא נזף בה), הלא תכלם שבעת ימים.

רבי הוה מוקר לבר אלעשא חתנו, היות והוא היה עשיר, א"ל בר קפרא לבר אלעשא, הרי כל עמא שאלין לרבי כולם שואלים את רבי שאלות ואת לית את שאל ליה ואתה לא שואל את רבי כלום, אמר ליה בר אלעשא, ומה נישאול (בר אלעשא לא היה חכם, ולכך לא היה לו מה לשאול את רבי), אמר ליה בר קפרא תבקש מרבי שיבאר לך את החידה (החידה היא כנגד רבי שהיה מכבד את העשירים) שאל המקום הנמוך, משמים נשקפה נמצא במקום הגבוה (היינו העשירים הטיפשים שבעצם הם אמורים להיות בתחתית הארץ, נמצאים במקום הגבוה), הומיה

ברגל, מותר לו להתגלח ברגל, כיון שמה שהוא לא התגלח לפני הרגל, זה לא מחמת שהוא פשע, אלא זה מכיון שאינו ערב לאדם לגלח בבית האסורין.

והמנודה שהתירו לו חכמים: שואלת הגמ' מה אנן קיימין באיזה אופן מדובר כאן, אם בשהתירו לו את נידויו קודם לרגל, א"כ שיגלח לפני הרגל, ואם בשלא התירו לו קודם לרגל, ג"כ שאל יגלח ברגל, כיון שהוא פשע שהוא לא ביקש התרה על נידוי לפני הרגל, וא"כ מדוע מתירים לו להתגלח ברגל? אלא כי גן קיימין אלא כאן מדובר כשהתירו לו קודם לרגל, אלא שהיה אסור לו להתגלח לפני הרגל, וזה מכיון שלא עבר לו יום לנידוי, וחל יום שלשים שלו להיות ברגל, שאין נידוי פחות משלשים יום, ואין נזיפה פחותה משבעת ימים, ואומרת הגמ' שידעו שאין נידוי פחות משלשים יום, כיון שכתוב עד חדש ימים עד אשר יצא מאפכם,

בִּירְכַתִּי בֵּיתָהּ, מִפְּחַדָּת כָּל בְּעָלֵי כִנְפִים, [אִיּוֹב כַּט] רְאוּנֵי נְעָרִים וְנַחֲבָאוּ, וַיִּשְׁיִשׁ
קָמוּ עִמָּדוֹ, הֵנָּה יֹאמַר הוּא, וְהִנֵּלְכֶם נִלְכֶּד בַּעֲוֹנוֹ, הִפֵּךְ רַבִּי וְחַמְתִּיה גַּחֲדָה, אִמֵּר
רַבִּי אֵינִי מְכִירָךְ זָקֵן, וְיִדַּע דְּלִית הוּא מִתְּמַנִּיָּא בְיוֹמוֹ.

ביקשו לנדות את רבי מאיר, אמר להן איני שומע לכם - עד שתאמרו לי את מי מנדין, ועל מה מנדין, ועל כמה דברים מנדין. ביקשו לנדות את רבי ליעזר, אמרין מאן אזל מודע ליה, אמר רבי עקיבה אנא אזל מודע ליה, אתא לגביה, אמר ליה רבי רבי, חביריך מנדין לך, נסתיה נפק ליה לברא, אמר חרוביתא חרוביתא אין הלכה כדבריהם איתעוקרין, ולא איתעקרת, אין הלכה כדבריי איתעוקרין,

כאשר החכם נכנס, רק העומדים סמוך אליו יעמדו מפניו, ור"מ כעס על זה, והוא רצה לפטר את רשב"ג מנשיאותו, וכשבאו לנדרתו אמר להן ר"מ איני שומע לכם ואני לא אקבל את הנידוי, עד שתאמרו לי את הלכות נידוי, את מי מנדין, ועל מה מנדין, ועל כמה דברים מנדין, שהרי מי שאינו יודע את הלכות נידוי, נידויו לא חל.

אומרת הגמ' שכאשר ביקשו לנדות את רבי ליעזר על שחלק על החכמים, אמרין מאן אזל מי ילך ומודע ליה שהוא בנידוי? אמר רבי עקיבה אנא אזל אני אלך ומודע ליה ויודיע לו, "שמא ילך אדם שאינו הגון ויודיעו, ונמצא מחריב את כל העולם כולו", וכשר"ע אתא לגביה, אמר ליה ר"ע, רבי רבי, חביריך מגדין לך, אזו ר"א נסתיה לקח את ר"ע ונפק ליה לברא ויצא איתו לחוץ, ואמר ר"א לחרוב, חרוביתא חרוביתא, אין הלכה כדבריהם איתעוקרין תעקר ממקומך, ולא איתעקרת והחרוב לא נעקר ממקומו, חזר ר"א ואמר אין הלכה כדבריי איתעוקרין תעקר ממקומך,

בִּירְכַּתִּי בֵּיתָה ובבית העשירים בד"כ יש מהומות ותככים, והיא העשירות **מִפְּחַדַּת** ודוחקת את כל הת"ח שנקראים **בעלי כנפים** (ואמר בר קפרא על עצמו) **רְאֹנֵי נְעָרִים וְנַחְבָּאוֹ, וְיִשְׁיָשִׁים קָמוּ עִמָּדוֹ** (הנערים – בר קפרא, רואה את העשירים ונחבאו, ולא מכבד אותם, אבל רבי שהוא ישיש, קם ומכבד את העשירים), **הֵנֶס** והבורח מהעשירים **יֹאמַר הוּא** לשון של שמחה (שהוא לא צריך להחניף להם), **וְהַנִּלְכַּד** בעשירים **נִלְכַּד בַּעֲוֹנוֹ**, וכן אלעזא שאל את רבי מהו פיתרון החידה, ורבי הבין שמישהוא שלח אותו לשאול את פתרון החידה, ולכך **הִפְךָ רַבִּי** את פניו לראות מי נמצא כאן, **וְחַמְתִּיהָ גַּחֲזִיךְ** ורבי ראה את בר קפרא שהוא מחיך, הבין רבי שידו במעל, ולכך **אָמַר רַבִּי אֵינִי מַכִּירְךָ זָקֵן** אני לא מכיר שתהיה זקן וחכם, **וַיֵּדַע** והבין בר קפרא **דְּלִית הוּא מִתְמַנִּיָּא בְיוֹמוֹי** שהוא לא יתמנה לחיות חכם בימי רבי.

אומרת הגמ' שביקשו לנדות את רבי מאיר מחמת המעשה שהיה, שרשב"ג תיקן שכאשר הנשיא נכנס לביהמ"ד כולם יעמדו מפניו, אבל

מסכת פרק ג [ה"א - דף י] מועד קטן

ואיתעקרת. אין הלכה כדבריהם חוזרין, ולא חזרת, אין הלכה כדבריי חוזרין, וחזרת. כל הדין שבחא ולית הלכה כר' אליעזר, אמר ר' חנינה משניתנה - לא ניתנה אלא אחר רבים להטות, ולית ר' אליעזר ידע שאחרי רבים להטות? לא הקפיד אלא על ידי ששרפו טהרותיו בפניו. תמן תנינן, חיתכו חוליות ונתן חול בין חולייא לחולייא, רבי ליעזר מטהר וחכמים מטמאין, זה תנורו של חכניי, אמר רבי ירמיה חכך גדול נעשה באותו היום, כל מקום שהיתה עינו של רבי ליעזר מבטת - היה נשרף, ולא עוד אלא אפילו חיטה אחת, חצייה נשרף וחצייה לא נשרף, והיו עמודי בית הוועד מרופפין, אמר להן ר' יהושע אם חברים מתלחמים, אתם מה איכפת לכם, ויצאה בת קול ואמרה הלכה כאליעזר בני, אמר ר' יהושע "לא בשמים הוא". ר' קריספי ר' יוחנן בשם רבי, אם יאמר לי אדם כך שנה ר' ליעזר, שונה אני כדבריו,

לעולם, כיון שהוא כשבור, וחכמים מטמאין, ואומרת המשנה שזה תנורו של חכניי, אמר רבי ירמיה מדוע קראו לתנור הזה 'חכניי', אלא כיון שחכך (מכה) גדולה נעשה באותו היום, שכל מקום שהיתה עינו של רבי ליעזר מבטת - היה נשרף, ולא עוד אלא אפילו אם ר"א הביט על חצי חיטה אחת, חצייה נשרף (התקלקל) וחצייה לא נשרף, והיו עמודי בית הוועד ביהמ"ד מרופפין ונוטים ליפול מחמת קפידתו של ר"א, אמר להן ר' יהושע לעמודי ביהמ"ד, אם החברים מתלחמים, אתם מה איכפת לכם, וחזרו עמודי ביהמ"ד לעמוד יציב, ויצאה בת קול ואמרה הלכה כאליעזר בני, אמר ר' יהושע "לא בשמים הוא" ולכך לא משגיחים בבת קול. אמר ר' קריספי שר' יוחנן אמר בשם רבי, שאם יאמר לי אדם שכך שנה ר' ליעזר, א"כ שונה אני כדבריו, כיון שהתירו את נידויו, לכך חוזרים לפסוק הלכה כר"א הגדול,

ואיתעקרת והחרוב נעקר ממקומו, חזר ר"א ואמר אין הלכה כדבריהם א"כ חוזרין תחזור למקומך, ולא חזרת והחרוב לא חזר למקומו, חזר ר"א ואמר אין הלכה כדבריי א"כ חוזרין תחזור למקומך, וחזרת והחרוב חזר למקומו, אבל אומנם שהיה לר"א כל הדין שבחא את השבח הזה, שמהחרוב מוכח שהלכה כדבריו, אבל ולית הלכה כר' אליעזר, והטעם הוא אמר ר' חנינה כיון שמשניתנה התורה לישראל, לא ניתנה אלא אחרי רבים להטות, שואלת הגמ' וכי לית ר' אליעזר ידע שאחרי רבים להטות, וא"כ מדוע הוא הקפיד כל כך כדלהלן? מתרצת הגמ' שר"א לא הקפיד אלא על ידי ששרפו טהרותיו בפניו, ואת זה לא היו צריכים לעשות לו, ואומרת הגמ' (ששרפו את הטהרות שנעשו בתנורו של חכניי), דהיינו תמן תנינן, מזה הדין אם חיתכו את התנור לחוליות חוליות ונתן חול בין חולייא לחולייא, רבי ליעזר מטהר את התנור

מסכת פרק ג [ה"א - דף י] מועד קטן

מט

אלא דתניא מחלפין. חד זמן הוה עבר בשוקא, וחמת חדא איתא סחותא דביתא, וטלקת ונפלת גו רישיה, אמר דומה שהיום חבירי מקרבין אותי, דכתיב [תהילים קיג] מֵאֲשַׁפֵּת יָרִים אֲבִיוֹ.

רבי יהושע בן לוי שלח בתר חד בר נש תלתא זימני ולא אתא, שלח אמר ליה אילולא דלא חרמית בר נש מן יומי - הוינא מחרם לההוא גוברא, שעל עשרים וארבעה דברים מנדין, וזה אחד מהן, [עזרא י] וְכָל אֲשֶׁר לֹא יָבֹא לְשִׁלְשֵׁת הַיָּמִים בְּעֶצֶת הַשָּׂרִים וְהַזְקָנִים יִחָרֵם כָּל רְכוּשׁוֹ, וְהוּא יִבְדֹּל מִקְהַל הַגּוֹלָה.

אמר ר' יצחק בר' לעזר, אית סגין מינהון מבדרן במתניתא; תמן תנינן, שלח לו שמעון בן שטח אמר לו צריך אתה לגדות, שאילו נגזרה גזירה כשם שנגזרה בימי אליהו לא נמצאת מביא את הרבים לידי חילול השם, שכל המביא את הרבים לידי חילול השם צריך נידוי. תמן תנינן, שלח לו ר"ג אם

דברים מנדין, וזה אחד מהן, כמו שנאמר וְכָל אֲשֶׁר לֹא יָבֹא לְשִׁלְשֵׁת הַיָּמִים בְּעֶצֶת הַשָּׂרִים וְהַזְקָנִים יִחָרֵם כָּל רְכוּשׁוֹ, וְהוּא יִבְדֹּל מִקְהַל הַגּוֹלָה היינו שינדו אותו.

אמר ר' יצחק בר' לעזר, אית סגין מינהון יש הרבה מקרים שמנדים עליהם, ומבדרן במתניתא והם מפוזרים במשניות, שהרי תמן במסכת תענית תנינן, שלח לו שמעון בן שטח לחוני המעגל, ואמר לו שצריך אתה להתנדות, כיון שאילו נגזרה גזירה שלא ירד גשם כשם שנגזרה בימי אליהו, א"כ וכי לא נמצאת מביא את הרבים לידי חילול השם, מחמת שלא היית נענה בתפילתך, ולכך אתה צריך להתנדות, כיון שכל המביא את הרבים לידי חילול השם צריך נידוי. וכן תמן במסכת ר"ה תנינן (מעשה שעברו יותר מארבעים זוגות של עדים שראו את חידוש הלבנה, ועיכבן רבי עקיבה בלוד, היות וודאי שגם במקום מושב בית דין ראו את הלבנה), שלח לו ר"ג לר"ע אם

אלא דתניא מחלפין אלא שלפעמים שנו את דברי שאר החכמים כדברי ר"א, ולכך לא יכולים לפסוק בכל פעם כשכתוב שר"א אמר את ההלכה הזו, כיון שיכול להיות שזה לא מדברי ר"א. ואומרת הגמ' שחד זמן שפעם אחת ר"א הוה עבר בשוקא הלך בשוק, וחמת חדא איתא ואשה אחת ראתה סחותא דביתא את לכלוך ביתה, וטלקת וזרקה את הכלוך לחוץ ונפלת גו רישיה וזה נפל על ראשו של ר"א, אמר ר"א דומה נראה שהיום חבירי מקרבין אותי, דכתיב מֵאֲשַׁפֵּת יָרִים אֲבִיוֹ, להושיבי עם נדיבים עם נדיבי עמו, היינו עם הת"ח.

רבי יהושע בן לוי, שלח בתר (אחרי) חד בר נש תלתא זימני שלש פעמים, שיבוא לבית הדין, ולא אתא והוא לא בא, אז ריב"ל שלח ואמר ליה שאילולא דלא חרמית בר נש מן יומי לולי זה שאני לא נידיתי שום אחד, הוינא מחרם לההוא גוברא הייתי מנדה אותך, כיון שעל עשרים וארבעה

מסכת פרק ג [ה"א - דף י] מועד קטן

מעכב אתה את הרבים, נמצאת מכשולן לעתיד לבוא, לא נמצאת מעכב את הרבים מלעשות מצוה, וכל המעכב את הרבים מלעשות דבר מצוה צריך נידוי. תני אמר ר' יוסי, תודוס איש רומי הנהיג את אנשי רומי שיהו אוכלין גדיים מקולסין בלילי פסחים, שלחו חכמים ואמרו לו אילולי שאת תודוס, לא היינו מנדין אותך?! ומהו תודוס? אמר רבי חנניה דהוה משלח פרנסתהון דרבנן, לא נמצאת מביא את הרבים לידי אכילת קדשים בחוץ, שכל המביא את הרבים לידי אכילת קדשים בחוץ צריך נידוי. תמן תנינן, את מי נידו? את אלעזר בן חנוך שפיקפק בטהרת הידים, הדא אמרה המפקפק בדבר אפילו מדברי סופרים צריך נידוי. תמן תנינן, דכמה השקוהו, מהו דכמה - דכוותה, נידוהו ומת בנידויו, וסקלו בית דין ארונן, ללמדך שכל

מעכב אתה את הרבים, נמצאת מכשולן לעתיד לבוא, שבפעם הבאה הם לא ייצאו ממקומם ללכת להעיד בבית דין, ואמר ר"ג לר"ע וכי לא נמצאת מעכב את הרבים מלעשות מצוה, והרי כל המעכב את הרבים מלעשות דבר מצוה - צריך נידוי. וכן תני, אמר ר' יוסי, שתודוס איש רומי האיש החשוב של רומי (הנמצא בחו"ל) הנהיג את אנשי רומי שלא היו יכולים לעלות לירושלים להקריב קרבן פסח, שיהו אוכלין גדיים מקולסין צלויים כשהמעיים תלויים בשפוד מעל לראש הגדי (קלוס זה כובע מלחמה, וכיון שהצליה הזו דומה שיש לגדי כובע, לכך זה קרוי מקולס), בלילי פסחים, לזכר קרבן פסח (על שם "הציבי לך צינים"), שלחו חכמים ואמרו לו, אילולי שאת תודוס, וכי לא היינו מנדין אותך?! כיון שאסור לאכול גדי מקולס בליל הסדר, ואומרת הגמ' ומהו החשיבות שהיה לתודוס שלא נידו אותו? אמר רבי חנניה כיון דהוה משלח פרנסתהון דרבנן שולח תמיכה לחכמים (ולא מענישים את גומלי חסדים (עיין תומר דבורה)), ואמרו לתודוס וכי לא

נמצאת מביא את הרבים לידי אכילת קדשים בחוץ, אם יהיה מי שיקדיש את הגדי, ולכך לולי שאתה תודוס היינו מנדים אותך, כיון שכל המביא את הרבים לידי חטא, כאכילת קדשים בחוץ - צריך נידוי. וכן תמן במסכת עדיות תנינן, את מי נידו? את אלעזר בן חנוך שפיקפק בטהרת הידים שלא מועיל נטילת ידים לטהרות, וא"כ הדא אמרה מוכח מכאן שהמפקפק בדבר - אפילו מדברי סופרים צריך נידוי. וכן תמן במסכת עדיות תנינן, עקביה בן מהללאל אומר שאין משקין את הגיורת במי סוטה, אמרו לו חכמים והרי מעשה בשפחה משוחררת שהיתה בירושלים והשקוה שמעיה ואבטליון, אמר להם דכמה השקוהו, ומבארת הגמ' מהו דכמה - דכוותה, דהיינו היות ושמעיה ואבטליון היו בני גרים, לכך הם החשיבו את הגרים להיות כישראלים גמורים, והשקו את הגיורת במי סוטה, וכיון שעקביה בן מהללאל ביזה את שמעיה ואבטליון, לכך נידוהו, ומת בנידויו, כיון שהוא לא התנצל על דבריו, וסקלו בית דין את ארונן, ללמדך שכל

מסכת פרק ג [ה"א - דף יא] מועד קטן נא

המנודה ומת - סוקלים ארוננו, הדא אמרה המבזה זקן אפילו לאחר מיתה צריך נידוי.

ביומוי דר' זעירה הוון מרחקין ומקרבין, אמר לון ר' לא, השתא מרחקין והשתא מקרבין?! אמר ר' יוסה חזרו ונמנו - לכשיחזור בו יהו מקרבין אותו. המנודה לרב מנודה לתלמיד, המנודה לתלמיד אינו מנודה לרב, המנודה לאב בית דין מנודה לחכם, המנודה לחכם אינו מנודה לאב בית דין, המנודה לנשיא מנודה לכל אדם. עד כדון חכם שנידה, ואפילו חבר שנידה? נישמענה מן הדא, הדא אמהא מן דבר פטא הוות עברה קומי חדא פְּנִישָׁא, חמת חד סְפֵר מחי לחד מיינוק יתיר מן צורכיה, אמרה ליה יהוי ההוא גוברא מְחָרם, אתא שאל לרבי אחא, אמר ליה צריך את חשש על נפשך, הדא אמרה העושה דבר שלא כשורה צריך נידוי. ר' שמעון בן לקיש הוה

הוא מנודה לקל, והמנודה לקל אינו מנודה לחשוב, והמנודה לנשיא מנודה לכל אדם. ואומרת הגמ' עד כדון עד עכשיו אנחנו מדברים לעניין חכם שנידה, אבל יש לשאול האם ואפילו חבר שנידה האם נידוי שלו זה נידוי או לא? אומרת הגמ' שנישמענה מן הדא, שמעשה היה בחדא אמהא מן דבר פטא (שם אדם) שהוות עברה קומי חדא פְּנִישָׁא עברה ליד איזה בית הספר, וחמת חד סְפֵר וראתה מלמד תינוקות שמחי לחד מיינוק יתיר מן צורכיה שהכה ילד אחד יותר מהראוי לו, אמרה ליה למלמד יהוי ההוא גוברא מְחָרם תהיה בנידוי, ואותו מלמד אתא ושאל לרבי אחא האם צריך לחשוש לנידוי? ואמר ליה שצריך את חשש על נפשך, א"כ הדא אמרה מכאן מוכח שהעושה דבר שלא כשורה שהוא צריך נידוי. ואומרת הגמ' שמעשה בר' שמעון בן לקיש שהוה

המנודה ומת - סוקלים את ארוננו, וא"כ הדא אמרה מוכח מכאן שהמבזה את הזקן אפילו לאחר מיתה - צריך נידוי
ביומוי דר' זעירה הוון מרחקין מנדים ומקרבין מיד, כשהמנודה בא לבקש התרה על נידויו, אמר לון ר' אילא וכי השתא מרחקין והשתא מקרבין, והרי אין נידוי פחות מל' יום? אבל אמר ר' יוסה שחזרו ונמנו ואמרו לכשיחזור בו המנודה ממעשיו, יהיו מקרבין אותו מיד, ולא צריך להמתין ל' יום.

המנודה לרב דהיינו אם הרב נידה אחד לכבודו, הרי הוא מנודה לתלמיד, והתלמיד צריך לנהוג בו כמנודה, אבל המנודה לתלמיד אם התלמיד נידה לכבודו, אינו מנודה לרב, והרב לא צריך לנהוג באותו אחד כמנודה. המנודה לאב בית דין מנודה לחכם, והמנודה לחכם אינו מנודה לאב בית דין (הכלל הוא שהמנודה לחשוב, הרי

מסכת פרק ג [ה"א - דף יא] מועד קטן

מעייני תינין בברברית, אתון ליסטיא וגנבון מינהון בליליא, ובסופא ארגש בהון, אמר לון ליהוון אילין עמא מחרמין, אמרון ליה ייא ההוא גוברא מחרם, חש על נפשיה - אמר ממון אינון חייבין לי, דילמא נפשן? נפק פרי בתריהון, אמר לון שרון לי, אמרין ליה שרי לן - ונן שריי לך, הדא אמרה המנדה את מי שאינו צריך ונידה אותו נידויו נידוי. מי מתיר? לא כן תני מת אחד ממנדיו אין מתירין לו, אמר רבי יהושע בן לוי הדא דאמר בשאין שם נשיא, אבל אם יש שם נשיא, הנשיא מתיר. ר' יעקב בר אחא בשם ר' בא בר ממל מעשה באחד שמת אחד ממנדיו, ולא התירו לו, ולא כן אמר רבי יהושע בן לוי הדא דאמר בשאין שם נשיא, אבל אם יש שם נשיא, הנשיא מתיר? וקמת, מה דאמר רבי יעקב בר אחא בשם רבי בא בר ממל בשלא חזר בו.

מתיר לו את הנדיו, מתרצת הגמ' ואומרת וכי לא כן תני שאם מת אחד ממנדיו, אין אחרים מתירין לו את הנדיו, ואמר רבי יהושע בן לוי שהדא דאמר שלא יכולים להתיר לו את הנדיו, זה דוקא בשאין שם נשיא, אבל אם יש שם נשיא, הנשיא מתיר, וא"כ רשב"ל היה יכול ללכת לנשיא והיה מתיר לו את הנדיו. ואומרת הגמ' שר' יעקב בר אחא אמר בשם ר' בא בר ממל שמעשה באחד שמת אחד ממנדיו, ולא התירו לו את הנדיו, שואלת הגמ' מדוע הוא לא הלך לנשיא, וכי לא כן אמר רבי יהושע בן לוי הדא דאמר שלא יכולים להתיר לו את הנדיו, זה דוקא בשאין שם נשיא, אבל אם יש שם נשיא, הנשיא מתיר, וא"כ מדוע לא הלכו לנשיא שיתיר את הנדיו? מתרצת הגמ' וקמת והעמדנו, שמה דאמר רבי יעקב בר אחא בשם רבי בא בר ממל שגם הנשיא לא היה יכול להתיר לו את הנדיו, זה במקרה שלא חזר בו ממה שחטא, שאז גם לנשיא אין זכות להתיר את הנדיו.

מעייני תינין שהוא שמר על תאנים בברברית (שם מקום) ואתון ליסטיא וגנבון מינהון בליליא ובלילה הגיעו גנבים וגנבו מהתאנים, ובסופא ארגש בהון ואח"כ רשב"ל ראה אותם, אמר לון, ליהוון אילין עמא מחרמין שתהיו בנידוי, אמרון ליה הגנבים להיפך ייא ההוא גוברא מחרם שאתה תהא בנידוי (כיון שאתה מנדה אותנו שלא כדין), ורשב"ל חש על נפשיה חשש לנידוי שלהם, ורשב"ל אמר שהם צודקים, אומנם ממון אינון (הם) חייבין לי, דילמא נפשן וכי הם חייבים מיתה? ולכך נפק פרי בתריהון רשב"ל יצא ורדף אחריהם, ואמר לון שרון לי תתירו לי את הנדיו, אז הגנבים אמרין ליה אמרו לרשב"ל, קודם שרי לן תתיר אתה לנו, ואח"כ אנן שריי לך נתיר לך, א"כ הדא אמרה מוכח מהמעשה הזה שהמנדה את מי שאינו צריך נידוי, והמנודה הזה נידה אותו את המנדה - נידויו נידוי. שואלת הגמ' ומה היה קורה אם רשב"ל לא היה פוגש את הגנבים האלו, מי היה

מסכת פרק ג [ה"א - דף יא] מועד קטן נג

רבי יעקב בר אביי בשם רב ששת נמנו באושא שלא לנדות זקן, ואתיין כ"י דאמר ר' שמואל בשם רבי אבהו זקן שאירע בו דבר, אין מורידין אותו מגדולתו, אלא אומרים לו [מלכים ב יד] הִפְכֵּד וְיָשֶׁב בְּבֵיתְךָ. רבי יעקב בר אביי בשם רבי אחא זקן ששכח תלמודו מחמת אונסו, נוהגין בו כקדושת ארון. רבי אחא ר' תנחום רבי חייה בשם רבי יוחנן, זקן שנידה לצורך עצמו אפילו כהלכה - אין נידויו נידוי. ביומוי דר' ירמיה אתת עקא על טיברייא, שלח בעי מנרתא דכספא גבי רבי יעקב בר' בון, שלח א"ל אדיין לא שב ירמיה מרעתו, וביקש לנדותו, והוה רבי חייה בריה דרבי יצחק עטושיא יתיב תמן, א"ל שמעתי שאין מנדין זקן אלא אם כן עשה כירבעם בן נבט וחביריו, א"ל דכמה השקוה וכירבעם בן נבט וחביריו עשה?! ונדון

ירמיה אתת עקא הגיע צרה (שהמלך גזר מס) על טיברייא, ור' ירמיה שלח ובעי והוא רצה את המנרתא דכספא שהיתה גבי רבי יעקב בר' בון, כדי שישתתף בתשלום המס, שלח ר' יעקב בר' בון וא"ל לר' ירמיה, אדיין (עדיין) לא שב ירמיה מרעתו, שהוא מבקש ממני להשתתף בתשלום המס שלא כדין, שהרי הת"ח פטורים מתשלום המיסים, ור' יעקב בר' בון ביקש לנדותו את ר' ירמיה, שהרי בזה שהוא תבע ממנו את תשלום המס, בעצם הוא ביזה אותו שהוא לא נחשב לת"ח, והוה רבי חייה בריה דרבי יצחק עטושיא יתיב תמן וא"ל שמעתי שאין מנדין זקן, אלא אם כן עשה כירבעם בן נבט וחביריו (שחטא והחטיא את הרבים), א"ל ר' יעקב בר' בון, והרי שנינו לעיל שנידו את עקביה בן מהללאל כיון שהוא אמר ששמעיה ואבטליון דכמה השקוה השקו את מי שדומה להם (כדלעיל), וכי כירבעם בן נבט וחביריו עשה?! ואפי"ה נידוהו, וא"כ גם אני מנדה את ר' ירמיה, ונדון

רבי יעקב בר אביי בשם רב ששת אמר שנמנו באושא כשהסנהדרין היו שם, שלא לנדות זקן בפרהסיא, ואתיין כ"י דאמר ר' שמואל בשם רבי אבהו זקן שאירע בו דבר שצריך לנדותו, אין מורידין אותו מגדולתו בפרהסיא, אלא אומרים לו בלשון כבוד הִפְכֵּד וְיָשֶׁב בְּבֵיתְךָ, עשה עצמך כאדם שכבד עליו ראשו, ושב בביתך. רבי יעקב בר אביי בשם רבי אחא אומר זקן ששכח תלמודו מחמת אונסו, נוהגין בו כבוד כקדושת ארון קודש שהוציא ממנו את הס"ת, שלא התבטלה ממנו קדושתו, כך אותו זקן, אומנם יצא ממנו התורה, אבל לא מתבטל ממנו קדושתו. רבי אחא אמר בשם ר' תנחום בשם רבי חייה בשם רבי יוחנן, זקן שנידה לצורך עצמו אפילו כהלכה, אין נידויו נידוי, דהיינו שהחכם היה שונא לאחד ואותו אחד עבר על איסור שחייבים על זה נידוי, והחכם נידהו כהלכה, אבל הכל מכירים ומרגישים שלא נידה אותו אלא רק מחמת השנאה, אין נידויו נידוי. ביומוי דר'

מסכת פרק ג [ה"א - דף יא] מועד קטן

אילין לאילין, וחשון אילין על אילין, וצרכון משתרייא אילין מן אילין. וכן מי שנשאל לחכם והותר: מה אנן קיימין, אם כשנשאל קודם לרגל לא יגלח, אם בשלא נשאל קודם לרגל אל יגלח, אלא כי נן קיימין כשנשאל קודם לרגל, ולא מצאו פתח לנדרו אלא ברגל, כהדא רבי שמעון ברבי לא מצאו פתח לנדרו, עד שבא אחד מזקני הגליל, ואית דאמרין רבי שמעון בן אלעזר הוה, והוה נסיב ליה מן הכא ומקים ליה הכא, נסב ליה מן הכא ומקים ליה הכא, עד דאקימיה גו שימשא מפלי מאנוי, אמרון ליה אילו הויתה ידע דהדין סבא עבד לך הכין - נדר הויתה? אמר לון לא, ושרון ליה, אמרין הדא מנא לך? אמר לון משרת ר"מ הייתי בברחו שנים, ויש אומרים מקלו של ר"מ היתה בידו, והיא היתה מלמדתו דעת.

ליה מן הכא ורשב"א הוליק את ר"ש ברבי מכאן ומקים ליה הכא והעמיד אותו כאן (בזמן שהוא דן איתו למצוא פתח לנדרו), ונסב ליה מן הכא ומקים ליה הכא, עד דאקימיה גו שימשא עד שר"ש ברבי העמיד את רשב"א בשמש ומפלי מאנוי ורשב"א הוריד את בגדיו העליונים, ואמרון ליה אילו הויתה ידע דהדין סבא שאותו חכם זקן (רשב"א) עבד לך הכין היה עושה כך, וכי נדר הויתה היית נודר? אמר לון לא, ושרון ליה ורשב"א התיר לו את נדרו. ואומרת הגמ' שאמרין אמרו לרשב"א הדא מנא לך מהיכן ידעת לפתוח כך פתח לנדר? אמר לון שמשרת את ר"מ הייתי בברחו מחמת המלכות, במשך כמה שנים, ועי"ז החכמתי, ויש אומרים שמקלו של ר"מ היתה בידו דהיינו שהוא שירת את ר"מ והיא היתה מלמדתו דעת, ועי"ז הוא החכים (החילוק בין שתי הלשונות הוא מתי רשב"א שימש את ר"מ, האם בחור"ל כשר"מ ברח, או בא"י).

אילין לאילין ור' יעקב נידה את ר' ירמיה על שתבע ממנו את המס, ור' ירמיה נידה את ר' יעקב בר' בון על שביזה אותו, וחשון אילין על אילין ושניהם חששו על הנידוי, וצרכון משתרייא ושניהם הצטרכו היתר מהנידוי אילין מן אילין אלו מאלו.

וכן מי שנשאל לחכם והותר: שואלת הגמ' מה אנן קיימין איך מדובר כאן, אם כשנשאל על נדרו קודם לרגל, א"כ שלא יגלח ברגל, שהרי היה לו פנאי להתגלח לפני הרגל, ואם בשלא נשאל קודם לרגל ג"כ שאל יגלח, כיון שהוא פשע בזה שלא נשאל על נדרו לפני הרגל? אלא כי נן קיימין אלא כאן מדובר כשנשאל קודם לרגל, אבל ולא מצאו פתח לנדרו אלא ברגל, ולכך היות והוא לא פשע, מותר לו להתגלח ברגל, וזה כהדא כאותו מעשה ברבי שמעון ברבי שלא מצאו פתח לנדרו, עד שבא אחד מזקני הגליל, ואית דאמרין וי"א שרבי שמעון בן אלעזר הוה אותו זקן, והוה נסיב

מסכת פרק ג [ה"א - דף יא] מועד קטן נה

תני כל אלו שאמרו מגלחין במועד, מותרין לגלח בתוך שלשים יום של אֶבֶל, אית תְּנִי תְּנִי אסור ואית תְּנִי תְּנִי מותר, אמר רב חסדא מאן דאמר מותר בשיש שם רגל, מאן דאמר אסור בשאין שם רגל, מתניתא מסייעא לרב חסדא, הרי שתכפוהו אבליו זה אחר זה - הרי זה מיקל בסכין ובמספרת, אבל לא במספריים, ויעשה אֶבֶל השני אצל הראשון כמי שהוא אנוס ויגלח, הֵי לֹא אתאמרת אלא מפני כבוד הרגל, ר' שמואל בר רב יצחק בעי, ניהא בתוך שבעה בתוך שלושים? התיב ר' חנניה חברון דרבנן, והא תני אלו דברים שאֶבֶל אסור בהן כל שבעה, אם בתוך שלושים הוא אסור - בתוך שבעה לא כל שכן? לא איתאמרת אלא

הרגל, שואלת הגמ' ר' שמואל בר רב יצחק בעי שאל, אומנם זה ניהא שבתוך שבעה אסור לאֶבֶל להתגלח כדרכו, אלא רק בסכין ובמספרת כשתכפוהו אבליו, אבל מי אמר שהדין הוא גם בתוך השלושים של ימי האבלות, דהיינו אולי הבריייתא מדברת רק לעניין שבעת ימי האבלות, ולא לעניין השלושים (ובשלושים באמת מותר להתגלח כדרכו כשתכפוהו אבליו). וא"כ אין הוכחה מהבריייתא הזו לר' חסדא, וכן התיב השיב ר' חנניה שהוא היה חברון דרבנן החבר של החכמים (הוא היה תומך בהם) והביא ראיה לדברי ר' שמואל ב"ר יצחק, והא תני אלו דברים שאֶבֶל אסור בהן כל שבעה (ואחד מהדברים הוא שאסור לו להתגלח), ואם כדברי ר' חסדא שתכפוהו אבליו מותר להתגלח בתוך שלושים, רק כאשר זה ברגל, א"כ מדוע צריך לאסור את התגלחת בתוך שבעה, והרי אם בתוך שלושים הוא אסור להתגלח, בתוך שבעה לא כל שכן? אלא ע"כ שהבריייתא האוסרת להתגלח בתוך שבעה, לא איתאמרת אלא אפי'

תני כל אלו שאמרו (כגון הבא מחו"ל) שמגלחין במועד, מותרין לגלח בתוך שלשים יום של אֶבֶל, ואומרת הגמ' שאית תְּנִי תְּנִי יש ששנו בבריייתא שלאֶבֶל אסור לגלח, ואית תְּנִי תְּנִי יש ששנו בבריייתא שלאֶבֶל מותר לגלח, אמר רב חסדא מאן דאמר שמותר לאֶבֶל לגלח, זה דוקא בשיש שם רגל, דהיינו שאותו אֶבֶל בא מחו"ל והגיע הרגל, שמותר לו להתגלח, ומאן דאמר שאסור לאֶבֶל להתגלח, בשאין שם רגל, ואומרת הגמ' שמתניתא מסייעא לרב חסדא, שהרי שנינו בבריייתא, הרי שתכפוהו אבליו זה אחר זה דהיינו שמת לו קרוב בזמן אבלותו, הרי זה מיקל את שערות ראשו בסכין או במספרת בסכין אחד מסכני המספריים, אבל לא כדרכו במספריים, וא"כ אומרת הגמ' שאם תאמר שמותר לאֶבֶל להתגלח גם כשאין שם רגל, א"כ מדוע אסור לו להתגלח כדרכו, ויעשה האֶבֶל השני אצל הראשון כמי שהוא אנוס, ויגלח כדרכו, אלא הֵי לֹא אתאמרת אלא מפני כבוד

מסכת פרק ג [ה"א - דף יב] מועד קטן

נו

כשתכפוהו אבליו, הדיא אמרה שהוא מותר, אמר ר' מתניה מאן דאמר אסור כדרכו במספריים.

שפם ונטילת צפורנים, אית תנאי תנאי ברגל מותר ובאבל אסור, אית תנאי תנאי ברגל אסור ובאבל מותר, מאן דאמר באבל מותר בשיש שם רגל, ובאבל אסור בשאין שם רגל, מאן דאמר ברגל אסור בשיש שם הערמה, ברגל מותר בשאין שם הערמה, רב חייה בר אשי בשם רב, הלכה כדברי מי שהוא מיקל כאן וכאן. ר"ש בר אבא בשם ר' יהושע בן לוי הלכה כדברי מי שהוא מיקל בהלכות אביל. רב אמר שפם כנטילת צפרנים בכל דבר, אמר ר' ירמיה ובלבד בנוטות, ר' יצחק בר נחמן בשם רבי חנינא זוג בא לפני רבי בשפם ובנטילת צפרנים, והתיר להם רבי. ר' סימון בשם ר' חנינה שני זוגות היו, אחד מעמתן ואחד

ולכך אסור לו ליטלם, והבירייתא שאומרת שברגל מותר מדובר בשאין שם הערמה, כגון שהוא נטל את שפמו ואת ציפורניו לפני הרגל, וזה חזר וגדל לו, שמותר לו ליטלם. ואומרת הגמ' רב חייה בר אשי בשם רב אמר שהלכה כדברי מי שהוא מיקל כאן וכאן ברגל ובאבל, ור"ש בר אבא בשם ר' יהושע בן לוי אמר שבאופן רגיל הלכה כדברי מי שהוא מיקל בהלכות אביל, כיון שכל האבלות הוא מדרבנן, לכך ההלכה כדברי המיקל. רב אמר שלשפם יש דין כנטילת צפרנים בכל דבר, וכמו שמותר ליטול את הצפורנים ברגל ובאבלות, כך מותר ליטול את השפם, אמר ר' ירמיה ובלבד בנוטות ששערות שפמו נוטות לכאן ולכאן, ומפריעות לו באכילה, ר' יצחק בר נחמן בשם רבי חנינא אמר שזוג של ת"ח בא לפני רבי ושאלו אותו מה הדין בשפם ובנטילת צפרנים, והתיר להם רבי, ור' סימון בשם ר' חנינה אמר ששני זוגות היו, זוג אחד בא מעמתן (מחמתן) וזוג אחד בא

כשתכפוהו אבליו, וא"כ הדיא אמרה מוכח מכאן שאם תכפוהו אבליו שהוא מותר להתגלח בתוך שלושים, הגם שאינו ברגל, ומוכח דלא בר' חסדא, מתרצת הגמ' אמר ר' מתניה שבאמת דברי ר' חסדא נכונים, ומאן דאמר שבתוך שלושים אסור להתגלח אפי' כשתכפוהו אבליו, היינו כדרכו במספריים, אבל מותר לו להקל את ראשו בתער, ובימי השבעה אסור גם להקל את ראשו בתער.

אומרת הגמ' שלענין נטילת השפם ונטילת צפורנים, אית תנאי תנאי יש ששנו בבירייתא שברגל מותר ובאבל אסור, ואית תנאי תנאי יש ששנו בבירייתא שברגל אסור ובאבל מותר, ואומרת הגמ' שאין מחלוקת ביניהם, אלא מאן דאמר שבאבל מותר מדובר בשיש שם רגל, והבירייתא שאומרת שבאבל אסור מדובר בשאין שם רגל, ומאן דאמר שברגל אסור מדובר בשיש שם הערמה, דהיינו שאותו אחד היה יכול ליטול את שפמו ואת ציפורניו לפני הרגל, אלא שהוא הערים ואמר שיטול אותם ברגל,

מסכת פרק ג [ה"ב - דף יב] מועד קטן

מידרעלע, אחד בשפם ואחד בנטילת צפרנים, והתיר להן רבי. כהדא ר' שמואל בר אבא, דמכת אחתיה והוה יתיב מצמי טפרויי, סלק ר' לעזר לגביה ולא כסיתון, סלק ר' נתן בר אבא לגביה וכסיתון, אמר ליה מן קומי רבי לעזר לא כסיתון ומן קומי את מכסי לון? א"ל ומה את סבר דאת חביב עלי כרבי לעזר.

הלכה ב

מתני' ואלו מכבסין במועד, הבא ממדינת הים, ומבית השביה, והיוצא מבית האסורין, והמנודה שהתירו לו חכמים, וכן מי שנשאל לחכם והותר, מטפחות הידים, ומטפחות הספרים, ומטפחות הספג, וכל העולין מטומאה לטהרה, הרי אלו מותרין, ושאר כל אדם אסורין.

גמ' תני כלנרי נשים מותר לכבסן במועד, היא כלנרי נשים היא כלנרי אנשים,

הלכה ב

מתני' ואלו מכבסין במועד, הבא ממדינת הים ומבית השביה, והיוצא מבית האסורין, והמנודה שהתירו לו חכמים, וכן מי שנשאל לחכם על שבועתו שלא לכבס את בגדיו והותר, וכן מותר לכבס את מטפחות המגבות שמנגבים בהם את הידים, היות והם מתלכלכים מהר, וכן את מטפחות שעוטפים בהם את הספרים, שהרי הם מתלכלכים מחמת מישמוש הידים, ומטפחות הספג שמתנגבים בהם בבית המרחץ, וכל הבגדים העולין מטומאה לטהרה, הרי אלו מותרין, ושאר כל אדם אסורין כדי שיכנסו לרגל בבגדים נקיים.

גמ' תני כלנרי חלוקי נשים שמתכסים בהם לאחר המרחץ מותר לכבסן במועד, ואומרת הגמ' שהיא כלנרי נשים היא כלנרי אנשים, דין אחד להם, שמותר

מידרעלע, ואחד שאל את רבי מה הדין בשפם ואחד שאל את רבי מה הדין בנטילת צפרנים, והתיר להן רבי, וזה כהדא כאותו מעשה שהיה בר' שמואל בר אבא, דמכת אחתיה שאחותו מתה והוה יתיב מצמי טפרויי ושמואל קצץ את ציפורניו, וכאשר סלק עלה ר' לעזר לגביה לשמואל, ושמואל לא כסיתון לא הסתיר ממנו שהוא קוצץ את ציפורניו, אבל כאשר סלק ר' נתן בר אבא לגביה, וכסיתון שמואל הסתיר ממנו את קציצת ציפורניו, אמר ליה ר' נתן בר אבא מדוע מן קומי רבי לעזר לא כסיתון ומן קומי את מכסי לון? א"ל ומה את סבר דאת חביב עלי כרבי לעזר, והיות וליבי גס בר"א, לכך אני יכול לקצוץ בפניו את הציפורנים, אבל בפניך אסור, היות ומותר לקצוץ את הציפורנים רק בצינעה.

מסכת פרק ג [ה"ב - דף יב] מועד קטן

מהו בלגרי נשים - רבנן דקיסרין אמרי אנטינייא. ר' אבהו בשם ר' יוחנן מי שאין לו אלא חלוק אחד, מותר לכבסו במועד, אמר ר' יוסה בר' בון ובלחוד תריי - דיהא שלח חד ולבש חד. בעון קומי רבי יוסה בגדי קטנים מה הן, אמר לון כמי שאין לו אלא חלוק אחד. בעון קומי תנינן אין קורעין ולא חולצין ולא מברין אלא קרובי של מת, הוות מטליתא זעירא וקריבויי בען מיעול לגביה, מהו דיתבון פלגון מן לגיו ופלגון מן לבר? אמר לון ייעלון פלגון יומא דין ופלגון למחר, אמר רבי מנא, הן דהוינן סברין דו מקללה חמר.

תני מטפחות ספרים אין מכבסין אותן במי רגלים, אבל מכבסין אותן בנתר ובורית - מפני הכבוד.

קרובי של מת, וא"כ שאלו את ר' יוסה מה הדין אם הוות מטליתא זעירא הגג של הבית של האבלים היה קטן, וקריבויי בען מיעול לגביה והקרובים רוצים לבוא לסעודת ההבראה, מהו דיתבון פלגון מן לגיו האם מותר שחלקם יישבו בתוך הבית ופלגון מן לבר וחלקם בחוץ? אמר לון שזה אסור כיון שיש בזה פרסום בחודה"מ, ולכך שייעלון פלגון יומא דין שחלקם יבראו היום ופלגון וחלקם למחר, ועל זה אמר רבי מנא, הן דהוינן סברין דו מקללה מה שחשבנו שר' יוסה יקל, הוא חמר החמיר (ללמדך שצריך לשאול על כל דבר).

תני מטפחות הספרים אין מכבסין אותן (אפי' בימות החול) **במי רגלים, אבל מכבסין אותן בנתר ובורית** (מין סבון), ומה שלא מכבסים אותם במי רגלים, זה מפני הכבוד, היות וזה קדוש, לכך אסור לכבסם במי רגלים.

לכבסן במועד, ואומרת הגמ' מהו בלגרי נשים - רבנן דקיסרין אמרי אנטינייא חלוקים שמתכסים בהם לאחר המרחץ. ר' אבהו בשם ר' יוחנן מי שאין לו אלא חלוק אחד, מותר לכבסו במועד, אמר ר' יוסה בר' בון ובלחוד תריי מותר שיהיה לו שני חלוקים, דיהא שלח חד מוריד חלוק אחד ומכבסו, ולבש חד ולובש את החלוק האחר, ומה שר' יוחנן "מי שאין לו אלא חלוק אחד" היינו שאין לו להחליף אלא חלוק אחד. אומרת הגמ' בעון קומי שאלו את רבי יוסה בגדי קטנים מה הן האם מותר לכבסן במועד או לא? אמר לון שהיות והם מלכלכים את בגדיהם לכך הרי זה כמי שאין לו אלא חלוק אחד ומותר לכבסם במועד. ועוד בעון קומי שאלו את ר' יוסה הרי לקמן תנינן, שבחודה"מ אין קורעין על המת ולא חולצין ולא הולכים בלוויה חלוצי כתף, ולא מברין ולא אוכלים את הסעודה הראשונה שלאחר הלוויה, אלא

הלכה ג

מתני' ואלו כותבין במועד; קידושי נשים, גיטין, ושוברין, דייתיקי, ומתנה, ופרוזבולין, איגרות שום, ואיגרות מזון, שטרי חליצה ומיאונין, ושטרי בירורין, וגזירות בית דין, ואיגרות של רשות.

גמ' גיטין: ואינו מיצר? אמר ר' זעירא מכיון שנתן דעתו לגרש, אינו מיצר. ושוברים: אימולוגים. איגרות שום: שום היתומים. איגרות מזון: מזונות אלמנה. שטרי חליצה: אלו הן שטרי חליצה, תמן אמר דקרבת קודמינא, ושרת סיניה מעילוי ריגליה דימינא, ורקת קודמינא רוקא דמיתחזי על ארעא, ואמירת [דברים כה] פָּכָה יַעֲשֶׂה לְאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִבְנֶה אֶת בֵּית אָחִיו. ושטרי מיאונין: אלו הן שטרי מיאונין, לא רעיינא ליה, לא שוינא ליה, לא צבינא לאיתנסבא ליה.

הלכה ג

מתני' ואלו כותבין במועד (באופן רגיל אסור לכתוב במועד, מפני שזה מעשה אומן), שטר קידושי נשים, גיטין, ושוברין קבלת תשלום, דייתיקי צוואה, ושטר מתנה, ופרוזבולין, איגרות שום, ואיגרות מזון, שטרי חליצה ומיאונין, ושטרי בירורין, וגזירות בית דין, ואיגרות של רשות, הגמ' תבאר את המשנה.

גמ' ואלו כותבין במועד קידושי נשים גיטין: שואלת הגמ' איך מותר לכתוב גיטי נשים במועד, וכי אינו מיצר בגירושין? מתרצת הגמ' אמר ר' זעירא מכיון שנתן דעתו לגרש את אשתו, אי"כ הוא כבר אינו מיצר על הגירושין.

ושוברים: היינו שטר אימולוגים שטר חיתוך החוב, דהיינו שובר שהחייב שילם את חובו. איגרות שום: היינו שום היתומים שהבית דין שם וקבע כמה היתומים צריכים לשלם לבעלי חובות. איגרות מזון: היינו שבית דין

קבעו כמה היתומים צריכים לתת למזונות האלמנה. שטרי חליצה: שואלת הגמ' מה אלו הן מה הנוסח שכותבים בשטרי חליצה? אומרת הגמ' שתמן בבל אמרו שזהו הנוסח; דקרבת קודמינא שהיבמה באה לפנינו ושרת סיניה וחלצה את נעלו (של אח בעלה) מעילוי ריגליה דימינא מעל רגלו הימנית ורקת קודמינא וירקה לפניו רוקא דמיתחזי רוק שנראה, והרוק הגיע על ארעא, ואמירת והיא אמרה את הפסוק פָּכָה יַעֲשֶׂה לְאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִבְנֶה אֶת בֵּית אָחִיו. ושטרי מיאונין: אומרת הגמ' שאלו הן שטרי מיאונין (מיאון היינו שחכמים תיקנו שהאמא או האחים של יתומה קטנה יכולים לחתן אותה, אלא שחכמים נתנו לה כח שהיא יכולה למאן בבעלה), והנוסח הוא שהקטנה באה לבית דין ואומרת לבית דין לא רעיינא ליה אני לא רוצה אותה, ולא שוינא ליה ואני לא משתווה איתו, ולא צבינא ולא חפצה לאיתנסבא ליה להיות נשואה אליו.

מסכת פרק ג [ה"ד - דף יב] מועד קטן

ס

ושטרי בירורין: ר' יוחנן אמר קומפרומיסין - זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד. וגזרות בית דין: אלו גזרי דינין, ואיגרות של רשות: זו שאילת שלום.

הלכה ד

מתני' אין כותבין שטרי חוב במועד, אם אינו מאמינו, או שאין לו מה יאכל, הרי זה יכתוב. אין כותבין ספרים ותפילין ומזוזות במועד, ואין מגיהין אות אחת אפי' בספר העזרה. רבי יהודה אומר כותב הוא אדם תפילין ומזוזות לעצמו, וטווה לעצמו תכלת לציצתו.

גמ' תני, אין כותבין שטרי ארסיות וקבלנות במועד, השם שם כדרכו - ובלבד שלא ימוד ושלא ישקול ולא ימנה, ומקבלין קיבולת במועד לעשותה לאחר המועד, ואין מקבלין קיבולת במועד לעשותה בתוך המועד, השם שם כדרכו - ובלבד שלא ימוד ושלא ישקול ולא ימנה.

לאחר המועד מיד. וטווה לעצמו תכלת לציצתו.

גמ' תני, אין כותבין שטרי ארסיות וקבלנות במועד (אריס היינו שהוא מקבל את השדה למחצה שליש ורביע, וקבלן היינו שהוא צריך לתת לבעל הקרקע סך מסוים של תבואה בין אם יגדל הרבה ובין אם לא יגדל כלום), והשם שם כדרכו דהיינו המקבל לעשות מלאכה לאחר המועד, מותר לבעל המלאכה לשום את העבודה כדי לומר לבעל הבית כמה ישלם לו, אבל ובלבד שלא ימוד (ימדוד) ושלא ישקול ולא ימנה כדרך שהוא עושה בחול. ומקבלין קיבולת (עבודה בקבלנות) במועד ע"מ לעשותה לאחר המועד, אבל ואין מקבלין קיבולת במועד לעשותה בתוך המועד, והשם שם כדרכו, אבל ובלבד שלא ימוד ושלא ישקול ולא ימנה.

ושטרי בירורין: ר' יוחנן אמר שהיינו שטר קומפרומיסין ריצוי, דהיינו שזה שטר של זה בורר לו דיין אחד וזה בורר לו דיין אחד והדיינים בוררים להם דיין שלישי, ועי"ז בעלי הדין מקבלים את הדין ברצון. וגזרות בית דין: אלו גזרי פסקי דינין. ואיגרות של רשות: זו שאילת שלום, היות וזה מביא שמחה, לכך מותר לכותבו בחודה"מ.

הלכה ד

מתני' אין כותבין שטרי חוב במועד, ואם אינו מאמינו, או שאין לו מה יאכל (הגמ' תבאר את המשנה), הרי זה יכתוב. אין כותבין ספרים ותפילין ומזוזות במועד, אם אינם לצורך המועד, ואין מגיהין אות אחת אפי' בספר הנמצא בעזרה. רבי יהודה אומר שכותב הוא אדם תפילין ומזוזות לעצמו, שיהיה לו

מסכת פרק ג [ה"ד - דף יב] מועד קטן סא

אם אינו מאמינו וכו': אמר ר' ירמיה אם אינו מאמינו - ללוה, או שאין לו מה יאכל - ללבלר, אמר לו ר' יוסי אם אומר את כן, נמצאתה מתיר את האומנות במועד, אלא אם אינו מאמינו - למלוה שעברה, או שאין לו מה יאכל - למלוה הבאה.

רבי יהודה אומר כותב הוא אדם תפילין ומזוזות לעצמו: חד בר נש אובר תפילוי במועדא, אתא לגבי ר' חננאל ושלחיה לגבי ר' אבא בר נתן, א"ל הב ליה תפילך וזיל כתוב לך, אמר ליה רב איזיל כתוב ליה, מתניתא פליגא על רב, כותב הוא אדם תפילין ומזוזות לעצמו, הא לאחר לא? פתר לה בכותב להניח.

רבי יהודה אומר כותב הוא אדם תפילין ומזוזות לעצמו: חד בר נש אובר תפילוי במועדא נאבד לו התפילין בחוה"מ, אתא לגבי ר' חננאל שיכתוב לו תפילין, ור' חננאל שלחיה לגבי ר' אבא בר נתן לשאול אותו האם מותר לכתוב לו תפילין, א"ל ר' אבא בר נתן לר' חננאל **הב ליה תפילך**, וכיון שלאחר שתתן לו את התפילין, אין לך תפילין, וא"כ זיל כתוב לך שהרי כותב הוא אדם תפילין לעצמו, אבל אמר ליה רב שאתה לא צריך לתת לאותו אחד את התפילין שלך, אלא איזיל כתוב ליה אתה יכול ללכת ולכתוב לו תפילין, שואלת הגמ' שלכא' מתניתא פליגא על רב, שהרי שנינו במשנתנו כותב הוא אדם תפילין ומזוזות לעצמו, משמע הא לאחר לא? מתרצת הגמ' שרב פתר לה בכותב להניח, אבל אם צריכים את התפילין מיד לאחר המועד, מותר לכותבם במועד, אפי' לאחרים.

אם אינו מאמינו וכו': אמר ר' ירמיה היינו אם המלוה אינו מאמינו ללוה להלוות לו א"כ יכתוב לו שטר. או שאין לו מה יאכל היינו ללבלר, דהיינו שהמלוה מוכן לתת את ההלוואה בע"פ עד לאחר המועד, ואז הלוה יכתוב את השטר, אלא שללבלר אין מה לאכול, א"כ מותר ללבלר לכתוב את השטר הזה במועד, אמר לו ר' יוסי אם אומר את כן, שכאשר אין ללבלר מה לאכול, שמותר לתת לו מלאכה, א"כ נמצאתה מתיר את האומנות במועד, כיון שבדרך כלל לרוב בעלי האומניות אין מה לאכול, אלא כוונת המשנה היא, שאם אינו מאמינו ללוה על המלוה שעברה, ולכך המלוה דורש את תשלום ההלוואה מיד, או שיכתוב לו כעת שטר חוב. או שאין לו ללוה מה יאכל וזה הולך לעניין מלוה הבאה חרשה (דהיינו שהלוה רוצה ללוות מהמלוה).

מסכת פרק ג [ה"ה - דף יג] מועד קטן

וטווה על יריכו תכלת לציצתו: רב יהודה בשם שמואל, ר' אבהו בשם ר' יוחנן, טווה ואפילו בפלך, רב אמר טווה בפלך בין לו בין לאחר, מתניתא פליגא על רב, וטווה על יריכו תכלת לציצתו, הא לאחר לא? פתר לה בטווה להניח.

הלכה ה

מתני' הקובר את מתו שלשת ימים קודם לרגל - בטלו ממנו גזירת שבעה, שמונת ימים קודם לרגל - בטלו ממנו גזירת שלשים, מפני שאמרו שבת עולה ואינה מפסקת, רגלים מפסיקין ואין עולין.

גמ' הקובר את מתו וכו': גזירת שבעה - סנדל וספן, גזירת שלשים - איחוי וגיהוץ ותגלחת. איזהו גיהוץ? כלי צמר מגוהצין חדשים, וכלי פשתן מגוהצין לבנים.

לעניין הקובר לפני הרגל ולא לפני השבת, מפני שאמרו שהשבת עולה למניין השבעה, אבל ואינה מפסקת את האבלות, והרגלים מפסיקין את האבלות ואין עולין למניין השבעה.

גמ' הקובר את מתו וכו': אומרת הגמ' שגזירת שבעה היינו שהאבל אסור בנעילת הסנדל, וספן והוא צריך להיות ספון בביתו, ולכסות את ראשו (ויש גורסים 'סנרת וסכת', והם סימני ההלכות שהאבל אסור בהן כל שבעה, והם סיכה, נעילת הסנדל, רחיצה, תשמיש המטה, ספר – תספורת, כיבוס, תורה), גזירת שלשים היינו איחוי וגיהוץ ותגלחת (יש עוד דברים שהאבל אסור בהם, אלא הם הדברים הניכרים ביותר שנעשים מחמת האבלות). ואומרת הגמ' איזהו גיהוץ שהאבל אסור, כלי (בגדי) צמר בין לבנים ובין צבועים מגוהצין שהם נראים כחדשים, וכלי (בגדי) פשתן מגוהצין אבל האיסור הוא רק בלבנים.

וטווה על יריכו תכלת לציצתו: רב יהודה אמר בשם שמואל, ור' אבהו אמר את זה בשם ר' יוחנן, שטווה ואפילו בפלך בכלי הטויה, ולא תאמר שמותר לטוות רק על יריכו. ואומרת הגמ' רב אמר שטווה בפלך בין לו בין לאחר, שואלת הגמ' שלכאור' מתניתא פליגא על רב, שהרי שנינו וטווה על יריכו תכלת לציצתו, משמע הא לאחר הוא לא יכול לטוות? מתרצת הגמ' שרב פתר מעמיד לה את המשנה בטווה להניח, ובוזז מותר רק לעצמו ולא לאחר, אבל אם יש מי שהוא זקוק לציצית לעכשיו, מותר לטוות לו חוטי ציצית.

הלכה ה

מתני' הקובר את מתו שלשת ימים קודם לרגל – בטלו ממנו גזירת שבעה, ואם קבר את מתו שמונת ימים קודם לרגל שכבר חל עליו לרגע אחד דיני השלושים, א"כ בטלו ממנו גזירת שלשים, ואומרת המשנה מדוע אנחנו מדברים רק

מסכת פרק ג [ה"ה - דף יג] מועד קטן סג

ר' חלבו רב חונה בשם רב חל יום שמיני שלו להיות בשבת - מגלח ערב שבת, היך איפשר? תיפתר שגדרתו חיה ונתייאשו מלבקש, ותני כן, הרי מי שגדרתו חיה, מאימתי מונים לו? משנתייאשו מלבקש, מצאוהו איברים איברים - מונין לו משימצא ראשו ורובו, ר' יהודה אומר השזרה והגולגולת רובו. אמר ר' אבון תיפתר שנסתם הגולל ערב שבת עם חשיכה, היך אפשר? אמר ר' אחא תיפתר שסתמו גוי. אית דבעי מימר שבאת לו שמועה קרובה בשבת.

ר' אמי הוה ליה עובדא - וגילח יום שלשים ואחד, רבי הוה ליה עובדא - וגילח יום שלשים ואחד, אמר ר' זריקן מן מתניתן יליף לה ר' אמי, דתנינן תמן מי שנזר שתי נזירות, מגלח את הראשונה יום שלשים ואחד, ואת השנייה יום ששים ואחד,

והיך זה אפשר והרי אסור לקבור בשבת? אמר ר' אחא תיפתר תעמיד כגון שסתמו גוי את הקבר, דהיינו מסרו את המת הזה לגוי ביום שישי שיקברו, והגוי התמהמה וקברו בשבת, ולכך מתחילים למנות את האבלות בשבת. ואית דבעי מימר וי"א שכאן מדובר שבאת לו שמועה קרובה (בתוך השלושים יום למות קרובו) בשבת, שהאבלות מתחילה בשבת, וא"כ היום השמיני יהיה ג"כ בשבת.

ר' אמי הוה ליה עובדא שקרובו מת, וגילח ביום שלשים ואחד, וכן רבי הוה ליה עובדא, וגילח יום שלשים ואחד, והם לא גילו ביום השלושים, כיון שהם סוברים שלא אומרים מקצת היום ככולו, אמר ר' זריקן שמן מתניתן יליף לה ר' אמי שלא אומרים מקצת היום ככולו, דתנינן תמן במסכת נזיר, מי שנזר שתי נזירות, מגלח את הראשונה ביום שלשים ואחד, ואת השנייה ביום ששים ואחד, אב"ל אסור לו לגלח ביום שלשים, היות שלא אומרים מקצת היום ככולו,

ר' חלבו רב חונה בשם רב אומר שאם חל יום השמיני שלו של האבלות להיות בשבת סמוך לרגל, מגלח בערב שבת, שואלת הגמ' היך איפשר שיום השמיני יחול להיות בשבת, והרי האבלות חלה רק בזמן הקבורה, ואסור לקבור בשבת? מתרצת הגמ' תיפתר שלא קברו את המת, אלא שגדרתו חיה את גופתו, ובשבת הקרובים נתייאשו מלבקש ולחפש את גופת המת, שהאבלות חלה מיד משנתייאשו לקבורו, ותני כן וכן שנינו הרי מי שגדרתו חיה את גופתו מאימתי מונים לו את ימי האבלות? משנתייאשו מלבקש ולחפש את גופתו כדי לקבורו, ואם לא נתייאשו מלקבורו, ומצאוהו איברים איברים וקברו את האיברים, מונין לו משימצא ראשו ורובו ויקברם, ר' יהודה אומר שהשזרה (השדרה) והגולגולת יש להם דין כרובו. אמר ר' אבון שיש עוד אפשרות שהאבלות תתחיל בשבת, ותיפתר ותעמיד כגון שנסתם הגולל בערב שבת עם חשיכה מיד בכניסת השבת, שואלת הגמ'

מסכת פרק ג [ה"ה - דף יג] מועד קטן

אימא סיפא, ואם גילח יום שלוש יצא? אמר ר' יוסי תמן לשעבר והכא בתחילה. ר' ירמיה הורי לר' יצחק עטושייא, ואית דאמרי לר' חייה בריה דר' יצחק עטושייא לגלח יום שלוש, מן מתניתן, שמונת ימים קודם לרגל - בטלו ממנו גזירת שלוש, הוא שמיני הוא שלשים, אמר רבי יוסה שנייא היא תמן שמפני כבוד הרגל התירו, תדע לך שהיא כן, דאמר רבי חלבו רב חונה בשם רב חל יום שמיני שלו להיות בשבת - מגלח ערב שבת, אין תימר שלא מפני הרגל התירו, מעתה אפי' חל יום שלשים שלו להיות בשבת מגלח ערב שבת?! ועוד מן הדא דתני על כל המתים הוא שולל לאחר שבעה ומאחה לאחר שלשים, וישלול יום שבעה ויאחה יום שלשים? אמר רבי חגי די הוה שמעתא כן ושמעתא כן. תני זו דברי אבא שאול, רב יהודה בשם שמואל, ר' אבהו בשם ר'

שלו להיות בשבת ערב הרגל שהוא מגלח בערב שבת, וא"כ אומר ר' יוסה אין תימר שלא מפני הרגל התירו, א"כ וכי מעתה מעכשיו אפי' חל יום שלשים שלו להיות בשבת מגלח בערב שבת? ודאי שלא, אלא ע"כ שכל מה שאנחנו מתירים לו זה רק מפני הרגל, ועוד מן הדא מוכח שלא אומרים מקצת היום ככולו, דתני על כל המתים הוא שולל תופר את הקריעה בתפירה גרועה לאחר השבעה, ומאחה תופר את הקריעה בתפירה מעולה לאחר השלשים, ואם אומרים מקצת היום ככולו, א"כ וישלול ביום השבעה עצמו, ויאחה ביום השלשים עצמו, אלא ע"כ שלא אומרים מקצת היום ככולו, אמר רבי חגי היות ודי הוה שמעתא כן ושמעתא כן היות ור' ירמיה אומר כך ור' אמי כך, ולא נפסק ההלכה כדברי אחד מהם, לכך כל אחד יכול לעשות כרצונו. תני זו דברי אבא שאול שאומרים באבלות היום ככולו, אבל חכמים נחלקים על זה. אמר רב יהודה בשם שמואל, ור' אבהו אמר את זה בשם ר'

שואלת הגמ' אימא סיפא, ואם גילח יום שלוש יצא, וא"כ מוכח שאומרים מקצת היום ככולו? מתרצת הגמ' אמר ר' יוסי תמן בסיפא מדובר לשעבר בדיעבד, ובדיעבד אומרים מקצת היום ככולו, אבל והכא ר' אמי ורבי נהגו בתחילה ולכתחילה לא אומרים מקצת היום ככולו. אומרת הגמ' אבל ר' ירמיה הורי לר' יצחק עטושייא, ואית דאמרי שר' ירמיה הורה לר' חייה בריה דר' יצחק עטושייא לגלח יום שלוש, כיון שאומרים מקצת היום ככולו, וההוכחה היא מן מתניתן, שאם המת מת שמונת ימים קודם לרגל, בטלו ממנו גזירת שלוש, ומותר לו להתגלח, כיון שאומרים מקצת היום ככולו, והרי הוא שמיני שלפני הרגל, הוא שלשים באבלות רגילה, אמר רבי יוסה שאין מהמשנה הוכחה, כיון ששנייא היא תמן במשנה, שרק מפני כבוד הרגל התירו לו לגלח ביום השמיני, על סמך שמקצת היום ככולו, תדע לך שהיא כן, שמפני הרגל הקילו, דאמר רבי חלבו בשם רב חונה בשם רב שאם חל יום השמיני

מסכת פרק ג [ה"ה - דף יג] מועד קטן סה

יוחנן הלכה כאבא שאול, ותני כן הלכה כדבריו. ר' בא בשם רב - דברי אבא שאול בין ימים בין גזירות בטלו, אבל דברי חכמים גזירות בטלו ימים לא בטלו, מה ביניהון? רב חונה אמר ערב הרגל ביניהון, אם גילח ערב הרגל יגלח אחר הרגל, אם לא גילח ערב הרגל אל יגלח אחר הרגל, אבא שאול אומר אף על פי שלא גילח ערב הרגל יגלח לאחר הרגל. ר' לעזר הורי לר"ש בר בא לגלח לאחר הרגל, ולא ידעין אי כהדא דאבא שאול, ואין כהדא דרבנן דברי הכל. ר' לעזר הורי לשמעון בר בא הרגל עולה למניין שלשים, אמר ר' יוסי אשכחון תלתין קודמין לשבעה.

הקובר את מתו שלשת ימים קודם לרגל, בטלו ממנו גזירת שבעה: לא אמר אלא שלשה, הא שנים לא, הדא דאמר ר' יוסי אשכחון תלתין קודמין לשבעה - אין

אין ר"א אמר את דבריו כהדא דרבנן, ור"א סובר שלדברי הכל אומרים שהרגל מבטל את ימי האבלות. ואומרת הגמ' שר' לעזר הורי לשמעון בר בא שאם המת מת ברגל, הרגל עולה למניין שלשים, אמר ר' יוסי א"כ אשכחון תלתין יוצא שגזירת שלושים חלה קודמין לפני גזירת שבעה, שהרי שבעת ימי האבלות מתחילים רק לאחר הרגל, וגזירת שלושים חלה עליו כבר ברגל.

הקובר את מתו שלשת ימים קודם לרגל, בטלו ממנו גזירת שבעה: אומרת הגמ' שהמשנה לא אמרה שמחמת הרגל מתבטל גזירת שבעה, אלא כשהוא קבר את מתו שלשה ימים לפני הרגל, אבל הא אם הוא קבר את מתו שני ימים לפני הרגל לא מתבטל ממנו גזירת שבעה, והוא יצטרך להשלים את האבלות לאחר הרגל. ואומרת הגמ' הדא דאמר שהאבל צריך להשלים את האבלות לאחר הרגל, זה דוקא לענין הדברים הנוגעים בינו לבין עצמו דהיינו שהוא אסור בנעילת הסנדל וכדומה, אבל לענין הרבים,

יוחנן שהלכה כאבא שאול, ותני כן וכן שנינו בברייתא שהלכה כדבריו כדברי אבא שאול.

ר' בא בשם רב אומר, שלדברי אבא שאול בין ימים בין גזירות בטלו מחמת הרגל, אבל לדברי חכמים הגזירות בטלו אבל הימים לא בטלו, ומבארת הגמ' ואומרת מה ביניהון בין אבא שאול לחכמים? רב חונה אמר ערב הרגל ביניהון, שלשיטת חכמים אם האכל גילח בערב הרגל הוא יכול לגלח אחר הרגל, כיון שהוא ביטל את אבלותו, אבל אם לא גילח בערב הרגל א"כ אל יגלח לאחר הרגל, כיון שאומנם הרגל מבטל את גזירת ל', אבל הימים לא מתבטלים, ולכך האבלות חוזרת עליו לאחר הרגל, אם הוא לא הפסיק ע"י גילוח, אבל אבא שאול אומר שאף על פי שהאכל לא גילח בערב הרגל הוא יכול לגלח לאחר הרגל, כיון שהרגל מבטל את ימי האבלות. ואומרת הגמ' שר' לעזר הורי לר"ש בר בא (שהיה אכל, ולא הספיק להתגלח בערב הרגל) לגלח לאחר הרגל, אבל ולא ידעין אי ר"א הורה כהדא דאבא שאול, או

מסכת פרק ג [ה"ה - דף יג] מועד קטן

הרבים מתעסקין עמו, ותני כן הקובר את מתו שלשת ימים בתוך הרגל, מונה שבעה לאחר הרגל - שלשה ימים הראשונים הרבים מתעסקין עמו, ארבעה ימים האחרונים אין הרבים מתעסקין עמו, ומלאכתו נעשית באחרים, ועבדיו ובהמתו עושין בצינעה במקום אחר. מהו להראות לו פנים? ר' יעקב בר אידי בשם ר' חנינה והלא אמרו אין אבל בשבת, מפני מה אמרו להראות לו פנים, לא מפני הכבוד, והכא מפני הכבוד. ודכוותה יום אחד לפני הרגל - בטלו ממנו גזירת שנים.

אָבֵל ביום הראשון אינו נותן תפילין, ביום השני הוא נותן תפילין, אם באו פנים חדשות חולצן כל שבעה דברי ר' ליעזר, ר' יהושע אומר ביום הראשון וביום השני אינו נותן תפילין, בשלישי הוא נותן תפילין, אם באו פנים חדשות אינו

אמרו להראות לו (לאבל) פנים, וכי זה לא מפני הכבוד, וא"כ גם הכא מבקרים את האבל גם בג' ימים האחרונים מפני הכבוד. ודכוותה כמו שאנחנו אומרים שהקובר את מתו ג' ימים לפני הרגל, שמתבטל ממנו גזירת שבעה, כך הקובר את מתו יום אחד לפני הרגל, בטלו ממנו גזירת שני הימים הראשונים של האבלות לענין תפילין, ולכך מיד לאחר הרגל האבל יכול להניח תפילין כרגיל, דהיינו ששנינו בברייתא **אָבֵל ביום הראשון אינו נותן תפילין**, כיון שהתפילין נקראים פאר, ולא יתכן שהאבל שהוא שרוי בצער יניח כתר על ראשו, אָבֵל ביום השני הוא נותן תפילין, ואם באו פנים חדשות לנחמו, חולצן שהרי כשמגיעים אנשים חדשים לנחמו, האבל נזכר מחדש בצער, והדין הזה נוהג בכל שבעת ימי האבלות דברי ר' ליעזר, ר' יהושע אומר שביום הראשון וביום השני האבל אינו נותן תפילין בכלל, וביום השלישי הוא נותן תפילין, ואפי' אם באו פנים חדשות, אינו

אין הרבים מתעסקין עמו ולא מנחמים אותו לאחר הרגל, היות וכבר ניחמו אותו שבעה ימים, שהרי גם במשך ימי הרגל מנחמים את האבל, ותני כן וכן שנינו בברייתא, הקובר את מתו שלשת ימים בתוך הרגל, מונה שבעה ימי אבלות לאחר הרגל, ובשלשה ימים הראשונים של אבלות, הרבים מתעסקין עמו מנחמים אותו, וארבעה ימים האחרונים של אבלות, אין הרבים מתעסקין עמו, כיון שכבר ניחמו אותו ברגל במשך ד' ימים, ובארבעה ימים האחרונים של אבלותו מלאכתו נעשית באחרים, ועבדיו ובהמתו עושין בצינעה במקום אחר, היות והוא כבר התבטל ממלאכתו ד' ימים (ד' ימים ברגל, וג' ימים לאחר הרגל). שואלת הגמ' מהו להראות לו פנים (האם מבקרים את האבל הזה) בשלשה ימים האחרונים? מתרצת הגמ' ר' יעקב בר אידי בשם ר' חנינה אומר שמבקרים אותו שהרי הלא אמרו שאין אבלות נוהגת בשבת, ומפני מה

חולצין. אם ביום השני אינו נותן תפילין צורכה מימר מי שמתו מוטל לפניו? אלא בגין דתנא דא תנא דא. רבי זעירה מר עוקבן בשם שמואל, ר' זעירא רב ירמיה בשם רב, הלכה כר' ליעזר בנתינה וכו' יהושע בחליצה. ר' זעירא בעי אם נתן ביום השני כרבי אליעזר, מהו שיעשה כרבי יהושע שלא לחלוץ? אמר רבי יוסי בר' בון וכיני אם נתן ביום השני כר' ליעזר, נעשה כר' יהושע שלא לחלוץ, אין כיני נימא הלכה כרבי אליעזר בשני.

הרי שאין לו מה לאכול, ביום הראשון ובשני אינו עושה מלאכה, בשלישי הוא עושה בצינעה, אבל אמרו תבוא מאירה לשכיניו שהצריכוהו לכך. בר קפרא

חדשות לכולי עלמא האבל צריך להיות בלי תפילין (שהרי לר"א צריך לחלוץ כשיש פנים חדשות, ולר' יהושע בכלל לא מניחים ביום השני, א"כ שיחלוץ אותם)? אמר רבי יוסי בר' בון וכיני שבאמת כך הדין שאם האבל נתן ביום השני כר' ליעזר, נעשה כר' יהושע שלא לחלוץ, ומוכיח ר' יוסי שלא חולצים את התפילין, שהרי אין כיני כיון שאם תאמר שהוא צריך לחלוץ את התפילין, א"כ נימא שרב ושמואל יאמרו שהלכה כרבי אליעזר ביום השני, דהיינו שהוא מניח תפילין, ואם באים פנים חדשות שיחלוץ, ומה שרב ושמואל אמרו שהלכה כר"א בנתינה וכו' יהושע בחליצה, מוכח שהאבל מניח את התפילין ביום השני כר"א, והוא לא צריך לחלוץ אותם, כיון שהלכה כר' יהושע, שלא חולצים מחמת פנים חדשות.

הרי שאין לו לאבל מה לאכול, א"כ ביום הראשון ובשני אינו עושה מלאכה כלל, כיון שאז זה עיקר האבלות, ובשלישי הוא עושה בצינעה, אבל אמרו תבוא מאירה קללה לשכיניו שהצריכוהו לכך שהאבל יצטרך לעבוד, ולא מפרנסים אותו, ובר קפרא

חולצין. שואלת הגמ' אם זה נכון שביום השני האבל אינו נותן תפילין לשיטת ר' יהושע (ולשיטת ר"א האבל לא מניח תפילין ביום הראשון), א"כ מדוע המשנה במסכת ברכות צורכה מימר שמי שמתו מוטל לפניו שהוא פטור מן התפילין, והרי זה פשוט? מתרצת הגמ' שבאמת לא צריך לכתוב שהוא פטור מן התפילין, אלא בגין דתנא דא שהוא פטור מק"ש, לכך תנא דא שהוא פטור מן התפילין. רבי זעירה אמר בשם מר עוקבן בשם שמואל, וכן ר' זעירא אמר את זה בשם רב ירמיה בשם רב, שהלכה כר' ליעזר בנתינה שביום השני האבל מניח תפילין, וכו' יהושע בחליצה שלא צריך לחלוץ את התפילין כשמגיעים מנחמים חדשים, שואלת הגמ' ר' זעירא בעי מה הדין אם האבל נתן תפילין ביום השני כרבי אליעזר ובאו פנים חדשות, מהו שיעשה כרבי יהושע שלא לחלוץ, שהרי פסקנו הלכה כר' יהושע שלא חולצים את התפילין מחמת פנים חדשות, וכן פסקנו שהלכה כר"א שביום השני מניחים תפילין, א"כ שלא יחלוץ אותם, או שהיות וביום השני כשיש פנים

מסכת פרק ג [ה"ה - דף יד] מועד קטן

אמר אפילו בשלישי לא יעשה כל עיקר, בר קפרא כדעתיה - דבר קפרא אמר אין תוקפו של אָבֵל אלא עד שלשה ימים, ר' אבא בריה דר' פפי ר' יהושע דסיכנין בשם ר' לוי כל תלתא יומין נפשא טייסא על גופא - סבירה דהיא חזרה לגביה, כיון דהיא חמייא דאישתני זיזיהון דאפוי, היא שבקא ליה ואזלה לה. לאחר שלשה ימים הכרס נבקעת על פניו - ואומרת לו הָא לך מה שגזלתה וחמסתה ונתת בי. ר' חגי בשם ר' יאשיה מיייתי לה מן הכא [מלאכי ב] וְזִרְתִּי פָּרֶשׁ עַל פְּנֵיכֶם - ואפילו פָּרֶשׁ חֲגִיכֶם, באותה השעה [איוב יד] אֶךְ בָּשָׂרוֹ עָלָיו יִכָּאֵב וְנִפְשׁוֹ עָלָיו תֵּאָבֵל.

אריסיו וחכיריו וקבליו הרי אלו עושין, איכריו וספניו וגמליו אינן עושין, ר' יהושע בן לוי אמר היתה לו פרה מְגֻמְלָת בעיר, הרי זה עושה, א"ל ר' יוסה הרי

הוא לא אכל לשם שמים, ובאותה השעה אֶךְ בָּשָׂרוֹ עָלָיו יִכָּאֵב וְנִפְשׁוֹ עָלָיו תֵּאָבֵל, על שבזבו את זמנו באכילה ושתייה, ולא התעסק בצורכי נפשו.

אריסיו וחכיריו וקבליו של האבֵל (אריס היינו המקבל את השדה מבעה"ב על מנת לחלוק איתו בפירות למחצה לשליש ולרביעי, חוכר היינו שהוא מקבל את השדה על מנת לתת לבעה"ב סך מסויים של תבואה בין אם יגדל הרבה ובין אם לא יגדל כלום, וקבלן משלם הכסף על השימוש בקרקע) **הרי אלו עושין** ועובדים בשדה, היות והם עובדים לעצמם, ולא בעבור הבעה"ב, אבל **איכריו** שכיר העובד בשדה, ו**ספניו** ושכיר המנהיג את הספינה, וגמליו שכיר המנהיג את הגמלים, אינן עושין, כיון שהם פועלים של האבֵל, ר' יהושע בן לוי אמר שאם היתה לו לאבֵל פרה מְגֻמְלָת (פרה שלוקחים אותה להכניס בצמד בקר) **בעיר**, הרי זה עושה, ומותר לאבֵל להשכיר אותה בימי אבלו, א"ל ר' יוסה לריב"ל הדא

אמר שאפילו ביום השלישי לא יעשה כל עיקר, כיון שבר קפרא כדעתיה הולך לשיטתו, דבר קפרא אמר שאין תוקפו של אָבֵל אלא עד שלשה ימים, והטעם הוא ר' אבא בריה דר' פפי אמר בשם ר' יהושע דסיכנין בשם ר' לוי שכל תלתא יומין שלשה הימים הראשונים נפשא טייסא על גופא הנפש מרחפת על הגוף, כיון שהיא סבירה חושבת דהיא חזרה לגביה שהיא תחזור לגוף, אבל לאחר שלשה ימים כיון דהיא חמייא שהנפש רואה דאישתני זיזיהון דאפוי שהשתנה מראה הפנים, א"כ היא מבינה שהיא לא תחזור לגוף, ולכך שבקא ליה ואזלה לה היא עוזבת ולא ממשיכה לרחף על גופו. ולאחר שלשה ימים מהמות, הכרס נבקעת על פניו ואומרת לו הָא לך קח מה שגזלתה וחמסתה, ונתת בי, ר' חגי בשם ר' יאשיה מיייתי לה מן הכא מביא לזה רמז מהפסוק, שכתוב וְזִרְתִּי פָּרֶשׁ עַל פְּנֵיכֶם ואפילו את הפָּרֶשׁ של האכילה בחֲגִיכֶם אם

מסכת פרק ג [ה"ה - דף יד] מועד קטן ט

דאָת אָמַר בַּהּוּא דַּחִיב לִיה, הָא בַּתְּחִילָה אָסוּר. שְׁנֵי אַחִין, שְׁנֵי שׁוֹתְפִין, שְׁנֵי טַבְּחִים, שְׁנֵי חֲנוּוֹנִים, שְׁאִירֵע לְאַחַד מֵהֶן דְּבַר, הָרִי אֱלוֹ נֹעֲלִין אֶת חֲנוּתָן, וְחִכְרִיו וּפּוּעֲלֵיו עוֹשִׂין בְּצִינְעָה בַּמָּקוֹם אַחֵר.

אָבֵל כָּל זֶמֶן שְׁמָתוֹ מוּטֵל לִפְנֵיו - אוֹכֵל אֶצֶל חֲבִירוֹ, אֵין לוֹ חֵבֶר - אוֹכֵל בְּבֵית אַחֵר, אֵין לוֹ בֵּית אַחֵר - עוֹשֶׂה מַחִיצָה וְאוֹכֵל, אִם אֵינוֹ יוֹכֵל לַעֲשׂוֹת מַחִיצָה - הוֹפֵךְ אֶת פָּנָיו כְּנֶגֶד הַכּוֹתֵל וְאוֹכֵל, וְאֵינוֹ לֹא מִסֵּב וְאוֹכֵל, וְלֹא אוֹכֵל כָּל צוֹרְכוֹ, וְלֹא שׁוֹתֶה כָּל צוֹרְכוֹ, וְלֹא אוֹכֵל בֶּשֶׂר וְלֹא שׁוֹתֶה יַיִן, וְאֵין מְזַמְּנִין עֲלָיו, וְאִם בִּירֵךְ אֵין עוֹנִין אַחֲרָיו אֲמֹן, וְאַחֲרִים שְׁבִירְכוּ אֵין עוֹנֶה אַחֲרֵיהֶם אֲמֹן, בְּמֵה דְּבָרִים אֲמֹרִים בַּחוּל, אֲבָל בַּשַּׁבָּת - מִסֵּב וְאוֹכֵל, וְאוֹכֵל כָּל צָרְכוֹ וְשׁוֹתֶה כָּל צָרְכוֹ, וְאוֹכֵל בֶּשֶׂר וְשׁוֹתֶה יַיִן, וּמְזַמְּנִים עֲלָיו, וְאִם בִּירֵךְ עוֹנִין אַחֲרָיו אֲמֹן, וְאַחֲרִים שְׁבִירְכוּ עוֹנֶה אַחֲרֵיהֶם אֲמֹן, אָמַר רַשְׁבִּי"ג הוּאִיל וְהִיתְרַתָּה לוֹ אֶת כָּל אֱלוֹ, חֵיבִיהוּ בִּשְׁאֵר מִצְוֹתֶיהָ שֶׁל תּוֹרָה, חֵי שְׁעָה הִיתְרַתָּה לוֹ, חֵי עוֹלָם לֹא כָּל שָׁכֵן?!

לְשׁוֹבַע נִפְשׁוֹ, וְלֹא מִשׁוּם שֶׁהוּא עֹזֵב מִלְּהַתְּעַסֵּק עִם מֵתוֹ, אֲבָל וְאֵינוֹ לֹא מִסֵּב וְאוֹכֵל דֶּרֶךְ חֲשִׁיבוּת, וְכֵן הוּא לֹא אוֹכֵל כָּל צוֹרְכוֹ, וְלֹא שׁוֹתֶה כָּל צוֹרְכוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁכַּח אֶת מֵתוֹ, וְלֹא אוֹכֵל בֶּשֶׂר וְלֹא שׁוֹתֶה יַיִן, וְאֵין מְזַמְּנִין עֲלָיו הוּא לֹא מַצְטַרֵּף לְזִימּוֹן, וְאִם הָאוֹנֵן הַזֶּה בִּירֵךְ, אֵין עוֹנִין אַחֲרָיו אֲמֹן שֶׁהָרִי הוּא בִּירֵךְ בְּרַכָּה לֹא רְאוּיָהּ, וְאַחֲרִים שְׁבִירְכוּ, אֵין עוֹנֶה אַחֲרֵיהֶם אֲמֹן. וְאוֹמֶרֶת הַגַּמ' בְּמֵה דְּבָרִים אֲמֹרִים שֶׁכָּל זֶה דּוֹקָא בְּיוֹם חוּל, אֲבָל בַּשַּׁבָּת אֵין אֲנִיּוֹת וְלִכְךָ הוּא מִסֵּב וְאוֹכֵל, וְאוֹכֵל כָּל צָרְכוֹ וְשׁוֹתֶה כָּל צָרְכוֹ, וְאוֹכֵל בֶּשֶׂר וְשׁוֹתֶה יַיִן, וּמְזַמְּנִים עֲלָיו, וְאִם בִּירֵךְ עוֹנִין אַחֲרָיו אֲמֹן, וְאַחֲרִים שְׁבִירְכוּ עוֹנֶה אַחֲרֵיהֶם אֲמֹן, אָמַר רַשְׁבִּי"ג, הוּאִיל וְהִיתְרַתָּה לוֹ אֶת כָּל אֱלוֹ בַּשַּׁבָּת, א"כ חֵיבִיהוּ בִּשְׁאֵר מִצְוֹתֶיהָ שֶׁל תּוֹרָה, שֶׁהָרִי אִם חֵי שְׁעָה הִיתְרַתָּה לוֹ, חֵי עוֹלָם לֹא כָּל שָׁכֵן (רַשְׁבִּי"ג) מִחֵיב גַּם

דַּאֲת אָמַר שְׁמוּתֵר לְהַשְׁכִּיר אֶת הַפְּרָה הַזֹּאת, זֶה דּוֹקָא בַּהּוּא דַּחִיב לִיה לְמִי שֶׁהוּא הַתְּחִיב כְּבֵר לִתֵּת לוֹ אֶת הַפְּרָה כְּשִׁיצְטָרֵךְ, אֲבָל הָא שְׁכִירֹת בַּתְּחִילָה אָסוּר. שְׁנֵי אַחִין אוֹ שְׁנֵי שׁוֹתְפִין אוֹ שְׁנֵי טַבְּחִים אוֹ שְׁנֵי חֲנוּוֹנִים שְׁאִירֵע לְאַחַד מֵהֶן דְּבַר (אֲבָלוֹת) הָרִי אֱלוֹ נֹעֲלִין אֶת חֲנוּתָן כִּיּוֹן שִׁזָּה בַּפְּרָה־סִיָּא, אֲבָל וְחִכְרִיו וּפּוּעֲלֵיו שֶׁל הַשׁוֹתְפִים הָאֵלּוּ (וְכֵן הַשׁוֹתֵף עֲצֻמוֹ) עוֹשִׂין בְּצִינְעָה בַּמָּקוֹם אַחֵר, כִּיּוֹן שֶׁהֵם עוֹבְדִים אֶצֶל הַשׁוֹתֵף הַשֵּׁנִי, שֶׁהוּא לֹא בְּאֲבָלוֹת.

אָבֵל כָּל זֶמֶן שְׁמָתוֹ מוּטֵל לִפְנֵיו, אָסוּר לוֹ לְאַכּוֹל בְּפָנֵי הַמֵּת, שֶׁהָרִי זֶה זְלוּל בְּמֵת, שֶׁהוּא אוֹכֵל וְלֹא מִתְּעַסֵּק בְּקִבּוּרָתוֹ, וְלִכְךָ הוּא אוֹכֵל אֶצֶל חֲבִירוֹ, וְאִם אֵין לוֹ חֵבֶר, אוֹכֵל בְּבֵית אַחֵר, וְאִם אֵין לוֹ בֵּית אַחֵר, עוֹשֶׂה מַחִיצָה בֵּינוֹ לְבֵין הַמֵּת וְאוֹכֵל, וְאִם אֵינוֹ יוֹכֵל לַעֲשׂוֹת מַחִיצָה, הוֹפֵךְ אֶת פָּנָיו כְּנֶגֶד הַכּוֹתֵל וְאוֹכֵל, שֶׁאֵין זֶה מֵרָאָה שֶׁהוּא אוֹכֵל

מסכת פרק ג [ה"ה - דף יד] מועד קטן

ר' יודה בן פזי בשם רבי יהושע בן לוי, הלכה כרשב"ג. נמסר לרבים - אוכל בשר ושותה יין, נמסר לכתפים - כמי שנמסר לרבים.

אָבֵל בשבת הראשונה אינו הולך לבית הכנסת, בשנייה הולך לבית הכנסת ואינו יושב במקומו, בשלישית יושב במקומו ואינו מדבר, ברביעית שוה לכל אדם, רבי יהודה אומר אפשר לומר בשבת הראשונה שהרבים מתעסקין עמו? אלא השנייה היא הראשונה, השלישית היא השנייה, הרביעית היא השלישית. ר"ש אומר **אָבֵל** בשבת הראשונה הולך לבית הכנסת ואינו יושב במקומו, בשנייה יושב במקומו ואינו מדבר, בשלישית שוה לכל אדם, ר' יהושע בן לוי אמר הלכה כדברי מי שהוא מוסיף ימים.

הרי שבא ומצא **אָבֵל** בתוך ביתו - בשני ובשלישי משלים עמה, וברביעי

אינו יוצא בשבוע הראשון, היינו לאחר השבוע של האבלות) והשבוע השלישית היא השבוע השנייה שהולך לבית הכנסת ואינו יושב במקומו, והשבוע הרביעית היא השלישית, שיושב במקומו ואינו מדבר, ובשבוע החמישית הרי הוא שוה לכל אדם, ר"ש אומר שה**אָבֵל** גם בשבת הראשונה הולך לבית הכנסת אבל ואינו יושב במקומו, ובשנייה יושב במקומו ואינו מדבר, ובשלישית הרי הוא שוה לכל אדם, ר' יהושע בן לוי אמר שהלכה כדברי מי שהוא מוסיף ימים, דהיינו ההלכה כר' יהודה שהוא מוסיף לאבלות עוד שבוע, אבל במה שר' יהודה אמר שבשבוע השני שה**אָבֵל** אינו הולך לבית הכנסת, בזה אין הלכה כמותו.

הרי שאחד בא ומצא שיש **אָבֵל** בתוך ביתו, אז אם הוא בא ביום השני או בשלישי לאבלות, שאז הוא משתתף באבלות בשלשה ימים הראשונים, שזה עיקר האבלות, א"כ הרי הוא משלים וגומר את אבלותו יחד עמה, ואם הוא בא רק ביום הרביעי והלאה,

במצות עונה, ות"ק אוסר, כיון שת"ק סובר שבדברים שבסתר נוהג האבלות), ר' יודה בן פזי אומר בשם רבי יהושע בן לוי, שהלכה כרשב"ג. ואומרת הגמ' שאם המת הזה נמסר לרבים - מה שנקרא היום חברה קדישא, שהם מטפלים בכל עניני הנפטר, א"כ כבר מתבטל ממנו האנינות, ולכך הוא אוכל בשר ושותה יין, וכן אם המת נמסר לכתפים - לקברנים כמי שנמסר לרבים.

אָבֵל בשבת (בשבוע) הראשונה אינו יוצא מביתו ואינו הולך לבית הכנסת, כדי שלא יסיח את דעתו מהאבלות, ובשבוע השנייה הולך לבית הכנסת אבל ואינו יושב במקומו, ובשבוע השלישית יושב במקומו ואינו מדבר, ובשבוע הרביעית הרי הוא שוה לכל אדם, רבי יהודה אומר וכי אפשר וצריך לומר שבשבת הראשונה האבֵל אינו הולך לבית הכנסת, והרי זה פשוט, שהרי הרבים מתעסקין ומתאבלים עמו? אלא השבוע השנייה היא השבוע הראשונה שת"ק דיבר עליה (דהיינו כשאמרו שה**אָבֵל**

מסכת פרק ג [ה"ה - דף יד] מועד קטן עא

מונה לעצמו, ר' שמעון אומר אפילו בשביעי משלים עמהן, ר' יהושע בן לוי אמר הלכה כר"ש, בשאינו גדול משפחה, אבל אם היה גדול משפחה - מונה לעצמו, כהדא ר' מנא הורי לר' יעקב ארמנייא מכיון שאת גדול משפחה מנה לעצמך, בשלא הוראו לו רוב פנים, אבל אם הוראו לו רוב פנים, נוטלו למרחץ, כהדא רב הונא הורי לאחיו דר' יהודה בר זבדי מכיון שהוראו לו רוב פנים, נוטלו למרחץ.

הרי שמוליכין אותו ממקום למקום, כגון אילין דקברין בבית שריי, אית תנאי תניי אלו שכאן מונין משיצא המת, ואלו ששם מונין משיסתם הגולל, אית תנאי תנאי אלו ואלו משיסתם הגולל, ר' סימון בשם ר' יהושע בן לוי הכל הולך אחר גדול המשפחה, ר' יעקב בר אחא בשם רבי אסי לחומריין, מהו חומריין? אם היה גדול המשפחה כאן - אלו שכאן מונין משיצא המת, ואלו ששם מונין

הונא הורי לאחיו דר' יהודה בר זבדי שמכיון שהוראו לו רוב פנים, נוטלו למרחץ.

הרי שמוליכין אותו את המת ממקום שמת למקום אחר כדי לקוברו, כגון אילין דקברין בבית שריי (בבית שערים, היה שם בית קברות גדול), אית תנאי תנאי יש ששנו בברייתא שאלו שנשארין כאן במקומם, מונין את ימי אבלותם משיצא המת מהעיר, ואלו שהלכו עם המת לשם, מונין משיסתם הגולל, ואית תנאי תנאי יש ששנו בברייתא שאלו ואלו מונים את ימי אבלותם משיסתם הגולל, ואומרת הגמ' שר' סימון בשם ר' יהושע בן לוי אומר שהכל הולך אחר גדול המשפחה, היכן שהוא נמצא, כיון ששאר האבלים מתבטלים אליו, ור' יעקב בר אחא בשם רבי אסי אמר שזה רק לחומריין, ומבאר הגמ' מהו חומריין, שאם היה גדול המשפחה נמצא כאן, א"כ אלו שכאן מונין משיצא המת מהעיר, ואלו ששם מונין

א"כ הוא מונה לעצמו שבעת ימי אבלות, ר' שמעון אומר שאפילו אם הוא בא ביום השביעי הרי הוא משלים עמהן (ורק אם הוא בא לאחר ששאר האבלים השלימו את אבלותם, אז הוא מונה לעצמו שבעת ימי אבלות), ר' יהושע בן לוי אמר שהלכה כר"ש, אבל זה בתנאי שמי שבא אינו גדול וחשוב של המשפחה, אבל אם מי שבא היה גדול המשפחה, א"כ הוא אינו מתבטל לשאר האבלים, ומונה לעצמו שבעת ימי אבלות, וזה כהדא כאותו מעשה שר' מנא הורי לר' יעקב ארמנייא (שם מקום) ואמר לו, שמכיון שאת גדול המשפחה לכך מנה לעצמך שבעת ימי אבלות, וזה בתנאי שלא הוראו לו רוב פנים דהיינו שרוב בני העיר לא ניחמו אותו, אבל אם הוראו לו רוב פנים, א"כ הוא מסיים את אבלותו יחד עם שאר האבלים, ואחד מהאבלים נוטלו ביום השביעי לבית המרחץ, וזה כהדא כאותו מעשה שרב

מסכת פרק ג [ה"ה - דף יד] מועד קטן עב

משיסתם הגולל, אם היה גדול המשפחה שם - אלו ואלו מונין משיסתם הגולל, כהדא גמליאל זוגא דמכת אחתיה, סלק הילל אחוה עימה, אמר ליה רבי מנא מכיון דאית גדול הבית, מדסלקת מלגבי אחוך הוי שלף סנדלך.

הרי שמפנין אותו מקבר לקבר, אית תנני תני משיסתום הגולל הראשון, אית תנני תני משיסתום הגולל השני, ר' יונה הוה ליה עובדא שאל לר' חנניה חברון דרבנן, אמר ליה משיסתום הגולל הראשון. ר' ירמיה הוה ליה עובדא שאל לר' זעירה, שאל ר' זעירה לר' אמי, אמר ליה משיסתום הגולל השני, אתא לגביה, אמר ליה לחומרא הורי לך. ר' יונה ור' יוסה תריהון אמרין הדא דאית אמר בתוך שבעה, אבל לאחר שבעה כבר עבר האבל, בשנתנו דעתן לפנותו, אבל אם לא נתן דעתו

היה חברון דרבנן החבר של החכמים (הוא היה תומך בהם), ממתי מונים את האבלות? ואמר ליה משיסתום הגולל הראשון, ואומרת הגמ' שר' ירמיה הוה ליה עובדא הוא נצרך לשאלה הזו, ושאל לר' זעירה, ור' זעירא לא ידע מה ההלכה, ושאל ר' זעירה לר' אמי, ואמר ליה ר' אמי שמונים את האבלות משיסתום הגולל השני, ואח"כ ר' ירמיה אתא לגביה בא לר' חנניה, ואמר לו את דברי ר' אמי, אמר ליה ר' חנניה, שלחומרא ר' אמי הורי לך, אבל העיקר הוא שמונים משעת סתימת הגולל הראשון. ואומרת הגמ' שר' יונה ור' יוסה תריהון אמרין שניהם אמרו, שהדא דאית אמר שמונים מסתימת הגולל השני, זה דוקא כשהוציאם מקברו הראשון בתוך השבעה שאז אומרים שהאבלות ממשיכה, אבל אם הוציאם לאחר השבעה, כבר עבר האבל, ולא חוזרים לשבת שבעת ימי אבלות, וכן זה דוקא בשנתנו בקבר הראשון והיה דעתן לפנותו, אבל אם לא נתן בקבר הראשון והיה דעתו

משיסתום הגולל, ואם היה גדול המשפחה נמצא שם, א"כ אלו ואלו מונין משיסתום הגולל, וזה כהדא כאותו מעשה שהיה בגמליאל זוגא (הספר) דמכת אחתיה שאחותו מתה, וסלק הילל אחוה עימה והלל הלך לקבורה במקום אחר, ואמר ליה רבי מנא להלל שמכיון דאית גדול הבית בבית, דהיינו גמליאל זוגא, לכך מדסלקת מלגבי אחוך כשתצא מלפני אחיך עם המת, שאז גדול המשפחה מתחיל להתאבל, לכך הוי שלף סנדלך תוריד את נעליך לכבוד גדול המשפחה, למרות שהאבלות שלך שאתה הולך עם המת לקבורה מתחילה רק בסתימת הגולל.

הרי שמפנין אותו את המת מקבר לקבר, אית תנני תני יש ששנו בברייתא שהאבלות מתחילה משיסתום הגולל של הקבר הראשון, ואית תנני תני יש ששנו בברייתא שהאבלות מתחילה משיסתום הגולל של הקבר השני, ואומרת הגמ' שר' יונה הוה ליה עובדא הוא נצרך לשאלה הזו, ושאל לר' חנניה שהוא

מסכת פרק ג [ה"ה - דף טו] מועד קטן עג

לפנותו, משיסתם הגולל הראשון, כהדא גמליאל דיקונתיה קברוניה כורסאיי גבון, בתר תלתא יומין אימלוכין מחזרא יתיה, אתון ושאלון לר' סימון, אמר לון רבי סימון בשם ר' יהושע בן לוי מכיון שלא נתתם דעתכם לפנותו - משיסתם הגולל הראשון. יישוע אחוי דדוריי הוה ליה עובדא, אתא שאל לר' אבהו, אמר ליה משיסתם הגולל השני, אמר ליה ר' יעקב בר אחא עמך הייתי - ושאלתינה לר' אבודמא דמן חיפה, אמר משיסתם הגולל הראשון, אמר ליה אנא לא שמעית, אין שמעת פוק והורי.

מניין לאכל מן התורה שבעה? [בראשית ג] וַיַּעַשׂ לָאָבִיו אֶבֶל שִׁבְעַת יָמִים, ולמידין דבר קודם למתן תורה? ר' יעקב בר אחא בשם ר' זעירה שמע לה מן הדא [ויקרא ח] וּפְתַח אֹהֶל מוֹעֵד תֵּשְׁבוּ יוֹמָם וְלַיְלָה שִׁבְעַת יָמִים וְשִׁמְרְתֶם אֶת מִשְׁמֶרֶת ה', כשם ששימר הקדוש ברוך הוא על עולמו שבעה, כך אתם שמרו על אחיכם

משיסתם הגולל של הקבר הראשון, וא"כ מדוע אמרת שמונים מהקבורה השניה? אמר ליה ר' אבהו שאנא לא שמעית מר' אבודמא, אבל אין אם אתה שמעת כך, א"כ פוק והורי צא ותורה להם כדברי ר' אבודמא. אומרת הגמ' מניין לאכל מן התורה שהוא שבעה ימים? מזה שכתוב וַיַּעַשׂ לָאָבִיו אֶבֶל שִׁבְעַת יָמִים, שואלת הגמ' וכי למידין דבר מקודם למתן תורה, וא"כ איך יכולים ללמוד מהאבלות שעשו ליעקב אבינו? ואומרת הגמ' שר' יעקב בר אחא בשם ר' זעירה אמר ששמע לה שאבלות הוא שבעה ימים מן הדא ממה שכתוב וּפְתַח אֹהֶל מוֹעֵד תֵּשְׁבוּ יוֹמָם וְלַיְלָה שִׁבְעַת יָמִים וְשִׁמְרְתֶם אֶת מִשְׁמֶרֶת ה', דהיינו שה' אמר לאהרון ולבניו לשבת בפתח אוהל מועד בשבעת ימי המילואים בשביל האבלות על נדב ואביהוא שימותו ביום השמיני, כשם ששימר הקדוש ברוך הוא וישב באבלות על עולמו שהולך להיחרב במבול, במשך שבעה ימים, ולכך אתם שמרו על אחיכם שימותו,

לפנותו, אלא רק אח"כ הוא נמלך ופינהו, מונים את ימי האבלות משיסתם הגולל של הקבר הראשון, וזה כהדא כאותו מעשה שהיה בגמליאל דיקונתיה הזקן (שהיה גר בטבריה, ומת במקום הנקרא כורסאי), וקברוניה כורסאיי גבון אצלם, בתר תלתא יומין ולאחר שלשה ימים אימלוכין מחזרא יתיה בני כורסאי נמלכו בדעתם להחזירו לטבריה, ואתון (האבלים) ושאלון לר' סימון, האם צריך לחזור ולמנות שבעת ימי אבלות מהקבורה השניה? ואמר לון רבי סימון בשם ר' יהושע בן לוי שמכיון שלא נתתם דעתכם בזמן הקבורה הראשונה לפנותו, לכך מונים את ימי האבלות משיסתם הגולל הראשון. ואומרת הגמ' שליישוע אחוי דדוריי (אח של דורי) הוה ליה עובדא הוא נצרך לשאלה הזו, ואתא ושאל לר' אבהו ממתי מונים את האבלות ואמר ליה שמונים משיסתם הגולל של הקבר השני, אמר ליה ר' יעקב בר אחא לר' אבהו והרי עמך הייתי ושאלתינה לר' אבודמא דמן חיפה ואמר שמונים

מסכת פרק ג [ה"ה - דף טו] מועד קטן

עד

שבעה, ומניין ששימור הקדוש ברוך הוא על עולמו שבעה? [בראשית ז] וַיְהִי לְשִׁבְעַת הַיָּמִים וַיְמִי הַמָּבּוּל הָיָה עַל הָאָרֶץ, ומתאבלין קודם שימות המת? אלא בשר ודם שאינו יודע מה עתיד להיות, אינו מתאבל עד שימות המת, אבל הקדוש ברוך הוא שהוא יודע מה עתיד להיות, שימור על עולמו תחילה, אית דבעי מימר אלו שבעה ימי אבלו של מתושלח הצדיק. אמר רבי הושעיה [ויקרא י] כִּי שָׂמֵן מִשְׁחָתָה' עֲלֵיכֶם, כשם שנתרויתם בשמן המשחה כל שבעה, כך אתם שמרו על אחיכם כל שבעה. ר' אבהו בשם ר' יוחנן [במדבר יב] אֶל נָא תְּהִי כְּמַת תְּסַגֵּר - מה ימי הסגר שבעה אף ימי המת שבעה. חד ברבי אמר הדא דר' יוחנן קומי דרבי שמעון בן לקיש, ולא קביל עלוי, אמר הכא עבד לה להסגר והכא הוא עבד להחלט, דאמר ר' יוחנן בשם ר' ינאי, אֶל נָא תְּהִי כְּמַת - מה ימי המת אינן עולין אף ימי החלט

מִשְׁחָתָה' עֲלֵיכֶם, דהיינו כשם שנתרויתם שנמשחתם (מלשון רְוִי וְשָׁבַע) בשמן המשחה כל שבעה, כך אתם שמרו אבלות על אחיכם כל שבעה. ור' אבהו בשם ר' יוחנן אומר שיודעים שהאבלות היא שבעה ימים, כיון שכתוב אֶל נָא תְּהִי כְּמַת וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה תְּסַגֵּר שְׁבַעַת יָמִים, דהיינו שהפסוק הקיש את המוות להסגר, ומה ימי הסגר היה שבעה ימים, אף ימי האבלות על המת הוא שבעה ימים, ואומרת הגמ' שחר ברבי אחד מבני הישיבה אמר הדא דר' יוחנן את דברי ר' יוחנן קומי דרבי שמעון בן לקיש, ורשב"ל לא קביל עלוי לא קיבל את דברי ר' יוחנן, כיון שרשב"ל אמר, שהכא ר' יוחנן עבד לה את הצרעת של מרים להסגר, והכא ובמקום אחר הוא ר' יוחנן עבד את הצרעת של מרים להחלט, דאמר ר' יוחנן בשם ר' ינאי, מזה שנאמר אֶל נָא תְּהִי כְּמַת וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה תְּסַגֵּר, ומכאן נלמד מה ימי טומאה על המת אינן עולין לנזיר לימי נזירותו, אף ימי החלט שאם

שבעה ימים, ואומרת הגמ' ומניין ששימור הקדוש ברוך הוא על עולמו שבעה? שהרי כתוב וַיְהִי לְשִׁבְעַת הַיָּמִים וַיְמִי הַמָּבּוּל הָיָה עַל הָאָרֶץ, שואלת הגמ' וכי מתאבלין קודם שימות המת, וא"כ מדוע ה' ישב את ימי האבלות לפני המבול, וכן מדוע ה' אמר לאהרון ובניו לשבת שבעה ימים כאבלות, לפני שנדב ואביהוא מתו? אלא בשר ודם שאינו יודע מה עתיד להיות, הוא אינו מתאבל אלא עד שימות המת, אבל הקדוש ברוך הוא שהוא יודע מה עתיד להיות, לכך הוא שימור על עולמו תחילה, וכן הקב"ה אמר לאהרון ובניו לשבת שבעה ימי המילואים. ואומרת הגמ' שאית דבעי מימר שיש אומרים שהשבעה ימים המוזכרים לפני המבול, אלו שבעה ימי אבלו של מתושלח הצדיק שמת, וה' המתין עם המבול כדי לכבדו. ואומרת הגמ' אמר רבי הושעיה שלומדים שהאבלות הוא שבעה ימים, מזה שכתוב לאחר מות נדב ואביהוא ומִפְתַּח אֶהְיֶה לָא תִצָּאוּ פֶּן תָּמְתוּ כִּי שָׂמֵן

מסכת פרק ג [ה"ה - דף טו] מועד קטן עה

אינן עולין. ר' ירמיה ור' חייה בשם רשב"ל, ר' אבהו ר' יוסה בן חנינה בשם רשב"ל [דברים לד] וַיִּתְּמוּ יָמֵי בְּכִי אֶבְל מִשָּׁה, 'ימי' שבעה, 'בכי' שנים, 'אבל' שלשים, ואית דמחלפין 'ימי' שנים, 'בכי' שבעה, 'אבל' שלשים. ר' יוסה ר' חייה בשם ר' שמעון בן לקיש, רבי יונה ורבי חייה ור' שמעון בן לקיש בשם ר' יודן נשייא [עמוס ח] וְהִפְכֹּתִי חֲגִיגָם לְאֶבֶל, מה ימי החג שבעה אף ימי האבל שבעה, אמר רבי אמי לרבי חייה בר בא אי מה ימי החג שמונה אף ימי האבל שמונה? אמר ליה שמיני רגל בפני עצמו הוא, או מה העצרת יום אחד אף האבל יום אחד? אמר ליה מיכן לשמועה רחוקה, ותני כן, שמועה קרובה יש לה שבעה ושלשים, ורחוקה אין לה שבעה ושלשים. אית תנאי תני שמועה קרובה - בתוך שלשים ורחוקה

שכתוב וְהִפְכֹּתִי חֲגִיגָם לְאֶבֶל, דהיינו שהפסוק מקיש את האבלות לחג, ומכאן למדו חכמים, מה ימי החג הם שבעה ימים, אף ימי האבל הם שבעה ימים, שואלת הגמ' אמר רבי אמי לרבי חייה בר בא אולי נאמר אי מה ימי החג של סוכות הם שמונה ימים, אף ימי האבל הם שמונה ימים? אמר ליה שגם בסוכות יש רק שבעה ימים, שהרי יום השמיני, רגל בפני עצמו הוא, חזר ר' אמי ושאל את ר' חייה בר בא או אולי נאמר מה העצרת הוא רק יום אחד, א"כ אף האבל הוא רק יום אחד? אמר ליה ר' חייה בר בא, שאתה צודק, ומיכן לשמועה רחוקה שהוא יום אחד, דהיינו מדמים את האבלות לחגים, ולכך אבלות רגילה נלמדת מחג רגיל שהוא שבעה ימים, ושמועה רחוקה נלמדת מעצרת שהוא נהוג יום אחד, ותני כן, שמועה קרובה יש לה שבעה ושלשים, ובשמועה רחוקה אין לה שבעה ושלשים, אלא נהוג אבלות רק יום אחד, ואומרת הגמ' שאית תנאי תני יש ששנו בברייתא ששמועה קרובה היינו שמע שקרובו מת, בתוך שלשים למותו, ושמועה רחוקה

הנזיר נהיה מצורע, אינן עולין לו לימי נזירותו. ואומרת הגמ' שר' ירמיה ור' חייה אמרו בשם רשב"ל, וכן ר' אבהו ור' יוסה בן חנינה אמרו בשם רשב"ל מהיכן יודעים שהאבלות היא שבעה ימים, כיון שכתוב וַיִּתְּמוּ יָמֵי בְּכִי אֶבְל מִשָּׁה, והרי היה מספיק שיהיה כתוב וַיִּתְּמוּ יָמֵי אֶבֶל מִשָּׁה, אלא זה בא לרמז על הלכות האבלות, וכשכתוב 'ימי' זה הולך לענין שבעת ימי האבלות (שהרי שבוע זה יחידת הזמן הקטנה שמונים לה לפי ימים), וכשכתוב 'בכי' בלשון רבים, משמע שני ימים מכאן שעיקר הבכיה היא יומיים, וכשכתוב 'אבל' זה הולך לענין השלשים ימי האבלות, ואית דמחלפין ויש שמחליפים ואומרים; 'ימי' זה שני הימים שבהם עיקר הבכיה, וכשכתוב 'בכי' זה הולך כלפי שבעת ימי האבלות, שבהם יש ג"כ בכיה (אומנם לא כשני הימים הראשונים). וכשכתוב 'אבל' זה הולך כלפי השלשים ימי האבלות. ואומרת הגמ' שר' יוסה ור' חייה בשם ר' שמעון בן לקיש, וכן רבי יונה ורבי חייה ור' שמעון בן לקיש בשם ר' יודן נשייא אמרו שיודעים שהאבלות היא שבעה ימים, מזה

מסכת פרק ג [ה"ה - דף טו] מועד קטן

לאחר שלשים, אית תנני תנני שמועה קרובה - בתוך שנים עשר חודש ורחוקה לאחר שנים עשר חדש. ר' אבהו בשם ר' יוחנן הלכה כדברי מי שהוא אומר שמועה קרובה בתוך שלשים ורחוקה לאחר שלשים. הרי ששמע שמת לו מת ברגל, לא הספיקו ימי הרגל לצאת - עד ששלמו לו שלשים, חברייא אמרי מכיון ששמע בתוך שלשים, מונה שבעה לאחר שלשים, אמר לון רבי יוסי מכיון ששמע בשעה שאינו יכול להתאבל, כמי ששמע לאחר שלשים, ואין לו אלא יום אחד בלבד. רבי אידי דקיסרין בשם ר' יוחנן באת לו שמועה קרובה בשבת, קורע למחר ומתאבל, אמר רבי חנניה אינו מתאבל, אמר ליה רבי מנא ויש קריעה בלא איבול? שכן על אביו ועל אמו, אפילו לאחר כמה חייב לקרוע.

רבי אבהו בשם רבי יוחנן אפילו מפילה לטפילה אסור בתגלחת, כהדא רבי מנא,

ששמע לאחר שלשים, ואין לו אלא אבלות של יום אחד בלבד. **רבי אידי דקיסרין בשם ר' יוחנן אומר שאם באת לו שמועה קרובה בשבת ולאחר השבת זה** נהפך לשמועה רחוקה, א"כ הוא **קורע למחר ומתאבל** שבעת ימי אבלות (כדברי בני הישיבה), אבל **אמר רבי חנניה שאינו מתאבל** לאחר השבת, אלא יום אחד, כיון שבזמן שהוא צריך להתחיל להתאבל זה כבר שמועה רחוקה, **אמר ליה רבי מנא לר' חנניה וכי יש קריעה בלא איבול** בלי אבלות של שבעה ימים? א"ל ר' חנניה שמצינו קריעה בלי אבלות של שבעה ימים, **שכן על אביו ועל אמו, אפילו אם הוא שמע שמתו לאחר כמה שנים הוא חייב לקרוע.**

רבי אבהו בשם רבי יוחנן אומר שאפילו טפילה לטפילה דהיינו שאם הסבא מת, הנכד צריך להתאבל יחד עם אביו, כיון "שכל שמתאבלין עליו מתאבלין עמו", ולכך הוא **אסור בתגלחת, וזה כהדא** כמו המעשה שהיה ברבי מנא, שהוא

היינו שהוא שמע שקרובו מת, **לאחר שלשים יום למותו, ואית תנני תנני ויש ששנו** בברייתא **שמועה קרובה** היינו שהוא שמע שקרובו מת, **בתוך שנים עשר חודש למותו, ושמועה רחוקה** היינו שהוא שמע שקרובו מת, **לאחר שנים עשר חדש למותו, ור' אבהו בשם ר' יוחנן אמר שהלכה כדברי מי שהוא אומר שמועה קרובה היינו בתוך שלשים ורחוקה לאחר שלשים.** שואלת הגמ' מה הדין הרי ששמע שמת לו מת לפני הרגל, והשמועה היתה ברגל, וברגל זה היה שמועה קרובה, ולא הספיקו ימי הרגל לצאת, עד ששלמו לו שלשים יום, שזה נהפך לשמועה רחוקה, וא"כ השאלה היא האם הולכים אחרי השמועה, או אחרי הזמן שהוא יכול להתאבל? **חברייא אמרי בני הישיבה אמרו, שמכיון ששמע בתוך שלשים לכך הוא מונה שבעה ימי אבלות, למרות שזה לאחר השלשים, אבל אמר לון רבי יוסי, שמכיון ששמע שקרובו מת בשעה שאינו יכול להתאבל, א"כ זה כמי**

הוה בקיסרין שמע דדמך בר בריה, ואזל וספר, אמרון ליה לא כן אַלפֿן רבי אפילו טפילה בטפילה אסור בתגלחת? אמר לון באינון דהוון גביה, אנן לא הוינן גביה. רבי אבודמי בר טובי בשם רבי אבהו ואפילו טפילה לטפילה חייב לקרוע. דאמר רבי אבהו [יחזקאל כד] האַגֶּק דם, מיכן שהוא צריך לצוות, מְתִים אַבֵּל לא תַעֲשֶׂה, מיכן שהוא צריך להתאבל, פֶּאֶרְךָ חֲבוּשׁ עֲלֶיךָ, אית דבעי מימר אלו התפילין, אית דבעי מימר זה הגיהוץ, מאן דאמר אלו התפילין, אי מה התפילין לשני ימים אף האַבֵּל לשני ימים? מאן דאמר זה הגיהוץ, אי מה הגיהוץ שלשים יום אף האַבֵּל שלשים? וְנֶעְלֶיךָ תְּשִׂים בְּרִגְלֶיךָ, מיכן שהוא אסור בנעילת הסנדל, וְלֹא תַעֲטֶה עַל שָׁפָם, מיכן שהוא צריך לכסות את פניו,

שהרי הבגדים הנאים נקראים פאר, כמו שנאמר וְעִשִׂיתָ בְּגָדֶיךָ לְאַהֲרֹן אֶחֱיָךְ לְכָבוֹד וְלְתַפְאֶרֶת, ומכאן שאבֵּל רגיל אסור בתפילין ובבגדים מגוהצים, שואלת הגמ' למאן דאמר שֵׁאלוּ הַתְּפִלִּין, א"כ אולי נאמר אי מה התפילין אסורים לכל היותר לשני ימים (לשיטת ר' יהושע, ולשיטת ר"א האבֵּל אסור רק יום אחד), וא"כ נאמר אף כל הדין של האבלות הוא רק לשני ימים, ולמאן דאמר שזה הגיהוץ, א"כ אולי נאמר אי מה הגיהוץ אסור במשך שלשים יום, א"כ נאמר שאף האבלות (עיקר האבלות) היא במשך שלשים יום (ולא רק שבעה ימים)? והגמ' לא מתרצת (אלא שזה לא כ"כ ק', כיון שמכאן רק לומדים את עיקר הדין של האבלות, ואת משך זמן האבלות לומדים ממקום אחר). וְנֶעְלֶיךָ תְּשִׂים בְּרִגְלֶיךָ, מיכן שהוא אבֵּל אסור בנעילת הסנדל, וְלֹא תַעֲטֶה עַל שָׁפָם, מיכן שהוא האבֵּל צריך לכסות את פניו ואת שפתו כעטיפת הישמעאלים, דהיינו שמכסים את ראשם, ובשולי הצעיף הם מכסים את פיהם, אבל זה ודאי שהישמעאלים לא

הוה בקיסרין ושמע דדמך שמת בר בריה, ואזל וספר (והסתפר), אמרון ליה איך אתה מסתפר, וכי לא כן אַלפֿן רבי (וכי לא לימדת אותנו) שאפילו טפילה בטפילה אסור בתגלחת? אמר לון שזה דוקא באינון דהוון גביה אם הוא נמצא בעירו של המתאבל, אבל אנן לא הוינן גביה אבל הרי בני לא גר כאן, לכך אני לא צריך להתאבל עמו (על נכדי), וכן רבי אבודמי בר טובי בשם רבי אבהו אמר ואפילו טפילה לטפילה חייב לקרוע. ואומרת הגמ' שמהפסוק ביחזקאל לומדים שצריך להתאבל, דאמר רבי אבהו היות והקב"ה אמר ליחזקאל בן אֲדָם הִנְנִי לְקַח מִמֶּךָ אֶת מִחְמַד עֵינֶיךָ (את אשתך) בְּמַגָּפָה (אבל לא תנהג בה מנהגי אבלות) וְלֹא תִסָּפֵד וְלֹא תִבְכֶּה וְלֹא תָבֹא דְמַעַתָּךְ, והאַגֶּק דם, מיכן שהוא אבֵּל רגיל צריך לצוות על מתו, מְתִים אַבֵּל לא תַעֲשֶׂה, מיכן שהוא אבֵּל רגיל צריך להתאבל, פֶּאֶרְךָ חֲבוּשׁ עֲלֶיךָ, אית דבעי מימר יש אומרים שֵׁאלוּ הַתְּפִלִּין שנקראים פאר, ואית דבעי מימר וי"א שזה הגיהוץ,

מסכת פרק ג [ה"ה - דף טו] מועד קטן

ויכסינה מְלָרַע? אמר רב חסדא דלא יהוון אמרין פומיה הוא חשש, וְלָחֶם אֲנָשִׁים
לֹא תֹאכַל, מיכן שהקטנים הולכין אצל הגדולים, ומניין שהגדולים הולכין אצל
הקטנים, אמר ר' שמואל בר רב יצחק כתיב [ירמיהו טז] פִּי כֹה אָמַר ה' אֵל תְּבוּאָה
בֵּית מִרְיָם וּגו'.

תני אלו דברים שאכל אסור בהן כל שבעה; ברחיצה בסיכה בנעילת הסנדל
ובתשמיש המטה, מלספר ומלכבס, מלקרות בתורה ומלשנות מדרש הלכות
והגדות, משאילת שלום, ומלעשות מלאכה. מאן תנא אָבֵל אסור ברחיצה כל שבעה
- ר' נתן. ר' אמי הוה ליה עובדא ושאל לר' חייא בר בא והורי ליה כל שבעה כר'
נתן. ר' יוסה הוה ליה עובדא ושאל לר' בא בר כהן לגבי ר' אחא, א"ל לא כן
אֶלְפִין רבי ר' אמי הוה ליה עובדא ושאל לר"ש בן לקיש, והורי ליה כל שבעה כר'

שבעה ימי אבלותו, הוא אסור ברחיצה
ובסיכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש
המטה, והוא אסור מלספר את שערותיו,
ומלכבס ומלקרות בתורה, ומלשנות
וללמוד מדרש והלכות והגדות, והוא
אסור משאילת שלום, ומלעשות מלאכה.
שואלת הגמ' מאן תנא אָבֵל אסור ברחיצה
כל שבעה? מתרצת הגמ' שזה ר' נתן,
וחכמים נחלקים על ר' נתן, ואומרת הגמ'
שר' אמי הוה ליה עובדא הוא היה אָבֵל
ושאל לר' חייא בר בא האם מותר לרחוץ
בזמן האבלות, והורי ליה שאסור **כל שבעה**,
כר' נתן. וכן ר' יוסה הוה ליה עובדא
הוא היה אָבֵל ושאל לר' בא בר כהן
שילך לגבי ר' אחא לשאול אותו האם אָבֵל
מותר ברחיצה? וא"ל ר' אחא וכי לא כן
אֶלְפִין רבי וכי לא לימדנו (למעשה ר' יוסי
לא אמר את זה לר' אחא, אלא ר' אחא
אמר כך לר' יוסי בדרך כבוד) שר' אמי
הוה ליה עובדא, ושאל לר"ש בן לקיש
והורי ליה שאסור לרחוץ **כל שבעה**, כר'

מורידים את הצעיף מראשם עד לפיהם, שהרי
עיניהם יתכסו (וכן הוא לענין עטיפת הטלית,
למעט עטיפת הישמעאלים), שואלת הגמ'
מי אמר שמכסים גם את ראשם, ויכסינה את
רק שפתם מְלָרַע רק מלמטה? מתרצת הגמ'
אמר רב חסדא שלא יתכן לומר כך, כיון
שאז זה לא ניכר כלל שהוא עושה את זה
מחמת אבלות, **דלא יהוון אמרין** שלא יבואו
לומר שפומיה הוא חשש שכואב לו הפה,
ולכך הוא מכסה את פיו לחממו. וְלָחֶם
אֲנָשִׁים **לא תאכל**, מיכן שהקטנים הולכין
אצל הגדולים להברותם, שהרי כולם כלפי
יחזקאל הנביא הם קטנים, ואומרת הגמ'
ומניין שהגדולים הולכין אצל הקטנים
להברותם? אמר ר' שמואל בר רב יצחק
שהרי כתיב פִּי כֹה אָמַר ה' אֵל תְּבוּאָה בֵּית
מִרְיָם וּגו' דהיינו שה' אמר לירמיהו הנביא
שלא ילך לבית האבלים להבראתם, וא"כ
מוכח שבאופן רגיל הגדול הולך להברות את
האָבֵל הקטן.

תני אלו דברים שאכל אסור בהן כל

מסכת פרק ג [ה"ה - דף טו] מועד קטן עט

נתן, א"ל דילמא תרין עובדין אינון, אנן אמרין ליה על דר' חייא בר בא ואתון אמרין ליה על דר' ש בן לקיש, ועוד מן הדא, ר' חמא אבוי דר' הושעיה הוה ליה עובדא שאל לרבנן ואסרין, ר' יוסה בעי היידן רבנן, רבנן דהכא או רבנן מדרומא, אין תימר רבנן דהכא ניהא, אין תימר רבנן דדרומא, רברבייא קומוי והוא שאל לזעיריין? אין תימר רבנן דהכא ניהא, אין תימר רבנן דדרומא, אינון שריין ואינון אסרין, דתני, מקום שנהגו לרחוץ אחר המיטה מרחיצין, ומקום שנהגו שלא לרחוץ אחר המיטה, אין מרחיצין, ובדרום מרחיצין? א"ר יוסה בר' בון מי שהוא מתיר את הרחיצה עושה אותה כאכילה ושתייה,

תימר שר' חמא שאל את רבנן דדרומא, א"כ זה תמוה, שהרי רברבייא קומוי החכמים הגדולים נמצאים כאן בגליל, והוא שאל לזעיריין והוא שאל את חכמי הדרום שהם פחות חכמים מחכמי טבריה? ואומרת הגמ' שאין תימר שר' חמא שאל את רבנן דהכא זה ניהא זה מובן שאסרו לו, אלא אין תימר שר' חמא שאל את רבנן דדרומא, א"כ זה תמוה, שהרי אינון שריין הם מתירים לאבל לרחוץ, וא"כ מדוע אינון אסרין מדוע הם אסרו לר' חמא לרחוץ, דתני, מקום שנהגו לרחוץ אחר המיטה אחרי הלוויה, מרחיצין, ומקום שנהגו שלא לרחוץ אחר המיטה, אין מרחיצין, 'ובדרום' מרחיצין, וא"ר יוסה בר' בון שהטעם של מי שהוא מתיר את הרחיצה זה מכין שהוא עושה אותה כאכילה ושתייה, וכמו שלאבל מותר לאכול, כך מותר לו להתרחץ, ולכן חכמי הדרום מתירים לרחוץ (הרמב"ן מבאר שכל המחלוקת היא רק לעניין הרחיצה שאחרי הלוויה, שהיו מקומות שהרחיצו את האבל, כיון שהוא טרח הרבה בקבורת המת, ולכך הוא מזוהם, וכן שורה עליו רוח רעה מבית הקברות, לכן חכמי הדרום אמרו שזה כאכילה

נתן, א"ל ר' יוסי, שאומנם ידעתי שר' חייא בר בא אוסר ברחיצה, אבל היות והלכה כדברי המיקל באבל, לכך הסתפקתי שאולי ההלכה כחכמים הנחלקים על ר' נתן, אבל היות ואתה אומר גם משמו של רשב"ל שאסור לאבל להתרחץ, א"כ דילמא תרין עובדין אינון יתכן שהיו שני מעשים, שהרי אנן אמרין ליה על דר' חייא בר בא כדלעיל (שר' אמי שאל את ר' חייא בר בא), ואתון אמרין ליה על דר' ש בן לקיש ואתם אומרים שר' אמי שאל את זה את רשב"ל, וא"כ כנראה שהיו שני מעשים, שפעם אחת ר' אמי שאל את רשב"ל ופעם אחת הוא שאל את ר' חייא בר בא, וכיון ששני חכמים אסרו לרחוץ, לכך צריך להחמיר. ועוד מן הדא מוכח שאסור לאבל לרחוץ כל שבעה, שהרי ר' חמא אבוי דר' הושעיה הוה ליה עובדא הוא היה אבל, ושאל לרבנן האם מותר לרחוץ, ואסרין, ואומרת הגמ' שר' יוסה בעי – שאל היידן רבנן לאיזה חכמים ר' חמא שאל, האם לרבנן דהכא חכמי הגליל או רבנן מדרומא חכמי דרום א"י, ואמר ר' יוסה שאין תימר שר' חמא שאל את רבנן דהכא זה ניהא זה מובן, אלא אין

מסכת פרק ג [ה"ה - דף טו] מועד קטן

הדא דאת מר ברחיצה של תענוג, אָבֶל ברחיצה שאינה של תענוג מותר, כהדא דשמואל בר אבא עלו בו חטטין, אתון ושאלון לר' יסא מהו דיסחי, אמר לון דלא יסחי מיית הוא, אֵין בעי אפילו בתשעה באב, אֵין בעי אפילו ביום הכפורים. רבי יוסי ברבי חנינא ראו אותו טובל, לא ידעין אם לקירוי אום להקך גופו, שאין רחיצת צונן רחיצה. הורי ר' בא בר כהן כהן תניא, הורי ר' אחא בבא מן הדרך והיו רגליו קיהות עליו שמותר להרחיצן במים. תני אָבֶל ומנודה שהיו מהלכין בדרך, מותרין בנעילת הסנדל, לכשיבואו אל העיר יחלוצו, וכן בתשעה באב וכן בתענית ציבור. **תני**, במקום שנהגו לשאול אבילים בשבת, שואלין, ובדרום שואלין. ר' הושעיה רבא אזל לחד אתר חמא אביליאי בשובתא ושאל בון, אמר אני איני יודע

הורי ר' בא בר כהן כהן תניא, זה נמשך ממסכת יומא, שהבירייתא מתירה לעבור בנהר ביום הכיפורים בשביל להקביל את פני רבו, וע"ז אמר ר' בא בר כהן, שגם לאָבֶל מותר לעבור בנהר בכדי להקביל את פני רבו. והורי ר' אחא באָבֶל הבא מן הדרך, והיו רגליו קיהות עליו – עייפות וכואבות, שמותר להרחיצן במים, היות וכוונתו לשם רפואה. תני, אָבֶל ומנודה שהיו מהלכין בדרך, מותרין בנעילת הסנדל, כיון שיש בדרך קוצים וברקנים, וא"כ זה לא לתענוג, אבל לכשיבואו אל העיר יחלוצו את הנעלים, וכן בתשעה באב וכן בתענית ציבור שהיו גוזרים מחמת עצירת הגשמים, מותר ללבוש נעלים כשהולכים בדרך.

תני, במקום שנהגו לשאול בשלום האבילים בשבת, שואלין, כיון שאין אבלות בשבת, ובדרום א"י שואלין. ר' הושעיה רבא הגדול אזל לחד אתר הלך למקום אחד חמא אביליאי בשובתא והוא ראה אבילים בשבת ושאל בון בשלומם, אך ר' הושעיה אמר, אני איני יודע

ושתיה, וכשם שהשכנים צריכים להביא את סעודת ההבראה, כך הם היו מרחיצים את האבל, ואומרת הגמ' הדא דאת אמר שאיסור הרחיצה של אָבֶל, זה דוקא ברחיצה של תענוג, אָבֶל ברחיצה שאינה של תענוג אלא להסיר את הזוהמא מותר, כהדא דשמואל בר אבא כשהיה אָבֶל עלו בו חטטין – פצעים, אתון ושאלון ובאו ושאלו לר' יסא מהו דיסחי האם מותר לו לרחוץ, אמר לון שמותר, כיון דאם הוא לא יסחי אם הוא לא יתרחץ מיית הוא – הוא יצטער, ולא רק בזמן האבלות מותר לו לרחוץ, אלא אֵין בעי אם הוא צריך לרחוץ, א"כ אפילו בתשעה באב, אֵין בעי אפילו ביום הכפורים מותר לו לרחוץ, הגם שביום הכיפורים איסור הרחיצה הוא חמור, אפי"ה כיון שזה לא רחיצה של תענוג, לכך זה מותר. אומרת הגמ' שמעשה ברבי יוסי ברבי חנינא שראו אותו טובל בזמן האבלות, אבל ולא ידעין והתלמידים לא יודעים מדוע הוא טבל, האם זה היה לקירוי ולכך זה מותר, או אם זה היה להקך את גופו, ור' יוסי סובר שאין רחיצת צונן נקרא רחיצה.

מסכת פרק ג [ה"ה - דף טו] מועד קטן פא

מנהג מקומכם, אלא שלום עליכם כמנהג מקומינו. ר' יוסי בר' חלפתא הוה משבח בר"מ קומי ציפוראי - אדם גדול, אדם קדוש, אדם צנוע. חד זמן חמא אביליאי בשוכתא ושאל בון, אמרין ליה, רבי! אהנו דאת מתני שבחיה?! אמר לון מה עבד? אמרו ליה חמא אביליאי בשוכתא ושאל בון, אמר לון בעיי אתון מידע מהו חייליה, בא להודיעכם שאין אַבְל בשבת, דכתיב [משלי י'] בְּרֶכֶת ה' הִיא תַעֲשִׂיר - זו ברכת שבת, וְלֹא יוֹסֵף עֲצֹב עָמָה - זו אבילות, כמה דאת אמר [שמואל ב יט] נַעֲצֹב הַמֶּלֶךְ עַל בְּנוֹ.

שמואל אמר פח"ז חובה, נת"ר רשות; פריעת ראש חזירת קרע זקיפת המיטה חובה, נעילת סנדל תשמיש המיטה רחיצה רשות. חד תלמיד מן דשמואל

האבלים בשבת, **דכתיב** שהרי כתוב בפסוק **בְּרֶכֶת ה' הִיא תַעֲשִׂיר**, זו ברכת שבת, שהרי השבת היא מקור הברכה, וְלֹא יוֹסֵף ולא יהיה בשבת **עֲצֹב עָמָה** זו אבילות, ומדיכן יודעים שהאבלות קרויה עצב? כמה **דאת אמר נַעֲצֹב הַמֶּלֶךְ עַל בְּנוֹ**, שדוד המלך התאבל על אבשלום שמת.

שמואל אמר שסימני ההלכות של פח"ז, חובה לעשותם בשבת, ונת"ר, רשות, מבארת הגמ' **פריעת ראש** להוריד את עטיפת הראש בשבת, ו**חזירת קרע** לאחריו, שלא יראו את הקריעה, ו**זקיפת המיטה** להגביה וליישר את המטה, כל אלו חובה לעשותם בשבת, כיון שאסור להראות סימני אבלות בשבת, אבל **נעילת הסנדל ותשמיש המיטה ורחיצה** כל אלו זה **רשות**, והרצוה להימנע מזה בשבת, מותר לו, היות וזה לא ניכר שהוא מתאבל, שהרי יש הרבה אנשים שהולכים ללא נעלים. ואומרת הגמ' **שאחד תלמיד מן תלמידיו דשמואל**

מנהג מקומכם האם אתם נוהגים לשאול בשלום האבלים בשבת או לא, **אלא** אני אומר לך **שלום עליכם**, כמנהג מקומינו. ואומרת הגמ' שר' **יוסי בר' חלפתא** הוה **משבח בר"מ קומי ציפוראי** ר' יוסי שיבח לפני אנשי ציפורי את ר' מאיר שהוא אדם גדול, אדם קדוש, ואדם צנוע. חד זמן פעם אחת ר"מ בא לציפורי, וחמא אביליאי **בשוכתא** וראה אבלים בשבת ור"מ **שאל בון** בשלומם, **אמרין ליה** אנשי ציפורי לר' יוסי **רבי! אהנו דאת מתני שבחיה** האם זה הוא ששיבחת אותו? **אמר לון** ר' יוסי **מה עבד** מה ראייתם בר"מ, שאתם תמהים עליו, **אמרו ליה** אנשי ציפורי לר' יוסי, שר"מ **חמא אביליאי בשוכתא ושאל בון**, והרי אסור לשאול בשלום האבלים, **אמר לון** ר' יוסי לאנשי ציפורי, **שבעיי אתון מידע מהו חייליה** שאתם צריכים לדעת את כוחו הגדול של ר"מ, שהרי ר"מ **בא להודיעכם שאין אַבְל בשבת**, ולכן מותר לשאול בשלום

מסכת פרק ג [ה"ה - דף טז] מועד קטן

פב

שימש מטתו, שמע שמואל ואיקפד עלוי, ומית, אמר להלכה איתאמרת, דילמא למעשה? רב אמר ח"ז חובה, פ"ן רשות; חזירת קרע זקיפת המיטה חובה, פריעת ראש נעילת סנדל רשות. תרין בנוי דרבי נפקון; חד רישיה מגלי ושלח סנדלוי, וחד רישיה מכסי ולביש סנדלוי. ר' יונה סלק לגבי רבי גוריינ, נפק לגביה לביש סנדלוי, א"ל מה את סבר דילפינן עובדא מינך? לא ילפון עובדא מן בר נש זעיר.

ומלקרות בתורה, אמר רבי יוחנן [איוב ב] וַיֵּאָרֶץ דְּבַר אֱלֹהֵי דְּבַר - ואפילו דבר של תורה, א"ל ר' שמעון בן לקיש כל גרמיה, אילו תנא לא הוה מיית, מאי

לבש נעלים, דהיינו מספיק לעשות דבר אחד שיהיה ניכר שהוא לא מתאבל בשבת. ומעשה בר' יונה שסלק לגבי שעלה לביתו של רבי גוריינ בשבת כשהיה באבלות, ור' גוריינ נפק לגביה יצא לקראתו כשהוא לביש סנדלוי, א"ל ר' יונה מדוע אתה לובש נעלים, ומה את סבר דילפינן עובדא מינך וכי אתה חושב שלומדים ממך איך להתנהג, ולכך יצאת עם נעלים, דע לך שלא ילפון עובדא שלא לומדים הלכות מן בר נש זעיר מאנשים קטנים, ולכך לא היית צריך ללבוש נעלים, וזה לא נקרא אבלות בפרסא.

שנינו בברייתא שהאבל צריך להימנע ומלקרות בתורה, אמר רבי יוחנן שידועים את זה כיון שכתוב לגבי החברים של איוב כשבאו לנחמו וַיֵּאָרֶץ דְּבַר אֱלֹהֵי דְּבַר, וא"כ משמע שאפילו דבר של תורה לא דיברו איתו, וזה מכיון שהאבל אסור בת"ת, א"ל ר' שמעון בן לקיש הרי כל גרמיה כל עצמו של המת אילו תנא אילו הוא היה לומד, לא הוה מיית הוא לא היה מת, וא"כ איך יתכן לאסור על האבלים ללמוד תורה? אלא מותר לאבלים ללמוד תורה, ואומרת הגמ' א"כ מאי

שימש מטתו בשבת של אבלות, וכאשר שמע שמואל הוא איקפד עלוי, ומית, כיון שאמר שמואל, שרק להלכה איתאמרת שמותר לאבל לשמש מיטתו בשבת, דילמא וכי אמרתי את זה למעשה, דהיינו רק במקום הדחק הוא מותר בתשמיש, אכל לא באופן רגיל. ורב אמר שסימני ההלכות של ח"ז, חובה לעשותם בשבת, ופ"ן, רשות, מבארת הגמ' שחזירת קרע לאחריו, שלא יראו את הקריעה, וזקיפת המיטה להגביה וליישר את המטה, כל אלו חובה לעשותם בשבת, כיון שאסור להראות סימני אבלות בשבת, אבל פריעת ראש ונעילת סנדל זה רשות, היות וזה לא ניכר שהוא מתאבל, שהרי יש הרבה אנשים שהולכים ללא נעלים, וכן יש שהולכים כשהם מעוטפים. ואומרת הגמ' שתרינ בנוי שתי בניו דרבי נפקון יצאו בשבת בזמן אבלותם, ואחד יצא כשרישיה מגלי ושלח סנדלוי ראשו מגולה ללא עטיפת הראש וללא נעלים, שהיות וראשו מגולה, א"כ זה מוכח שהוא לא מתאבל לכך הוא לא היה צריך ללבוש נעלים, וחד יצא כשרישיה מכסי בעטיפת הראש ולביש סנדלוי והוא

מסכת פרק ג [ה"ה - דף טז] מועד קטן פג

כדון? כ"י דאמר ר' יודה בר פזי בשם רבי יוחנן, בשלא היו יודעין במה לפתוח לו, אם בגופו, אם בממונו, אם בנפש בניו ובנותיו. חד תלמיד מן דרב חסדא איבאש, שלח ליה תרין תלמידין דיתנון עימיה, איתעביד קומיהון כמין חייו ואפסקון, ודמך. חד תלמיד מן דבר פדיה איבאש, שלח ליה תרין תלמידין דיתנון עימיה, איתעביד קומיהון כמין כוכבא ואפסקון, ודמך. תני אַבְל שונה הוא במקום שאינו רגיל, כהדא ר' יסא הוה ליה עובדא, שלח ליה רבי יוחנן תרין תלמידין דיתנון עימיה, אין משום דשרי לא ידעין - ואין משום דלא רגיל לא ידעין, ור' יסא לא רגיל? אלא כגון אילין מיליהון דרבנן דבר נש מישתאיל בהון וקיים ליה, כמאן דלא רגיל. רבי יוסי בר פיטרס חמוי דרבי יהושע בן לוי קדמיא, הוה ליה עובדא, שלח ליה בר קפרא

כמעשה שהיה בר' יסא, שהוה ליה עובדא שהיה אבֵל, ושלח ליה רבי יוחנן תרין תלמידין דיתנון עימיה בימי אבלותו, אבֵל אומרת הגמ' אין משום דשרי לא ידעין שאנחנו לא יודעים מדוע ר' יוחנן שלח לר' יסא מי שילמד איתו, האם זה מחמת שר' יוחנן חזר בו, ור' יוחנן סובר כרשב"ל שמתיר לאבֵל ללמוד, ואין משום דלא רגיל לא ידעין או שר' יוחנן אמר לתלמידים ללמוד עם ר' יסא בדבר שהוא לא רגיל בו, שואלת הגמ' וכי יש מקום בתורה שר' יסא לא רגיל בו, והרי כל התורה מונחת לפני עיניו של ר' יסא? אלא ר' יוחנן אמר לתלמידים ששלח, שתלמדו עם ר' יסא כגון אילין מיליהון דרבנן את דברי החכמים דבר נש מישתאיל בהון שהם נשאלו וקיים ליה והחכמים לא ידעו לענות על השאלה הזו, ושאלה שלא פשטו אותה, זה כמאן דלא רגיל, כיון שאין בזה שמחה. ומעשה ברבי יוסי בר פיטרס שהוא היה חמוי (חמיו) דרבי יהושע בן לוי קדמיא הראשון (היינו אביה של אשתו הראשונה של ריב"ל) שהוה ליה עובדא הוא היה אבֵל, ושלח ליה בר קפרא

כדון מה עכשיו, ואין רשב"ל יסביר את מה שכתוב "אין דבר אֵליו דָּבָר"? אלא זה כ"י כמו מה דאמר ר' יודה בר פזי בשם רבי יוחנן שלא דיברו עם איוב, בשלא היו יודעין במה לפתוח לו לנחמו, אם בגופו שהתמלא שחין, אם בממונו שֶאֱבָד, אם בנפש בניו ובנותיו שמתו. ואומרת הגמ' שאחד תלמיד מן תלמידיו דרב חסדא שאיבאש שחלה, לכך ר' חסדא שלח ליה תרין תלמידין שתי תלמידים דיתנון עימיה שילמדו איתו, כדי שזה ימנע ממלאך המות להתקרב אליו, אבל מלאך המות איתעביד קומיהון עשה את עצמו כמין חייו כמו נחש, והם ברחו מהנחש ואפסקון והפסיקו מהלימוד ודמך ואותו תלמיד מת. וכן מעשה היה באחד תלמיד מן תלמידיו דבר פדיה שאיבאש שחלה, לכך בר פדה שלח ליה תרין תלמידין דיתנון עימיה, ומלאך המות איתעביד קומיהון עשה את עצמו כמין כוכבא כמו כוכב, והם התבוננו בזה, ואפסקון והפסיקו מהלימוד, ודמך ואותו תלמיד מת.

תני אַבְל האבֵל שונה הוא במקום שאינו רגיל, כיון שאין לו בזה שמחה, וזה כהדא

מסכת פרק ג [ה"ה - דף טז] מועד קטן

תרין תלמידין דיתנן עימיה, אין דשרי לא ידעין - ואין משום שהיה להוט אחר התורה לא ידעין, ותני כן, אם היה להוט אחר התורה מותר.

על כל דבר האמור בתורה כהן מיטמא - ישראל מתאבל, הוסיפו עליהם, אחיו ואחותו מאמו, ואחותו הנשואה, מתאבל ואונן אבל לא מיטמא, ארוסתו לא מתאבל ולא אונן ולא מיטמא.

תני, כל שמתאבלין עליו מתאבלין עמו, רב דמכת אחתיה, ופקד לחייה בריה אמר ליה כד תיסליק לגביי הוי שלח סנדלך. רבי מנא הוון בנויי דרבי חנינה אחיו מייתין, אתון ושאלון לרבי יוסי מהו לכפות את המיטה? אמר לון לא צריך, מהו לישן על גבי מיטה כפוייה? אמר לון לא צריך, מהו לקרות את שמע ולהתפלל?

ארוסתו (אשה שהוא רק קידש אותה) **לא מתאבל ולא אונן ולא מיטמא** עליה.

תני, כל שמתאבלין עליו מתאבלין עמו, ומעשה ברב דמכת אחתיה שאחותו מתה, ורב פקד וצויה לחייה בריה ואמר ליה, כד תיסליק לגביי כשתבוא אלי, הוי שלח סנדלך תוריד את נעליך, כיון שאתה צריך להתאבל איתי, אבל רק בפני. ואומרת הגמ' **רבי מנא הוון בנויי דרבי חנינה אחיו מייתין** כשבניו של ר' חנינה אחיו של ר' מנא מתו, **אתון ושאלון** באו ושאלו לרבי יוסי מהו שר' מנא יהיה צריך לכפות את המיטה? **אמר לון** שהוא **לא צריך**, כיון שזה לא עיקר מנהגי האבלות, חזרו ושאלו את ר' יוסי מהו שר' מנא יהיה צריך לישון על גבי מיטה כפוייה? **אמר לון** שהוא **לא צריך**, חזרו ושאלו את ר' יוסי מהו לקרות את שמע ולהתפלל לפני קבורת המתים האלו, דהיינו האם גם לעניין האנינות אומרים את הכלל "כל שמתאבלין עליו מתאבלין עמו",

תרין תלמידין דיתנן עימיה, אבל אומרת הגמ' **אין דשרי לא ידעין** שאנחנו לא יודעים מדוע בר קפרא שלח לר' יוסי בר פיטרס מי שילמד איתו, האם זה מחמת שהוא סובר שלאבל מותר ללמוד, ואין או משום שר' יוסי בר פיטרס היה להוט אחר התורה ואם הוא לא ילמד, הוא יהיה חולה, ובמקום צער חכמים לא אסרו ללמוד, **לא ידעין** אנחנו לא יודעים, **ותני כן** וכן שנינו שאם האבל היה להוט אחר התורה מותר לו ללמוד.

אומרת הברייתא **על כל דבר האמור בתורה שכהן מיטמא להם** (היינו השבעה קרובים, אביו ואמו, אחיו ואחותו הבתולה כשהם אחים מאב, בנו ובתו, ואשתו). **הישראל מתאבל עליהם**, וחכמים הוסיפו עליהם, שגם על אחיו ואחותו מאמו, וגם על אחותו הנשואה מתאבליים, וכן הוא אונן עליהם, אבל כהן לא מיטמא עליהם, היות ומן התורה הם לא נקראים קרובים, ועל

מסכת פרק ג [ה"ה - דף טז] מועד קטן פה

אמר לון נישמעניה מן הדא, הרי שהיה עסוק עם המת בקבר, והגיעה עונת קריאת שמע, פורש למקום טהרה ולובש את תפיליו וקורא קריאת שמע ומתפלל.

תני, מאימתי כופין את המיטות, משיצא המת מפתח החצר דברי רבי ליעזר, ור' יהושע אומר משיסתם הגולל, וכשמת רבן גמליאל הזקן, כיון שיצא מפתח החצר א"ר ליעזר לתלמידים כפו את המיטות, וכשנסתם הגולל א"ר יהושע לתלמידים כפו את המיטות, אמרו לו כבר כפינום על פי הזקן. בערב שבת הוא זוקף את מיטותיו, ובמוצאי שבת הוא כופן.

תני, דרגש נזקפת ואינה נכפית, ר' שמעון בן אלעזר אומר שומט קלבינטרין שלה ודיו, ר' יוסה בשם ר' יהושע בן לוי הלכה כר"ש בן אלעזר. ר' יעקב בר אחא בשם ר' יוסי מיטה שניקליטיה עולין ויורדין בה מטה ודיו. איזו היא מיטה ואיזו

הברייא שבערב שבת הוא האבל זוקף ומסדר את מיטותיו, שהרי אסור לנהוג אבלות בשבת, ובמוצאי שבת הוא חוזר וכוּפן.

תני, דרגש מיטה שעשויה מעור, ואם הוא יהפוך אותה, העור יכול להתקלקל מלחלוּחית הקרקע, ולכך היא נזקפת מעמידים אותה על צידה, ואינה נכפית ולא צריך להפוך אותה, ר' שמעון בן אלעזר אומר, שומט קלבינטרין שלה ודיו, שמספיק שהוא ישחרר את הרצועות של העור, וכיון שהעור לא יהיה מתוח לא יכולים להשתמש בזה, וזה מספיק, ר' יוסה בשם ר' יהושע בן לוי אומר שהלכה כר"ש בן אלעזר. ר' יעקב בר אחא בשם ר' יוסי אומר שמיטה שניקליטיה עולין ויורדין בה, דהיינו שהיו מניחים עמודים בצידי המיטה (ועליהם היו מותחים סדינים, להגן מפני הזבובים), ולכך לא יכולים להפוך את המיטה הזאת, ולכך מטה ודיו מספיק להעמיד אותה על צידה, ואומרת הגמ' איזו היא מיטה שצריך לכפותה ואיזו

אמר לון נישמעניה מן הדא שיכולים להוכיח את זה ממה שלמדנו, הרי שהיה עסוק עם המת בקבר, והגיעה עונת קריאת שמע, הוא פורש למקום טהרה חוץ לבית הקברות ולובש את תפיליו וקורא קריאת שמע ומתפלל, וא"כ גם כאן, שר' מנא ילך למקום אחר ויקרא ק"ש ויתפלל, שלא בפני אחיו.

תני, מאימתי כופין את המיטות, שהרי האבל צריך להפוך את כל המיטות שיש לו בבית, משיצא המת מפתח החצר, דברי רבי ליעזר, ור' יהושע אומר שרק משיסתם הגולל, רק אחרי קבורת המת, כיון שרק אז חל האבלות, וכשמת רבן גמליאל הזקן, כיון שיצא מפתח החצר, א"ר ליעזר לתלמידים כפו את המיטות, שהרי כל ישראל צריכים להתאבל על מיתת הנשיא, וכשנסתם הגולל, א"ר יהושע לתלמידים כפו את המיטות, אמרו לו, כבר כפינום על פי הזקן על פי הוראת ר"א. ואומרת

מסכת פרק ג [ה"ה - דף טז] מועד קטן

היא דרגש? א"ר ירמיה כל שמסרגין על גופה זו היא מיטה, וכל שאין מסרגין על גופה זו היא דרגש, והא תנינן המיטה והעריסה משישופם בעור הדג, אם מסרג הוא על גופה, לאיזה דבר הוא שפה, א"ר לעזר תיפתר באילין ערסתא קיסרייתא דאית להן נקבין. מניין לכפיית המיטה? ר' קריספי בשם רבי יוחנן [איוב ב] וַיָּשְׁבוּ אֹתוֹ לְאָרֶץ, על הארץ אין כתוב כאן, אלא וַיָּשְׁבוּ אֹתוֹ לְאָרֶץ דבר שהוא סמוך לארץ, מיכן שהיו ישנין על גבי מיטות כפויים. בר קפרא אמר איקונין אחת טובה היה לי בתוך ביתך וגרמתני לכופתה, אף את כפה מיטתך, ואית דמפקין לישנא יכפה הסרסור. ר' יונה ור' יוסה תריהון בשם ר' שמעון בן לקיש, חד אמר מפני מה הוא ישן במיטה כפויה - כדי שיהא ניעור בלילה ונזכר שהוא אבל, וחרנה אמר

רבי יוחנן שהרי כתוב בפסוק שכשבאו החברים של איוב לנחמו על מות בניו, וַיָּשְׁבוּ אֹתוֹ לְאָרֶץ, והרי על הארץ שמשמע על הקרקע עצמה, אין כתוב כאן, אלא וַיָּשְׁבוּ אֹתוֹ לְאָרֶץ דהיינו שישבו על דבר שהוא סמוך לארץ, מיכן שהיו ישנין על גבי מיטות כפויים. ובר קפרא אמר שהטעם שצריך לכפות את המיטות, כיון שאומר הקב"ה איקונין - דמות אחת טובה היה לי בתוך ביתך, וגרמתני לכופתה להמית אותו, מחמת העבירות שלך, א"כ אף את כפה מיטתך, ואית דמפקין לישנא ויש אומרים בלשון הזה, שכיון שהאדם מת, לכך יכפה הסרסור לכך צריך לכפות את המתוון שעשה את האדם, דהיינו המיטה. ר' יונה ור' יוסה תריהון שניהם אמרו טעם בשם ר' שמעון בן לקיש מדוע צריך לכפות את המיטה, ואחד אמר מפני מה הוא ישן במיטה כפויה? כדי שכאשר יהא ניעור בלילה כשהוא יתעורר בלילה ונזכר שהוא אבל שלא ישכח את האבלות, וחרנה אמר

היא דרגש שאינו צריך לכפותה, א"ר ירמיה כל שמסרגין על גופה שמותחים את העור על גבי ארוכות המיטה, זו היא מיטה, וכל שאין מסרגין על גופה אלא קושרים לולאות בארוכות המיטה, ובהם קושרים את העור של המיטה, זו היא דרגש, שואלת הגמ' מה אתה אומר שבמיטה מותחים את העור ע"ג הארוכות המיטה, והא תנינן, המיטה והעריסה מקבלים טומאה רק משישופם בעור הדג בשביל להחליק את העץ, ואם זה כדברך שמסרג הוא את העור על גופה, א"כ לאיזה דבר הוא שפה, והרי העור מכסה את ארוכות המיטה ולא רואים אותם, ומדוע הוא צריך לשייף אותם? מתרצת הגמ' א"ר לעזר תיפתר שבמשנה מדובר באילין ערסתא קיסרייתא מיטות העשויות בקיסריה, דאית להן נקבין בארוכות המיטה, ומכניסים לשם את העור, וא"כ ארוכות המיטה חשופות, ולכך צריך לשייף את הארוכות המיטה.

מניין לכפיית המיטה? ר' קריספי בשם

מסכת פרק ג [ה"ה - דף טז] מועד קטן פז

מתוך שהוא ישן על גבי מיטה כפויה - הוא ניעור בלילה וזכר שהוא אכל. אמר איני כופה את המטה - הרי אני ישן על גבי הספסל, אין שומעין לו, מפני שאמר איני כופה את המטה, אבל אם אמר הרי אני כופה את המטה שומעין לו, מתניתא לא אמרה כן, אלא וכשמברין אותו כל העם מסובין על הארץ והוא מיסב על הספסל, בכ"ג, הא בכהן הדיוט לא, וברבים, הא ביחיד לא, ולא עבדין כן.

כפיית המיטות - פעמים עושה ששה חמשה ארבעה שלשה; בערב שבת ששה, בערב שבת עם דימדומי חמה חמשה, יו"ט לאחר שבת ארבעה, שני ימים טובים של ראש השנה שלשה. חד תלמיד מן דר' מנא הורה לחד מן קריביי דנשיי

הוכחנו מהמשנה שאסור לשבת על הספסל, אבל **ולא עבדין כן**, אלא המנהג לשבת על הספסל.

כפיית המיטות; פעמים עושה ששה ימים, ופעמים הוא כופה את המיטות חמשה ימים ארבעה ימים, ופעמים הוא כופה את המיטות שלשה ימים, כיצד; אם הוא נקבר בערב שבת בבוקר, א"כ הוא כופה את המיטות ששה ימים, כיון שאומנם הוא מסדר את המיטות לשבת, אבל במוצאי שבת הוא חוזר וכופן, ואם הוא נקבר בערב שבת עם דימדומי חמה שאז לא כופים את המיטות ביום שישי מפני כבוד השבת, א"כ יוצא שהוא כופה את המיטות רק חמשה ימים, ממוצאי שבת והלאה, ואם הוא נקבר סמוך לשבת, וחל להיות יו"ט של עצרת לאחר השבת א"כ יוצא שהוא כופה את המיטות רק ארבעה ימים, ממוצאי יו"ט והלאה, ואם חל להיות שני ימים טובים של ראש השנה לאחר השבת, א"כ יוצא שהוא כופה את המיטות רק שלשה ימים, ממוצאי ר"ה והלאה. ואומרת הגמ' שחד תלמיד מן תלמידיו דר' מנא הורה לחד מן קריביי דנשיי לאחד מקרובי

שמתוך שהוא ישן על גבי מיטה כפויה א"כ הוא ניעור בלילה שהרי הוא לא יישן בנוח ונזכר, וא"כ גם כשהוא יישן הוא זוכר שהוא אכל.

אומרת הברייתא שאם האכל אמר שאיני כופה את המטה, והרי אני ישן על גבי הספסל, אין שומעין לו, כיון שיש דין של כפיית המיטה, שואלת הגמ' שמשמע מהברייתא שרק מפני שאמר שאיני כופה את המטה לכך לא שומעים לו, אבל אם האכל אמר שהרי אני כופה את המטה, אבל הרי אני ישן על גבי הספסל שומעין לו, והרי לכאור' מתניתא לא אמרה כן, אלא שנינו במשנה, וכשמברין אותו את הכ"ג כל העם מסובין על הארץ והוא מיסב על הספסל, והרי זה נאמר רק בכ"ג משום כבודו, אבל הא בכהן הדיוט וכ"ש בשאר בני אדם, לא מתירים להם לשבת על הספסל, וכן משמע מהמשנה שרק כשהכ"ג נמצא ברבים אז הוא יושב על הספסל, אבל הא כשהוא נמצא ביחיד (עם עצמו) הוא לא יושב על הספסל, אלא על מיטה כפויה, וא"כ מוכח דלא כהברייתא, ואומרת הגמ' שאומנם

מסכת פרק ג [ה"ה - דף טז] מועד קטן

משהוא זוקפה שוב אינו כופה, כמה ימים היה לו? ר' יעקב בר אחא בשם ר' יסא שני ימים היה לו, רבי בא ר' אמי ר' יעקב בר זבדי בשם ר' יצחק שלשה, ר' חנינא בר פפא הורי לכפותה אפילו יום אחד, ואיתחמי ליה [מלכים א יג] יען פי מריה. תני הדר בפונדק אין מחייבין אותו לכפות - דלא יהוון אמרין חרש הוא.

תני, הרי שמת חמיו או חמותו או אחד מקרובי אשתו, אינו כופה לא לבחול ולא לפקוס, אלא נוהג עמה כדרך שהיא נוהגת, וכן היא שמת חמיה או חמותה או אחד מקרובי בעלה, אינה לא כוחלת ולא פוקסת, אלא נוהגת עמו כדרך שהוא נוהג, שמואל אמר לא שנו אלא חמיו או חמותו, הא אחד מכל הקרובים לא. ר' בא בר כהן אמר קומי ר' יוסי, ר' יודה בר פזי בשם ר' יוחנן, בדר עמו, קם ר' יוסה

תני, הרי שמת חמיו או חמותו או אחד מקרובי אשתו, אינו כופה אותה לא לבחול לא לצבוע את עיניה בבחול, ולא לפקוס ולא להדביק בצק על פניה, שכשזה יתייבש היא תיטול אותו, ובשרה יאדים מחמת זה, אלא נוהג עמה באבלות כדרך שהיא נוהגת, וכן היא שמת חמיה או חמותה או אחד מקרובי בעלה, אינה לא כוחלת ולא פוקסת, אלא נוהגת עמו באבלות כדרך שהוא נוהג, שמואל אמר לא שנו שהבעל צריך לנהוג אבלות יחד עם אשתו, אלא רק על חמיו או חמותו מפני כבודם, אבל הא אחד מכל הקרובים שמת, הבעל לא צריך לנהוג אבלות יחד עם אשתו, ואומנם למדנו "כל שמתאבלין עליו מתאבלין עמו", אבל הדין הזה נוהג רק בקרובי עצמו, ולא בקרובה הבאה מחמת נשואין, ור' בא בר כהן אמר קומי ר' יוסי שר' יודה בר פזי אמר בשם ר' יוחנן שאפי' בדר עמו עם אותו קרוב של אשתו (בזמן האבלות), ג"כ הבעל לא צריך לנהוג אבלות ביחד עם אשתו, ואומרת הגמ' שקם ר' יוסה והלך לדבר

הנשיא (כשהיה אב) שמהוא זוקפה את המיטות לשבת, שוב אינו חוזר וכופה אותם במוצאי השבת, שואלת הגמ' כמה ימים היה לו לאבלות לפני השבת, שלכך הוא לא צריך לחזור ולכפות את המיטות במוצאי השבת? ר' יעקב בר אחא בשם ר' יסא אמר, שני ימים היה לו, וכיון שבמוצאי שבת כבר עברו שלשה ימי אבלות, שהם עיקר האבלות, לכך לא צריך לחזור ולכפות את המיטות, ורבי בא בשם ר' אמי בשם ר' יעקב בר זבדי בשם ר' יצחק אמרו, שעברו שלשה ימי אבלות לפני השבת, וכיון שבמוצאי השבת כבר עברו רוב ימי האבלות, לכך לא צריך לחזור ולכפות את המיטות, אבל ר' חנינא בר פפא הורי לכפות את המיטות במוצאי שבת, אפילו בשביל יום אחד, ואיתחמי ליה בחלום הפסוק יען פי מריה פי ה', דהיינו שזה לא היה בסדר שהוא הורה כנגד הוראתו של אותו תלמיד. תני, אבל הדר בפונדק, אין מחייבין אותו לכפות את מיטתו, דלא יהוון אמרין שלא יאמרו חרש הוא שהוא מכשף, ויבואו להזיקו.

מסכת פרק ג [ה"ה - דף טז] מועד קטן פט

עם ר' יודה בר פזי - א"ל אתה שמעת מן אבוך הדא מילתא? א"ל אבא לא הוה אמר כן, אלא אחוי דאיתתיה דבר נחמיה מית, אתון שאלון ליה מהו לכפות את המטה? אמר לון לא צריך, מהו לקרות את שמע ולהתפלל? א"ל נישמעניה מן הדא, הרי שהיה עסוק עם המת בקבר והגיעה עונת קריאת שמע, הרי זה פורש למקום טהרה, ולובש את תפיליו וקורא את שמע ומתפלל.

מפני שאמרו שבת עולה ואינה מפסקת והרגלים מפסיקין ואינן עולין: ר' סימון בשם רבי יוחנן שהוא מותר בתשמיש המיטה, קם ר' ירמיה עם ר' יודה בר' סימון, א"ל הכין אמרין כל תלמידיו דר' יוחנן לא שמע בר נש מיניה הדא מילתא, אלא אבוך? א"ל רבי יעקב אין דאיתאמרת לא איתאמרת אלא מן אילין מיליאי דהכין הכין, מילתיה דר' יהושע בן לוי אמר שהוא אסור בתשמיש

מפני שאמרו שבת עולה ואינה מפסקת והרגלים מפסיקין ואינן עולין: ר' סימון בשם רבי יוחנן אומר שהטעם שהרגלים לא עולים למנין השבעה, כיון שהוא מותר ברגל בתשמיש המיטה, וכיון שהוא לא מתנהג באבלות, לכך זה לא עולה לו לאבלות, שואלת הגמ' ואומרת שקם ר' ירמיה והלך לדבר עם ר' יודה בר' סימון וא"ל שהכין אמרין כל תלמידיו דר' יוחנן שלא שמע בר נש מיניה שאף אחד לא שמע מר' יוחנן את הדא מילתא את מה שאמרת, שהאבל מותר ברגל לשמש את מטתו, אלא אבוך? א"ל רבי יעקב לר' ירמיה, אין דאיתאמרת אם זה נאמר, לא איתאמרת זה לא נאמר אלא מן אילין מיליאי מאותם הדברים דהכין הכין שר' יוחנן היה מסופק בהם, ולכך תלמידיו ר' יוחנן לא שמעו את זה ממנו, אלא שר' יוחנן דן על זה עם ר' סימון (ר' סימון היה תלמיד חבר של ר' יוחנן), האם אבל מותר לשמש את מיטתו ברגל, ואומרת הגמ' שממילתיה דר' יהושע בן לוי מוכח שריב"ל אמר, שהוא האבל אסור בתשמיש

עם ר' יודה בר פזי וא"ל האם אתה שמעת מן אבוך הדא מילתא שאפי' בדר עמו, שהבעל לא צריך לנהוג באבלות יחד עם אשתו? א"ל ר' יודה בר פזי, שאבא לא הוה אמר כן שהוא שמע את זה מר' יוחנן מפורש, אלא זה הגיע מחמת מעשה, שאחוי דאיתתיה דבר נחמיה שאחיו של אשתו של בר נחמיה מית, ואתון שאלון ליה לר' יוחנן מהו שהבעל יהיה צריך לכפות את המטה? ואמר לון ר' יוחנן שהוא לא צריך, ומכאן למדנו שר' יוחנן סובר שהבעל לא צריך להתנהג באבלות עם אשתו על קרוביה (חזרו ושאלו את ר' יוחנן מהו שהבעל יהיה צריך לקרות את שמע ולהתפלל בזמן שאשתו אוננת? א"ל נישמעניה מן הדא, הרי שהיה עסוק עם המת בקבר והגיעה עונת קריאת שמע, הרי זה פורש למקום טהרה, ולובש את תפיליו וקורא את שמע ומתפלל, וא"כ גם כאן שהבעל ילך למקום אחר ויקרא ק"ש ויתפלל. נראה שכל הקטע הזה השתרבב לכאן בטעות מלעיל, ויש שאינם גורסים את זה).

מסכת פרק ג [ה"ו - דף יז] מועד קטן

המיטה, דאמר ר' סימון בשם ריב"ל והלא אמרו אין אָבֵל ברגל ברכים, אלא שנוהגין בו בצניעה, מהו בצניעה? שהוא אסור בתשמיש המיטה. התיבון הרי הרגל הרי הוא אסור בתשמיש המיטה ואינו עולה, אף השבת הואיל והיא אסורה בתשמיש המיטה לא תעלה? אמר ר' בא איפשר לשבעה בלא רגל, אבל אי אפשר לשבעה בלא שבת.

הלכה ו

מתני' ר' אליעזר אומר משחרב בית המקדש עצרת כשבת, רבן גמליאל אומר ראש השנה ויום הכיפורים כרגלים, וחכמים אומרים לא כדברי זה ולא כדברי זה, אלא עצרת כרגלים, וראש השנה ויום הכיפורים כשבת.

גמ' דבית ר' ינאי אמרי עצרת עולה שבעה כרגלים, בעון קומי ר' יוסה שלשה לפני העצרת ועצרת שבעה - הרי עשרה, או שלשה לפני עצרת שבעה

המקדש שלא מביאים קרבן חגיגה (וא"כ אין לה תשלומין כל שבעה), לכך עצרת כשבת, שעולה למניין שבעה, ואינה מפסקת. רבן גמליאל אומר שגם ראש השנה ויום הכיפורים הרי הם כרגלים (וכ"ש העצרת), שמפסיקים את האבלות. וחכמים אומרים לא כדברי זה ולא כדברי זה, אלא גם בזמן הזה עצרת כרגלים, כיון שזה רגל, וראש השנה ויום הכיפורים כשבת, כיון שהם אינם רגלים.

גמ' דבית ר' ינאי אמרי שעצרת עולה (למניין השלושים) ונחשבת כשבעה ימים כרגלים, ואומרת הגמ' שבעון שאלו קומי ר' יוסה מה כוונת ר' ינאי, האם ר' ינאי אמר שאם המת מת שלשה ימים לפני העצרת, ועצרת היא כשבעה ימים, א"כ הרי כאן עשרה ימים, ואחרי העצרת הוא יצטרך להשלים עוד עשרים יום לאבלותו, או שמונים את השלשה ימים (לאחר מות המת) שלפני עצרת כשבעה ימים,

המיטה, דאמר ר' סימון בשם ריב"ל והלא אמרו חכמים שאין אָבֵל נוהג ברגל ברכים, אלא שנוהגין בו אבלות בצניעה, ומהו בצניעה? שהוא אסור בתשמיש המיטה. שואלת הגמ' התיבון השיבו על דברי ריב"ל שאוסר תשמיש המיטה ברגל, א"כ הרי הרגל הרי הוא אסור בתשמיש המיטה, ואפ"ה אינו עולה למניין השבעה, א"כ נאמר אף לעניין השבת הואיל (הגם) והיא אסורה בתשמיש המיטה שלא תעלה למניין השבעה? מתרצת הגמ' אמר ר' בא שזה לא ק' כיון שהרי איפשר לשבעה בלא רגל, ולכך הגם שהאבל אסור בתשמיש המיטה ברגל, זה לא עולה למניין שבעה, אבל הרי אי אפשר לשבעה בלא שבת, וכיון שחכמים קבעו שהאבלות נוהגת שבעה ימים, ע"כ שהשבת עולה למניין השבעה.

הלכה ו

מתני' ר' אליעזר אומר משחרב בית

מסכת פרק ג [ה"ו - דף יז] מועד קטן צא

ועצרת שבעה - הרי ארבעה עשר?

אמר ר' יוסי ברבי, וכיני, יום אחד לפני עצרת - מונה חמשה לאחר העצרת, שנים מונה ארבעה, שלשה בטלו ממנו גזירת שבעה.

וראש השנה ויום הכיפורים כשבת: תני אין מראין פנים לא בראש השנה ולא ביום הכיפורים, אמר ר' שמואל בר רב יצחק יום הכיפורים שחל להיות בשבת, מראין בו פנים, כהדא ר' חזקיה הוה ליה עובדא, סלקין רבנן לגביה מיחמייא ליה אפין בצומא רבא, אמר לון כלום אמרו אין מראין פנים לא בראש השנה ולא ביום הכיפורים, לא מפני התפילה? שנייא היא יוה"כ שחל להיות בשבת, שנייא היא יום הכיפורים שחל להיות בחול?

בראש השנה ולא ביום הכיפורים, אמר ר' שמואל בר רב יצחק שיום הכיפורים שחל להיות בשבת, מראין בו פנים ומבקרים את האבל, שלא לחלק בין שבת לשבת, וזה כהדא כאותו מעשה, שר' חזקיה הוה ליה עובדא שהיה אבל ביוה"כ, וסלקין רבנן לגביה ובני הישיבה עלו מיחמייא ליה אפין לבקרו בצומא רבא ביוה"כ, אמר לון ר' חזקיה, כלום (מדוע) אמרו שאין מראין פנים לא בראש השנה ולא ביום הכיפורים, וכי הטעם הוא לא מפני התפילה שמאריכים בה? וא"כ וכי שנייא היא יוה"כ שחל להיות בשבת שנייא היא יום הכיפורים שחל להיות בחול, והיות ומאריכים הרבה בתפילה, לכך גם כשיוה"כ חל להיות בשבת, לא עולים לבקר את האבלים.

ומונים גם את העצרת עצמה לשבעה ימים, וא"כ הרי כאן ארבעה עשר יום, ואחר העצרת הוא יצטרך להשלים רק עוד ששה עשר יום לאבלותו (הגמ' לא פושטת את הספק).

אמר ר' יוסי ברבי (הגדול), וכיני כך הוא דינו של העצרת; אם המת נקבר יום אחד לפני עצרת, א"כ הוא מונה חמשה ימים לאחר העצרת להשלים את אבלותו, שהרי הרגלים לא מבטלים את האבלות, אא"כ המת נקבר ג' ימים לפני הרגל, ואם המת נקבר שני ימים לפני העצרת, א"כ הוא מונה ארבעה ימים לאחר העצרת, ואם המת נקבר שלשה ימים לפני העצרת, א"כ בטלו ממנו גזירת שבעה.

וראש השנה ויום הכיפורים כשבת: תני אין מראין פנים לא מבקרים את האבל לא

הלכה ז

מתני' אין קורעין ולא חולצין ולא מברין אלא קרוביו של מת, ואין מברין אלא על מיטות זקופות. ואין מוליכין בבית האבל לא בטבלא ולא באסקוטלא ולא בקנין, אלא בסלים. ואין אומרים ברכת אבילים במועד, אבל עומדין בשורה ומנחמין, ופוטרין את הרבים.

גמ' אין קורעין וכו': אמר רבי ירמיה ובלבד קרובין שהן ראויין להתאבל, כהדא דתני חכם שמת הכל קרוביו - ואפי' קרובים שאינן ראויין להתאבל, כהדא רבי אבון דמך במועדא, ולא גמל ליה רבי מנא חסד, והוון ציפוראיי אמרין, עד מות שגא, בתר מועדא עבד ליה איקריה - עאל ואמר קומיהון כהדא דתני חכם

הלכה ז

מתני' אין קורעין בחוה"מ על המת, ולא חולצין היינו שהולכים בלוויה כשהכתף חשופה, ולא מברין לא אוכלים סעודת הבראה (הסעודה הראשונה שאחרי הלוויה), אלא קרוביו של מת, משום כבוד המועד (ביום רגיל הרוצה לקרוע על איזה מת, הרשות בידו). ואין מברין בחוה"מ אלא על מיטות זקופות, כיון שאין כפיית המיטה בחוה"מ. ואין מוליכין בבית האבל (זה הולך כלפי כל השנה) את הסעודה, לא בטבלא ולא באסקוטלא ולא בקנין מיני כלים חשובים, אלא בסלים פשוטים, כדי שלא לבייש את מי שאין לו. ואין אומרים ברכת אבילים שהיו מברכים בבית הכנסת בשעת ההספד 'ברוך מנחם אבילים' במועד, כיון שלא מספידים, אבל עומדין בשורה דהיינו שהקהל עומד בשתי שורות ביציאה מבית הקברות, והאבילים עוברים בין השורות ומנחמין אותם, ופוטרין את הרבים ונותנים

רשות לכולם ללכת, ולא מתמהמהים, כיון שאין הספידים בחוה"מ.

גמ' אין קורעין וכו': אמר רבי ירמיה ובלבד קרובין שהן ראויין להתאבל, אבל קרוב שהוא אינו מתאבל, אינו רשאי לקרוע וכו' במועד, וזה כהדא דתני כמו ששינוי שחכם שמת הכל כקרוביו היינו ואפי' קרובים שאינן ראויין להתאבל, אבל במת רגיל, בזה רק הקרובים ממש קורעים וחולצים, וזה כהדא כאותו מעשה שהיה, שרבי אבון דמך מת במועדא, ולא גמל ליה רבי מנא חסד היינו שלא הספידו, והוון ציפוראיי ובני ציפורי אמרין, שגם עד מות ר' אבון, ר' מנא ממשיך עם השנאה שלו כלפי ר' אבון, ולכך הוא אינו מספידו, אבל בתר מועדא ר' מנא עבד ליה איקריה עשה כבוד והספד גדול על ר' אבון, ועאל ואמר קומיהון לפני בני ציפורי, שמה שלא הספדתי בחוה"מ, זה כהדא דתני כמו ששינוי חכם

מסכת פרק ג [ה"ז - דף יז] מועד קטן צג

שמת הכל קרוביו, באינן דהוון גביה, אנן לא הוינן גביה.

הקורע מן המלל מן השלל מן הרדיד אינו קרע, מן האיחוי הרי זה קרע, איזהו איחוי? אמר ר' אחא כל שאין מקומו ניכר.

תני, עשרה קרעים אסורין באיחוי; הקורע על אביו ועל אמו, ועל רבו שלימדו חכמה, ועל הנשיא ועל אב בית דין, ועל שמועות הרעות, ועל קללת השם, ועל שריפת תורה, ועל ירושלם ועל בית המקדש. על אביו ועל אמו ועל רבו שלימדו חכמה מניין? [מלכים ב ב] וַאֲלִישֶׁע רָאָה וְהוּא מְצַעֵק אָבִי אָבִי רָכַב יִשְׂרָאֵל וּפָרָשָׁיו, ר' מתון בעא קומי ר' יוחנן ומאלישע אנו למידין תורה? א"ל מתון מתון, מה המת משהוא מסתלק עוד אינו רואהו, כך זה משנסתלק עוד לא ראהו. כשם

חכמה, ועל הנשיא ועל אב בית דין, ועל שמועות הרעות, ועל שמיעת קללת השם, ועל ראיית שריפת התורה, ועל ראיית ירושלם ועל ראיית בית המקדש בחורבנם. ומבאר הגמ' על אביו ועל אמו ועל רבו שלימדו חכמה מניין? שנאמר וַאֲלִישֶׁע רָאָה (בעלות אליהו השמימה) וְהוּא מְצַעֵק אָבִי אָבִי רָכַב יִשְׂרָאֵל וּפָרָשָׁיו, וַיִּחַזַּק בְּבִגְדָיו וַיִּקְרַעם לְשָׁנִים קָרְעִים, וא"כ מוכח שצריך לקרוע על רבו, ומזה שאלישע דימה את אליהו לָאָב, מוכח שצריך לקרוע גם על אביו, ומזה שכתוב פעמיים 'אבי אבי', זה בא לרבות את אמו. שואלת הגמ' ר' מתון בעא קומי ר' יוחנן וכי מאלישע אנו למידין תורה את הלכות קריעה, והרי אליהו לא מת? א"ל ר' יוחנן מתון מתון (ר' מתון, תהיה מתון), שהרי מה המת משהוא מסתלק עוד אינו רואהו, כך זה אליהו משנסתלק עוד לא ראהו, ולכן הסתלקות אליהו הוא כמו מיתת המת. ואומרת הגמ' שכשם

שמת הכל קרוביו, וזה דוקא באינן דהוון גביה במי שנמצא אצלו, אבל אנן לא הוינן גביה אני לא הייתי אצלו בשעת הליייה, לכך לא יכלתי להספידו, ואז כולם ראו, שבני ציפורי סתם דיברו סרה בר' מנא.

הקורע ממקום שהיה קרוע ותפרו אותו תפירה גרועה, בין אם זה היה מן המלל דהיינו שקיפלו את שתי קצוות הבגד ותפרוהו, ובין אם זה היה מן השלל ממקום שתפרו תפירות רחבות, ובין אם זה היה מן הרדיד שהוא חיבר את הקרע ע"י שהוא קשר את קצוות החוטים של שולי הקריעה, אינו קרע, כיון שהוא קרע בגד קרוע, אבל אם הוא קרע מן האיחוי דהיינו שהוא תפר את הבגד תפירה טובה, הרי זה קרע, ואומרת הגמ' איזהו איחוי? אמר ר' אחא כל שאין מקומו של הקריעה ניכר, דהיינו שהוא קיפל קצת את שתי קצוות הבגד לכיוון פנים ותפר אותם, ולכך בצד החיצוני לא ניכר הקריעה. **תני**, עשרה קרעים אסורין באיחוי; הקורע על אביו ועל אמו, ועל רבו שלימדו

מסכת פרק ג [ה"ז - דף יז] מועד קטן

שקורעין על החכמים, כך קורעין על תלמידיהן, איזהו תלמיד חכם? חזקיה אמר כל ששנה הלכות וְעַד תורה, א"ל ר' יוסי הדא דאָת אמר בראשונה, אבל עכשיו אפילו הלכות. ר' אבהו בשם ר' יוחנן כל שהוא מבטל עסקיו מפני משנתו. תני כל ששואלין אותו והוא משיב. אמר ר' הושעיא כגון אנן דרבבין משגחין עלינן, ואנן מתיבין לון. אמר רבי בא בר ממל כל שהוא יודע לבאָר משנתו, ואנן אפילו רבבין לא חכמין מבארה מתניתן. איזהו רבו כל שפתח לו תחילה דברי רבי אליעזר, רבי יהודה אומר כל שרוב תלמודו ממנו, רבי יוסי אומר כל שהאיר עיניו במשנתו, אפילו בדבר אחד, ר' אבהו בשם ר' יוחנן הלכה כדברי מי שהוא אומר כל שרוב תלמודו ממנו, ולמה לא אמר כרבי יהודה? אית תנאי תנאי ומחליף. רבי לעזר קרע על שפתח לו תחילה, שמואל חליץ על שהאיר עיניו במשנתו, ומה האיר עיניו

אפילו רבבין החכמים הגדולים לא חכמין מבארה מתניתן לא יודעים לבאָר את כל המשניות, וא"כ גם מי שלא יודע לבאָר את כל המשניות הוא נקרא ת"ח. ואומרת הברייטא איזהו רבו שאסור לאחות את הקריעה עליו? כל שפתח לו תחילה מי שהתחיל ללמד אותו תורה דברי רבי אליעזר, רבי יהודה אומר כל מי שרוב תלמודו ממנו, רבי יוסי אומר כל שהאיר עיניו בביאור משנתו, אפילו בדבר אחד, ר' אבהו בשם ר' יוחנן אומר שהלכה כדברי מי שהוא אומר כל שרוב תלמודו ממנו, ואומרת הגמ' ולמה ר' יוחנן לא אמר מפורש שההלכה כרבי יהודה? כיון שאית תנאי תנאי יש ששנו בברייטא ומחליף, את דברי ר' יהודה לחכם אחר, לכך ר' יוחנן אמר שהלכה כדברי מי שהוא אומר כל שרוב תלמודו ממנו. ואומרת הגמ' שרבי לעזר קרע על רבו שפתח לו תחילה, ושמואל חליץ הלך חלוץ כתף בלוויה על אחד שהאיר את עיניו במשנתו, ואומרת הגמ' ומה אותו אחד האיר את עיניו

שקורעין על החכמים שמתו, כך קורעין על תלמידיהן, ואיזהו תלמיד חכם? חזקיה אמר כל ששנה הלכות וְעַד תורה, דהיינו שהוא יודע להסביר מהיכן יצאה ההלכה מהתורה, א"ל ר' יוסי הדא דאָת אמר שהוא צריך להיות כ"כ ת"ח זה דוקא בראשונה, אבל עכשיו אפילו מי שיודע רק את ההלכות הוא כבר נקרא ת"ח, וקורעים עליו. ור' אבהו בשם ר' יוחנן אומר שכל שהוא מבטל את עסקיו מפני משנתו הוא נקרא ת"ח. ואומרת הגמ' תני שבברייטא שנינו שכל מי ששואלין אותו והוא משיב בכל מקום, הוא נקרא ת"ח. אמר ר' הושעיא כגון אנן אנחנו דרבבין משגחין עלינן שרבותינו משגיחים עלינו לשאול אותנו שאלות (זה מלשון ענוה, והכוונה היא שהתלמידים שואלים אותנו), ואנן מתיבין לון ואנחנו יודעים לענות להם, זה נקרא ת"ח. אמר רבי בא בר ממל שכל מי שהוא יודע לבאָר את משנתו, הוא נקרא ת"ח, ואומרת הגמ' ואנן ובזמן הזה שיש ירידת הדורות, א"כ

מסכת פרק ג [ה"ז - דף יז] מועד קטן

צה

במשנתו? אמר רבי יוסי בר' בון בשני מפתחות אחד יורד לאמת השיחי ואחד פותח כיון, מהו יורד לאמת השיחי - שהיה שוחה אמה עד שלא יפתח.

על הנשיא ועל אב בית דין ועל שמועות הרעות מניין? [שמואל ב א יא] ויחזק דוד בנגדיו ויקרעם וגו' ויספדו ויבכו ויצמו עד הערב, על שאול - זה הנשיא, ועל יהונתן בנו - זה אב בית דין, ועל עם ה' ועל בית ישראל פי נפלו בחרב - אלו שמועות הרעות. על קללת השם מניין? [מלכים ב יט] ויהי כשמע המלך חזקיהו ויקרע את בגדיו. מהו לקרוע על קללת הגוי? מאן דאמר רבשקה גוי היה, קורעין, ומאן דאמר יהודי היה, אין קורעין, תני ר' הושעיה אחד ששמע קללת השם מישראל, ואחד ששמע קללת השם מן הגוי, חייב לקרוע, מה טעמא [ירמיהו לב] הנה אני ה' אלהי כל בשר הממני יפלא כל דבר. מהו לקרוע בזמן הזה?

שעל כל אלו הדברים קורעים. ואומרת הגמ' **על קללת השם מניין** שקורעים? שנאמר **ויהי כשמע המלך חזקיהו** (את דברי רבשקה שחירף את ה', שה' לא יכול להציל מידי את ירושלים) **ויקרע את בגדיו**. שואלת הגמ' **מהו לקרוע על שמיעת קללת ה' מהגוי?** מתרצת הגמ' שזה תלוי האם רבשקה היה יהודי מומר או שהוא היה גוי, ולמאן דאמר שרבשקה גוי היה, א"כ מוכח שקורעין גם על שמיעת קללת הגוי, ולמאן דאמר שרבשקה יהודי מומר היה, א"כ אין קורעין על שמיעת קללת הגוי, כיון שאין לימוד שקורעים על שמיעת קללת הגוי. **תני ר' הושעיה, אחד ששמע קללת השם מישראל, ואחד ששמע קללת השם מן הגוי, חייב לקרוע, מה טעמא** ומהיכן יודעים את זה? שנאמר **הנה אני ה' אלהי כל בשר הממני יפלא כל דבר**, וכיון שה' יתברך הוא מכונה 'אלהי כל בשר', דהיינו שגם הגויים מכירים בממשלתו, לכך גוי שפורק את עולו ממנו ומחרף את ה', צריך לקרוע. שואלת הגמ' **מהו לקרוע בזמן הזה**

של שמואל **במשנתו? אמר רבי יוסי בר' בון** שהוא הסביר לשמואל את המשנה שאומרת **שבשני מפתחות** היו פותחים את הדלתות של התא (חדר קטן שהיה בצידי ההיכל) **אחד יורד לאמת השיחי ואחד פותח כיון**, ואותו אחד הסביר לשמואל **מהו יורד לאמת השיחי - שהיה שוחה אמה עד שלא יפתח**, דהיינו בתחילה הכהן היה צריך לפתוח את הדלת שהמנעול שלה היה בצד הפנימי, ולכך הכהן היה צריך להכניס את ידו עד לבית שחיו כדי להגיע למנעול לפותחו, ואח"כ את הדלת השניה הכהן היה פותח כיון דהיינו מהר, כיון שהיא היתה נפתחת בצורה רגילה.

על הנשיא ועל אב בית דין ועל שמועות הרעות מניין שצריכים לקרוע? שנאמר (כשדוד שמע ששאול המלך נהרג במלחמה) **ויחזק דוד בנגדיו ויקרעם וגו' ויספדו ויבכו ויצמו עד הערב, על שאול - זה הנשיא, ועל יהונתן בנו - זה אב בית דין, ועל עם ה' ועל בית ישראל פי נפלו בחרב** - אלו שמועות הרעות, וא"כ מוכח מכאן

מסכת פרק ג [ה"ז - דף יז] מועד קטן

רבי יוסי רבי ירמיה בשם רבי יוחנן, משרבו הגדפנין פסקו מלקרוע. מהו לקרוע על הכינויים? נישמעינה מן הדא, רבי שמעון בן לקיש היה מהלך באיסרטא ואיזדמן ליה חד כותיי, והוה מגדף והוה קרע, מגדף והוה קרע, נחת ליה מן חמרא ויהב ליה חד מרתיקא גו ליביה, אמר ליה, רשע! אית לאימך מאנון מספקא לי, הדא אמרה שקורעין על הכינוין, וקורעין בזמן הזה. על שריפת התורה מניין? [ירמיהו לו] וַיְהִי בְּקִרְאָא יְהוּדֵי שְׁלֹשׁ דְּלָתוֹת וְאַרְבָּעָה, מהו שלש דלתות וארבעה - תלת ארבע פסוקין, כיון שחגיע לפסוק החמישי [איכה א] כִּי ה' הוֹגָה עַל רֹב פְּשָׁעֶיהָ, יִקְרָעָהָ בְּתַעַר הַסֶּפֶר וגו' וְלֹא פָחַדוּ וְלֹא קָרְעוּ אֶת בְּגָדֵיהֶם. הרואה תלמיד חכם שמת, כרואה ספר תורה שנשרף, אמר רבי אבהו יבא עלי, אם טעמתי כלום כל אתו היום. רבי יונה הוה בצור כד שמע דדמך בריה דרבי אבהו, אף על גב דאכל

שקורעין בזמן הזה. ואומרת הגמ' על שריפת התורה מניין שקורעים? שנאמר וַיְהִי בְּקִרְאָא יְהוּדֵי שְׁלֹשׁ דְּלָתוֹת וְאַרְבָּעָה, ומבאר הגמ' מהו שלש דלתות וארבעה – תלת ארבע פסוקין ממגילת איכה, וכיון שהוא הגיע לפסוק החמישי שכתוב שם הָיוּ צָרִיכָה לְרָאשׁ (שהם ימלכו כאן) אז שאל המלך מי אמר את זה, ואמרו לו את המשך הפסוק כִּי ה' הוֹגָה עַל רֹב פְּשָׁעֶיהָ, ואז יִקְרָעָהָ בְּתַעַר הַסֶּפֶר וגו' וכתוב שם וְלֹא פָחַדוּ וְלֹא קָרְעוּ אֶת בְּגָדֵיהֶם, מכאן שהם היו צריכים לקרוע את בגדיהם. ואומרת הגמ' שהרואה תלמיד חכם שמת, כרואה ספר תורה שנשרף, והוא חייב לקרוע. אמר רבי אבהו יבא עלי כך וכך (לשון שבועה וקללה) אם טעמתי כלום כל אתו היום ששמעתי שמת איזה חכם, שהרי זה כרואה ס"ת שנשרף שמתענים על זה. ומעשה ברבי יונה שהוא בצור כד כשהוא שמע דדמך שמת בריה דרבי אבהו, ולכך אף על גב דהוא אכל רק

על שמיעת קללת ה' אומרת הגמ' רבי יוסי ורבי ירמיה בשם רבי יוחנן אמרו שמשרבו הגדפנין, פסקו מלקרוע, כיון שאם נקרע על שמיעת קללת ה', לא יהיה לנו בגדים שלמים. שואלת הגמ' מהו לקרוע על קללת ה' באחד מהכינויים? אומרת הגמ' שנישמעינה מן הדא שיכולים להוכיח מהמעשה הבא, שרבי שמעון בן לקיש היה מהלך באיסרטא בדרך, ואיזדמן ליה חד כותיי, ואותו כותי הוה מגדף את ה' יתברך ורשב"ל הוה קרע את בגדו, ואותו כותי חזר והיה מגדף ורשב"ל הוה קרע את בגדו, ואז רשב"ל נחת ליה ירד מן חמרא, ויהב ליה חד מרתיקא גו ליביה ונתן לאותו כותי אגרוף בלבו, ורשב"ל אמר ליה, רשע! וכי אית לאימך מאנון מספקא לי וכי יש לאמא שלך בגדים להביא לי, שאתה מחרף ומגדף, ועל כל פעם אני צריך לקרוע את בגדי, א"כ הדא אמרה מכאן מוכח שקורעין על הכינוין שהרי אותו כותי לא היה יודע בשם המפורש, וגם מוכח מכאן

מסכת פרק ג [ה"ז - דף יח] מועד קטן

ז

גובנא ושתא מיא, אסקיה צום ההוא יומא. רבי בא ורבי חונא בר חייה הוון יתיבין, אתת נעמיתה וחטפת תפילוי דר' חונא בר חייה, צדה רבי בא וחנקה, א"ל רבי חונא בר חייה עוד מעט והיינו באין לידי שריפת תורה, א"ל ואדיין את לזו? כן אמר רב ירמיה בשם רב אין קורעין אלא על ספר תורה ששרפו מלך ישראל בזרוע - כגון יהויקים בן יאשיהו מלך יהודה וחביריו. עולא ביריאי רבי לעזר בשם רבי חנינה הרואה ס"ת שנשרף חייב לקרוע על הגויל בפני עצמו, ועל הכתב בפני עצמו, מה טעמא אחרי שרף המלך את המגלה ואת הדברים, את המגלה זה הגויל, ואת הדברים זה הכתב, ר' ברכיה ר' חלבו עולא ביריאי רבי לעזר בשם ר' חנינה, עתיד הקדוש ברוך הוא להיעשות ראש חולה לצדיקים לעתיד לבא, מה טעמא [תהילים מח] שיתו לבכם לחילה - לחולה כתיב, והצדיקים מראין אותו באצבע ואומרים פי זה' אלהים אלהינו עולם ועד, הוא ינהגנו על מות. עלמות - בעלמות, עלמות

הגויל בפני עצמו, ועל הכתב בפני עצמו, מה טעמא ומדיכין יודעים את זה? כיון שכתוב ויהי דבר ה' אל ירמיהו, אחרי שרף המלך את המגלה ואת הדברים, וא"כ מוכח שזה שני דברים שונים, את המגלה זה הגויל, ואת הדברים זה הכתב (כיון שהבאנו את דברי עולא ביריאי לכך מביאים עוד ממאמר ממנו), אמר ר' ברכיה בשם ר' חלבו בשם עולא ביריאי (שהגיע מביריאי) בשם רבי לעזר בשם ר' חנינה, שעתידי הקדוש ברוך הוא להיעשות ראש חולה ראש למחול לצדיקים לעתיד לבא, מה טעמא ומדיכין יודעים את זה? כיון שכתוב שיתו לבכם לחילה והרי לחולה כתיב, והצדיקים מראין אותו באצבע ואומרים פי זה' אלהים אלהינו עולם ועד, הוא ינהגנו על מות. ואומרת הגמ' שדורשים עלמות כאילו זה כתוב במילה אחת, דהיינו בעלמות בסתר (מלשון נעלם), וכן עלמות נדרש מלשון בכח

גובנא (גבינה) ושתא רק מיא, אפי"ה הוא אסקיה צום ההוא יומא הוא השלים את אותו היום בצום. אומרת הגמ' שרבי בא ורבי חונא בר חייה הוון יתיבין ישבו ואתת נעמיתה ובאה בת יענה וחטפת תפילוי ולקחה את התפילין דר' חונא בר חייה, וצדה רבי בא כדי לקחת ממנה את התפילין וחנקה, א"ל רבי חונא בר חייה שעוד מעט (אילו לא היית תופס אותה) והיינו באין לידי הדין של שריפת תורה והיינו צריכים לקרוע את בגדינו, א"ל ר' בא ואדיין (ועדיין) את צריך לזוז! כן אמר רב ירמיה בשם רב שאין קורעין אלא על ספר תורה ששרפו אותו בזדון, כעין מה ששרפו מלך ישראל את המגילה בזרוע - כגון יהויקים בן יאשיהו מלך יהודה וחביריו. אומרת הגמ' שעולא ביריאי (שהגיע מביריאי) אמר בשם רבי לעזר בשם רבי חנינה שהרואה ס"ת שנשרף חייב לקרוע פעמיים, על

מסכת פרק ג [ה"ז - דף יח] מועד קטן

בזריזות, עלמות כאלין עולימתא, תירגם עקילם 'אתנסיא', עולם שאין בו מות. והצדיקים מראין אותו באצבע ואומרים פי 'זה' אלהים אלהינו עולם ועד, הוא ינהגנו על מות, הוא ינהגנו בעולם הזה, הוא ינהגנו לעתיד לבוא.

ועל ירושלם ועל בית המקדש [ירמיהו מא] ויבאו אנשים משכם משלו ומשמרון שמנים איש מגלחי זקן וקרעי בגדים, אחד ששמע שחרבה ירושלם, ואחד הרואה את ירושלם בחרבנה חייב לקרוע. הרואה את ירושלם מן הצופים - חייב לקרוע, אית תניי תני מוסיף על הקרע.

אית תניי תני תחילת הקרע טפה, ותוספת כל שהוא, ואית תניי תני תחילת הקרע טפה, תוספתו שלש אצבעות, רבי יוסה רבי ירמיה בשם רבי חייה בר בא, ר' חזקיה רבי ירמיה בשם רבי יוחנן הלכה כמי שאומר תחילת הקרע טפה תוספתו כל שהוא.

הרואה ממקום רחוק אינו חייב לקרוע, כיון שזה לא ראה ברורה כ"כ. ואומרת הגמ' שאומנם שנינו בברייתא שצריך לקרוע גם על ירושלים וגם על המקדש, דהיינו שני קרעים שונים, אבל אית תניי תני יש ששנו בברייתא שהוא קורע על ירושלים ומוסיף על הקרע כשהוא רואה את מקום המקדש.

אית תניי תני יש ששנו בברייתא (שהצריך לקרוע שתי קריעות, או שהוא בא לקרוע בבגד שיש בו כבר קריעה) שתחילת הקרע הוא בשיעור של טפה, ותוספת (והקריעה השניה) בכל שהוא, ואית תניי תני יש ששנו בברייתא שתחילת הקרע הוא בשיעור של טפה, ותוספתו בשיעור של שלש אצבעות, ואומרת הגמ' שרבי יוסה אמר בשם רבי ירמיה בשם רבי חייה בר בא, ור' חזקיה אמר את זה בשם רבי ירמיה בשם רבי יוחנן שהלכה כמי שאומר שתחילת הקרע הוא טפה ותוספתו בכל שהוא.

ובזריזות, וכן עלמות זה כאלין עולימתא כאותן הבתולות שרוקדות במחול. ואומרת הגמ' שתירגם עקילם (אין זה אונקלוס) את עלמות ליונית - 'אתנסיא', דהיינו עולם שאין בו מות. והצדיקים מראין אותו את ה' באצבע ואומרים פי 'זה' אלהים אלהינו עולם ועד, הוא ינהגנו על מות, מלשון שני עולמות, דהיינו הוא ה' יתברך ינהגנו בעולם הזה, והוא ינהגנו לעתיד לבוא.

למדנו בברייתא ועל ירושלם ועל בית המקדש צריך לקרוע, אומרת הגמ' מהיכן יודעים את זה? שנאמר ויבאו אנשים משכם משלו ומשמרון שמנים איש מגלחי זקן וקרעי בגדים, כיון שהם שמעו בדרך שנחרב בית המקדש. ואומרת הגמ' אחד ששמע שחרבה ירושלם, בזמן החורבן, ואחד הרואה את ירושלם בחרבנה, גם בזמן הזה, חייב לקרוע, ואומרת הגמ' שהרואה את ירושלם מן הצופים - חייב לקרוע, אבל

מסכת פרק ג [ה"ז - דף יח] מועד קטן צט

מהו להבדיל קנה שפה? רבי ירמיה רבי חייה בשם רבי שמעון בן לקיש [שמואל ב א] וַיִּחְזַק דָּוִד בְּבִגְדָיו - אין חזקה פחות מטפח, וַיִּקְרָעוּ רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי מיכן שהוא צריך להבדיל קנה שפה. מת לו מת קורע, מת לו מת אחר, אפילו ששמע על אביו ועל אמו ועל רבו שלימדו חכמה קורע קרע אחד לכולן, ר' יהודה בן תימא אומר קורע על זה בפני עצמו, ועל זה בפני עצמו, ובלבד שלא יעשה של אביו ושל אמו תוספת, ולא דא היא קדמיתא? אלא שלא יוסיף לא על של אביו ולא על של אמו, ר' חלבו ורב מתנא יוסי בר מנשיא בשם רב הלכה כרבי יהודה בן תימא.

מת לו מת קורע, מת לו מת אחר, מוסיף על הקרע וקורע, עד איכן? אמר רבי חנינה עד שהוא מגיע עד טיבורו. תנא חד סב קומי רבי זעירא

אחד ואחד בפני עצמו, ובלבד שלא יעשה את הקריעה של אביו ושל אמו תוספת, מבינה הגמ' שכוונת ר' יהודה בן תימא לומר שאת הקריעה על אביו ואמו, לא יכולים לעשות כתוספת על קריעה קיימת, וא"כ שואלת הגמ' ולא דא היא קדמיתא וכי ר' יהודה בן תימא לא אמר את זה כבר בתחילת דבריו "קורע על זה בפני עצמו, ועל זה בפני עצמו"? מתרצת הגמ' שלא זו כוונת ר' יהודה בן תימא, אלא כוונתו היא שלא יוסיף לא על הקריעה של אביו שעשה בשביל אביו, ולא על הקריעה של אמו שעשה בשביל אמו, כיון שצריך שהקריעה תהיה ניכרת שזה בעבור אביו או אמו, ואומרת הגמ' שר' חלבו ורב מתנא בשם יוסי בר מנשיא בשם רב אמרו שהלכה כרבי יהודה בן תימא.

מת לו מת קורע, מת לו מת אחר – מוסיף על הקרע וקורע, שואלת הגמ' עד איכן? אמר רבי חנינה עד שהוא מגיע עד טיבורו. תנא חד סב קומי שנה חכם זקן לפני רבי זעירא ברייתא האומרת שאם בתחילה לא היה לאבל בגד שלו שהוא יכול לקרוע בו,

שואלת הגמ' כשעושים קריעה מהו להבדיל קנה שפה האם צריך לעשות את הקריעה מתחילת הבגד, ולקרוע את שפת הבגד, או שיכולים לעשות את הקריעה באמצע הבגד? רבי ירמיה ורבי חייה בשם רבי שמעון בן לקיש אומרים שהיות וכתוב וַיִּחְזַק דָּוִד בְּבִגְדָיו, והרי אין חזקה פחות מטפח (כיון שמחזיקים בכל היד), מכאן שצריך לקרוע בשיעור של טפח, והיות וכתוב וַיִּקְרָעוּ, אמר רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי מיכן שהוא צריך להבדיל קנה שפה, שהרי משמע שדוד המלך קרע באופן שזה נהיה לשני חלקים, והרי אם קורעים באמצע הבגד, זה לא נהיה לשני חלקים, שהרי הקריעה תפוסה מכאן ומכאן. אומרת הברייתא שאם מת לו מת קורע, ואם אח"כ מת לו מת אחר, אפילו ששמע בבת אחת על אביו ועל אמו ועל רבו שלימדו חכמה שמתו, הוא מוסיף על הקריעה הראשונה, וקורע קרע אחד לכולן, ר' יהודה בן תימא אומר שקורע על זה בפני עצמו, ועל זה בפני עצמו, דהיינו שהוא צריך לקרוע על כל

מסכת פרק ג [ה"ז - דף יח] מועד קטן

אפילו נתמנה לו בגד כל שבעה - חייב לקרוע, אמר רבי זעירא הדא דתימר בשאר הקרובים, אבל על אביו ועל אמו אפילו לאחר כמה חייב לקרוע.

מת לו מת קורע, מת לו מת אחר מרחיק שלש אצבעות וקורע, שלמו מלפניו מתחיל מאחוריו, שלמו מלמעלן מתחיל מלמטן, שלמו אלו ואלו, רבי חייה בריה דרבי אדא דיפו אמר, נעשה כפוחת. רבי חנינא בר פפא סלק גבי רבי תנחום בר חייה נפק לגביה לביש סנטיירה, מהו סנטיירה - מאנין דלא חפיתין, א"ל הדא מנן לך? אמר ליה הכין הוה רבי סימון רבי עבד, א"ל התפלל עלינו, אמר ליה יסוג תורעתך, שכל אותה השנה הדין מתוח כנגד המשפחה, דאמר רבי יוחנן כל שבעה

חייה בריה דרבי אדא דיפו (שהגיע מיפו) אמר, שאותו אחד נעשה כפוחח שאין לו בגד לעשות בו קריעה, ופטור מהקריעה (א"כ יודמן לו בגד בתוך השבעה, או על אביו ואמו, כשיזדמן לו בגד, הוא יעשה בו את הקריעה, כדלעיל).

רבי חנינא בר פפא סלק עלה לגבי רבי תנחום בר חייה בשבת, בימי אבלותו, ור' תנחום נפק לגביה יצא לפניו כשהוא לביש סנטיירה, ואומרת הגמ' מהו סנטיירה - מאנין דלא חפיתין שאין להם את חפת הבגד, דהיינו שהבגד היה קרוע, א"ל הדא מנן לך והרי שנינו לעיל שבשבת צריך להחזיר את הקרע לאחוריו? אמר ליה שהכין כך הוה רבי סימון רבי (הרב שלי) עבד עשה, והיות והוא לא הולך בעטיפת הראש, לכך מותר לו ללכת בבגד קרוע, ור' תנחום א"ל לר' חנינא בר פפא התפלל עלינו שלא יארע לנו עוד תקלה, אמר ליה יסוג תורעתך הקב"ה יגדור את הפרצה שלך, ואומרת הגמ' מדוע ר' תנחום ביקש שר' חנינא יתפלל עליו, כיון שכל אותה השנה הדין מתוח כנגד המשפחה, דאמר רבי יוחנן שבמשך כל שבעת ימי

אז אפילו אם נתמנה לו בגד באיזה יום מכל שבעת ימי האבלות, הוא חייב לקרוע, אמר ליה רבי זעירא לאותו חכם זקן, הדא דתימר שרק בימי השבעה הוא יכול להשלים את הקריעה, זה דוקא בשאר הקרובים, אבל על אביו ועל אמו שלא קרע עליהם כשמתו, אפילו לאחר כמה שנים, כשיזדמן לו בגד משלו, הוא חייב להשלים את הקריעה ולקרוע.

מת לו מת קורע, מת לו מת אחר מרחיק שלש אצבעות ממקום הקריעה וקורע, שלמו מלפניו דהיינו שאין מקום בצד הקידמי של הבגד לקרוע עוד קריעה (שכבר הגיע עד טבורו), אז הוא מסובב את בגדו, ולובש את הצד האחורי לפניו, ומתחיל לקרוע בבגד מהיכן שקודם הבגד עמד מאחוריו, שלמו מלמעלן שאין עוד היכן לעשות קריעה בחלק העליון של הבגד, אז הוא הופך את החלוק, ולובש את החלוק כשהחלק התחתון יהיה למעלה (הוא תופר לו בית צואר אחר) ומתחיל לקרוע בבגד מהיכן שקודם הבגד עמד מלמטן, שלמו אלו ואלו, ואין עוד מקום היכן לקרוע בבגד הזה, ואין לו בגד אחר לקרוע בו, וא"כ מה יעשה? רבי

מסכת פרק ג [ה"ז - דף יח] מועד קטן קא

החרב שלופה, עד שלשים היא רופפת, לאחר שנים עשר חדש היא חוזרת לתערה, למה הדבר דומה לכיפה של אבנים, כיון שנתרערה אחת מהן נתרערו כולן, ואמר רבי לעזר אם נולד בן זכר באותה המשפחה, נתרפאת כל אותה המשפחה.

מנין שאיב חייב לקרוע מעומד? דכתיב [איוב א] וַיָּקָם אִיּוֹב וַיִּקְרַע אֶת מְעָלוֹ, וַיִּגְזַן אֶת רֹאשׁוֹ, ר' יודה בר פזי בשם רבי יוחנן מיכן שאיב צריך לקרוע מעומד. כד דמך רבי יוחנן, הורי ר' יסא לשלול למחר, כד דמך רבי יסא, הורי ר' חייה בר בא לנעול בו ביום, אמר רבי זעירה ולא פליגין, מאן דאמר ישלול למחר - ינעול למחר, ומאן דאמר ינעול בו ביום - ישלול בו ביום.

אמרו לו מת ראובן וקרע, ואחר כך אמרו לו שמעון מת, הרי כבר יצא ידי קרעו. אמרו לו מת ראובן וקרע, ואחר כך אמרו לו קיים היה, ומת, אית תנני תני

אומרת הגמ' כד דמך כשמת רבי יוחנן, והרי כל התלמידים צריכים לנהוג אבלות, ולעשות קריעה, והורי ר' יסא שיכולים לשלול ולתפור את הבגד (תפירה גרועה) רק למחר, כיון שבמשך כל יום המיתה, צריך לנהוג אבלות, אבל כד דמך רבי יסא, הורי ר' חייה בר בא שיכולים לנעול נעלים כבר בו ביום, כיון שלאחר הלילה נגמר דיני האבלות, ואמר רבי זעירה ולא פליגין שאין חילוק בין נעילת הנעלים לבין תפירת הבגד, ומאן דאמר (ר' יסא) שיכולים לשלול ולתפור את הבגד רק למחר, הוא סובר שיכולים לנעול נעלים רק למחר, ומאן דאמר שיכולים לנעול נעלים בו ביום, סובר שיכולים לשלול ולתפור את הבגד בו ביום.

אמרו לו שמת ראובן אחיך וקרע, ואחר כך אמרו לו שזה היה טעות, ולא ראובן, אלא שמעון אחיך מת, הרי כבר יצא ידי קרעו. ואם אמרו לו שמת ראובן וקרע, ואחר כך אמרו לו שבזמן הקריעה קיים היה, ורק אח"כ הוא מת, אז אית תנני תני יש ששנו

האבלות, כאילו החרב שלופה היינו שמדת הדין מתנוחה על האבלים, ומהשבעה ועד השלשים מדת הדין היא רופפת ("ואחר כך כל אותה השנה הדין מתנוח כנגד אותה משפחה"). ולאחר שנים עשר חדש היא חוזרת לתערה לנרתיקה. משל למה הדבר דומה לכיפה של אבנים לתקרה מקומרת של אבנים (שהאבנים תפוסים ע"י הלחץ) וכיון שנתרערה אבן אחת מהן נתרערו כולן, ויש סכנה שכל התקרה תקרוס, כך זה אצל האבלים, היות וכל בני המשפחה הם מחוברים זה לזה, לכך כשאחד מת, יש סכנה על כל בני המשפחה. ואמר רבי לעזר שאם נולד בן זכר באותה המשפחה, א"כ נתרפאת כל אותה המשפחה, ולא צריך לדאוג יותר, כיון שהבן הזה ממלא את החסרון שהיה במות המת.

מנין שאיב חייב לקרוע כשהוא מעומד? דכתיב וַיָּקָם אִיּוֹב וַיִּקְרַע אֶת מְעָלוֹ, וַיִּגְזַן אֶת רֹאשׁוֹ (תלש את שערות ראשו). ואמר ר' יודה בר פזי בשם רבי יוחנן, מיכן שאיב צריך לקרוע כשהוא מעומד.

מסכת פרק ג [ה"ז - דף יח] מועד קטן

יצא ידי קירעו, אית תַּנְי תַּנְי לא יצא ידי קירעו, מאן דאמר יצא ידי קירעו - כבר קרע, מאן דאמר לא יצא ידי קירעו - שהרי על חי קרע, ועוד מן הדא דתני קרע וחזרה בו נשמה, אם על אתר אינו צריך לקרוע, אם לאחר זמן צריך לקרוע, כמה הוא על אתר? כדי דיבור, כמה הוא כדי דיבור? ר' סימון בשם ר' יהושע בן לוי כדי שאילת שלום בין אדם לחבירו, אבא בר בר חנה בשם ר' יוחנן כדי שאילת שלום בין תלמיד לרבי, ויאמר לו שלום עליך רבי.

ר' יוחנן הוה מסתמך על ר' יעקב בר אידי, והוה ר' לעזר חמי ליה ומיטמר מן קומוי, אמר הא תרתין מילין הדין בבלייא עבד לי, חדא דלא שאל בשלומו, וחדא דלא אמר שמעתא מן שמי, א"ל כך אינון נהגין גבוין - זעירא לא שאל בשלמיה דרבה, דאינון מקיימין [איוב כט] רַאוּנִי נְעָרִים וְנַחֲבָאִי, וְיִשְׁיָשִׁים קָמוּ עִמָּדוֹ,

(ומביאה הגמ' מעשה בקשר לזה, האם אומרים שלום לרב או לא) ר' יוחנן הוה מסתמך נשען על ר' יעקב בר אידי תלמידו, והוה ר' לעזר חמי ליה ור"א ראה את ר' יוחנן, ומיטמר מן קומוי ור"א נחבא מפני ר' יוחנן, ולא אמר לו שלום עליך רבי, אמר ר' יוחנן לר' יעקב בר אידי, הא תרתין מילין שני דברים גרועים הדין בבלייא ר"א שהוא היה בבלי עבד לי עשה לי, חדא דבר אחד דלא שאל בשלומו, וחדא דלא אמר שמעתא מן שמי וכן כשר"א היה אומר את דבריי (את דברי ר' יוחנן) הוא לא מזכיר שאני אמרתי את זה, א"ל ר' יעקב בר אידי לר' יוחנן, אל תכעס על ר"א, כיון שכך אינון נהגין גבוין כך הבבלים נוהגים, שזעירא לא שאל בשלמיה דרבה, שהתלמיד מתחבא מרבו ואינו דורש בשלום רבו, כיון דאינון מקיימין שהם מקיימים את הפסוק @! רַאוּנִי נְעָרִים וְנַחֲבָאִי, וְיִשְׁיָשִׁים קָמוּ עִמָּדוֹ, דהיינו איוב אמר מִי יִתְּנֵנִי כִּי־רָחֵם קָדְם וכו' שאז היו מכבדים אותי, וכשראוני נְעָרִים - וְנַחֲבָאִי, וא"כ מוכח

בברייתא שהוא יצא ידי קירעו, ואית תַּנְי תַּנְי יש ששנו בברייתא שהוא לא יצא ידי קירעו, ואומרת הגמ' שהמאן דאמר שיצא ידי קירעו, זה מכיון שכבר קרע, אבל המאן דאמר שלא יצא ידי קירעו, זה מכיון שהרי על חי קרע, ולא יכולים לקרוע לפני המוות, ואומרת הגמ' עוד מן הדא מוכח כגירסא הזו (שלא יצא בזה ידי חובת קריעה), דתני שאם אחד קרע קריעה על קרובו שמת וחזרה בו נשמה, ואח"כ הוא חזר ומת, אז אם על אתר הוא מת, אינו צריך לחזור ולקרוע, כיון שהוא יצא במה שקרע קודם, אבל אם לאחר זמן הוא מת, צריך לחזור ולקרוע, כיון שלא יכולים לקרוע על אדם חי, ואומרת הגמ' וכמה הוא על אתר? זה כדי דיבור, וכמה הוא כדי דיבור? ר' סימון בשם ר' יהושע בן לוי אומר, שזה כדי שאילת שלום בין אדם לחבירו, היינו שלום עליך, ואבא בר בר חנה בשם ר' יוחנן אומר, שזה כדי שאילת שלום בין תלמיד לרבי, דהיינו כדי שיאמר לו שלום עליך רבי.

מסכת פרק ג [ה"ז - דף יח] מועד קטן קג

מי מהלכין חמי ליה חד בית המדרש, א"ל הכא הוה ר"מ יתיב ודרש, ואמר שמועתא מן שמייה דרבי ישמעאל, ולא אמר שמועתא מן שמייה דר' עקיבה, א"ל כל עלמא ידעין דר"מ תלמידיה דר' עקיבה, אמר לו וכל עלמא ידעין דר' אלעזר תלמידיה דר' יוחנן, ומהו מיעבור קומי ארורי צלמא, א"ל ומה? את פליג ליה איקר! עבור קומי ואסמי עיינו, א"ל יאות ר' לעזר עבר לך דלא עבר קומך, אמר ליה, ר' יעקב בר אידי! יודע את לפייס. ור' יוחנן בעי דיימרון שמועתא מן שמייה, אף דוד ביקש עליה רחמים - אמר [תהילים סא] אָגוּרָה בְּאֶהְלֶךְ עוֹלָמִים, וכי עלת על לב דוד שהוא חיה לעולם, אלא כך אמר אזכה שיהו דברי נאמדין על שמי בבתי

ומה? את פליג ליה איקר! הרי אם אתה נחבא מפניו, זה נראה כאילו שאין לך לתת לו מתנה, ולכך אתה לא עובר לפניו, אלא עבור קומי תעבור לפני הע"ז ואסמי עיינו ותוציא לו את העינים במה שאתה לא מכבד אותו, א"ל ר' יעקב בר אידי לר' יוחנן, א"כ זה יאות וטוב מה שר' לעזר עבר לך עשה לך, דלא עבר קומך שהוא לא עבר לפניך, שהרי כמו שאם נחבאים מפני הצלם, זה נקרא שמכבדים אותו, כך כשר"א נחבא מפניך, זה נקרא שהוא מכבד אותך, אמר ליה ר' יוחנן, ר' יעקב בר אידי! יודע את לפייס שלא אכעס על ר"א. ואומרת הגמ' שר' יוחנן בעי רצה דיימרון שמועתא מן שמייה שיזכירו את דבריו משמו, ולכך ר' יוחנן כעס על ר"א על שהוא לא הזכיר שההלכה נאמרה משמו, כיון שיש בזה עניין גדול מאוד, ואף דוד ביקש עליה רחמים שיאמרו את דבריו משמו, שהרי דוד המלך אמר אָגוּרָה בְּאֶהְלֶךְ עוֹלָמִים, והרי וכי עלתה על לב דוד שהוא חיה לעולם, וא"כ מה דוד המלך ביקש כאן? אלא כך אמר דוד המלך לפני הקב"ה, רבש"ע! אזכה שיהו דברי נאמדין על שמי בבתי

שזה עניין של כבוד, אבל ר' יוחנן עדיין לא התפייס, ומי מהלכין וכשר' יוחנן ור' יעקב בר אידי המשיכו ללכת, ר' יעקב בר אידי חמי ליה הראה לר' יוחנן חד בית המדרש, א"ל ר' יעקב בר אידי לר' יוחנן, הכא הוה ר"מ יתיב ודרש, וכשר"מ אמר שמועתא מן שמייה דרבי ישמעאל, אז ר"מ אמר שזה מדברי ר' ישמעאל, אבל ולא אמר שמועתא מן שמייה דר' עקיבה, אבל כשר"מ אמר דבר הלכה ששמע מר"ע, ר"מ לא אמר שזה מדברי ר"ע, א"ל ר' יוחנן לר' יעקב בר אידי, שהטעם הוא פשוט, כיון שכל עלמא ידעין כולם יודעים דר"מ תלמידיה דר' עקיבה, וכל מה שר"מ אומר, זה מדברי ר"ע רבו, ולכך ר"מ לא היה צריך לומר שזה מדברי ר"ע, ורק כשר"מ אמר שמועה מאחרים, הוא צריך להזכיר את בעל המימרא, אמר לו ר' יעקב בר אידי לר' יוחנן, א"כ זה טוב מה שר"א אומר את דבריו, ולא מזכיר שזה משמך, והרי כל עלמא ידעין דר' אלעזר תלמידיה דר' יוחנן, ושאל ר' יעקב בר אידי את ר' יוחנן מהו מיעבור קומי ארורי צלמא האם מותר לעבור לפני הע"ז הארור, א"ל ר' יוחנן,

מסכת פרק ג [ה"ז - דף יח] מועד קטן

כנסיות ובבתי מדרשות, ומה מהניא ליה? לוי בר נזירא אמר האומר שמועה מ'שם אומרה - שפתותיו רוחשות בקבר, מה טעמא [שיר השירים ז] ד'ובב שפתי י'שנים, ככומר זה של ענבים שהוא זב מאיליו, ר' חנינא בר פפא ור' סימון, חד אמר כהן דשתי קונדיטון, וחורנה אמר כהן דשתי חמר עתיק, אף על גב דהוא שתי ליה טעמיה בפומיה.

אין דור שאין בו ליצנין, ומה היו פרוצי הדור עושין? היו מהלכין אצל חלונותיו של דוד, ואומרים אימתי יבנה בית המקדש? אימתי בית ה' נלך? והוא אומר, אף על פי שהן מתכוונין להכעיסני, יבוא עלי שאני שמח בליבי, [תהילים קכב]

פפא ור' סימון ג"כ מפרשים את הרווח שיש למת, במה שמזכירים את השמועה שלו 'משמו', ואחד אמר שזה כהן כאותו אחד דשתי קונדיטון - יין ישן דבש ופלפלים, וחורנה אמר שזה כהן דשתי חמר עתיק יין ישן, שאף על גב דהוא שתי ליה שהוא כבר גמר את השתיה, אבל טעמיה נשאר בפומיה גם אחרי השתיה, וכן לעניין החכם, שאפי' שהוא מת, אבל כשמוזכרים את שמועותיו 'בשמו', כאילו שהוא עדיין חי.

(וכיון שהזכרנו את מיתתו של דוד המלך, מביאה לזה הגמ' מעשה) ואומרת הגמ' שאין דור שאין בו ליצנין, ומה היו פרוצי - ליצני הדור בזמן דוד המלך עושין? היו מהלכין אצל חלונותיו של דוד, ואומרים אימתי יבנה בית המקדש? ואימתי בית ה' נלך? והוא דוד המלך אומר, אף על פי שהן מתכוונין להכעיסני, שהרי הם יודעים שבית המקדש יבנה רק לאחר מותי, וא"כ בעצם הם אמרו לדוד המלך, מתי תמות, אבל יבוא עלי כך וכך (לשון קללה) אם לא שאני שמח בליבי במה שהם מבקשים את בנין ביהמ"ק,

כנסיות ובבתי מדרשות, וזה הכוונה 'אגורה' שכאשר יתאסף השמועות שלי 'ב'אגורה' היינו בבתי מדרש, א"כ זה כמו שאני חי בשני 'עולמים', וא"כ מוכח מכאן שיש בזה רוח גדול, ולכך ר' יוחנן רצה שיאמרו את שמועותיו 'משמו', ואומרת הגמ' ומה מהניא ליה ומדוע הוא נחשב כחי? לוי בר נזירא אמר, כיון שכל האומר שמועה מ'שם' אומרה, שפתותיו של בעל המימרא רוחשות עמו בקבר, וא"כ זה כמו שהוא עדיין חי, ומה טעמא ומדיכין יודעים את זה, שהרי כתוב בפסוק וְחָפַף (הדברים שאמרת, הם טובים) כִּיִּן הַטּוֹב (וגם כשהחכם) הוֹלֵךְ לְדוֹדֵי (להקב"ה) לְמִיִּשְׁרֵי, (אבל כשמוזכרים את דבריו, אז) דוֹבֵב שְׁפָתַי יִשְׁנִים, אז השפתים של הישנים שנת עולמים דובבות (מתנענעות), והם נעשים ככומר הזה של ענבים (כלי שמניחים בו את הענבים כדי שיתרכבו, שיהיה קל להוציא מהם את היין) שהוא היין זב מאיליו, כך אם מזכירים שמועה מאדם שמת, זה כאילו שהוא עצמו אומר כעת את השמועה, והרי כאילו שהוא עדיין חי. ר' חנינא בר

מסכת פרק ג [ה"ח - דף יח] מועד קטן קה

שְׁמַחְתִּי בְּאַמְרֵים לִי בֵּית ה' גִּלְגָּל, [דברי הימים א יז] וְהָיָה כִּי מָלְאוּ יָמַיךָ לָלֶכֶת עִם אֲבֹתֶיךָ, אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָן אָמַר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְדוֹד, דוּד! יָמִים מְלֵאִים אֲנִי מוֹנֶה לָךְ, אֵין אֲנִי מוֹנֶה לָךְ יָמִים חֲסִירִין, כְּלוּם שְׁלֵמָה בְּנֵךְ בּוֹנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, לֹא לְהַקְרִיב בְּתוֹכּוֹ קִרְבָּנוֹת, חֲבִיב עָלַי מִשְׁפָּט וְצִדְקָה שֶׁאֵת עוֹשֶׂה יוֹתֵר מִן הַקִּרְבָּנוֹת, מַה טַּעֲמָא [מְשַׁלִּי כֹא] עֲשֵׂה צִדְקָה וּמִשְׁפָּט נִבְחָר לָהּ מִזִּבְחָה.

הלכה ח

מתני' אין מניחין את המטה ברחוב - שלא להרגיל את ההספד. ולא של נשים לעולם מפני הכבוד. נשים במועד מענות אבל לא מטפחות, רבי ישמעאל אומר הסמוכות למטה מטפחות.

גמ' תני, על כל המתים כולן הוא דוחה במטה, ואינו מרבה בעסקיו, על אביו ועל אמו מרבה בעסקיו, ואינו דוחה במטה, אם היה שעת דוחק

וזו? שנאמר עֲשֵׂה צִדְקָה וּמִשְׁפָּט נִבְחָר לָהּ מִזִּבְחָה.

הלכה ח

מתני' אין מניחין את המטה של המת ברחוב בחוה"מ, שלא להרגיל את ההספד, ולא מניחים את המיטה של נשים ברחוב לעולם, מפני הכבוד, כיון שיש פעמים שהן שופעות זיבה, והתכריכים מתלכלכים. אומרת המשנה שהנשים במועד מענות מקוננות על המת, אבל לא מטפחות לא מוחאות כפים לעורר את הצער, ורבי ישמעאל אומר שהסמוכות למטה מטפחות.

גמ' תני, על כל המתים כולן הוא ממנהר ודוחה במטה להוליכו לבית הקברות, ואינו מרבה בעסקיו בהספד, אבל על אביו ועל אמו מרבה בעסקיו, ואינו דוחה במטה, ואם היה שעת הדוחק כגון בערב

וכמו שנאמר שְׁמַחְתִּי בְּאַמְרֵים לִי בֵּית ה' גִּלְגָּל, ואפי"ה שדוד המלך שמח במה שרוצים את בנין בית המקדש, אבל הקב"ה אמר לדוד המלך @! וְהָיָה כִּי מָלְאוּ יָמַיךָ לָלֶכֶת עִם אֲבֹתֶיךָ, וְהִקִּימוּתִי אֶת יוֹרְעֶךָ אֶחָדֶיךָ, הוּא יִבְנֶה לִי בֵּית, ואמר רבי שמואל בר נחמן שאמר הקדוש ברוך הוא לדוד, דוד! יָמִים מְלֵאִים אֲנִי מוֹנֶה לָךְ כְּמוֹ שְׁכָתוֹב כִּי 'מָלְאוּ יָמַיךָ', ואֵין אֲנִי מוֹנֶה לָךְ יָמִים חֲסִירִין, דהיינו הגם שכאשר נגזר על אחד לחיות כך וכך שנים, יכולים לחסר לו מהימים, שהרי מקצת השנה ככולה, אבל אמר הקב"ה לדוד המלך, שאת ימך אני אמלא, שהרי כלום בשביל מה שלמה בןך בונה את בית המקדש, וכי לא בשביל להקריב בתוכו קרבנות, אבל חביב עלי משפט וצדקה שאת עושה יותר מן הקרבנות, מה טעמא ומאיכין יודעים את

מסכת פרק ג [ה"ח - דף יט] מועד קטן

או עונות גשמים, אפילו על אביו ועל אמו אינו מרבה בעסקיו, ודוחה במטה, שכל המרבה בעסק על אביו ועל אמו הרי זה משובח. על כל המתים אינו מבדיל קנה שפה שלו, אלא על אביו ועל אמו דברי רבי מאיר, רבי יהודה אומר כל קרע שאינו מבדיל קנה שפה, הרי זה קרע של תפלות, ר' יוחנן פליג עם רבי יודה בתרתי, רבי יוחנן שמע דרבי חנינה תשיש, סלק בעי מבקרתה, גז' איסרטא שמע דדמך, נחת מן חמריה ואפיק מנא טביי דשובתא ובוזעין. כיי דתנינן תמן כהן גדול פורם מלמטן וההדיוט מלמעלן, רבי לעזר בשם כהנא למעלן - למעלן מקנה שפה, למטן - למטן מקנה שפה, רבי יוחנן אמר למטה ממש, ואתיא דרבי לעזר בשם כהנא כר' יודה. אין כרבי יודה, לא יפרום כל

דשובתא ור' יוחנן הוציא את בגדיו הטובים של שבת (כדי להראות את צערו על מותו של ר' חנינה) **ובזעין** וקרע אותם, והרי מסתמא ר' יוחנן לא קרע את בגדי השבת שלו בשפת הבגד, כדי לא לקלקלו, וא"כ מוכח שר' יוחנן סובר שגם קרע שאינו בשפת הבגד, זה נחשב לקריעה. ובעוד מקום ר' יוחנן נחלק על ר' יהודה, **כיי דתנינן תמן** כמו ששנינו במשנה במסכת הוריות, **שכהן גדול** שאסור לו לקרוע על מתו, **פורם מלמטן** על קרובו שמת (כיון שהאסור לכ"ג לקרוע את בגדו, זה רק בדרך האבלים), **וההדיוט** (קורע כמו כולם) **מלמעלן, ורבי לעזר בשם כהנא** אמר, **שלמעלן** היינו למעלן מקנה שפה שהוא קורע משפת הבגד, **ולמטן** היינו למטן מקנה שפה, שהוא קורע באמצע הבגד, **ורבי יוחנן אמר** שהכ"ג קורע למטה ממש, היינו בשולי הבגד, וא"כ כשכתוב שההדיוט קורע למעלה היינו באמצע הבגד, **ואתיא דרבי לעזר בשם כהנא כר' יודה**, אבל ר' יוחנן נחלק על ר' יהודה. שואלת הגמ' **אין** המשנה הולכת **כרבי יודה**, א"כ שהכ"ג לא יפרום כל

שבת, או שזה היה בעונות הגשמים, א"כ **אפילו על אביו ועל אמו אינו מרבה בעסקיו, ודוחה במטה**, מפני כבוד המלווים, ואומרת הבריייתא מדוע באופן רגיל לא דוחקים להוליך את אביו ואמו לבית הקברות, כיון שכל המרבה בעסק על אביו ועל אמו הרי זה משובח. ואומרת הבריייתא שעל כל המתים כשהוא קורע אינו מבדיל קנה שפה שלו הוא לא צריך לקרוע מתחילת הבגד, ולהבדיל את שפת הבגד, אלא על אביו ועל אמו דברי רבי מאיר, רבי יהודה אומר שגם על שאר הקרובים צריך לקרוע משפת הבגד, כיון שכל קרע שאינו מבדיל קנה שפה, הרי זה קרע של תפלות טפשות. ואומרת הגמ' שר' יוחנן פליג עם רבי יודה בתרתי בשתי דברים, שהרי כאשר רבי יוחנן שמע דרבי חנינה תשיש חולה ונוטה למות, סלק בעי מבקרתה הוא עלה (מטבריה לציפורי) כדי לבקר את ר' חנינה, גז' איסרטא ובאמצע הדרך, ר' יוחנן שמע דדמך שר' חנינה מת, אז ר' יוחנן נחת מן חמריה ירד מהחמור ואפיק מנא טביי

מסכת פרק ג [ה"ח - דף יט] מועד קטן קז

עיקר, מאי כדון? חומר הוא בכהן גדול שאינו מבדיל קנה שפה.

על כל המתים הוא שולל לאחר שבעה ומאחה לאחר שלשים, על אביו ועל אמו אינו מאחה עולמית. תני בשם רבי נתן האשה שוללת מיד ומאחה לאחר שלשים, על אביה ועל אמה אינה מאחה עולמית, איזהו איחוי? כאריג, הסולם והקפש אין מעכבין. על כל המתים אינו קורע אלא העליון בלבד, על אביו ועל אמו אפילו עשרה זה על גבי זה, אין אפיקרסין מעכבת. האשה אינו קורעת אלא העליון בלבד, תני רבי שמעון בן אלעזר אומר האשה קורעת את הפנימי, והופכתו לאחוריה, וחוזרת וקורעת את השאר.

ועל אביה ועל אמה אינה מאחה עולמית, ואומרת הגמ' איזהו איחוי? שעושהו כאריג, דהיינו שהוא מקפל את קצוות הקריעה לכיון פנים ותופר, שאז בצד החיצוני, הבגד נראה שלם, וכאילו כולו ארוג באריגה אחת. ואומרת הגמ' שהתופר את הקריעה כמין סולם דהיינו שמניח צד אחד של הקרע על הצד השני, או הקפש שהוא תפר בתפירה חפוזה, אין מעכבין זה לא תפירה האסורה.

על כל המתים אינו קורע אלא את הבגד העליון בלבד, אבל על אביו ועל אמו אפילו שהוא לבוש בעשרה בגדים זה על גבי זה, הוא צריך לקרוע את כולם, אבל אין אפיקרסין (הסודר של ראשו) מעכבת, ולא צריך לקרוע אותו, והגם שהסודר הזה גדול, עד ששוליו יורדים כנגד ליבו, אפי"ה לא צריך לעשות בו קריעה. האשה אינו קורעת אלא את הבגד העליון בלבד, כדי שלא יתגלה בשרה, אבל תני רבי שמעון בן אלעזר אומר שהאשה קורעת את הבגד הפנימי, והופכתו את הצד הקרוע לאחוריה לכיון הגב, שאז בשרה מכוסה, וחוזרת וקורעת את השאר.

עיקר, כיון שר' יהודה סובר שאסור לכ"ג לפרום בכלל את בגדיו על מת, כאן הגמ' לא מתרצת, אבל במקום אחר הגמ' מתרצת ואומרת (ויש שגורסים את זה כאן), "לא אתיידא דא, אלא על אביו ועל אמו, כדברי ר"מ", דהיינו שהמשנה הזו הולכת כר"מ, שמוותר לכ"ג לקרוע על קרוביו שלא כדרך האבלים, ור' יוחנן ור"א לא נחלקו, אלא שר"א אמר את דבריו כשאביו או אמו מתו, שבוזה צריך לקרוע דוקא בבית הצואר, ולכך הכ"ג קורע למטה מבית הצואר, ור' יוחנן דיבר כשאחד משאר הקרובים מתו. שואלת הגמ' ומאי כדון ומה עכשיו, ומדוע הכ"ג קורע שלא כדיון, והרי זה לא נחשב קריעה? מתרצת הגמ' כיון שחומר הוא בכהן גדול שהתורה אסרה עליו לקרוע כדרך כל האבלים, ולכך הוא אינו מבדיל קנה שפה.

על כל המתים הוא שולל הוא תופר את הקריעה בתפירה גרועה לאחר שבעה, ומאחה ותופר תפירה טובה לאחר שלשים, אבל על אביו ועל אמו אינו מאחה עולמית. תני בשם רבי נתן האשה שוללת מיד את הקריעה שהיא קרעה, כדי שלא יתגלה בשרה, ומאחה לאחר שלשים,

מסכת פרק ג [ה"ח - דף יט] מועד קטן

על כל המתים הוא אסור בגיהוץ עד שלשים, על אביו ועל אמו עד שנים עשר חדש, איזהו גיהוץ? כלי צמר מגוהצין חדשים, וכלי פשתן מגוהצין לבנים. על כל המתים הוא אסור בתגלחת עד שלשים, על אביו ועל אמו עד שישלח פרע, או עד שיגער בו חבריו. רבי שמואל בר אבודמי דמכת אימיה קומי מועדא תמניא יומין, אתא שאל לר' מנא אמר ליה כל דבר שהוא תלוי בשבעה ושלשים, הרגל מפסיק, ברם הכא עד שישלח פרע, או עד שיגער בו חבריו. על כל המתים אינו מגלה את לבו, אלא על אביו ועל אמו דברי רבי מאיר, רבי שמואל בשם רבי אבודמי בר תנחום מפני שבטלה ממנו מצות פְּדָה. על כל המתים אסור לילך בסחורה עד שלשים יום, על אביו ועל אמו עד שיגער בו חבריו, ויאמרו לו צא עמנו. על כל המתים הוא אסור לילך בסעודה עד שלשים יום, על אביו ועל אמו עד שנים עשר חדש, אם היתה חבורת מצוה או קידוש החדש מותר.

לענין התספורת, אסור להסתפר עד שישלח פרע או עד שיגער בו חבריו. על כל המתים אינו מגלה את לבו כשהוא עושה את הקריעה, אלא על אביו ועל אמו דברי רבי מאיר, ואומר רבי שמואל בשם רבי אבודמי בר תנחום שהטעם שעל אביו או אמו צריך לגלות את הלב הוא מפני שבטלה ממנו מצות פְּדָה אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמְךָ שהיא תלויה בלב, לכך הוא מגלה את לבו, לומר שלבו עליהם. על כל המתים אסור לילך בסחורה עד שלשים יום, כיון שדרך הסוחרים ללכת לסחורה בקבוצה גדולה ובשמחה, ועל אביו ועל אמו הוא אסור ללכת לסחורה עד שיגער בו חבריו ויאמרו לו צא עמנו לעשות סחורה. על כל המתים הוא אסור לילך לאכול בסעודה עד שלשים יום, ועל אביו ועל אמו עד שנים עשר חדש, ואם היתה חבורת מצוה או קידוש החדש מותר.

על כל המתים הוא אסור בגיהוץ (כיון שהגיהוץ עושה את הבגד כחדש) עד שלשים יום, אבל על אביו ועל אמו הוא אסור בגיהוץ עד שנים עשר חדש, ואומרת הגמ' איזהו גיהוץ? כלי (בגדי) צמר בין לבנים ובין צבועים מגוהצין שהם נראים כחדשים, וכלי (בגדי) פשתן מגוהצין אבל האיסור הוא רק בלבנים, אבל בצבועים אין בזה איסור. על כל המתים הוא אסור בתגלחת עד שלשים יום, ועל אביו ועל אמו הוא אסור עד שישלח פרע גידול יותר מדאי של השיער, או עד שיגער בו חבריו, ויאמרו לו צא מעמנו. ואומרת הגמ' שמעשה ברבי שמואל בר אבודמי דמכת אימיה שאמו מתה קומי מועדא תמניא יומין שמונה ימים לפני המועד, אתא ושאל לר' מנא האם מותר לו להסתפר לפני הרגל, ואמר ליה שכל דבר שהוא תלוי בשבעה ושלשים, בזה אנחנו אומרים שהרגל מפסיק, ברם הכא אבל

מסכת פרק ג [ה"ט - דף יט] מועד קטן

הרי שהיה מחליף בגדים כל שבועה, חייב לקרוע את כולן, רבי חייה רבא ור' חמא אבוי דרבי הושעיה תריהון אמרין כולהן אסורין באיחוי, בר קפרא אמר אין לך אסור באיחוי, אלא יום הראשון בלבד, אמר רבי חונא פלוגא אחרת ביניהון, מאן דמר כולהן אסורין באיחוי, עושה שאר הימים כיום הראשון - אפילו יש עליו כמה בגדים חייב לקרוע את כולן, מאן דמר אין לך אסור באיחוי אלא יום הראשון בלבד, עושה שאר הימים תוספת - אפילו יש עליו כמה בגדים אינו קורע אלא העליון בלבד.

הלכה ט

מתני' ובראשי חדשים בחנוכה ובפורים מענות ומטפחות, בזה ובוזה אָבֵל לא מקוננות. נקבר המת לא מענות ולא מטפחות, איזה הוא העינוי - שכולן עונות כאחת, וקינה שאחת מדברת וכולם עונות אחריה, שנאמר [ירמיהו ט] וְלִמְדָנָה בְּנוֹתֵיכֶם נָהִי וְאִשָּׁה רְעוּתָהּ קִינָה, אבל לעתיד לבוא מהו אומר [ישעיהו כה]

ולכך אפילו יש עליו כמה בגדים שהחליף אותם, אינו קורע אלא את הבגד העליון בלבד.

הלכה ט

מתני' ובראשי חדשים בחנוכה ובפורים הנשים מענות

מקוננות ומטפחות ומוחאות כפים לעורר את הצער. ובזה ובזה (בחוה"מ ובר"ח) אָבֵל לא מקוננות. ואומרת המשנה שכאשר נקבר המת לא מענות ולא מטפחות, ואיזה הוא העינוי - שכולן עונות ואומרות כאחת את הקינה, וקינה היינו שאחת מדברת וכולם עונות אחריה, שנאמר וְלִמְדָנָה בְּנוֹתֵיכֶם נָהִי דהיינו שכולן אומרות את הקינה יחד, אבל לענין הקינה נאמר וְאִשָּׁה רְעוּתָהּ קִינָה דהיינו וְאִשָּׁה קוראת ואומרת לרעותה (לחברה שלה) את הקינה. אבל לעתיד לבוא מהו אומר

הרי שהיה האבל מחליף בגדים במשך כל השבועה - חייב לקרוע את כולן, ואומרת הגמ' שרבי חייה רבא (הגדול) ור' חמא אבוי דרבי הושעיה תריהון אמרין שניהם אומרים שכולהן שכל אותם בגדים שהאבל החליף וקרע אותם, אסורין באיחוי, אָבֵל בר קפרא אמר שאין לך אסור באיחוי, אלא הבגד שהוא קרע ביום הראשון בלבד, אמר רבי חונא שיוצא מדבריהם שיש עוד פלוגא מחלוקת אחרת ביניהון, שלמאן דאמר שכולהן אסורין באיחוי, זה מכיון שהוא עושה את שאר הימים כיום הראשון, ולכך אפילו יש עליו כמה בגדים שהחליף אותם, הוא חייב לקרוע את כולן, כדרך שהאבל צריך לקרוע את כל בגדיו בשעת המיתה, אבל מאן דאמר שאין לך אסור באיחוי אלא הבגד שקרע ביום הראשון בלבד, זה מכיון שהוא עושה את שאר הימים רק כתוספת,

מסכת פרק ג [ה"ט - דף יט] מועד קטן

בַּלַּע הַמּוֹת לְנֶצַח, וּמָחָה אֶדְנִי אֱלֹהִים דְּמָעָה מֵעַל כָּל פָּנִים, וּגו'.

גמ' ובראשי חדשים בחנוכה ובפורים וכו': רבי תנחום ברבי עילאי דמך בחנוכתא, רבי דוסא דמך בריש ירחא דניסן עבדין ליה איברייא, סברין מימר מן דעתון דרבנן, ובדקו ואשכחון דלא מן דעתון דרבנן. רבי קרוספי דמך במועדא ועבדון ליה איברייא, סברין מימר מן דעתיה דרבי אמי, ובדקון ואשכחון דלא מן דעתיה דר' אמי.

ולא של נשים לעולם מפני הכבוד: רבי חלבו רבי בא בר זבדא בשם רב אפילו לשעה, מן הדא [במדבר כ] וַתָּמָת שָׁם מִרְיָם וַתִּקָּבֶר שָׁם.

בזה ובוה אבל לא מקוננות: ואנן חמי רבנן עניין בדיבורא? אמר ר' ירמיה חבירים זריזין הן, ואינן באין לידי הספד.

ולא של נשים לעולם מפני הכבוד: רבי חלבו ורבי בא בר זבדא בשם רב אמרו שלא מניחים את מיטת הנשים ברחוב אפילו לשעה לזמן מועט (הגם שאין בזה חשש לזיבת הדם), וזה נלמד מן הדא וַתָּמָת שָׁם מִרְיָם וַתִּקָּבֶר שָׁם, שמשמע תיכף למיתה קבורה, ולא המתינו לעשות הספדים.

בזה ובוה אבל לא מקוננות: שואלת הגמ' והרי אנן חמי רבנן והרי אנחנו רואים שהחכמים עניין בדיבורא מקוננים בדיבור על המת בחוה"מ, ואיך זה מותר (אין חילוק בין נשים לאנשים, ולכולם אסור לקונן)? מתרצת הגמ' אמר ר' ירמיה כיון שהחבירים (הת"ח) זריזין הן, ואינן באין לידי הספד, לכך מותר להם לקונן, כיון שכל האיסור לקונן הוא שלא להרגיל ולבוא לידי הספדים.

בַּלַּע הַמּוֹת לְנֶצַח, וּמָחָה אֶדְנִי אֱלֹהִים דְּמָעָה מֵעַל כָּל פָּנִים, וְחָרַפְתָּ עִמּוֹ יְסִיר מֵעַל כָּל הָאָרֶץ כִּי ה' דָּבָר.

גמ' ובראשי חדשים בחנוכה ובפורים וכו': אומרת הגמ' שרבי תנחום ברבי עילאי דמך מת בחנוכתא, ורבי דוסא דמך מת בריש ירחא דניסן, ועבדין ליה איברייא ועשו סעודת הבראה לכל התלמידים, וסברין מימר וחשבו בני הישיבה לומר שעשו את סעודת ההבראה מן דעתון דרבנן, אבָל ובדקו ואשכחון דלא מן דעתון דרבנן שזה לא נעשה ברצון החכמים (כיון שבמועד "לא מברין אלא קרוביו של מת" כדלעיל), וכן רבי קרוספי דמך מת במועדא, ועבדון ליה איברייא ועשו סעודת הבראה, וסברין מימר שעשו את זה מן דעתיה דרבי אמי, ובדקון ואשכחון דלא מן דעתיה דר' אמי.

מסכת פרק ג [ה"ט - דף יט] מועד קטן קיא

תני אין מוליכין חלילין לבית האבֿל, אבֿל מוליכין חלילין לבית השמחה ולבית המשתה.

הדרן עלך פרק אלו מגלחין

וסליקא לה מסכת מועד קטן וכולא סדרא דמועדא

ובמדרש איתא שכל השירות שנאמרו בלשון נקבה נאמרו, "הַשִּׁירָה הָזֹאת" כיון שכל גאולה מולידה גלות, אבל לעתיד לבוא ישירו שיר חדש, בלשון זכר, וכמו שהזכר לא מוליד, כך גם הגאולה העתידה לבוא לא תוליד גלות. הדרן עלך בלי נדר פרק אלו מגלחין וסליקא לה מסכת מועד קטן וכולא סדרא דמועדא

תני אין מוליכין חלילין לבית האבֿל כדי לחולל בהם שירי אבֿל (היו מחללים בחלילים בשעת ההלויה כדי להרבות את הצער). אבֿל מוליכין חלילין לבית השמחה ולבית המשתה, זה דבר פשוט, אלא שהגמ' רוצה לגמור בדבר טוב. ולעתיד לבוא נשיר שיר חדש, כמו שנאמר "שירו לַה' שִׁיר חֲדָשׁ" תְּהַלְתֶּנוּ מִקְצֵה הָאָרֶץ,

מסכת

מועד קטן

הדרן עלך מסכת מועד קטן,
והדרך עלן, דעתן עלך מסכת
מועד קטן, ודעתך עלן,
לא נתנשי מינד מסכת
מועד קטן, ולא תתנשי מינד,
לא בעלמא הדין, ולא
בעלמא דאתי:

הדרן עלך נחזור עליך בלי נדר מסכת
מועד קטן, והדרך עלן ויפה לנו מסכת מועד קטן,
דעתן עלך דעתינו עליך מסכת מועד קטן,
ועכשיו מבקשים ממסכת מועד קטן ודעתך עלן,
שתחשוב עלינו לטובה, לא נתנשי מינד, לא
נעזוב אותך מסכת מועד קטן, ומבקשים
ממסכת מועד קטן ולא תתנשי מינד, לא
תעזבי אותנו, לא בעלמא הדין לא בעולם
הזה, ולא בעלמא דאתי ולא בעולם הבא:

יאמר כן שלשה פעמים, ואחר כך אומר:

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, שתהא תורתך אומנתנו, בעולם הזה, ותהא עמנו
לעולם הבא:

הערב נא יי אלהינו את דברי תורתך בפינו, ובפיפיות עמך בית ישראל, ונהיה כולנו אנחנו,
וצאצאינו, וצאצאי עמך בית ישראל, כולנו יודעי שמך, ולומדי תורתך לשמה.

מֵאִיבֵי תַחֲכַמְנִי מִצֻּרְךָ, כִּי לְעוֹלָם הִיא לִי: יְהִי לִבִּי תָמִיד בְּחֻקֶּיךָ, לְמַעַן לֹא אֲבוֹשׁ: לְעוֹלָם לֹא
אֲשַׁכַּח פְּקוּדֶיךָ, כִּי בָם חִיֵּיתָנִי: בְּרוּךְ אַתָּה אֱדוֹנִי, לְמַדְנִי חֻקֶּיךָ:

אמן אמן אמן סלה ועד:

מודים אנחנו לפניך, אדני אלהינו ואלהי אבותינו, ששמת חלקנו מיושבי בית המדרש, ולא
שמת חלקנו מיושבי קרנות, שאנו משכימים, והם משכימים, אנו משכימים לדברי תורה,
והם משכימים לדברים בטלים, אנו עמלים והם עמלים, אנו עמלים ומקבלים שכר, והם
עמלים ואינן מקבלים שכר, אנו רצים והם רצים, אנו רצים לחיי העולם הבא, והם רצים
לבאר שחת, שנאמר וְאַתָּה אֱלֹהִים תּוֹרֶדֶם לְבָאֵר שַׁחַת, אֲנָשֵׁי דָמִים וּמְרָמָה, לֹא יִחָצוּ יְמֵיהֶם,
וְאֲנִי אֶבְטַח בָּךְ:

יהי רצון מלפניך, אדני אלהי, כשם שעזרתני לסיים מסכת מועד קטן, כן תעזורני להתחיל
מסכתות וספרים אחרים ולסיימם, ללמוד, וללמד, לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי
תלמוד תורתך באהבה, וזכות כל התנאים ואמוראים ותלמידי חכמים, יעמוד לי, ולזרעי, שלא
תמוש התורה, מפני, ומפי זרעי, וזרע זרעי עד עולם. ותתקיים בי, בְּהִתְחַלְכֵּךְ תִּנְחָה אִתָּךְ,
בְּשִׁכְבְּךָ תִּשְׁמַר עָלַי, וְהַקִּיצוֹת הִיא תְּשִׁיחֶךָ: כִּי בִי יָרְבוּ יְמֵיךָ, וְיוֹסִיפוּ לָךְ שָׁנוֹת חַיִּים: אֲךָךְ
יָמִים בְּיָמִינָה, בְּשִׁמְאוּלָה עֶשֶׂר וְכָבוֹד: אֲדֹנִי עַז לְעַמּוֹ יִתֵּן, אֲדֹנִי יִבְרַךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם:

מסכת

מועד קטן

קיג

יִתְגַּדֵּל וַיִּתְקַדֵּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעֶלְמָא דְּהוּא
בְּעֶלְמָא דְּהוּא עֵתִיד לְחַדְתָּא,
וְלֹאֲחִיָּא מִתִּיָּא, וְלֹאֲסָקָא לְחִיָּי
עֶלְמָא, וְלִמְבִּנֵי קְרִיתָא דִּירוּשָׁלַם,
וְלִשְׁכָּלָל הֵיכְלִיהָ בְּגוּהָ, וְלִמְעַקֵּר
פּוֹלְחָנָא נּוֹכְרָאָה מֵאַרְעָא,
וְלֹאֲתַבָּא פּוֹלְחָנָא דְּשִׁמְיָא
לְאַתְרָהּ, וַיִּמְלִיךְ קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ
הוּא, בְּמַלְכוּתֶיהָ וַיְקַרְהָ, [וַיִּצְמַח
פְּרָקְנָה וַיִּקְרַב מְשִׁיחָה]. בְּחֵיכּוֹן
וּבְיוֹמֵיכּוֹן, וּבְחֵי דְכָל בֵּית
יִשְׂרָאֵל, בְּעֶגְלָא וּבְזֶמֶן קָרִיב.
וְאָמְרוּ אָמֵן:

יִתְגַּדֵּל וַיִּתְקַדֵּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעֶלְמָא דְּהוּא
עֵתִיד לְחַדְתָּא, בְּעוֹלָם שְׁהִקְבִּיָּה עֵתִיד לְחַדְשָׁה,
וְלֹאֲחִיָּא מִתִּיָּא, וְלֹאֲחִיָּוִת אֶת הַמֵּתִים,
וְלֹאֲסָקָא לְחֵי עֶלְמָא, וְלֹאֲעוֹלֹת אֶת הַמֵּתִים
מִקְבָּרָם לְחֵי עוֹלָמִים, וְלִמְבִּנֵי קְרִיתָא
דִּירוּשָׁלַם, וְלִבְנוֹת אֶת הָעִיר יְרוּשָׁלַם,
וְלִשְׁכָּלָל הֵיכְלִיהָ בְּגוּהָ, וְלִיסֵד אֶת הֵיכְלוֹ
בְּתוֹךְ הָעִיר, וְלִמְעַקֵּר פּוֹלְחָנָא נּוֹכְרָאָה
מֵאַרְעָא, וְלִעֲקוֹר אֶת עֲבוֹדַת הָאֱלִילִים מֵאַרְצוֹ
מֵאַרְץ יִשְׂרָאֵל, וְלִאֲתַבָּא פּוֹלְחָנָא דְּשִׁמְיָא
לְאַתְרָהּ, וְלִחְזוֹר אֶת עֲבוֹדַת הַשָּׁמַיִם לְמִקְוָמוֹ
(בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ). וַיִּמְלִיךְ קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא,
וְהִקְבִּיָּה יִמְלוֹךְ, בְּמַלְכוּתֶיהָ וַיְקַרְהָ, בְּמַלְכוּתוֹ
וּכְבוֹדוֹ, [וַיִּצְמַח פְּרָקְנָה וְהִקְבִּיָּה יִצְמִיחַ אֶת
הַהַצְלָה – שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל, וַיִּקְרַב מְשִׁיחָה.
וַיְבִיֵּא אֶת מְשִׁיחוֹ]. וְכָל אֵלּוּ הַדְּבָרִים יִהְיוּ
בְּחֵיכּוֹן וּבְיוֹמֵיכּוֹן, וּבְחֵי דְכָל בֵּית
יִשְׂרָאֵל, בְּעֶגְלָא וּבְזֶמֶן קָרִיב. וְזֶה יִהְיֶה
בְּמַהֲרָה וּבְזֶמֶן קָרוֹב. וְאָמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ, לְעָלָם וּלְעָלְמֵי עָלְמֵיָא

יִתְפָּרֵךְ וַיִּשְׁתַּבַּח וַיִּתְפָּאֵר וַיִּתְרוֹמֵם וַיִּתְנַשֵּׂא וַיִּתְהַדָּר וַיִּתְעַלֶּה וַיִּתְהַלָּל, שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא. לְעָלָא מִן כָּל בְּרַכְתָּא וְשִׁירָתָא, תְּשַׁבַּחְתָּא וְנַחֲמָתָא, דְּאִמְרִין
בְּעֶלְמָא. וְאָמְרוּ אָמֵן:

עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל רַבָּנָן וְעַל תַּלְמִידֵיהוֹן וְעַל כָּל תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן, וְעַל כָּל מֵאֵן
דְּעַסְקִין בְּאוֹרֵיתָא, דִּי בְּאַתְרָא [בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל: קְדִישָׁא] הָדִין, וְדִי בְּכָל אֲתֵר
וְאַתֵּר, יְהֵא לְהוֹן וּלְכוּן, שְׁלָמָא רַבָּא, חֲנָא וְחֶסֶדָא וְרַחֲמִין, וְחֵינִין אֲרִיכִין, וּמְזוּנָא רוּיָחָא,
וּפְרָקְנָא מִן קֳדָם אֲבוּהוֹן דְּבִשְׁמֵיָא וְאַרְעָא. וְאָמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמֵיָא, וְחֵיִים טוֹבִים, עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל. וְאָמְרוּ אָמֵן:
עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו, הוּא יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם, עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל. וְאָמְרוּ אָמֵן: